

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas 20

Isaac Asimov

FONDAS

 PASAULINĖS FANTASTIKOS AUKSO FONDAS

20

Isaac Asimov

FONDAS

PASAULINĖS FANTASTIKOS AUKSO FONDAS

20

Isaac Asimov

FONDAS

Mokslinis fantastinis romanas

Iš anglų kalbos vertė
BIRUTĖ LENKTYTĖ

Kaunas
1994

Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas", XX tomas
Serija įkurta 1990 m.

Isaac Asimov
FOUNDATION,
New York, Avon books, 1970

Redakcija

Gintaras Aleksonis
redaktorius

Rolandas Maskoliūnas
redaktoriaus pavaduotojas

Gintautas Oksas
menedžeris

Rasa Tumėnienė
stilistė

Viršelis dailininkės Hertos Matulionytės

ISBN 9986-468-13-4

I skyrius

PSICHOISTORIKAI

HARIS SELDONAS - ... gimė 11988; mirė 12069 Galaktinės Eros metais. Dažniau pateikiamos datos pagal Fondo Eros laiko skaičiavimą - 79 ir 1 F.E.M. Gimtoji planeta - Helikonas, Arktūro sektorius. Tėvai priklausė viduriniajai klasei (anot abejotino patikimumo legendų, jo tėvas augino tabaką hidroponinėse plantacijose). Jau ankstyvoj vaikystėj pasireiškė jo neeiliniai matematiniai sugebėjimai. Egzistuoja daugybė pasakojimų, neretai vienas kitam prieštaraujančių, apie jo gabumus. Pasakojama, kad, būdamas dvejų metų, jis...

...Be abejonės, labiausiai jis nusipelnė psichoistorijai. Seldonas šioje mokslo šakoje įžvelgė kur kas daugiau negu tiesiog padrikų aksiomų rinkinį; jis padarė psichoistoriją tikru statistiniu mokslu...

...Patikimiausią jo gyvenimo smulkmenų aprašymą galima rasti biografijoj, parašytoj Gaalio Dorniko, kuris susipažino su Seldonu, likus dvejiem metams iki didžiojo matematiko mirties. Jų pažinties istorija...

*GALAKTIKOS ENCIKLOPEDIJA**

Jį vadino Gaaliu Dorniku ir jis buvo tikras provincialas, niekada nematęs Trantoro. Tai yra, nematęs jo realybėje. Jis buvo nekart visa tai regėjęs hipervideoekrane, o kelissyk ir grandiozinėse trimatėse naujienų laidose, kai transliuodavo imperatoriaus karūnavimą ar Galaktinės Tarybos atidarymo ceremoniją. Žodžiu, nors visą savo gyvenimą jis buvo praleidęs Sinakso planetoje, kuri sukosi apie žvaigždę Žydrosios Srovės pakrašty, kaip matot, jis toli

* Visos pateikiamos citatos paimtos iš 116-ojo “Galaktikos enciklopedijos” leidimo, išspausdinto 1020 F.E.M. Galaktikos enciklopedijos leidykloje, Terminuse, leidėjams sutikus.

gražu nebuvo atskirtas nuo civilizuoto pasaulio. Tais laikais Galaktikoj nebuvo tokios vietos.

Tada Galaktikoje buvo apie dvidešimt penkis milijonus gyvenamų planetų, ir visos kaip viena pripažino save Imperijos dalimi, o jos sostinė buvo Trantoras. Taip buvo ir pastarąją pusę šimtmečio.

Jaunam mokslininkui Gaaliui ši kelionė neabejotinai buvo viso dar neilgo jo gyvenimo viršūnė. Buvoti kosmose jam teko ir anksčiau, todėl pats savaime skrydis jį nelabai tedomino. Tiesą sakant, ligi šiol jis buvo skridęs tik iki vienintelio Sinakso palydovo, kai rinko disertacijai duomenis apie meteoritų dreifo mechaniką, tačiau erdvės kelionės beveik nesiskyrė - ar tai būtų pusė milijono mylių, ar pusė milijono šviesmečių.

Jis tik truputį įsitempė prieš šuolį per hipererdvę, nes paprastų tarpplanetinių kelionių metu to jis dar nebuvo patyręs. Šuolis buvo ir, matyt, visada bus vienintelis praktiškai prieinamas tarpžvaigždinių kelionių būdas. Kaip žinia, paprastų erdvės kelionių greitis negali viršyti įprasto šviesos greičio (viena iš nedaugelio mokslo tiesų, žinomų nuo pat seniausių, jau kadais užmirštų žmonijos istorijos laikų), o tai reikštų, kad net iki artimiausių gyvenamų sistemų tektų skristi metų metus. Kelionių per hipererdvę - tą žmogaus protui nesuvokiamą dalyką, kuris nėra nei erdvė, nei laikas, materija nei energija, kažkas ir niekas - dėka Galaktiką pasidarė įmanoma perskristi sugaišus tiek, kiek užima laiko intervalas tarp dviejų akimirksnių.

Gaalis laukė pirmojo šuolio, jausdamas kažkur pilve susivijusį baimės kamuolėlį, o tepatyrė tik švelnų vibravimą ir nestiprų vidinį stumtelėjimą, kuris baigėsi anksčiau, negu Gaalis suvokė, kad kažką pajuto. Ir viskas.

Po to liko tik milžiniškas žvilgantis žvaigždėlaivis, bejausmis dvylikos Imperijos gyvavimo tūkstantmečių produktas, ir jis pats su ką tik apgintu matematikos daktaro laipsniu ir didžiojo Hario Seldono kvietimu atvykti į Trantorą ir prisidėti prie grandiozinio bei paslaptingo Seldono Projekto įgyvendinimo.

Nusivylęs šuoliu, Gaalis dabar laukė, kada gi pagaliau pasirodys Trantoras. Jis visą laiką stypsojo apžvalgos salėje. Nustatytu

laiku plieno langinės atsiverdavo ir jis niekada nepraleisdavo to momento. Jis žvelgdavo į šaltą žvaigždžių spindesį, gėrėdamasis pasakiškomis žvaigždžių spiečiaus ūkanomis, kurios priminė gigantišką ugninių muselių debesį, sustabdytą ir amžiams sustingusį judesį. Kurį laiką jis galėjo stebėti šaltą, baltai melsvą dujų ūko dūmelį, buvusį už penkių šviesmečių nuo laivo, išsiliejusį pienu anapus lango ir užtvindžiusį visą patalpą lediniu švytėjimu, o po poros valandų, po eilinio šuolio, visai išnykusį iš akiračio.

Trantoro saulę jis pirmąsyk išvydo kaip baltą šviesos dėmelę, pasiklydusią tarp daugybės tokių pat, kaip ji, ir sužinojo, kad tai ji, vien dėl to, jog ją parodė laivo gidas. Čia, Galaktikos centre, žvaigždžių buvo daugybė. Sulig kiekvienu šuoliu dėmelė švietė vis ryškiau, nustelbdama ir užgoždama kitų šviesą.

- Apžvalgos salė uždaroma iki skrydžio pabaigos, - pranešė įėjęs karininkas. - Pasiruošti nusileidimui.

Gaalis nusekė paskui, įsikibęs į baltos uniformos rankovę su Imperijos emblema - žvaigždėlaiviu ir saule.

- Ar negalėčiau aš pasilikti? Aš taip norėčiau pamatyti Trantorą.

Karininkas nusišypsojo, o Gaalis raustelėjo. Jis susivokė, kad kalba su provincijos akcentu.

- Rytą mes nusileisim Trantore, - tarė karininkas.

- Bet aš norėčiau jį pamatyti iš kosmoso.

- Deja, mano berniuk, niekuo negaliu padėti. Jeigu čia būtų kosminė jachta, tada kitas dalykas. Bet mes leisimės iš saulės pusės. O jūs juk nenorėtumėte tuo pat metu būti apakintas, nudegintas ir gauti didelę radiacijos dozę, ar ne?

Gaalis nuspūdino šalin. Karininkas šūktelėjo jam pavymui:

- Vaike, Trantoras jums vis vien pasirodytų panašus tiesiog į pilką dėmę. Geriau jau, atvykęs į Trantorą, nusipirkit bilietą kosminei ekskursijai. Tai visai nebrangu.

- Labai jums dėkoju, - grįžtelėjęs tarė Gaalis.

Buvo vaikiška jaustis apviltam, tačiau vaikiškumas beveik tiek pat būdingas ir berniūkščiui, ir suaugusiam vyriškiui. Gaalio gerklę suspaudė kažkoks kamuolėlis. Jis niekada nebuvo matęs

Trantoro visoj didybėj, neaprėpiamoj kaip pats gyvenimas, ir jis nesitikėjo, kad laukti reikės taip ilgai.

2

Laivas leidosi, apgaubtas garsų lavinos. Kažkur šnypštė laivo skrodžiama ir besitrinanti į jo metalinį paviršių atmosfera, tolygiai gaudė kondicionieriai, malšindami trinties karštį, slopdami riaumojo laivą stabdantys varikliai.

Pasigirdo žmonių balsai - vyrai ir moterys šurmuliavo prie išėjimo; girgždėjo keltuvai, kuriais iškrovinėjo bagažą, siuntinius bei kitką į ilgą centrinį laivo koridorių, iš kurio vėliau viskas pateks ant specialių iškrovimo platformų.

Gaalis jautė nestiprų vibravimą, iš kurio galėjo spręsti, jog laivo skrydis baigtas. Per kelias valandas laivo gravitaciją palaipsniui pakeis planetos gravitacija. Tūkstančiai keleivių kantriai sėdėjo išlaipinimo salėse, kurias lengvai sūpavo besikaitaliojantys jėgos laukai, kad neprarastų orientacijos kintančių krypčių gravitacinių jėgų chaose. Dabar jie pamažu slinko lenkta, žemyn besileidžiančia rampa link didžiulių žiojinčių liukų angų.

Gaalis beveik neturėjo bagažo. Jis stovėjo prie stalelio, kol greit ir sumaniai jo daiktus išpakavo, paskui vėl supakavo, patikrino vizą ir uždėjo antspaudą. Į tai jis visiškai nekreipė dėmesio.

Tai buvo Trantoras! Oras čia atrodė kiek tankesnis, traukos jėga kiek didesnė negu jo gimtojoj Sinakso planetoj, bet prie to galima greit priprasti. Tačiau jis abejojo, ar sugebės priprasti prie tokio neaprėpiamumo.

Kosmodromo pastatas buvo milžiniškas. Jo skliautai skendėjo beveik neįžvelgiamose aukštybėse. Nesunkiai galėjai įsivaizduoti, kaip kažkur palei lubas kaupiasi debesys. Priešingos sienos Gaalis nematė; vien žmonės, atramos ir grindys, besidriekiančios į tolį ir ištirpstančios ūkanose.

Žmogus prie stalo vėl prakalbo. Jis atrodė suirzęs:

- Eikit, Dornikai.

Jam teko atsiversti vizą, kad prisimintų pavardę.

- Ku... kur? - sumurmėjo Gaalis.

Žmogus prie stalelio mostelėjo nykščiu.

- Taksi į dešinę.

Gaalis atsitraukė, žvelgdamas į tuštumoj sustingusį švytinčių dujų užrašą: "TAKSI Į BET KURIĄ VIETĄ". Kai Gaalis nuėjo, nuo beveidės minios atsiskyrė žmogus ir priėjo prie stalelio. Sėdėjusysis prie jo pakėlė akis ir trumpai linktelėjo. Žmogus atsakė taip pat linktelėjimu ir nusekė jaunąjį atvykėlį.

Jis suspėjo išgirsti, kur Gaalis vyksta.

Gaalis pasijuto prispaustas prie turėklų.

Nedidelis užrašas skelbė: "PRIŽIŪRĖTOJAS". Žmogus, prie kurio buvo užrašas, net nežvilgtelėjo į Gaalį.

- Jums į kur?

Gaalis ir pats tiksliai nežinojo, bet nuo kelias sekundes trukusio jo neryžtingumo už nugaros jau rinkosi eilutė.

Prižiūrėtojas pakėlė akis:

- Kur jūs vykstate?

Pinigų Gaalis turėjo ne kažin kiek, bet tik viena naktis ir jis turės darbą. Stengdamasis atrodyti nerūpestingas, jis tarstelėjo:

- Prašyčiau į gerą viešbutį.

Prižiūrėtojui tai nepadarė jokio įspūdžio:

- Jie visi geri. Į kokį konkrečiai?

- Į artimiausią, - visai sugniuždytas ištarė Gaalis.

Prižiūrėtojas paspaudė mygtuką. Per grindis nusidriekė plonytis šviesos takelis, besirangantis tarp kitų, švytinčių visokiausiomis spalvomis ir atspalviais. Gaaliui į rankas įbruko bilietą. Jis taip pat švelniai švytėjo.

- Vienas taškas dvylika, - pasakė prižiūrėtojas.

Gaalis pradėjo krapštytis, ieškodamas smulkių.

- Kur man eiti? - paklausė jis.

- Sekit šviesos liniją. Kol eisit teisingai, jūsų bilietas švytės.

Gaalis pakėlė galvą ir nuėjo. Šimtai žmonių žengė palei linijas, išraizgiusias milžiniškų grindų paviršių, išsibarstydami ar stoviniuodami ten, kur linijos susikirsdavo; kiekvienas skubėjo į savo galutinį tikslą.

Jo paties takelis baigėsi. Žmogus, vilkintis ryškia, geltonai ir žydrai išmarginta, uniforma iš nesitepančios plastotekstilės, paėmė abu jo lagaminus.

- Tiesi linija į "Liuksorą", - ištarė jis.

Jo žodžius girdėjo ir tas, kuris sekė paskui Gaalį, matė, kaip Gaalis linktelėjo, ir sulaukė, kol šis įsėdo į bukanosę mašiną.

Taksi staigiai šovė į viršų. Gaalis akis išpūtęs žvalgėsi pro išlenktą skaidrų langą. Jį pribloškė keistas pojūtis - jie skrido uždaroj erdvėj - ir Gaalio pirštai instinktyviai įsikirto į vairuotojo krėslo atramą. Neaprėpiama erdvė susitraukė, žmonės pavirto į skruzdėles, netvarkingai išsibarsčiusias apačioje. Grindys vis mažėjo ir mažėjo, o paskui pradėjo slinkti į šoną.

Priekyje buvo siena. Ji prasidėjo aukštai viršuje ir tęsėsi, kol galiausiai visai išnyko iš akių. Joje žiojėjo skylės - tunelių angos. Gaalio taksi pasuko prie vienos iš jų ir nėrė vidun. Akimirkai Gaalis susimąstė, kaip iš tokios daugybės vairuotojas sugebėjo išrinkti reikiamą.

Aplinkui viešpatavo tamsa, kurioj šmėkščiojo tik pralekiančios pro šalį įvairiaspalvės signalinės švieselės. Oras buvo perpildytas skubančių mašinų gausmo.

Staigus stabdymas palenkė Gaalį pirmyn, taksi išniro iš tunelio ir nusileido ant žemės.

- "Liuksoro" viešbutis, - pasakė vairuotojas, nors viskas ir taip buvo aišku. Jis padėjo Gaaliui iškelti bagažą, visai nesutrikęs paėmė dešimtinę arbatpinigių, įsisodino lūkuriavusį keleivį ir vėl pakilo.

Per visą tą laiką, nuo pat nusileidimo momento, Gaalis nepamatė nė lopinėlio dangaus.

3

TRANTORAS - ... tryliktojo tūkstantmečio pradžioje ši tendencija pasiekė apogėjų. Ta planeta, kurioje jau šimtai kartų yra Imperijos vyriausybės būstinė, ir esanti Galaktikos centre tarp gausiai apgyvendintų, išsivysčiusių planetų bei žvaigždžių sistemų, tiesiog negalėjo netapti galingiausia ir turtingiausia žmonių sankaupa per visą šios rasės gyvavimo istoriją.

Progresuojanti planetos urbanizacija galų gale pasiekė ribą. Visą Trantoro paviršių - 75 milijonus kvadratinių mylių - užėmė vienas miestas. Didžiausio suklestėjimo laikotarpiu planetoje gyveno daugiau nei keturiasdešimt milijardų žmonių. Visa ta didžiulė gyventojų masė praktiškai visą savo laiką ir jėgas skyrė administraciniams Imperijos poreikiams tenkinti, bet jų vis vien trūkdavo, sunkėjant uždaviniams. (Verta priminti, kad būtent galimybės iš tikrųjų ją valdyti nebuvimas, taip pat paskutiniųjų imperatorių abejingumas Imperijos likimui ir buvo svarbiausios priežastys, galiausiai ją sužlugdžiusios.) Kasdien dešimtys tūkstančių laivų pristatydavo produktus iš dvidešimties agrarinių planetų Trantoro pietų stalui...

Trantoras buvo priklausomas nuo kitų planetų, tiekiančių jam maistą bei kitus gyvybiškai būtinus dalykus ir darėsi vis labiau pažeidžiamas, jei būtų pabandyta jį palaužti blokada. Per paskutiniuosius tūkstantmečius monotoniškai besikartojantys nesuskaičiuojami sukilimai privertė imperatorius vieną po kito įsisamoninti šį pavojų, ir galų gale Imperijos politika pavirto vien tik gyvybinės Trantoro arterijos apsauga...

GALAKTIKOS ENCIKLOPEDIJA

Gaalis nežinojo, ar šviečia saulė ir apskritai ar buvo diena, ar naktis. Jam buvo gėda klausinėti. Atrodė, jog visa planeta gyvena po metaliniu gaubtu. Jam buvo paduoti “antrieji pusryčiai”, tačiau daugelio planetų gyventojai gyveno pagal standartinį laiką, nek-

reipdami dėmesio į dažnai nepatogią dienos ir nakties kaitą. Planetos juk sukasi nevienodu greičiu, o Trantoro sukimosi greičio Gaalis nežinojo.

Pirmiausiai jis nosies tiesumu patraukė link užrašo "Soliariumas", bet tai tebuvo patalpa, kur galėjai degintis dirbtinės saulės šviesoje. Jis pastypsojo ten keletą sekundžių, o paskui sugrįžo į pagrindinį "Liuksoro" holą ir paklausė portjė:

- Kur galėčiau gauti bilietą į ekskursiją po planetą?

- Čia.

- Kada ji prasideda?

- Jūs truputėlį pavėlavot. Kita bus tik rytoj. Pirkit bilietą dabar ir mes jums paliksim vietą.

- A... - Rytoj bus jau per vėlu. Rytoj jam reikia būti Universitete.

- O gal čia yra koks nors apžvalgos bokštas ar kas nors panašaus? Na, kas nors, atvirame ore.

- Žinoma! Jei norit, galiu jums parduoti bilietą. Palaukit, tik patikrinsiu, ar nelyja. - Jis spustelėjo mygtuką prie alkūnės ir permetė akimis matiniame ekrane bėgančias raides. Gaalis skaitė kartu su juo.

- Oras geras. Tiesą sakant, dabar, atrodo, sausasis metų laikas, - pasakė portjė ir, lyg norėdamas pratęsti pokalbį, pridėjo: - Aš pats neypatingai mėgstu ropštis į viršų. Paskutinį kartą aš ten buvau prieš kokį trejetą metų. Pažiūrėjai kartą ir užteks. Ką ten nauja bepamatysi?.. Štai jūsų bilietas. Specialus liftas jums už nugaros. Prie jo užrašas "Į bokštą". Sėkmės!

Liftas buvo naujoviško tipo ir veikė antigravitacijos principu. Gaalis įėjo, įkandin nusekė ir kiti keleiviai. Operatorius paspaudė mygtuką. Dingus gravitacijai, akimirką Gaalis pakibo ore, paskui vėl atgavo truputį svorio, liftui vis labiau įsibėgėjant. Po to prasidėjo stabdymas ir grindys vėl išslydo jam iš po kojų. Jis nevalingai aiktelėjo.

- Pakiškit kojas po turėklu, - šūktelėjo operatorius. - Skaityti nemokat, ar ką?

Kiti iš tikrųjų taip ir buvo padarę, o dabar šypsodamiesi stebėjo, kaip jis lyg pamišęs bejėgiškai mėgina nusikepurnėti siena žemyn. Jų batai buvo prispausti prie chrominių turėklų, besitęsiančių per visas grindis lygiagrečiai vienas kitam kas dvi pėdos. Tuos įtaisus jis pastebėjo dar įžengdamas į liftą, bet neteikė jiems didelės reikšmės.

Kažkieno ranka jį pasiekė ir nutraukė žemyn.

Gaalis išlemeno kažką panašaus į padėką ir liftas sustojo. Jis žengė į atvirą terasą, užlietą akinamai balto žėrėjimo. Žmogus, kuris ką tik buvo ištiesęs pagalbos ranką, sustojo jam už nugaros.

- Čia daugybė vietų, - maloniai ištarė jis.

Gaalis užčiaupė iš nuostabos pražiotą burną ir pasakė:

- Taip, iš tiesų taip. - Jis automatiškai buvo beeinąs atsisėsti, paskui stabtelėjo.

- Jeigu jūs nieko prieš, šiek tiek pastovėsiu prie turėklų, - tarė jis. - Norėtųsi... norėtųsi truputį pasidairyti.

Geraširdiškai gūžtelėjęs, žmogus nusigręžė, o Gaalis parimo ant aukštų turėklų ir visa savo esybe paniro į atsivėrusią panoramą.

Žemės nesimatė - ją paslėpė viena už kitą didingesnės žmogaus rankų sukurtos konstrukcijos. Ligi pat horizonto - nieko daugiau, tik metalas dangaus fone, išsidriekęs visur ir pilkas kaip uniforma. Gaalis žinojo, kad taip atrodo visas planetos paviršius. Peizažas atrodė visiškai sustingęs - nė vieno judančio daikto, išskyrus kelias iškylautojų jachtas, tingiai plūduriuojančias danguj, tačiau jam buvo aišku, jog po metaline šio pasaulio oda verda įtemptas milijardų žmonių gyvenimas.

Žalumos nesimatė. Nebuvo nei augmenijos, nei dirvos, nei jokio kito gyvo padaro, išskyrus žmogų. Jis miglotai prisiminė, jog kažkur šioj planetoj esama Imperatoriaus rūmų, kuriuos supo šimtai kvadratinių mylių natūralaus dirvožemio ir kurie skendo medžių žalumoj bei įvairiausių gėlių spalvose. Mažutė salelė plieninio okeano vidury, bet iš ten, kur stovėjo Gaalis, jos nebuvo matyti. Ji galėjo būti už dešimties tūkstančių mylių. To jis nežinojo.

Ilgai netrukęs, jis turi leistis į ekskursiją!

Jis garsiai atsikvėpė, galutinai įsitikinęs, kad pagaliau tikrai esąs Trantore, visos Galaktikos centre ir žmonijos širdyje. Jis neįžvelgė tos planetos silpnybių. Jis nematė nusileidžiančių laivų su maisto produktais. Jam nekėlė nerimo tai, kad visų keturiasdešimties milijardų trantoriečių egzistavimas priklausomas nuo tos plonytės gyslelės, kuri jungė juos su likusia Galaktikos dalimi. Mąstė tik apie didingą žmogaus žygdarbį - apie tai, kaip jis visiškai ir beveik su panieka užkariavo pasaulį.

Atvykėlis atsitraukė nuo turėklo, bet žvilgsnis tebebuvo kažkur toli. Žmogus, su kuriuo susipažino lifte, parodė jam vietą greta savęs ir Gaalis atsisėdo.

Žmogus nusišypsojo:

- Mane vadina Džerilu. Pirmąsyk Trantore?

- Taip, misteri Džerilai.

- To ir reikėjo tikėtis. O Džerilas - tai mano vardas, ne pavardė. Trantoras sukrečia poetiškos prigimties žmones. Nors patys trantoriečiai čia keltis nemėgsta. Jiems tai nepatinka, jie darosi nervingi.

- Nervingi? Beje, mano vardas Gaalis. Kodėl nervingi? Juk tai didingas reginys!

- Nuomonės subjektyvios, Gaali. Jeigu tu gimei mažučiame kambarėlyje, užaugai koridoriuje, dirbi narvelyje, o atostogas praleidi perpildytame soliariume, išėjus viršun, į atvirą erdvę, kur virš galvos nieko daugiau, tik dangus, tavo nervai gali ir neišlaikyti. Kai vaikams sukanka penkeri, jie kartą per metus pakeliami čia, į viršų. Nežinau, ar iš to yra kokios naudos. Jiems to tikrai maža. Keletą pirmųjų kartų jie klykia iki isterijos. Juos reikėtų išleisti čia vos atėmus nuo krūties ir bent jau kartą per savaitę.

Jis padarė pauzę, o paskui tęsė:

- Žinoma, visa tai nieko nereiškia. Na ir kas, jei jie iš viso niekad neišeis į viršų? Jie laimingi ir ten, apačioje - juk tai jie valdo Imperiją. Kaip jūs manote, kokiame mes dabar aukštyje?

- Pusės mylios? - Gaalis pamanė, kad jo žodžiai tikriausiai skamba naiviai.

Greičiausiai taip ir buvo, nes Džerilas caktelėjo liežuviu ir tarė:

- Ne, tik penki šimtai pėdų.

- Ką? Bet juk liftu kilome kokias...

- Žinau, tačiau didžiąją to laiko dalį sugaišome pakildami iki žemės paviršiaus. Trantoro tuneliai įsirausę gilyn apie mylią. Tai panašu į ledkalnį. Devyni jo dešimtadaliai nematomi. Tiesą sakant, mes įsikasėm taip giliai, kad savo energetinius poreikius galim tenkinti, naudodami temperatūrų skirtumą planetos paviršiuje ir poros mylių gelmėje. Ar tai jūs žinojote?

- Ne, aš maniau, kad jūs naudojatės atominiais generatoriais.

- Anksčiau taip, bet šita energija pigesnė.

- Nesunku įsivaizduoti.

- Ką jūs apie tai manote? - akimirkai Džerilo geraširdiškumą pakeitė kandumas ir jo veidas įgavo beveik ironišką išraišką.

Gaalis pasimuistė.

- Didinga, - pakartojo jis.

- Jūs čia atostogaujate? Keliaujate? Apžiūrinėjate įžymybes?

- Nevisiškai. Šiaip ar taip, aš visada troškau pamatyti Trantorą, tačiau atvykau čia visų pirma dėl darbo.

- Štai kaip?

Gaalis pajuto turįs paaiškinti daugiau.

- Dalyvauti daktaro Seldono projekte, Trantoro universitete.

- Kranklio Seldono?

- Ne, ne. Turėjau omeny Harį Seldoną, psichoistoriką. Nepažįstu jokio Kranklio Seldono.

- Apie tą aš ir kalbu. Jį vadina Krankliu. Pravardė, suprantate. Jis, matot, kranksi, pranašaudamas nelaimes.

- Nejaugi? - Gaalis buvo tiesiog priblokštas.

- Jūs gi turėtumėte žinoti, - Džerilas nebesišypsojo. - Juk jūs kartu su juo ruošiatės dirbti, ar ne?

- Na, taip, aš matematikas. Kodėl jis pranašauja nelaimes? Kokias nelaimes?

- O kaip jūs manote?

- Bijau, kad net neįsivaizduoju. Aš skaičiau straipsnius, kuriuos skelbė Seldonas ir jo grupė. Straipsnius iš matematinės teorijos srities.

- Taip, jūs skaitėt tik tuos, kuriuos jie skelbė.

Gaalis pasijuto sudirgęs. Jis tarė:

- Regis, man metas. Malonu buvo su jumis susipažinti.

Džerilas abejingai pamojavo ranka atsisveikindamas.

Gaalio kambaryje laukė žmogus. Iš netikėtumo Gaalis nepajėgė pratarti net tos įprastos panašiais atvejais frazės: "Ką jūs čia veikiate?"

Žmogus atsistojo. Jis buvo senas, beveik plikas, eidamas šlubčiojo, bet jo akys buvo tyros ir žydros.

- Aš esu Haris Seldonas, - tarė jis akimirka anksčiau, negu padūmaviusios Gaalio smegenys sutapatino prieš jį esantį veidą su daugybe ligi tol matytų atvaizdų.

4

PSICHOISTORIJA - ... Gaalis Dornikas, naudodamas nematematines sąvokas, apibrėžė psichoistoriją kaip matematikos šaką, kuri nagrinėja žmonių bendrijos reakcijas į tam tikrus socialinius bei ekonominius stimulus...

...Atsižvelgus į visus šiuos apibrėžimus, daroma prielaida, kad aptariamosios žmonių bendrijos yra pakankamo dydžio ir todėl gali būti tikslios statistinės analizės objektu. Būtiną tokių bendrijų dydį galima nustatyti pagal Pirmąją Seldono teoremą, kuri... Antroji būtina sąlyga - pačios žmonių bendrijos neturi žinoti apie joms taikomą psichoistorinę analizę, kad jų reakcijos būtų nevaržomos...

Psichoistorinės analizės pagrindas yra Seldono apskaičiuotos funkcijos, kurios parodo savybes, atitinkančias tokias socialines ir ekonomines jėgas, kaip...

GALAKTIKOS ENCIKLOPEDIJA

- Laba diena, sere, - tarė Gaalis. - Aš... aš...

- Jūs manėte, kad mes susitiksim ne anksčiau kaip rytoj? Normaliomis sąlygomis taip ir būtų atsitikę. Bet susiklostė tokios aplinkybės, jog, norėdami pasinaudoti jūsų paslaugomis, turim veikti nedelsdami. Darosi vis sunkiau rasti bendradarbių.

- Aš nesuprantu, sere.

- Jūs apžvalgos bokšte kalbėjotės su vyriškiu, ar ne?

- Taip, jo vardas Džerilas. Daugiau aš apie jį nieko nežinau.

- Jo vardas nieko nesako. Jis yra Visuomenės saugumo komisijos agentas. Jis sekė jus nuo pat kosminio uosto.

- Bet kodėl? Bijau, kad aš visiškai nieko nesuprantu.

- Ar tas žmogus bokšte ką nors kalbėjo apie mane?

Gaalis sumišo:

- Jis pavadino jus Krankliu Seldonu.

- Ar jis sakė dėl ko?

- Sakė, kad jūs pranašaujate nelaimes.

- Taip, tai tiesa. Kokį jums įspūdį daro Trantoras?

Atrodė, kad visi jį tik ir teklausinėja, kokia jo nuomonė apie Trantorą. Tačiau Gaalis nerado kito atsakymo, kaip vienintelis žodis "didinga".

- Pasakėte nepagalvojęs. O ką apie tai pasakytų psichoistorija?

- Niekad negalvojau jos taikyti šiai problemai.

- Kol aš gyvas, jaunuoli, jūs turėsite išmokti psichoistoriją taikyti visoms problemoms, kaip savaime suprantamą dalyką. Žiūrėkit.

Seldonas iš kišenėlės prie juosmens išsitraukė kalkuliatorių. Buvo kalbama, jog tą daiktelį jis laikąs netgi po pagalve ir, kankinamas nemigos, skaičiuojąs. Pilkas blizgantis kalkuliatoriaus paviršius buvo nusitrynęs nuo dažno naudojimo. Vikrūs Seldono pirštai, jau nusėti senatvės dėmėmis, nubėgo kietu plastiku. Pilkame paviršiuje sušvito raudoni simboliai.

- Tai dabartinė Imperijos padėtis, - tarė jis ir luktelėjo, ką atsakys Gaalis.

- Bet tai, be abejonės, nėra pilnas vaizdas, - pagaliau ištarė šis.

- Ne, žinoma, ne, - pasakė Seldonas. - Džiaugiuosi, kad nepatikėjot mano žodžiais aklai. Vis dėlto šis prilyginimas padės įrodyti teoremą. Su tuo jūs sutinkat?

- Sprendžiant iš rezultatų, kuriuos gavau tikrindamas šios funkcijos išvedimą, turėtų būti taip. - Gaalis iš visų jėgų stengėsi išvengti galimų spąstų.

- Gerai. Pridėkite prie to Imperatoriaus nužudymo, vicekaraliaus maišto tikimybę, periodiškai pasikartojančius ekonominio nuosmukio laikotarpius, mažėjantį naujų planetų tyrinėjimo aktyvumą, taip pat...

Jis tęsė. Sulig kiekvienu paminėtu nauju faktoriumi po jo prisilietimo kalkuliatoriuje pasirodydavo vis nauji ir nauji simboliai, kurie tirpdavo pagrindinėje funkcijoje, plėsdami ir keisdami ją.

Gaalis sustabdė jį tik kartą:

- Man kelia abejonių šios sistemos pertvarkymo pagrįstumas.

Seldonas pakartojo operaciją lėčiau.

- Bet juk tai atlikta draudžiamu socialinės operacijos būdu, - tarė Gaalis.

- Puiku, jūs viską suvokiate greitai, bet visgi dar nepakankamai greitai. Šioj situacijoj tai nėra draudžiama. Ką gi, paaiškinsiu plačiau.

Šį kartą procedūra užtruko žymiai ilgiau. Jai pasibaigus, sutrikęs Gaalis pripažino:

- Taip, dabar aš matau.

Pagaliau Seldonas liovėsi skaičiavęs.

- Štai Trantoras po penkių šimtmečių. Ką galėtumėte pasakyti apie tai? A? - Jis pakreipė galvą ir laukė.

Negalėdamas patikėti savo akimis, Gaalis ištarė:

- Visiškas žlugimas! Bet... bet tai neįmanoma. Trantoras niekada nebuvo...

Seldonas, užlietas jaunatviško jaudulio, įsitempė kaip styga. Atrodė, kad to žmogaus tik kūnas paseno.

- Na, na. Jūs gi pats matėte, kaip atsirado šitie rezultatai. Paverskite viską žodžiais. Užmirškite akimirkai simbolius.

- Vis didėjant Trantoro specializacijai, - prabilo Gaalis, - jis darosi vis labiau pažeidžiamas, mažiau sugeba apsiginti pats. Kuo toliau, tuo labiau stiprėja jo, kaip administracinio Imperijos centro, vaidmuo ir dėl to Trantoras tampa vis labiau viliojančiu grobiu. Imperatorių paveldėjimo linija darosi neapibrėžta, o tuo pačiu auga ir kilmingų giminių tarpusavio priešiškumas. Išnyksta socialinė atsakomybė.

- Pakaks. O kokia būtų skaičiais išreikšta totalinio susinaikinimo tikimybė per penkių šimtmečių laikotarpį?

- To aš negaliu pasakyti.

- Jūs, be abejonės, sugebėtumėte atlikti lauko diferenciaciją?

Gaalis pasijuto remiamas prie sienos. Kalkuliatoriaus jam nepasiūlė. Jis buvo per pėdą nuo jaunuolio akių. Gaalis it patrakęs puolė skaičiuoti jausdamas, kaip kakta drėksta nuo prakaito.

- Apie 85 procentus, - pagaliau ištarė jis.

- Neblogai, - pasakė Seldonas, prikąsdamas apatinę lūpą, - bet ir negerai. Tikslus skaičius būtų 92,5 procento.

- Ir dėl to jus vadina Krankliu Seldonu? Panašių dalykų man neteko matyti žurnaluose, - tarė Gaalis.

- Aišku, kad ne. Tokie dalykai nespausdinami. Negi jūs manote, kad Imperija galėtų atvirai pareikšti apie savo nestabilumą? Psichoistorijai tai labai paprastas uždavinys. Tačiau kai kurių mūsų tyrinėjimų rezultatai tapo žinomi aristokratijai.

- Tai blogai.

- Ne, nebūtinai. Mes atsižvelgiam į visas aplinkybes.

- Dėl to aš esu sekamas?

- Taip. Sekama viskas, kas susiję su mano projektu.

- Jums gresia pavojus, sere?

- Taip, žinoma. Egzistuoja 1,7 procento tikimybės, kad būsiu pasmerktas mirti, bet tai, suprantama, nesužlugdytų projekto. Tačiau mes ir į tai atsižvelgiam. Na, gerai. Tikiuosi, rytoj susitiksim Universitete?

- Be abejonės, - atsakė Gaalis.

5

VISUOMENĖS SAUGUMO KOMISIJA - ...Aristokratų klanas atėjo į valdžią po Kleono I, paskutiniojo Entunų dinastijos atstovo, nužudymo. Iš esmės jie buvo tikru tvarkos elementu šimtmečius trukusį Imperijos nestabilumo ir netvirtumo laikotarpį. Paprastai kontroliuojama įtakingų Čenų ir Divartų šeimų, ši grupė ilgainiui išsigimė ir tapo aklu egzistuojančios sistemos palaikymo įrankiu... Jie išlaikė valstybėje tam tikrą valdžią iki pat paskutiniojo stipraus Imperatoriaus Kleono II įžengimo į sostą. Pirmasis Vyriausiasis Komisaras...

...Pakankamai argumentuotai galima teigti, jog Komisija pradėjo prarasti įtaką po Hario Seldono proceso, įvykusio likus dvejiems metams iki Fondo Eros pradžios. Šį procesą aprašė Gaalis Dornikas Hario Seldono biografijoje...

GALAKTIKOS ENCIKLOPEDIJA

Gaalis neįvykdė pažado. Kitą rytą jį pažadino prislopintas skambutis. Jis atsiliepė ir portjė balsas, taip pat prislopintas, mandagus ir smerkiantis (tokiomis aplinkybėmis tai visiškai suprantama), pranešė, kad Visuomenės saugumo komisijos įsakymu jis yra namų arešte.

Gaalis puolė prie durų, bet paaiškėjo, kad jos neatsidaro. Jis galėjo tik apsirengti ir laukti.

Jie atėjo jo pasiimti ir kažkur nusivedė. Jis vis dar tebebuvo areštuotas. Jį be galo mandagiai klausinėjo ir apskritai elgėsi gana padoriai. Gaalis paaiškino, kad jis provincialas iš Sinakso planetos: lankė tokias ir tokias mokyklas, matematikos daktaro laipsnį gavo tada ir tada, parašė pareiškimą, prašydamas vietos daktaro Seldono grupėje, ir buvo priimtas. Vėl ir vėl jis kartojo visas tas smulkmenas, vėl ir vėl jie klausė apie jo dalyvavimą Seldono Projekte. Iš kur jis apie tai sužinojo; kokios turėtų būti jo pareigos; kokias gavo slaptas instrukcijas; kokia to projekto esmė.

Jis atsakinėjo, jog nieko nežino, jog negavo jokių slaptų instrukcijų. Jis mokslininkas, matematikas ir politika nesidomi.

Galų gale švelnusis inkvizitorius paklausė:

- Kada bus sunaikintas Trantoras?

Gaalis užsikirto:

- Aš tokios informacijos neturiu.

- O kas ją turi?

- Kaip aš galiu atsakinėti už ką nors kitą? - jam pasidarė karšta, labai karšta.

- Ar jums kas nors kalbėjo apie sunaikinimą, minėjo datas? - klausinėjo inkvizitorius. Kadangi jaunuolis tylėjo, jis tęsė:

- Jus sekė, daktare. Mes buvome kosminiame uoste, kai jūs atskridot; apžvalgos bokšte, kai laukėt susitikimo; ir, be abejonės, mes sugebėjom pasiklausyti jūsų pokalbio su daktaru Seldonu.

- Tada jūs žinote jo požiūrį į tą dalyką, - pasakė Gaalis.

- Gali būti. Bet mes norėjome tai išgirsti iš jūsų.

- Jo nuomone, per penkis šimtmečius Trantoras žlugs.

- Ir jis tai įrodė... e... matematiškai?

- Taip, įrodė, - iššaukiančiai tarė Gaalis.

- Ir jūs manote, kiek aš suprantu, kad šitie... e... matematiniai apskaičiavimai yra teisingi.

- Jeigu daktaras Seldonas taip teigia, vadinasi, taip ir yra.

- Apie tai mes dar pakalbėsim.

- Minutėlę. Aš juk turiu teisę pasikviesti advokatą. Aš reikalauju, kad mano, Imperijos piliečio, teisės nebūtų pažeistos.

- Jos nebus pažeistos.

Taip ir buvo.

Žmogus, kuris įžengė, buvo aukštas, o jo veidą, atrodė, sudarė tik vertikalios linijos, be to, jis buvo toks siauras, jog sunkiai galėjai įsivaizduoti, kad jame kaip nors sugebėtų įsisprausti šypsena.

Gaalis pakėlė galvą. Jis jautėsi esąs susivėlęs ir be galo pavargęs. Tiek visko nutiko, nors Trantore jis tebuvo praleidęs ne daugiau kaip trylika valandų.

- Aš esu Lorsas Avakimas. Daktaras Seldonas atsiuntė mane jūsų ginti, - pasakė žmogus.

- Tikrai? Tada klausykit. Aš reikalauju nedelsiant paduoti apeliaciją Imperatoriui. Aš sulaikytas be priežasties. Aš niekuo nenusikaltau. Niekuo, - jis skėstelėjo rankomis. - Jūs turite kuo greičiau išreikalauti, kad byla būtų svarstoma, dalyvaujant Imperatoriui.

Avakimas kruopščiai dėliojo ant grindų savo plokščio aplanko turinį. Jeigu Gaalį visa tai būtų bent truputėlį dominę, jis būtų pastebėjęs dokumentų blankus iš celometo, plonus, metalinius ir panašius į juosteles, tokio dydžio, kad juos būtų galima įdėti į asmeninę kapsulę. Būtų pastebėjęs ir kišeninį magnetofoną.

Avakimas, nekreipdamas dėmesio į Gaalio jausmų protrūkį, galų gale pakėlė galvą ir tarė:

- Be abejonės, Komisija nukreipė į mus pasiklausymo spindulius. Tai draudžia įstatymai, tačiau jų tai nesulaikys.

Gaalis sugriežė dantimis.

- Vis dėlto, - Avakimas atsargiai atsisėdo, - magnetofonas, kurį padėjau ant stalo, išoriškai visai paprastas ir veikia normaliai, tačiau turi dar vieną papildomą savybę - visiškai neutralizuoja pasiklausymo spindulius. Jie ne iš karto susigaudys, kas dedasi.

- Vadinasi, aš galiu kalbėti.

- Žinoma.

- Tada aš reikalauju svarstyti bylą, dalyvaujant Imperatoriui.

Avakimas šaltai nusišypsojo. Paaiškėjo, kad jo siaurame veide vis dėlto yra vietos šypsenai, kai skruostai susiraukšlėja ir atsitraukia į šonus.

- Jūs iš provincijos, - tarė jis.

- Bet dėl to aš nė kiek ne mažiau Imperijos pilietis. Lygiai toks pat, kaip jūs arba bet kuris šitos Visuomenės saugumo komisijos narys.

- Be abejonės, be abejonės. Tiesiog jūs, būdamas provincialas, nesuprantate Trantoro gyvenimo. Dalyvaujant Imperatoriui, bylos nesvarstomos.

- Tai kam dar galima apskųsti šitos Komisijos veiksmus? Juk egzistuoja kažkokia procedūra?

- Jokios. Praktiškai išeities nėra jokios. Formaliai jūs galite kreiptis į Imperatorių, bet jūs nebūsite išklausytas. Nepamirškit, kad šiandien Imperatorius - tai visai kas kita negu Entunų dinastijos laikais. Bijau, kad Trantorą dabar valdo aristokratų šeimos, kurių nariai sudaro Visuomenės saugumo komisiją. Tokią įvykių eigą gana tiksliai nusakė psichoistorija.

- Tikrai? - paklausė Gaalis. - Tokiu atveju, jei daktaras Seldonas gali nuspėti Trantoro istoriją penkis šimtmečius į priekį...

- Jis gali nuspėti pusantro tūkstančio metų į priekį.

- Dėl manęs tebūnie penkiolika tūkstantmečių. Tuomet kodėl jis vakar negalėjo nuspėti šios dienos įvykių ir manęs perspėti?.. Ne, atleiskite... - Gaalis atsisėdo ir parėmė galvą suprakaitavusiu delnu. - Aš suprantu, kad psichoistorija - statistinis mokslas ir negali pakankamai tiksliai nusakyti vieno žmogaus ateities. Supraskite, aš tiesiog išmuštas iš vėžių.

- Tačiau jūs klystate. Daktaras Seldonas manė, kad šįryt jūs būsite areštuotas.

- Ką?!

- Nemalonu, bet tai tiesa. Komisija vis įtariau ir įtariau žvairavo į jo veiklą. Kuo toliau, tuo labiau buvo trukdoma naujiems nariams prisidėti prie grupės darbo. Grafikai parodė, kad, norėdami pasiekti savo tikslų, turime kaip tik dabar priversti įvykius peržengti kritinį tašką. Pati Komisija veikė neryžtingai, todėl daktaras Seldonas, norėdamas pagreitinti jų veiksmus, vakar jus ir aplankė. Jokios kitos priežasties.

Gaalis įkvėpė oro:

- Aš protestuoju...

- Prašom. Tačiau supraskite, tai buvo būtina. Jus pasirinko ne dėl kokių nors asmeninių motyvų. Jūs turite suvokti, kad daktaro Seldono planai, pagrįsti aštuoniolikos metų laikotarpio matematikos pasiekimais, apima visus įmanomus faktorius ir tikimybė pakankamai didelė. Šiandieniniai įvykiai - tik vienas iš tų faktorių. Mane pasiuntė tik įtikinti jus, jog nėra ko baimintis. Viskas baigsis

gerai. Beveik neabejojant tą patį galima pasakyti ir apie projektą, o jums tokia tikimybė taip pat pakankamai didelė.

- O tiksliau, kokia tikimybė?

- Projektui - daugiau nei 99,9 procento.

- O man?

- Atrodo - 77,2 procento.

- Žodžiu, yra daugiau nei vienas šansas iš penkių, kad būsiu patupdytas į kalėjimą arba pasmerktas mirti.

- Pastaroji galimybė neviršija vieno procento.

- Tikrai? Vadinasi, apskaičiuoti vieno žmogaus likimą nieko nereiškia. Atsiųskite pas mane daktarą Seldoną.

- Deja, negaliu. Daktaras Seldonas taip pat areštuotas.

Durys su trenksmu atsidarė. Gaalis, kuris buvo bepašokąs, užgniaužė besiveržiantį riksmą. Įžengęs sargybinis priėjo prie stalo, paėmė magnetofoną, apžiūrėjo jį iš visų pusių ir įsidėjo į kišenę.

- Man tas prietaisas reikalingas, - tyliai ištarė Avakimas.

- Mes jums duosim kitą, patarėjau. Tokį, kuris negeneruos statinio lauko.

- Tokiu atveju, mano pokalbis baigtas.

Gaalis palydėjo jį žvilgsniu ir liko vienas.

6

Procesas, nelabai priminęs tas sudėtingas teismines procedūras, apie kurias buvo skaitęs Gaalis, truko neilgai. Buvo trečioji teismo diena, nors Gaalis jau nepajėgė pakankamai giliai įsirausti į atmintį, kad prisimintų jo pradžią.

Jį patį kliudė tik truputėlį. Sunkioji artilerija buvo nukreipta į Seldoną. Tuo tarpu pats Haris Seldonas buvo šaltakraujiškai ramus. Gaaliui atrodė, kad tas žmogus - vienintelis tvirtumo ir stabilumo įsikūnijimas, likęs šiame pasaulyje.

Klausytojų buvo nedaug. Visą auditoriją sudarė Imperijos baronai. Spaudos ir visuomenės atstovų nebuvo. Vargu ar daug

kas žinojo, kad tuo metu vyko Hario Seldono teismas. Atmosferoje tvyrojo slogus priešiškumas kaltinamiesiems.

Penki Visuomenės saugumo komisijos nariai sėdėjo prie stalo, esančio ant paaukštinimo. Jie buvo apsitaisę purpuriniais auksu išpuoštais rūbais, ant galvų užsitempę ryškias plastikines kepuraites - teisinės valdžios ženklus. Centre sėdėjo Vyriausiasis komisaras Ling Čenas. Gaalis dar niekad nebuvo matęs tokio žymaus didiko ir žvelgė į jį susižavėjęs. Čenas per visą procesą beveik nepravėrė burnos, tuo duodamas suprasti, jog kalbėti jam tiesiog per žema.

Komisijos Advokatas peržvelgė savo užrašus ir klausinėjo toliau. Seldonas tebestovėjo.

Klausimas: - Taigi, daktare Seldonai, kiekgi žmonių dabar dirba prie projekto, kuriam jūs vadovaujate?

Atsakymas: - Penkiasdešimt matematikų.

K: - Įskaitant daktarą Gaalį Dorniką?

A: - Daktaras Dornikas penkiasdešimt pirmas.

K: - Vadinasi, penkiasdešimt vienas? Pasirauskite savo atmintyje, daktare Seldonai. Galbūt jų penkiasdešimt du ar penkiasdešimt trys? O gal dar daugiau?

A: - Formaliai daktaras Dornikas dar nėra mano organizacijos narys. Kai juo taps, tada bus penkiasdešimt vienas. O dabar yra penkiasdešimt, kaip jau sakiau.

K: - Gal kartais apie šimtą tūkstančių?

A: - Matematikų? Ne.

K: - Aš nesakiau, kad matematikų. O žmonių, dirbančių skirtingose srityse, bus šimtas tūkstančių?

A: - Jei kalbėsim apie visus, jūsų skaičius gali būti ir teisingas.

K: - Gali būti? Aš sakau, kad jis yra teisingas. Aš pareiškiu, kad jūsų projekte dalyvauja devyniasdešimt aštuoni tūkstančiai penki šimtai septyniasdešimt du žmonės.

A: - Manau, jūs skaičiuojate ir moteris bei vaikus.

K (pakeldamas balsą): - Noriu pasakyti, kad jų yra devyniasdešimt aštuoni tūkstančiai penki šimtai septyniasdešimt du. Ir nėra ko išsisukinėti.

A: - Sutinku su šiuo skaičiumi.

K (žvilgtelėjęs į užrašus): - Kol kas atidėkim šitai į šalį ir grįžkim prie klausimo, kurį jau pakankamai ilgai aptarinėjom. Daktare Seldonai, prašyčiau pakartoti jūsų požiūrį į Trantoro ateitį.

A: - Aš jau sakiau ir sakau dar kartą, kad per penkis šimtmečius Trantoras bus sugriautas.

K: - O ar jums neatrodo, kad jūsų teiginys nepasižymi... e... lojalumu?

A: - Ne, sere. Mokslo tiesa nematuojama lojalumu ar nelojalumu.

K: - Ar jūs įsitikinęs, kad jūsų teiginys tikrai yra mokslo tiesa?

A: - Taip, įsitikinęs.

K: - Kuo pagrįstas toks įsitikinimas?

A: - Jis pagrįstas psichoistorijos matematiniais apskaičiavimais.

K: - Ar galite įrodyti, kad tie apskaičiavimai teisingi?

A: - Tai gali suprasti tik kitas matematikas.

K (su šypsena): - Jūs tvirtinate, kad toji jūsų tiesa tokia sudėtinga, jog eilinis žmogus jos nesupras. O man atrodo, kad tiesa turi būti aiškesnė, ne tokia paslaptinga ir labiau prieinama žmogaus protui.

A: - Kai kuriems protams ji nekelia jokių sunkumų. Energijos perdavimo fizika, mums žinoma termodinamikos pavadinimu, buvo aiški ir teisinga per visą žmonijos istoriją, pradedant nuo neatmenamų laikų, tačiau net ir šioj srity atsirastų žmonių, kurie nesugebėtų sukonstruoti paties paprasčiausio variklio. Aš abejoju, ar puikiai išsilavinęs Komisaras...

Tuo momentu vienas Komisijos narys pasilenkė prie advokato. Jo žodžių nebuvo girdėti, tačiau iš jo balso šnibždesio padvelkė šalčiu. Advokatas užsiplieskė raudoniu ir nutraukė Seldoną.

K: - Mes čia ne kalbų klausytis susirinkom, daktare Seldonai. Tarkim, jūs įrodėt savo požiūrio teisingumą. Leiskite jums pasakyti, kad jūs, pranašaudamas katastrofą, galite stengtis pakirsti visuomenės pasitikėjimą Imperijos vyriausybe ir siekti asmeninių tikslų.

A: - Bet taip nėra.

K: - Žodžiu, jūs teigiate, kad laikotarpis iki vadinamojo Trantoro žlugimo bus kupinas įvairaus pobūdžio neramumų.

A: - Visiškai teisingai.

K: - Ir tokios pranašystės buvimo dėka jūs tikitės sukelti šiuos neramumus, nes jūsų dispozicijoje yra šimtatūkstantinė armija.

A: - Visų pirma, tai netiesa. Bet net jei ir būtų tiesa, tyrimas parodytų, jog vargu ar susirinktų dešimt tūkstančių vyrų, kurių amžius būtų tinkamas karinei tarnybai. Maža to, nė vienas iš jų neturi karinio pasiruošimo.

K: - Ar jūs dirbate kokio nors asmens labui?

A: - Ponas advokate, man niekas nemoka.

K: - Jūsų nedomina pinigai? Jūs tarnaujate tik mokslui?

A: - Taip.

K: - Ką gi, pažiūrėsim, kokiu būdu. Daktare Seldonai, ar galima keisti ateitį?

A: - Žinoma. Teismo rūmai po kelių valandų gali būti išsprogdinti arba neišsprogdinti. Jeigu juos išsprogdintų, ateitis neabejotinai truputėlį pasikeistų.

K: - Jūs išsisukinėjate, daktare Seldonai. Ar galima iš esmės pakeisti žmonijos istorijos eigą?

A: - Taip.

K: - Ar tai lengva?

A: - Ne. Be galo sunku.

K: - Kodėl?

A: - Planetose, perpildytose žmonių, psichoistorinės tendencijos pasižymi be galo didele inercija. Norėdami ką nors pakeisti, turėtume rasti panašios inercijos atsvardą. Tame procese turėtų dalyvauti panašus kiekis žmonių arba, jei jų skaičius palyginti nedidelis, tuomet permainoms reikalingas labai ilgas laiko tarpas. Jūs mane suprantate?

K: - Manau, kad taip. Trantoras bus sugriautas, jeigu didžiulis kiekis žmonių nesiims veikti, kad taip neatsitiktų.

A: - Visiškai teisingai.

K: - Užtektų maždaug šimto tūkstančių?

A: - Ne, sere. Tai gerokai per mažas skaičius.

K: - Jūs tuo įsitikinęs?

A: - Pagalvokit pats. Trantore yra daugiau nei keturiasdešimt milijardų. Be to, nepamirškit, kad žlugimo tendencijos susijusios ne vien su Trantoru, bet ir su visa Imperija, kurioje esama beveik kvintilijonas žmonių.

K: - Aišku. Tai gal šimtas tūkstančių gali pakeisti tą tendenciją, jeigu jų ainiai darbuosis dėl šio tikslo penkis šimtus metų?

A: - Bijau, kad ne. Penki šimtai metų - per mažas laiko tarpas.

K: - Aha! Tokiu atveju, daktare Seldonai, iš jūsų paties teiginių galima padaryti tam tikras išvadas. Savo projekto įgyvendinimui jūs surinkote šimtą tūkstančių žmonių. Tačiau jie nepajėgūs per penkis šimtmečius pakeisti Trantoro istorijos. Kitaip tariant, ką bedarytų, jie negalės apsaugoti Trantoro nuo žlugimo.

A: - Deja, jūs teisus.

K: - Bet, kita vertus, tie jūsų žmonės neturi jokių draudžiamų tikslų.

A: - Būtent.

K (lėtai ir pasigardžiuodamas): - Tokiu atveju, daktare Seldonai... klausykit atidžiai, sere, jūsų atsakymas turės būti apgalvotas. Tai kokie gi jūsų grupės tikslai?

Advokato balsas nemaloniai sugergždė. Jis paspendė spąstus, įginė Seldoną į kampą ir, atrodė, atėmė bet kokią galimybę rasti atsakymą.

Stiprėjantis balsų šurmulys nuvilnijo per salę didikų eilėmis, užkliudydamas netgi Komisijos narius, tik Vyriausiasis komisaras nepasidavė visuotiniam jauduliui.

Haris Seldonas išliko nepajudinamas. Jis palaukė, kol klegesys aprimo.

A: - Tikslas - iki minimumo sumažinti to žlugimo pasekmes.

K: - Ką konkrečiai jūs turite omenyje?

A: - Paaiškinti nesunku. Būsimas Trantoro žlugimas pats savaime nėra izoliuotas žmonijos raidos schemoje. Tai kulminacija tos

sudėtingos dramos, kuri prasidėjo prieš daugelį amžių ir kuo toliau, tuo greičiau, nesulaikomai juda pirmyn. Aš kalbu, ponai, apie bręstantį Galaktinės Imperijos Krachą.

Šurmulys pavirto monotonišku gausmu. Advokatas, kuris jau nebekontroliavo situacijos, suvapėjo:

- Ir jūs atvirai kalbate tokius dalykus... - ir užtilo, nes salėje aidintys šūksniai "Išdavystė!" nustelbė jo žodžius.

Vyriausiasis komisaras lėtai pakėlė plaktuką ir stuktelėjo. Negarsiai skambtelėjo gongas. Jam nutilus, salėje taip pat įsivyravo tyla. Advokatas giliai įkvėpė.

K (teatrališkai): - Ar jūs suprantate, daktare Seldonai, kad kalbate apie Imperiją, kuri išliko nepajudinama dvylika tūkstančių metų, daugybė jos kartų atlaikė visus bandymus, apie Imperiją, kurią remia ir myli begalinė daugybė žmonių?

A: - Aš puikiai informuotas tiek apie dabartinę Imperijos padėtį, tiek ir apie jos istoriją. Nenorėdamas parodyti nepagarbos, galiu pareikšti, jog tuos dalykus aš išmanau kur kas geriau už bet kurį iš sėdinčių šioje salėje.

K: - Ir vis dėlto, jūs pranašaujate Imperijos žlugimą?

A: - Žlugimą pranašauja matematika. Mano sąžinė rami. Asmeniškai aš apgailestauju dėl tokios perspektyvos. Net jeigu manytume, kad Imperija toli gražu nėra pats geriausias dalykas (o to aš neteigiu), anarchija, prasidėsianti jai žlugus, bus dar blogesnė. Mano projektas kaip tik ir turės kovoti su šia anarchija. Tačiau, ponai, Imperijos žlugimas pasižymės milžiniška jėga ir kovoti bus nelengva. Jį jau pranašauja biurokratijos stiprėjimas, silpstanti iniciatyva, nepajudinamas susiskirstymas į kastas, smalsumo slopinimas ir šimtai kitų faktų. Visa tai, kaip jau sakiau, tęsiasi ištisus amžius. Šis procesas pernelyg grandiozinis ir visaapimantis, kad jį būtų galima sustabdyti.

K: - O argi nėra akivaizdu, kad Imperija dabar lygiai tokia pat stipri, kaip visada?

A: - Taip, iš išorės ji tikrai atrodo kupina jėgos. Ir atrodo, kad tai amžina. Tačiau, ponas advokate, sutrūnijęs medžio kamienas

taip pat atrodo sveikutėlis, pakol įsišėlusios vėtros gūsis neperlaužia jo pusiau; pažvelgus į jį, gal taip pat atrodytų, jog jis stovės amžinai. O tos audros gūsiai jau dabar ūžauja Imperijos šakose. Gerai įsiklausykite psichoistorijos ausimis ir jūs išgirsite braškesį.

K (netvirtai): - Mes čia ne tam, daktare Seldonai, kad klausy...

A (įsitikinęs): - Imperija grius, drauge su ja ir viskas, kas gero joje buvo. Žinios, kurias ji sukaupė, bus prarastos, neliks tvarkos, kurią ji įkūnydavo. Prasidės begaliniai tarpžvaigždiniai karai, sunyks prekybos ryšiai tarp planetų, gyventojų skaičius sumažės; daugelis planetų praras ryšį su Galaktikos centru. Ir tai tęsis labai ilgai.

K (vos girdimas balsas mirtinoje tyloje): - Amžinai?

A: - Psichoistorija, kuri gali nuspėti žlugimą, gali daryti tam tikras išvadas, susijusias su būsimųjų tamsybės amžių trukme. Imperija, ponai, kaip ką tik buvo pasakyta, gyvuoja dvylika tūkstančių metų. Užslinksiantys tamsos laikai truks ne dvylika, o trisdešimt tūkstantmečių. Iškils Antroji Imperija, tačiau tarp jos ir mūsų civilizacijos tūkstantis kartų gyvens kančiose. Mes turim kovoti, kad taip nebūtų.

K (truputėlį atsipeikėjęs): - Jūs prieštaraujate pats sau. Juk jūs teigėte, kad nepajėgsite sulaikyti Trantoro žlugimo; iš to seka, jog jūs negalite sulaikyti ir... taip sakant... Imperijos žlugimo.

A: - O aš ir nesakiau, kad tai įmanoma. Bet dar ne vėlu sutrumpinti būsimąjį tarpuvaldį. Įmanoma, ponai, sumažinti anarchijos laikotarpį iki vieno tūkstantmečio, jeigu mano grupei bus leista veikti tuojau pat. Dabar mes esame nepaprastai jautriame istorijos taške. Milžinišką, audringai besivystančių įvykių masę reikia stumtelti tik truputėlį, tik per aguonos grūdą... Daugiau negalim padaryti nieko, bet gal ir tiek užteks, kad būtų išvengta dvidešimt devynių tūkstantmečių žmonijos kančios.

K: - Kaip jūs siūlote tai įgyvendinti?

A: - Išsaugoti žmonijos sukauptas žinias. Visų žmonijos žinių suma neįveikiama vienam žmogui. Neįveikiama ji ir tūkstančiui. Suirus mūsų socialinei struktūrai, mokslo žinios subyrės į milijonus gabalėlių. Atskiri žmonės puikiai išmanys tiktai tam tikras

specializuotas vienos ar kitos disciplinos sritis. Pačios savaime tos žinios bus varganos ir nereikalingos. Beprasmės informacijos skeveldrų niekas nepirks. Būsimos kartos jas praras. Tačiau, jeigu mes dabar apibendrinsime visas esamas žinias, jos nedings. Būsimos kartos jau turės pagrindą, joms nereikės visko atradinėti iš naujo. Per vieną tūkstantmetį bus padaryta tai, kam priešingu atveju prireiktų trisdešimties.

K: - Visa tai...

A: - Ir yra mano projektas: trys tūkstančiai mano vyrų su žmonomis ir vaikais paskyrė savo jėgas "Galaktikos enciklopedijos" kūrimui. Per savo gyvenimą jie neužbaigs to darbo. O aš nesulauksiu netgi tikros jo pradžios. Bet iki Trantoro žlugimo dienos viskas bus paruošta, ir kiekvienoj didelėj Galaktikos bibliotekoje bus šios enciklopedijos kopijos.

Vyriausiojo komisaro plaktukas pakilo ir nusileido. Haris Seldonas pasitraukė nuo pulto ir tylom atsisėdo šalia Gaalio.

- Kaip jums patiko spektaklis? - šyptelėjęs paklausė jis.

- Jums pasisekė. Bet kas bus toliau? - atsakė Gaalis.

- Jie nutrauks posėdį ir pabandys tartis su manimi asmeniškai.

- Iš kur jūs tai žinote?

- Būsiu sąžiningas, - tarė Seldonas. - Aš nežinau. Tai priklauso nuo Vyriausiojo komisaro. Daug metų aš jį tyrinėjau. Mėginau analizuoti jo veiksmus, tačiau jūs juk žinote, kaip sunku individualias charakteristikas įsprausti į psichoistorines lygtis. Tačiau viltis manęs neapleidžia.

7

Priėjo Avakimas, linktelėjo Gaaliui ir, pasilenkęs prie Seldono, kažką pašnibždėjo. Nuaidėjo skambutis, paskelbęs posėdžio pabaigą, ir sargybiniai juos išskyrė. Gaalį išvedė.

Rytojaus dieną viskas atrodė kitaip. Dalyvavo tik Haris Seldonas, Gaalis Dornikas ir Komisijos nariai. Prie stalo jie sėdėjo visi

kartu, niekas nebeskyrė penkių teisėjų ir dviejų teisiamųjų. Jiems netgi pasiūlė cigarų iš vaivorykštėmis ribuliuojančios plastikinės dėžutės, kurios paviršiumi, rodėsi, sruvo nesibaigiančios vandens kaskados. Tas judėjimas galėjo apgauti akį ir, tik ją palietęs, galėjai įsitikinti, kad dėžutės paviršius tvirtas ir sausas.

Seldonas cigarą paėmė, Gaalis atsisakė.

- Nėra mano advokato, - tarė Seldonas.

- Tai jau nebe teismas, daktare Seldonai, - atsakė vienas iš Komisijos narių. - Mes susirinkome aptarti Valstybės saugumo.

- Kalbėsiu aš, - ištarė Ling Čenas, o kiti Komisijos nariai atsilošė, pasiruošdami klausytis. Čeną apgaubė tyla, į kurią jis galėjo pažerti savo žodžius.

Gaalis sulaikė kvėpavimą. Čenas, sausas, kaulėtas, atrodantis senesnis negu iš tiesų, buvo tikras Galaktikos Imperatorius. Vaikas, nešiojęs tą titulą, tebuvo tik simbolis, sukurtas Čeno, ir, beje, jau ne pirmas.

- Daktare Seldonai, - prabilo Čenas, - jūs sudrumstėte ramybę Imperatoriaus valdose. Nė vieno iš tų kvadrilijono žmonių, kurie dabar išsibarstę tarp Galaktikos žvaigždžių, nebebus gyvųjų tarpe jau po šimtmečio. Tad kodėl mus turėtų jaudinti, kas bus po penkių šimtmečių?

- Aš neišgyvensiu ir penkerių metų, - tarė Seldonas, - tačiau ateities problemos mane be galo jaudina. Vadinkite tai idealizmu. Arba manykite, kad aš tapatinu save su ta mistine sąvoka, kurią mes vadiname žmonija.

- Nesiruošiu savęs varginti, mėgindamas suvokti mistikų teorijas. Sakykit, kas gi man trukdo atsikratyti jūsų drauge su visa neparankia ir nereikalinga penkių šimtmečių ateitimi, kurios aš vis vien nepamatysiu, ir paprasčiausiai šiąnakt įvykdyti jums mirties bausmę?

- Prieš savaitę, - nerūpestingai tarė Seldonas, - jūs būtumėt galėjęs taip ir padaryti, išlaikydamas vieną šansą iš dešimties, kad iki metų galo liksite gyvas. Dabar tokia tikimybė ne viena iš dešimties, o viena iš dešimties tūkstančių.

Pasigirdo atodūsiai ir neramus bruzdesys. Gaalis pajuto, kaip piestu pasistojo trumpi plaukeliai ant jo sprando. Čeno akių vokai kiek nusileido.

- Kodėl? - paklausė jis.

- Trantoro žlugimo neįmanoma sustabdyti jokiomis priemonėmis, - atsakė Seldonas, - užtat jį labai lengva paspartinti. Gandas apie mano proceso nutraukimą pasklis po Galaktiką. Mano planų, turėjusių sušvelninti katastrofą, suardymas galutinai įtikins žmones, kad ateitis jiems nieko gero nežada. Jau dabar jie pavydžiai mini savo senelių laikus. Jie supras, jog politinės revoliucijos ir prekybos stagnacija įgis vis didesnius mastus. Galaktikoje įsigalės požiūris, jog glemžti reikia viską ir nesižvalgant. Ambicingieji nesnaus, kelią skinsis žmonės, neturintys jokių skrupulų. Kiekvienas jų veiksmas greitins tų pasaulių smukimą. Nužudykite mane ir Trantoras parklups ne po penkių šimtmečių, bet po penkių dešimtmečių, o jūs pats - po vienerių metų.

- Tai žodžiai, kuriais galima gąsdinti vaikus, - tarė Čenas, - o jūsų mirtis nėra vienintelis sprendimas, galintis mus patenkinti.

Jis kilstelėjo savo išdžiūvusią ranką nuo popierių ir dabar tik du pirštai lietė viršutinį lapą.

- Sakykit, - paklausė jis, - ar minėtosios enciklopedijos ruošimas - vienintelė numatoma jūsų veikla?

- Taip, vienintelė.

- Ar būtina tai daryti Trantore?

- Trantore, jūsų prakilnybe, yra Imperatoriškoji biblioteka, o taip pat ir Trantoro universiteto mokslininkai.

- Ir vis dėlto, jeigu jūs būtumėte kitur, tarkim, planetoj, kur neblaškytų dėmesio metropolio bruzdesys, kur niekas netrukdytų moksliniams apmąstymams, kur jūsų žmonės galėtų visiškai pasinerti į darbą - argi tai nebūtų tam tikras privalumas?

- Gal šioks toks.

- Jums surado tokią planetą. Ten jūs, daktare, galėsite ramiai dirbti drauge su šimtu tūkstančių jūsiškių. Galaktika žinos, kad jūs dirbate, kovodami su gresiančia katastrofa. Jiems net bus pasakyta, jog jūsų dėka tos katastrofos pavyks išvengti. - Jis šyptelėjo. - O

kadangi daugeliu dalykų aš netikiu, man lengva nepatikėti ir Imperijos žlugimu, todėl aš būsiu visiškai įsitikinęs, kad sakau žmonėms tiesą. Na, o jūs, daktare, nekelsite daugiau Trantorui rūpesčių ir niekas jau nebedrums Imperatoriaus ramybės. Šio pasiūlymo alternatyva - jūsų mirtis. Jūsų ir tiekos jūsų pasekėjų, kiek atrodys būtina. O į jūsų grasinimus aš nekreipiu dėmesio. Ką rinksitės, mirtį ar tremtį, jums teks nuspręsti per artimiausias penkias minutes.

- Kokią planetą mums parinko, jūsų prakilnybe? - paklausė Seldonas.

- Kiek prisimenu, jos pavadinimas Terminusas, - tarė Čenas. Jis nerūpestingai pirštų galiukais pasklaidė popierius ir atsuko juos į Seldoną. - Ji negyvenama, bet visai tam tinkama. Ją galima taip sutvarkyti, kad visiškai atitiktų mokslininkų poreikius. Tiesa, ji truputį tolokai...

- Ji Galaktikos pakrašty, - nutraukė jį Seldonas.

- Aš pasakiau, kad ji truputį nutolusi nuo kitų planetų. Kaip tik tai, ko jums reikia, kad niekas netrukdytų susikaupti. Jums liko dvi minutės.

- Pasiruošti tokiai kelionei mums reikės laiko, - tarė Seldonas. - Šiaip ar taip, dvidešimt tūkstančių šeimų.

- Jums bus duota laiko.

Seldonas akimirką pamąstė. Pradėjo tirpti paskutinė minutė.

- Aš renkuosi tremtį.

Nuo jo žodžių Gaaliui suspurdėjo širdis. Ryškiausias jausmas, kuris jį užplūdo, buvo begalinė laimė - kur nesidžiaugsi, išvengęs tikros mirties. Tačiau greta didžiulio palengvėjimo liko vietos ir šiokiam tokiam gailesčiui, kad Seldonas patyrė pralaimėjimą.

8

Jie ilgai sėdėjo tylomis, kol taksi skriejo šimtus mylių besirangančiais, panašiais į kirminus tuneliais Universiteto link. Paskui Gaalis sujudėjo ir tarė:

- Negi tai, ką jūs pasakėte Komisarui, yra tiesa? Ar mirties bausmė, įvykdyta jums, tikrai paspartintų Trantoro žlugimą?

- Aš niekada nemeluoju, kalbėdamas apie psichoistoriją. Be to, melas šiuo atveju manęs ir nebūtų išgelbėjęs. Čenas žinojo, kad aš sakau tiesą. Jis labai protingas politikas, o politikai dėl pačios jų veiklos prigimties turi instinktyviai jausti, kad psichoistorija teisi, - atsakė Seldonas.

- Tokiu atveju gal nevertėjo pasirinkti tremties? - paklausė Gaalis, tačiau Seldonas neatsakė.

Kai taksi įdūmė į Universiteto teritoriją, Gaalio raumenys patys pradėjo veikti ar, tiksliau, iš viso atsisakė bet ką darę. Jį teko beveik nešte išnešti iš mašinos.

Visas Universitetas buvo užlietas ryškios šviesos. Gaalis buvo beveik užmiršęs, kad esama saulės. Universitetas taip pat buvo ne po atviru dangumi: jo pastatus gaubė didžiulis kupolas iš panašios į stiklą medžiagos. Ji buvo poliarizuota ir Gaalis galėjo žiūrėti tiesiog į liepsnojančią aukštybėse žvaigždę. Tačiau jos šviesa nebuvo prislopinta ir visur, kur akys užmatė, ant metalinių pastatų sienų žaidė jos atspindžiai.

Universiteto statiniai buvo ne pilkos plieno spalvos, kaip viskas Trantore, o greičiau jau sidabriški. Metalo žvilgesys beveik priminė dramblio kaulo spalvą.

- Atrodo, kareiviai, - tarė Seldonas.

- Ką? - Gaalis nusileido iš aukštybių į šią nuodėmingąją žemę ir prieš pat save išvydo sargybinį.

Jie sustojo, ir pro artimiausias duris išniro lipšnus kapitonas.

- Daktaras Seldonas? - paklausė jis.

- Taip.

- Mes jūsų laukėme. Nuo šio momento jūs ir jūsų žmonės paklūsta karo meto įstatymams. Man liepta jums perduoti, kad susiruošti į Terminusą jums suteikiami šeši mėnesiai.

- Šeši mėnesiai! - buvo bepradedąs Gaalis, bet Seldono pirštai švelniai suspaudė jo alkūnę.

- Man taip liepta, - pakartojo kapitonas.

Jis nuėjo, o Gaalis atsisuko į Seldoną:

- Kodėl? Ką galima padaryti per šešis mėnesius? Tai toks pat nužudymas, tik lėtas.

- Ramiai. Ramiai. Nueikim iki mano kabineto.

Kabinetas buvo nedidelis ir visiškai apsaugotas nuo bandančių šnipinėti. Nukreipti į jį pasiklausymo spinduliai neaptikdavo nei įtartinos tylos, nei dar įtartinesnio statinio lauko. Vietoj to jie fiksuodavo pokalbį, laisvai sudėliotą iš daugybės visiškai nekaltų frazių, kurios buvo tariamos skirtingų balsų ir skirtingomis intonacijomis.

- Na štai, - tarė Seldonas atsipalaiduodamas, - šešių mėnesių visiškai pakaks.

- Neįsivaizduoju kodėl.

- Ogi todėl, mano berniuk, kad tokiame plane, kaip mūsiškis, kitų veiksmai tarnauja mūsų labui. Argi aš nesakiau, kad Čeno psichologinė sankloda buvo išanalizuota taip kruopščiai, kaip nebuvo analizuotas nė vienas žmogus per visą istoriją. Mes negalėjom leisti, kad teismo procesas prasidėtų anksčiau, negu laikas ir aplinkybės priverstų jį susiklostyti mūsų naudai.

- Bet negi jūs galėjot viską sutvarkyti taip...

- ... kad mus ištremtų į Terminusą? O kodėl gi ne?

Jis palietė pirštais reikalingą stalo vietą, ir už jo nugaros nedidelė sienos dalis pasislinko į šoną. Tai galėjo padaryti tik jo pirštai, nes tik į jo pirštų odos raštą reagavo skaneris po stalo paviršiumi.

- Viduj jūs rasite keletą mikrofilmų, - tarė Seldonas. - Paimkite tą, kuris pažymėtas raide T.

Gaalis paėmė ir luktelėjo, kol Seldonas įdėjo filmą į projektorių ir ištiesė jam porą okuliarų. Gaalis juos susireguliavo ir jam prieš akis ėmė bėgti filmo kadrai.

- Bet tada... - ištarė jis.

- Kas jus stebina? - paklausė Seldonas.

- Jūs ruošėtės persikėlimui dvejus metus?

- Pustrečių. Žinoma, mes negalėjom būti visiškai tikri, kad jis pasirinks Terminusą, bet tikėjomės ir, atsižvelgdami į tai, atitinkamai veikėme...

- Bet kodėl, daktare Seldonai? Kodėl jūs viską pakreipėte taip, kad būtume ištremti? Ar nebūtų buvę geriau įvykius kontroliuoti čia, Trantore?

- Kodėl? Yra kelios priežastys. Dirbdami Terminuse, būsime remiami Imperatoriaus, kuriam nereikės būgštauti, jog sukelsime grėsmę Imperijos saugumui.

- Bet juk jūs ir sukėlėte tokius būgštavimus vien tam, kad priverstumėte mus ištremti. Aš vis tiek nieko nesuprantu.

Galimas dalykas, dvidešimt tūkstančių šeimų nebūtų panorėję gera valia kraustytis į Galaktikos pakraštį.

- Bet kodėl juos reikėjo versti? - Gaalis padarė pauzę. - Ar galiu tai sužinoti?

- Kol kas ne, - atsakė Seldonas. - Kol kas užteks žinoti, jog mokslininkai ras priebėgą Terminuse. O kiti įsikurs kitame Galaktikos krašte, sakykim, - jis šyptelėjo, - Žvaigždžių Pašalyje. O visa kita... Aš greit numirsiu ir jūs pamatysite kur kas daugiau už mane... Ne, ne, apsieisime be jūsų protestų ir geros sveikatos palinkėjimų. Gydytojai sako, kad negyvensiu ilgiau nei metus ar porą. Iki to laiko aš spėsiu įgyvendinti tai, ko siekiau visą gyvenimą. Ar bereikia norėti geresnio laiko palikti šį pasaulį.

- O kas gi bus po jūsų mirties?

- Ką gi, po to bus mano pasekėjai - gal net jūs pats. Tie pasekėjai sugebės padaryti mano drobėje paskutinį potepį ir išprovokuoti sukilimą Anakreone reikiamu laiku ir reikiamu būdu. Po to įvykiai galės tekėti savo vaga.

- Aš nesuprantu.

- Suprasit. - Seldono raukšlėtas veidas įgavo ramią ir kartu pavargusią išraišką. - Dauguma mano žmonių išskris į Terminusą, bet kai kurie liks. Tai nebus sunku padaryti... O aš, - ir jis užbaigė vos girdimu šnibždesiu, - man jau viskas baigta.

II skyrius

ENCIKLOPEDISTAI

TERMINUSAS - ... jo padėtis erdvėj (žr. žvaigždėlapį) keistai neatitiko tos paskirties, nulemtos jam Galaktikos istorijoje. Jis pačiame Galaktikos spiralės pakraštyje, vienintelė nuo kitų nutolusios saulės planeta. Resursai menki, ekonominės vertės praktiškai jokios. Per penkis šimtmečius, praėjusius nuo Terminuso atradimo, jis taip ir nebuvo apgyvendintas, kol nenusileido Enciklopedistai...

Buvo neišvengiama, kad, sulig naujos kartos atsiradimu, Terminusas turėjo tapti kai kuo daugiau, ne vien Trantoro psichoistorikų priedėliu. Įvykus sukilimui Anakreone ir atėjus į valdžią Salvorui Hardinui, pirma didžioji dinastija...

GALAKTIKOS ENCIKLOPEDIJA

Luisas Pirenis buvo pasinėręs į darbą prie rašomojo stalo ryškiai apšviestame kambario kampe. Darbą reikėjo koordinuoti, nukreipti mokslininkų pastangas reikiama linkme. Į audinį turėjo būti įaustos trūkstamos gijos.

Penkiasdešimt metų. Penkiasdešimties metų prireikė, kad Pirmasis Enciklopedijos Fondas taptų darniai veikiančiu mechanizmu. Penkiasdešimt metų, kol buvo surinkta medžiaga, kol pasiruošta.

Visa tai jau atlikta. Dar penketas metelių ir dienos šviesą išvys pirmasis to grandiozinio veikalo tomas, pranokstantis viską, kas kada nors buvo išleista Galaktikoje. O po to su dešimties metų intervalais, tiksliai kaip pagal laikrodį, pasirodys tomas po tomo. Drauge bus spausdinami priedai: specialūs straipsniai, aktualūs tuo momentu, kol...

Pirenis nerangiai pasimuistė; ant jo stalo prislopintai ir, rodės, irzliai dūzgė skambutis. Jis buvo beveik užmiršęs paskirtą priėmi-

mą. Pirenis truktelėjo rankenėlę, atidarančią duris, ir akies kraštelių pamatė pro jas įžengiančią stambią Salvoro Hardino figūrą. Pirenis net akių nepakėlė.

Hardinas mintyse nusišypsojo. Jis skubėjo, tačiau puikiai žinojo, kad beviltiška pykti ant Pirenio už jo požiūrį į bet ką, kas trukdo dirbti. Jis įsirausė į krėslą kitapus stalo ir pradėjo laukti.

Pirenio rašiklis vos girdimai skrebėjo, bėgdamas popieriumi. Daugiau jokio judesio, jokio garso. Tada Hardinas iš liemenės kišenėlės išsitraukė dviejų kredų monetą. Jis mestelėjo ją aukštyn. Nerūdijančio plieno paviršius, gaudydamas šviesos pluoštus, sužaibavo ore atspindžiais. Jis sugavo monetą ir vėl mestelėjo, tingiai žvelgdamas į jos žybsėjimą. Nerūdijantis plienas buvo gera mainų priemonė planetoje, į kurią visi metalai buvo importuojami.

Pirenis pakėlė galvą ir sumirksėjo.

- Liaukitės! - suniurzgė jis.

- Ką?

- Liaukitės mėtęs tą prakeiktą monetą. Prašau.

- A... - Hardinas įsidėjo į kišenę metalinį diską. - Pasakykite, kada jūs būsite laisvas, gerai? Aš prižadėjau grįžti į Miesto Tarybos posėdį prieš prasidedant balsavimui dėl naujo vandentiekio projekto.

Pirenis atsiduso ir atsiplėšė nuo stalo.

- Aš pasiruošęs. Bet tikiuosi, jūs nesiruošiate kvaršinti man galvos dėl kažkokių miesto problemų. Tuo prašyčiau pasirūpinti jus pačius. Visas mano laikas skirtas Enciklopedijai.

- Ar girdėjote naujieną? - flegmatiškai paklausė Hardinas.

- Kokią naujieną?

- Tą, kuri prieš dvi valandas gauta Terminuso ultrabangų ryšio kanalu. Anakreono prefektūros Imperatoriaus vietininkas pasiskelbė karaliumi.

- Taip? Na ir kas iš to?

- Tai reiškia, - atsakė Hardinas, - kad mes esam atskirti nuo centrinių Imperijos sričių. Kažko panašaus mes ir tikėjomės, bet nuo to nė kiek ne lengviau. Anakreonas lyg tyčia kontroliuoja paskutinįjį prekybos kelią, kuris mus jungia su Santaniu, Trantoru

ir tuo pačiu su Vega. Iš kur dabar gausim metalą? Jau pusmetis, kai niekaip nepavyksta gauti plieno ar aliuminio, o dabar siuntos išvis liausis mus pasiekę ir priklausys tik nuo Anakreono karaliaus malonės.

Pirenis nekantriai sučepsėjo:

- Tada veikit be jo žinios.

- Kaip? Paklausykit, Pireni, pagal Fondo įkūrimo chartiją visa administracinė valdžia suteikiama Enciklopedijos komiteto Globėjų tarybai. Aš, Terminuso miesto meras, turėsiu teisę tik išsišnypšti nosį, na, gal dar ir nusičiaudėti, jeigu jūs nuspręsite atšaukti nutarimą, suteikiantį man įgaliojimus. Vadinasi, spręsti turite jūs ir jūsų Taryba. Aš prašau jus miesto vardu - miesto, kurio gerovė priklauso nuo nepertraukiamos prekybos su Galaktika - sušaukti neeilinį posėdį...

- Stop! Tos jūsų kalbos tiktų tik rinkiminei kampanijai, bet ne čia. Be to, Hardinai, Globėjų taryba neprieštarauja, kad būtų sukurta municipalinė Terminuso vyriausybė. Mes suprantame jos būtinumą, nes per penkiasdešimt metų, praėjusių nuo Fondo sukūrimo pradžios, gyventojų skaičius padidėjo, be to, atsirado kur kas daugiau žmonių, kurių darbas nėra tiesiogiai susijęs su Enciklopedija. Tačiau tai jokiu būdu nereiškia, jog išsamios visų žmonijos žinių Enciklopedijos publikavimas jau nebėra mūsų svarbiausias ir vienintelis tikslas. Mes esame valstybinė mokslo institucija, Hardinai. Mes negalim, neturim ir nesikišim į vietinę politiką.

- Vietinę politiką! Prisiekiu Imperatoriaus kairės kojos nykščiu, Pireni, tai gyvybės ar mirties klausimas. Terminuso planeta pati savaime negali išlaikyti industrinės civilizacijos. Ji neturi metalų. Ir jūs tai žinote. Paviršiaus uolienose nėra nė pėdsako geležies, vario ar aliuminio - čia iš viso beveik nieko nėra. Kaip jūs manote, kas atsitiks Enciklopedijai, jeigu tas, atsiprašant, Anakreono karalius nuspręs mus čiupti už gerklės?

- Mus? Nepamirškite, kad mes esam tiesiogiai pavaldūs Imperatoriui. Mes nesame Anakreono prefektūros dalis, lygiai kaip nepriklausom ir jokiai kitai prefektūrai. Nepamirškite to! Mes

esame Imperatoriaus asmeninių valdų dalis ir mūsų niekas nedrįs liesti. Imperija sugebės apginti savo nuosavybę.

- Tai kodėl ji leido Anakreono Imperatoriaus vietininkui išklysti iš doros kelio? Argi vien Anakreono? Bent dvidešimt tolimiausių Galaktikos prefektūrų - praktiškai visa Periferija - pradėjo elgtis taip, kaip jiems patiems patinka. Reikia pasakyti, mane kankina rimtos abejonės tiek dėl Imperijos, tiek dėl jos sugebėjimo mus apginti.

- Nesąmonė! Imperatoriaus vietininkai, karaliai - koks skirtumas? Imperija su panašiais dalykais visada susidorodavo, pasitelkusi į pagalbą paprasčiausias politines intrigas, kai skirtingi žmonės tampomi už skirtingų virvučių. Gubernatoriai ir anksčiau sukildavo, o Imperatoriai būdavo priverčiami atsisakyti sosto arba nužudomi greičiau, negu spėdavo tai padaryti. Bet ar visa tai ką nors reiškė pačiai Imperijai? Pamirškite, Hardinai. Tai ne mūsų reikalas. Mes mokslininkai - nuo pradžios iki pabaigos. Mūsų vienintelis rūpestis - Enciklopedija. A, tiesa, vos nepamiršau, Hardinai!

- Taip?

- Padarykit ką nors su savo laikraštpalaikiu! - Pirenio balse galėjai justi pyktį.

- Jūs apie Terminuso miesto "Dienraštį"? Jis ne mano. Jis yra privati nuosavybė. O kuo jis nusikalto?

- Jis jau ištisas savaites skalambija, jog penkiasdešimtųjų Fondo metinių proga reikia surengti visuotinę šventę ir visiškai beprasmiškas iškilmes.

- O kodėl gi ne? Radžio laikrodis atvers Pirmąją saugyklą po trijų mėnesių. Sakyčiau, tai tikrai didis įvykis. Negi jūs manote kitaip?

- Kam tas idiotiškas paradas, Hardinai? Pirmoji saugykla ir viskas, kas su ja susiję, - vien Globėjų tarybos reikalas. Viskas, kas būtina, bus pranešta žmonėms. Kitaip nebus. Prašyčiau šitaip ir perduoti tam "Dienraščiui".

- Atsiprašau, Pireni, tačiau Miesto chartija garantuoja tokią smulkmeną, kuri vadinama spaudos laisve.

- Galbūt. Tačiau ne Globėjų taryba. Aš esu Imperatoriaus atstovas Terminuse, Hardinai, ir man suteikti visi valdžios įgaliojimai.

Hardino veidas įgavo tokią išraišką, tarsi jis mintyse būtų skaičiavęs iki dešimties. Po to jis niūriai ištarė:

- Jei jau prisiminėme jūsų, kaip Imperatoriaus vietininko, statusą, tai turiu jums dar vieną naujieną.

- Apie Anakreoną? - Pirenis tvirtai suspaudė lūpas. Jis jautėsi sudirgęs.

- Taip. Pas mus bus atsiųstas ypatingasis Anakreono pasiuntinys. Po dviejų savaičių.

- Pasiuntinys? Čia? Iš Anakreono? - Pirenis bandė suvirškinti šią žinią. - Kodėl?

Hardinas atsistojo ir pristūmė krėslą prie stalo.

- Pabandykit atspėti.

Ir be jokių ceremonijų išėjo iš kambario.

2

Salvoras Hardinas sutiko jo prakilnybę Anselmą Rodriką kosminiame uoste su visomis ceremonijomis, kurios dera tokios valstybinės reikšmės įvykiui. Titulas "jo prakilnybė" jau pats savaime rodė, kad jo savininko gyslomis teka kilmingas kraujas. Be to, Rodrikas buvo Pluemos subprefektas bei Jo šviesybės Anakreono karaliaus ypatingasis pasiuntinys, be to, turėjo dar pusę tuzino visokiausių titulų.

Užsitempęs ant lūpų šypseną ir žemai nusilenkdamas, subprefektas išsitraukė iš dėklo lazerinį pistoletą ir ištiesė jį Hardinui rankena į priekį. Hardinas padarė lygiai tą patį, perduodamas svečiui pistoletą, kurį buvo pasiskolinęs specialiai šiai progai. Tokiu būdu buvo patvirtintas draugiškumas bei geranoriškumas ir, nors Hardinas pastebėjo, jog prie Jo Prakilnybės Rodriko peties šis bei tas pūpso, protingai šį dalyką nutylėjo.

Jie susėdo į mašiną, lydimi tokiam atvejui būtino ne tokių reikšmingų personų būrio. Lėtai ir iškilmingai kortežas pasuko link Enciklopedijos aikštės, sveikinamas entuziastingos, kaip ir dera tokiomis progomis, minios.

Subprefektas Anselmas priėmė sveikinimus didingai ir atsainiai, kaip tikras karys aristokratas.

- Šis miestas ir yra visas jūsų pasaulis? - paklausė jis Hardino.

Hardinas pakėlė balsą, kad būtų išgirstas per minios šūksnius.

- Mūsų pasaulis jaunas, Jūsų Eminencija. Per visą neilgą mūsų istoriją tik keletas aukštosios aristokratijos atstovų aplankė mūsų varganą planetą. Todėl jus taip audringai sutinka.

Buvo aišku, jog "aukštosios aristokratijos" atstovas ironijos nepajuto.

- Įkurta prieš penkiasdešimt metų. M-hm! - susimąstęs tarė jis. - Pas jus čia daugybė nenaudojamų žemių, mere. Ar jums niekad neatėjo į galvą suskirstyti ją į dvarus?

- Kol kas tai nėra būtina. Čia viskas labai centralizuota. Taip ir turi būti vardan Enciklopedijos. Gal kada nors, kai gyventojų padaugės...

- Keistas pasaulis! Argi pas jus nėra valstietijos?

"Nereikia didelių proto pastangų, - pagalvojo Hardinas, - kad suprastum, jog Jo Eminencija gana negrabiai bando išsišniukštinėti padėtį."

- Ne, nėra, lygiai kaip nėra ir aristokratijos, - nerūpestingai atsakė jis.

Rodriko antakiai pakilo:

- O jūsų vadovas, su kuriuo aš turiu susitikti?

- Jūs apie daktarą Pirenį? Taip! Jis Globėjų tarybos pirmininkas ir asmeninis Imperatoriaus atstovas.

- Daktaras? Ir jokio kito titulo? Mokslininkas? Ir jis laikomas aukščiausia civiline valdžia?

- Taip, žinoma, - draugiškai atsakė Hardinas. - Mes visi čia daugiau ar mažiau mokslininkai. Galų gale, mes greičiau ne pasaulis, o mokslo įstaiga, tiesiogiai pavaldi Imperatoriui.

Pastaroji frazė buvo truputėlį pabrėžta ir, atrodo, tai kiek sutrikdė subprefektą. Visą likusį kelią, ligi pat Enciklopedijos aikštės, jis susimąstęs tylėjo.

Nors Hardinui buvo mirtinai nuobodžios visos tos ceremonijos, trukusios iki vakaro, jis pajuto tikrą pasitenkinimą supratęs, kad Pirenis ir Jo Prakilnybė Rodrikas, sutikę vienas kitą garsiais abipusės pagarbos bei prielankumo pareiškimais, šlykštisi vienas antro kur kas labiau.

"Pažintinės ekskursijos" po Enciklopedijos rūmus metu Jo Prakilnybė Rodrikas stikliniu žvilgsniu klausėsi Pirenio paskaitos. Šypsodamasis mandagia ir bereikšme šypsena, jis leido pro ausis greitakalbe beriamus paaiškinimus ir ėjo per nesibaigiančias mikrofilmų saugyklas, begalinę daugybę peržiūros kambarių.

Tiktai perėjęs keliasdešimt aukštų, kuriuose buvo komplektavimo, redagavimo, leidybos bei peržiūrų skyriai, jis galų gale padarė pirmąją sąmoningą pastabą.

- Visa tai labai įdomu, - tarė jis, - bet turiu pasakyti, tai gana keistas užsiėmimas suaugusiems žmonėms. Kokia iš viso to nauda?

Į šią pastabą Pirenis nerado atsakymo, tačiau jo veido išraiška, kiek spėjo pamatyti Hardinas, buvo daugiau negu iškalbinga.

Užtat vakarienė buvo tiesiog dienos įvykių veidrodinis atspindys, kadangi Jo Prakilnybė Rodrikas monopolizavo teisę kalbėti ir su begaliniu entuziazmu bei subtiliausiomis techninėmis smulkmenomis ėmė pasakoti savo žygdarbius, kuriuos jis atliko, vadovaudamas batalionui neseniai vykusiame Anakreono kare su kaimyniniu Smyrnu, kuris jau taip pat spėjo pasiskelbti karalyste.

Vakarienė baigėsi, smulkūs valdininkėliai išsilakstė, o subprefekto nuotykiams vis dar nebuvo galo. Baigiamoji, pergalingoji šio pasakojimo dalis apie ištaškytus į gabalus kosminius laivus nuskambėjo, kai jis, lydimas Pirenio ir Hardino, išėjo į balkoną ir atsipalaidavo, glostomas šilto vasaros vakaro oro.

- O dabar, - tarė jis džiugiai, - pakalbėkim apie rimtus reikalus.

- Būtinai, - sumurmėjo Hardinas, užsidegdamas ilgą cigarą iš Vegos tabako. "Nedaug jų jau beliko", - pagalvojo jis, atsilošdamas krėsle taip, kad šis pakibo ant dviejų kojų.

Aukštai danguje nuo horizonto iki horizonto driekėsi miglota Galaktikos juosta. Palyginus su ja, tos kelios žvaigždutės, žibančios čia, Visatos pakraštyje, atrodė tik menki mirksintys žiburėliai.

- Žinoma, - tarė subprefektas, - visos oficialios diskusijos, dokumentų pasirašymas ir panašūs formalumai vyks šitoje... Kaip, jūs ten sakėte, vadinasi ta jūsų Taryba?

- Globėjų taryba, - šaltai atsakė Pirenis.

- Keistas pavadinimas! Na, tiek to, tai bus rytoj. Ir vis tik mes galėtume, taip sakant, paruošti dirvą dabar, akis į akį, ar ne?

- Būtent? - provokuodamas paklausė Hardinas.

- Taigi. Čia, Periferijoje, įvyko tam tikros permainos ir jūsų planetos statusas tapo kiek neapibrėžtas. Būtų labai neblogai, jeigu mes surastume bendrą požiūrį į susiklosčiusią situaciją. Beje, mere, ar nepavaišintumėte manęs dar vienu cigaru?

Hardinas išpūtė akis ir nenoriai ištraukė dar vieną. Jo Prakilnybė Anselmas Rodrikas pauostė jį ir patenkintas sučepsėjo.

- Vegos tabakas! Kur jūs jo gaunate?

- Neseniai parsisiųsdinom truputėlį. Nedaug beliko. Visata težino, kada vėl gausim, jei tai išvis kada nors bus.

Pirenis susiraukė. Jis nerūkė ir, tiesą sakant, negalėjo pakęsti tabako dūmų.

- Kiek aš suprantu, Jūsų Eminencija, jūsų misijos tikslas - šį bei tą išsiaiškinti?

Rodrikas linktelėjo, skęsdamas godžiai traukiamų dūmų kamuoliuose.

- Tokiu atveju ji praktiškai baigta. Pirmoji Enciklopedijos Fondo situacija nepasikeitė, ji tokia, kokia buvo visada.

- A! Na, ir kokia gi ji visada buvo?

- Tai štai. Fondas yra valstybinė mokslo institucija, o drauge ir asmeninė Jo Šviesybės Imperatoriaus valda.

Atrodo, subprefektui tai nepadarė nė menkiausio įspūdžio. Jis pūtė dūmų žiedus.

- Gana nebloga teorija, daktare Pireni. Manau, kad jūs turite visus tam reikalui būtinus raštus su Imperatoriaus antspaudais, tačiau mane domina, kokia tikroji padėtis? Kokie jūsų santykiai su Smyrnu? Nuo jūsų planetos, kaip žinia, mažiau nei penkiasdešimt parsekų iki Smyrno sostinės. O kur dar Konomas ir Daribova!

- Mes neturim reikalų nė su viena prefektūra. Kaip Imperatoriaus valdų dalis...

- Tai ne prefektūros, - paaiškino Jo Prakilnybė Rodrikas, - dabar jos - karalystės.

- Gerai, tebūnie karalystės. Mes neturim su jomis reikalų. Kaip mokslo įstaiga...

- Velniai griebtų tą mokslą! - tėškė grubų kareivišką keiksmą Prakilnybė ir visas oras tarsi įsielektrino. - Kokią tai, po perkūnais, turi reikšmę? Juk bet kurią akimirką Terminusą gali užgrobti Smyrnas!

- O Imperatorius? Negi jis sėdės, rankas sudėjęs?

Rodrikas apsiramino ir tarė:

- Na, gerai, paklausykit, daktare Pireni, jūs gerbiate Imperatoriaus nuosavybę, Anakreonas taip pat, o Smyrnui, galimas dalykas, atrodo kitaip. Prisiminkite, jog mes neseniai pasirašėm su Imperatoriumi sutartį - kopiją pateiksiu jūsų tarybai rytoj, - kuria įsipareigojame palaikyti tvarką buvusiose Anakreono prefektūros ribose. Jo Šviesybės vardu. Tai mūsų pareiga, suprantate?

- Žinoma. Tačiau Terminusas nėra Anakreono prefektūros dalis.

- O Smyrno...

- Jis taip pat nepriklauso ir Smyrno prefektūrai. Jis iš viso nepriklauso jokiai prefektūrai.

- O ar Smyrnas tai žino?

- Man nerūpi, ką jis žino ir ko ne.

- Užtat mums rūpi. Mes ką tik baigėm karą su juo. Jis dar tebėra užgrobęs dvi žvaigždžių sistemas, kurios priklauso mums. Terminusas užima strategiškai itin svarbią padėtį tarp dviejų valstybių.

Hardinas neteko kantrybės ir įsikišo:

- Tai ką jūs siūlote, Jūsų Eminencija?

Subprefektas mielai liovėsi pyškinęs į orą ir perėjo prie tiesesnio pokalbio:

- Akivaizdu, jog Terminusas negali apsiginti pats, todėl Anakreonas turi imtis šios pareigos savo paties labui. Jūs suprantate, kad neturim jokio noro kištis į jūsų vidaus reikalus...

- U-hu, - sausai numykė Hardinas.

- ... bet mes manom, kad visoms suinteresuotoms šalims būtų geriausia, jei Anakreonas įkurtų jūsų planetoje savo karinę bazę.

- Ir tai viskas, ko jūs norite... karinės bazės didžiulėje neužimtoje teritorijoje... ir daugiau nieko?

- Na, taip, žinoma, kyla klausimas, kas gi aprūpins armiją, kuri jus gins.

Hardino krėslas atsistojo ant visų keturių kojų, o jo alkūnės įsirėmė į kelius.

- Štai pagaliau ir prisikasėm iki esmės. Vadinkim daiktus tikraisiais vardais. Terminusas tampa protektoriatu ir moka duoklę.

- Ne duoklę. Mokesčius. Mes jus saugome, o jūs už tai mums mokate.

Pirenis netikėtai stipriai tvojo kumščiu į krėslo atramą.

- Leiskit kalbėti man, Hardinai. Jūsų Eminencija, aš neduočiau ir sudilusios pusės kredo monetos už Anakreoną, Smyrną ir visas tas jūsų politines intrigas bei vietinius karus. Aš jums jau sakiau, kad esame valstybinė įstaiga, atleista nuo mokesčių.

- Valstybinė? Tačiau mes esame valstybė, daktare Pireni, ir mes jūsų neišlaikome.

Pirenis įsiutęs pašoko.

- Jūsų Eminencija, aš tiesiogiai atstovauju...

- ...Jo Šviesybei Imperatoriui, - užbaigė Anselmas Rodrikas pašaipiai. - O aš esu tiesioginis Anakreono karaliaus atstovas. Anakreonas gerokai arčiau, daktare Pireni.

- Grįžkim prie reikalo, - pasiūlė Hardinas. - Kaip jūs ketinate rinkti tuos vadinamuosius mokesčius, Jūsų Prakilnybe? Natūra? Grūdais, bulvėmis, daržovėmis, gyvuliais?

Subprefektas išvertė akis.

- Po velnių! Kam mums tai? Mums šito gero ir taip per akis. Auksu, žinoma. Dar geriau būtų chromas ar vanadis, suprantama, jei jų čia yra pakankamai.

Hardinas pradėjo juoktis:

- Pakankamai! Mes net geležies pakankamai neturim. Auksas! Štai, žvilgtelėkit, kokia mūsų valiuta.

Jis pamėtėjo pasiuntiniui monetą.

Šis pastukseno į ją ir dar labiau išpūtė akis.

- Kas čia? Plienas?

- Visiškai teisingai.

- Nieko nesuprantu.

- Terminuso planetoje praktiškai nėra metalų. Visus mes importuojame. Vadinasi, mes neturime aukso ar ko nors kito, kuo galėtume jums mokėti. Nebent jūs paimtumėte keletą tūkstančių saikų bulvių.

- O pramonės gaminiai?

- Be metalų? Kaip jūs manote, iš ko mums gaminti mašinas?

Stojo tyla ir Pirenis vėl pabandė išsakyti savo nuomonę.

- Ši diskusija visiškai nereikalinga. Terminusas ne planeta, bet mokslo įstaiga, ruošianti milžiniškos apimties enciklopediją. Prisiekiu Visata, man regis, jūs negerbiate mokslo.

- Su enciklopedija karo nelaimėsi. - Rodrikas suraukė antakius. - Visiškai bevertis pasaulis. Be to, praktiškai tuščias. Na, jūs galėtumėte mokėti žeme.

- Kaip tai?

- Ši planeta beveik tuščia, o neužimtos žemės gali būti derlingos. Anakreone užtektinai didikų, kurie norėtų išplėsti savo dvarus.

- Jūs negalite siūlyti panašių...

- Nėra reikalo taip baimintis, daktare Pireni. Visiems užteks. Jeigu viskas bus taip, kaip turi būti, o jūs mums padėsite, mes, greičiausiai, galėsim viską sutvarkyti taip, kad jūs nepatirsite skriaudos. Bus paskirti titulai, dovanoti dvarai. Manau, jūs mane suprantate.

- Dėkoju! - nusišaipė Pirenis.

Staiga Hardinas atviraširdiškai paklausė:

- Gal kartais Anakreonas galėtų mums parūpinti reikiamą kiekį plutonio mūsų atominėms jėgainėms? Atsargų mums liko tik keleriems metams.

Pirenis įkvėpė didelį gurkšnį oro, paskui kelioms minutėms įsivyravo mirtina tyla. Kai Jo Prakilnybė Rodrikas prakalbo, jo balsas skambėjo jau visiškai kitaip negu iki tol:

- Jūs turite atominę energetiką?

- Be abejo. Kas čia nepaprasto? Kiek žinau, atominė energija naudojama jau penkiasdešimt tūkstantmečių. Kodėl mūsų planetoj jos turėtų nebūti? Tiesa, truputį kebloka gauti plutonio...

- Taip... taip, - pasiuntinys padarė pauzę ir sumišęs pridėjo, - gerai, ponai, atidėkime šį klausimą rytojui. Labai atsiprašau...

Pirenis palydėjo jį žvilgsniu ir pro dantis iškošė:

- Nepakenčiamas, besmegenis asilas! Šitas...

Hardinas jį nutraukė:

- Visiškai ne. Tiesiog savos aplinkos kūrinys. Jis supranta vienintelę kalbą: "Aš turiu pistoletą, o tu - ne".

Dusdamas iš pykčio, Pirenis atsisuko į Hardiną:

- Kokios dar, po perkūnais, kalbos apie karines bazes ir duoklę? Gal jūs iš proto išsikraustėt?

- Ne, tiesiog pamėtėjau jam masalą, kad išsišnekėtų. Pastebėjote, kaip jis, prarijęs kabliuką, išplepėjo tikruosius Anakreono kėslus - išdalinti Terminuso žemes į dvarus. Žinoma, aš visiškai nesiruošiu leisti, kad taip atsitiktų.

- Jūs nesiruošiate leisti. Jūs nesiruošiat! O kas jūs toks? Ar galėčiau paklausti, kokiu tikslu jūs paleidote gerklę apie mūsų atominę jėgainę? Juk kaip tik šitai pavers mus taikiniu.

- Taip, - vyptelėjo Hardinas, - taikiniu, nuo kurio reikia laikytis kuo toliau. Argi neakivaizdu, kodėl prakalbau apie šį dalyką? Tai tik patvirtino mano labai rimtus įtarimus.

- Kokius?

- Kad Anakreonas jau nebeturi atominės energetikos. Jei turėtų, mūsų draugas neabejotinai būtų supratęs, kad plutonis atomi-

nėse jėgainėse buvo naudojamas senų senovėje, bet ne dabar. Išvada - likusi Periferijos dalis atominės energetikos taip pat neturi. Bent jau Smyrnas - be jokios abejonės. Priešingu atveju, Anakreonas nebūtų laimėjęs daugelio mūšių neseniai vykusiame jų kare. Įdomu, ar ne?

- M... taip! - šnypšdamas iš siuto, Pirenis išėjo, o Hardinas švelniai nusišypsojo. Jis užgesino cigarą ir pažvelgė aukštyn į didingai besidriekiančią Galaktiką. "Negi jie grįžo prie naftos ir anglies?" - sumurmėjo jis. Visas kitas mintis jis pasiliko sau.

3

Kai Hardinas neigė, kad "Dienraštis" priklauso jam, formaliai jis buvo teisus, bet tik formaliai. Hardinas buvo kompanijos už Terminuso autonomiją ir municipalinį valdymą įkvėpėjas, jis buvo išrinktas pirmuoju miesto meru, todėl nenuostabu, jog, nors nė viena "Dienraščio" akcija nepriklausė Hardinui, faktiškai jis kontroliavo apie šešiasdešimt procentų - kitais, subtilesniais būdais.

O tokių būdų buvo.

Vadinasi, kai Hardinas pradėjo prašyti Pirenį, kad jam būtų leista dalyvauti Globėjų tarybos posėdžiuose, visiškai nebuvo sutapimas, kad panašią akciją pradėjo ir "Dienraštis". Įvyko pirmasis Fondo istorijoje mitingas, kuriame buvo reikalaujama miesto atstovo dalyvavimo "nacionalinėje" vyriausybėje.

Galų gale Pirenis nenorom pasidavė.

Hardinas, sėdėdamas gale stalo, tingiai svarstė, kodėl mokslininkai, tiksliųjų mokslų žinovai, tokie niekam tikę administratoriai. Gal dėl to, jog jie įpratę prie nepajudinamų faktų, o žmonių paslankumas jiems visiškai neįprastas.

Šiaip ar taip, kairėje jo sėdėjo Tomazas Satas ir Džordas Fara, dešinėje - Lundinas Krastas ir Jeitas Fulhemas, o pirmininkavo pats Pirenis. Suprantama, visus juos Hardinas pažinojo, tačiau dabar, šia proga, jie visi buvo nutaisę itin orias ir kiek iškilmingas minas.

Hardinas snūduriavo, kol truko įvairiausi posėdžio pradžios formalumai, tačiau pažvalėjo, kai Pirenis, tarsi atlikdamas savotišką pasiruošimo ritualą, gurkštelėjo iš stiklinės vandens ir prabilo:

- Jaučiuosi be galo laimingas, galėdamas Tarybai pranešti, kad per tą laiką, kuris praėjo nuo paskutiniojo mūsų susitikimo, aš gavau pranešimą, kad lordas Dorvinas, Imperatoriaus kancleris, po dviejų savaičių atvyks į Terminusą. Galime būti tikri, jog mūsų santykiai su Anakreonu bus sutvarkyti taip, kad mus visiškai patenkintų, vos tik apie situaciją bus informuotas Imperatorius.

Jis nusišypsojo ir per visą stalą kreipėsi į Hardiną:

- Informacija apie tai perduota "Dienraščiui".

Hardinas tylom nusijuokė. Atrodė akivaizdu, jog Pirenio troškimas pateikti jam šią informaciją ir buvo viena iš priežasčių, kodėl jį įsileido į šią šventovių šventovę.

- O jei paliktume nuošalyje visus iškilmingus pareiškimus, sakykit, ko jūs iš tikrųjų tikitės iš lordo Dorvino vizito?

Atsakė Tomazas Satas. Jis turėjo netikusį įprotį kreiptis į žmones trečiuoju asmeniu, kai panorėdavo jaustis itin svarbia persona.

- Visiškai akivaizdu, - pastebėjo jis, - kad meras Hardinas - profesionalus cinikas. Vargu ar jam sunku suprasti, jog Imperatorius greičiausiai netoleruos bandymų pasikėsinti į savo asmeninę nuosavybę.

- Tikrai? O ką jis darys, jeigu vis dėlto bus pasikėsinta?

Nuvilnijo nepasitenkinimo šnabždesys. Pirenis tarė:

- Jūs pažeidžiate tvarką, - ir pridūrė: - Be to, jūsų pareiškimai yra ant išdavystės ribos.

- Turiu manyti, kad į mano klausimą atsakėte?

- Taip! Ir jeigu jūs daugiau neturite ko pasakyti...

- Neskubėkite daryti išvadų. Norėčiau pateikti vieną klausimą. Išskyrus šį diplomatinį manevrą, kuris gal bus, o gal ir nebus vaisingas, ar buvo imtasi kokių nors konkrečių veiksmų, kad būtų likviduota Anakreono grėsmė?

Jeitas Fulhemas perbraukė ranka savo barbariškus, beveik raudonus ūsus.

- Tai jūs įžvelgiate čia grėsmę, ar ne?

- O jūs ne?

- Vargu, - atsakė šis atlaidžiai, - Imperatorius...

- Didysis Kosmose! - Hardinas suirzo. - Kas čia dedasi? Tai vienas, tai kitas be perstojo kartoja žodžius "Imperatorius" ar "Imperija", tarsi jie būtų magiški. Imperatorius už penkiasdešimties tūkstančių parsekų ir aš labai abejoju, kad jis kvaršina sau galvą dėl mūsų rūpesčių. Bet net jeigu ir taip, kas iš to? Imperijos laivynas, buvęs šiame rajone, dabar keturių karalysčių rankose. Atitinkama jo dalis kliuvo ir Anakreonui. Supraskit, kovoti mes turim ginklu, o ne žodžiu. Ir dar. Mums buvo duoti du mėnesiai greičiausiai dėl to, jog pakišom Anakreonui mintį, esą mes turime atominį ginklą. Taip, mes visi žinom, kad tai melas, nors ir nekaltas. Mes turim atominę energiją, bet tik taikiems tikslams. Labai greit jie tą dalyką išsišniukštinės ir, jei manote, kad jie labai apsidžiaugs, pasijutę apmulkinti, tai be galo klystate.

- Mielas sere...

- Palaukit, aš dar nebaigiau. - Hardinas įsibėgėjo ir jam tai visai patiko. - Labai malonu, kad į šį reikalą įpainiojami kancleriai, tačiau aš kur kas mieliau jų vietoj matyčiau keletą nuostabių, galingų apsiausties ginklų su puikiais atominiais užtaisais. Mes praradom du mėnesius, ponai, ir vargu, ar kas mums duos dar du. Ką jūs ketinate daryti?

Lundinas Krastas, piktai suraukęs savo ilgą nosį, tarė:

- Jeigu jūs siūlote militarizuoti Fondą, tai aš net girdėti nenoriu tokių kalbų. Tai reikštų, kad mes atvirai žengiame į politikos areną. O mes, misteri mere, esame tik mokslo įstaiga ir niekas kitas.

Satas pridūrė:

- Dar daugiau, jis nesuvokia, kad ginklų gamyba atitrauks dalį žmonių - vertingų žmonių - nuo Enciklopedijos rengimo. Bet kokiu atveju, to negalima leisti.

- Visiškai teisingai, - sutiko Pirenis. - Enciklopedija svarbiau už viską, ir taip bus visada.

Hardinas sunkiai atsiduso. Atrodė, kad visą Tarybą kankina sunki "Enciklopedijos komplekso" forma.

Jis šaltai pasakė:

- O ar Tarybos nariams kada nors nešovė į galvą, jog Terminusas gali turėti ir kitų interesų, ne vien Enciklopediją?

- Aš neįsivaizduoju, Hardinai, kad Fondas gali turėti dar kokių nors kitų interesų, išskyrus Enciklopediją, - atsakė Pirenis.

- Aš pasakiau ne Fondas; aš pasakiau Terminusas. Bijau, kad jūs nesuprantate susidarusios padėties. Terminuse mūsų milijonas su kaupu; darbą, tiesiogiai susijusį su Enciklopedija, dirba ne daugiau kaip šimtas penkiasdešimt tūkstančių. Mums, likusiems, čia namai. Mes čia gimėm. Mes čia gyvenam. Palyginus su mūsų fermomis, mūsų namais ir fabrikais, Enciklopedija mums labai mažai tereiškia. Mes norim, kad jie būtų apginti...

Jį nutildė šauksmų lavina.

- Enciklopedija aukščiau už viską, - suriaumojo Krastas. - Mes turime įvykdyti misiją.

- Velniop misiją! - suriko Hardinas. - Gal tai buvo teisinga prieš penkis dešimtmečius. Bet dabar atėjo nauja karta.

- Tai visiškai nieko nereiškia, - atkirto Pirenis. - Mes - mokslininkai.

Ir Hardinas nelaukdamas nėrė į atsivėrusį plyšį.

- Nejaugi? Ak, kokia miela haliucinacija, ar ne? Pažvelgęs į šią jūsų kompaniją, akivaizdžiai pamatai, kas blogai buvo visoje Galaktikoje ištisus tūkstantmečius. Koks gi čia mokslas - kiurksoti šimtus metų vienoje vietoje ir klasifikuoti paskutiniojo tūkstantmečio mokslininkų darbus? Ar jūs kada bent pagalvojote žengti toliau, plėsti jų žinias, papildyti jas kuo nors, ko iki tol nebuvo? Ne! Jūs visiškai laimingi, tupėdami stovinčioj baloj. Sąstingis smaugia visą Galaktiką jau Kosmosas žino kiek laiko. Štai kodėl sukilo Periferija, traukomos ryšių sistemos; štai kodėl smulkūs karai tampa amžinais, o ištisos žvaigždžių sistemos praranda atominę energetiką ir grįžta prie barbariško cheminės energijos išgavimo būdo... Jeigu jūs manęs paklausite, - sušuko jis, - pasakysiu: Galaktika griūva!

Jis nutilo ir klestelėjo į krėslą, norėdamas atgauti kvapą ir nekreipdamas dėmesio į du ar tris balsus, kurie tuo pat metu bandė jam paprieštarauti. Galų gale prabilo vienas Krastas:

- Nežinau, ko jūs siekiate, ponas mere, savo isteriškais pareiškimais, tačiau aišku, kad nieko konstruktyvaus diskusijai jie neduoda. Aš siūlau, ponas pirmininke, nekreipti dėmesio į kalbėjusiojo pastabas ir tęsti diskusiją nuo tos vietos, kur ji buvo nutraukta.

Pirmąsyk atgijo Džordas Fara. Ligi tol Fara nesikišo į ginčą, net ir tada, kai aistros liejosi per kraštus. Bet dabar sugriaudėjo jo galingas balsas - sunkus bosas, kurio sunkumas beveik prilygo tris šimtus svarų sveriančio jo savininko kūno masei.

- Ponai, ar mes kai ko nebūsim pamiršę?

- Ko? - irzliai paklausė Pirenis.

- Kad po mėnesio švęsim penkiasdešimtmetį.

Fara turėjo įprotį pačius banaliausius dalykus pareikšti be galo iškilmingai.

- Ir kas iš to?

- Tą dieną, - taikiai tęsė Fara, - atsivers Hario Seldono Saugykla. Ar jūs kada nors susimąstėte, kas ten galėtų būti?

- Nežinau. Tikriausiai nieko ypatingo. Greičiausiai sveikinimo kalba. Nemanau, kad Saugyklai reikėtų teikti kokią nors išskirtinę reikšmę, nors "Dienraštis", - čia jis įsispitrėjo į Hardiną, kuris vyptelėjo, atsakydamas į tą žvilgsnį, - bandė tą dalyką kiek įmanydamas išpūsti. Bet čia aš padėjau tašką.

- A, - tarė Fara, - bet gal jūs klystate. Ar jums kartais nepasirodė, - jis padarė pauzę, pridėdamas pirštą prie savo mažos apvalios nosytės, - kad Saugykla atsiveria labai laiku?

- Norėjote pasakyti, labai nelaiku, - suburbėjo Fulhemas. - Ir be jos mums rūpesčių per akis.

- Negi gali būti kas nors svarbiau negu Hario Seldono pranešimas? Manau, ne.

Fara labiau nei bet kada tapo panašus į pranašą, o Hardinas žvelgė į jį susimąstęs, bandydamas suprasti, kurgi šis lenkia.

- Iš tikrųjų, - beveik džiugiai pareiškė Fara, - atrodo, jūs visi pamiršote, jog Seldonas buvo žymiausias mūsų laikų psichologas ir mūsų Fondo įkūrėjas. Visai logiška būtų teigti, jog jis galėjo, pasitelkęs savo mokslą, numatyti istorijos eigą artimiausioje ateityje. Jei taip, kas visai tikėtina, aš kartoju, jis greičiausiai galėjo rasti

būdą perspėti mus apie pavojų ir, galimas dalykas, parodyti, kaip tas problemas išnarplioti. Kaip jūs žinote, Enciklopedija jam buvo be galo brangi.

Ore tvyrojo sumišimas ir abejonė. Pirenis numykė:

- Taip, na, aš nežinau. Psichologija - didis mokslas, bet... kiek suprantu, šiuo metu mes neturime psichologų. Man regis, mes žengiam ant netvirto pagrindo.

Fara atsisuko į Hardiną.

- Juk jūs studijavote psichologiją pas Aljueriną.

Hardinas atsakė beveik pagarbiai:

- Taip, tačiau aš taip ir nebaigiau studijų. Man įgriso teorija. Norėjau būti psichologu-inžinieriumi, bet čia tokios galimybės nebuvo, todėl pasirinkau kitą neblogą užsiėmimą - tapau politiku. Iš esmės tai tas pats.

- Ir ką gi jūs galvojate apie Saugyklą?

- Nežinau, - atsargiai išsisuko Hardinas.

Daugiau jis nepratarė nė žodžio iki pat posėdžio pabaigos, nors jame dar buvo kalbama ir apie Imperijos Kanclerio vizitą.

Tiesą sakant, jis net nesiklausė. Jam parodė naują takelį ir išsibarstę mozaikos gabalėliai po truputį pradėjo gultis į savo vietas. Jų kampai pamažu glaudžiai sulipdavo vienas su kitu.

Raktas buvo psichologija. Jis buvo tuo įsitikinęs.

Jis karštligiškai bandė prisiminti psichologijos teoriją, kurios kažkada mokėsi, ir joje rado siūlo galą.

Toks didis psichologas, koks buvo Seldonas, turėjo puikiai nusimanyti apie žmonių emocijas bei reakcijas, priešingu atveju jis nebūtų galėjęs tiksliai nusakyti ateities istorinių procesų.

O tai reiškia, kad...

4

Lordas Dorvinas pauostė tabako. Jis turėjo ilgus, keistai ir aiškiai ne iš prigimties besiraitančius plaukus ir dar vešlias šviesias

žandenas, kurias jis meiliai glostinėjo. Be to, jis kalbėjo tik itin subtiliomis frazėmis ir visiškai nepripažino raidės "r".

Šiuo momentu Hardinas neturėjo laiko galvoti, dėl kokių dar priežasčių kilmingasis kancleris jam iš pirmo žvilgsnio nepatiko. O, tie be galo elegantiški rankų gestai, kurie lydėjo kiekvieną jo pastabą, tas kruopščiai ištobulintas maloningas tonas, kuris skambėjo net paprasčiausiuose jo teiginiuose!

Bet, šiaip ar taip, dabar svarbiausia buvo jį surasti. Jis dingo kartu su Pireniu prieš pusvalandį. Paprasčiausiai išnyko iš akiračio, perkūnas jį nutrenktų.

Hardinas buvo įsitikinęs, kad jo nebuvimas pirminių derybų metu visiškai parankus Pireniui.

Bet Pirenį matė šiame korpuse ir šiame aukšte. Tiesiog reikėjo patikrinti kiekvienas duris. Pusiaukelėje jis ištarė: "Aha!" ir žengė į užtemdytą salę. Sušiauštos lordo Dorvino ševeliūros siluetas apšviesto ekrano fone buvo toks aiškus, kad tiesiog neįmanoma buvo apsirikti.

Lordas Dorvinas pakėlė galvą ir tarė:

- A, Hahdinas. Neabejotinai, jūs mūsų ieškote? - Jis ištiesė Hardinui savo tabakinę, papuoštą masyviu ornamentu, bet, kaip pastebėjo Hardinas, gana grubaus darbo. Meras mandagiai atsisakė, tada kancleris pats paėmė žiupsnį, drauge gracingai nusišypsodamas.

Pirenis apniuko, bet Hardinas į tai sureagavo visišku abejingumu.

Vienintelis garsas, nutraukęs įsivyravusią trumpą tylą, buvo lordo Dorvino tabakinės spragtelėjimas. Jis pasidėjo dėžutę ir tarė:

- Jūsų Enciklopedija yha didis pasiekimas, Hahdinai. Tiesiog žygdahbis, lygus ghandioziškiausiems visų laikų laimėjimams.

- Dauguma mūsų mano taip pat, milorde. Tačiau tas pasiekimas dar nėra visiškai pasiektas.

- Iš to nedaugelio dalykų, kuhiuos mačiau, susidahiau tam tikhą nuomonę apie jūsų Fondo efektyvumą ih dėl šios phiežas-

ties aš visiškai nesibaiminu. - Jis linktelėjo Pireniui, kuris jam atsakė padėkos nusilenkimu.

"Tiesiog meilės šventė", - pagalvojo Hardinas.

- Aš nesiskundžiau efektyvumo stoka, milorde, lygiai kaip ir efektyvumo pertekliumi iš Anakreono pusės, tiesa, kita, griaunančia linkme.

- Ach, taip. Anakheonas. - Nerūpestingas rankos mostas. - Aš ką tik iš ten. Bahbahiškiausia planeta. Tiesiog neįtikėtina, kad čia, Pehifehijoje, gali gyventi žmonės. Nėha elementahių sąlygų, būtinų kultūhingam džentelmenui; jokio, net elementahaus, komfohto ih patogumų - visiškas nuosmukis, kuhiame jie...

Hardinas sausai jį nutraukė:

- Deja, Anakreonas turi visas būtinas sąlygas kariauti ir visas reikalingas griovimo priemones.

- Žinoma, žinoma. - Lordas Dorvinas atrodė nepatenkintas, greičiausiai dėl to, kad jį nutraukė vidury sakinio. - Bet dabah mes, suphantate, nekalbame apie heikalus. Dabah man hūpi kitkas. Daktahe Piheni, ah jūs nežadate pahodyti man anthojo tomo? Phašyčiau.

Šviesa užgeso ir kitą pusvalandį Hardinas būtų ramiai galėjęs praleisti, pavyzdžiui, Anakreone, nes jie vis vien nekreipė į jį nė menkiausio dėmesio. Knyga ekrane jam buvo menkai suprantama, o jis ir nesistengė sekti paaiškinimų, tuo tarpu lordui Dorvinui retsykiais pasireikšdavo visiškai žmogiško jaudulio priepuoliai. Hardinas pastebėjo, kad, kai kancleris susijaudindavo, raidę "r" jis ištardavo kuo puikiausiai.

Kai šviesa vėl įsižiebė, lordas Dorvinas tarė:

- Nuostabu! Tikhai nuostabu. Ah jūs kahtais nesidomite ahcheologija, Hahdinai?

- A? - Hardinas nusipurtė susimąstymo kiautą. - Ne, milorde, negalėčiau to pasakyti, kad domiuosi. Aš psichologas iš pašaukimo ir politikas galutiniu sprendimu.

- O! Neabejotinai įdomūs dalykai. O aš pats, žinote, - jis paėmė žiupsnelį tabako, - mėgaujuosi ahcheologija.

- Tikrai?

- Jo aukštenybė, - įsiterpė Pirenis, - yra puikus šios srities žinovas.

- Na, galbūt, galbūt, - patenkintas tarė jo aukštenybė. - Aš nuveikiau čia didžiulį dahbą. Labai daug skaičiau. Perskaičiau Džavduną, Obijasi, Khomvilį... o, žinote, phaktiškai juos visus.

- Aišku, aš apie juos girdėjau, - tarė Hardinas, - tačiau jų darbų skaityti neteko.

- Bhangusis mano, jums heikėtų pasistengti juos pehskaityti. Tai be galo phatuhtintų jūsų žinias. Be abejo, aš manau, jog man vehtėjo keliauti čia, į Pehifehiją, jau vien dėl to, kad čia aš pamačiau Lameto veikalo egzempliohių. Nepatikėsite, mano bibliotekoje nė vieno egzempliohiaus nėha. Beje, daktahai Piheni, ah nepamihšote savo pažado padahyti jos kopiją iki man išvykstant?

- Su didžiausiu malonumu.

- Lametas, kaip žinia, - tęsė kancleris pamokomu tonu, - pateikia naują ih be galo įdomų "Kilmės phoblemos" papildymą. Pati phoblema man buvo žinoma ih anksčiau.

- Kokia ji? - paklausė Hardinas.

- "Kilmės phoblema"? Aš kalbu apie tą phoblemą, klausimą, iš kuh kilusi žmonių giminė. Be abejonės, jūs tuhėtumėte žinoti, jog žmonių hasė anksčiau užėmė tik vieną planetų sistemą.

- Taip, aš tai žinau.

- Tiesa, niekas nežino kokią - atsakymas paklydo amžių ūkanose. Tačiau egzistuoja įvaihios teohijos. Vieni sako, kad tai Sihijus, kiti tvihtina, kad Kentauho Alfa ahba Saulė, o dah kiti - Gulbės 61 - visa tai Sihijaus sektohiuje.

- O ką sako Lametas?

- Suphantate, jis eina visiškai kita linkme. Jis stengiasi įhodyti, kad ahcheologiniai hadiniai, aptikti thečiojoje Ahktūho sistemos planetoje, liudija, jog žmonija ten egzistavusi dah phieš atsihandant tahpžvaigždinėms kelionėms.

- Ir tai reiškia, kad ši planeta buvo žmonijos lopšys.

- Gali būti. Aš tuhėčiau jį įdėmiau pehskaityti, pehžiūrėti duomenis, tik tada aš galėsiu paheikšti tam tikhą nuomonę. Heikia įsitikinti, ah svahbūs jo ahgumentai.

Kurį laiką Hardinas tylėjo. Po to paklausė:

- Kada Lametas parašė šią knygą?

- O, na, gal prieš kokius aštuonis šimtus metų. Žinoma, savo tyhinėjimus jis daugiausia ghindė ankstesniais Glino veikalais.

- Tai kodėl juo pasikliauti? Kodėl gi nenuvykus į Arktūrą ir pačiam nepatyrinėjus visų radinių?

Lordas Dorvinas kilstelėjo antakius ir skubiai stvėrė žiupsnį tabako.

- Kodėl, mielasis mano, kam to heikia?

- Suprantama, tam, kad gautumėte informaciją iš pirminio šaltinio.

- Ahgi tai būtina? Pehnelyg sudėtingas ir beviltiškai ydingas būdas, nohint ko nohs pasiekti. Paklausykit, aš tuhiu visų senųjų autohitetų veikalus - visų didžiųjų phaeities ahcheologų. Aš ghetinu juos vienus su kitais, athenku labiausiai įtikėtiną vahiantą ih padahau išvadas. Tai ih yha mokslinis metodas. Bent jau, - globėjiškai pridėjo jis, - taip jį suvokiu aš. Kaip neįsivaizduojamai kvaila būtų vykti į Ahktūrą ah, pavyzdžiui, į Saulę, ghaibytis aklai, kai senovės mokslininkai taip nuodugniai visą ištyhė, kad mums nėha nė menkiausios vilties juos phanokti.

- Suprantu, - mandagiai išmurmėjo Hardinas.

Po velnių, na ir mokslinis metodas! Nenuostabu, kad Galaktika ritasi į liūną.

- Eime, milorde, - tarė Pirenis, - manau, mums būtų metas grįžti.

- O, taip, tikhiausiai.

Kai jie išėjo iš salės, Hardinas netikėtai tarė:

- Milorde, ar galiu jūsų kai ko paklausti?

Lordas Dorvinas mandagiai nusišypsojo, patvirtindamas savo atsakymą gracingu rankos mostu:

- Žinoma, mano mielasis. Džiaugiuosi, galėdamas būti jums naudingas. Jeigu aš jums bent kiek galėsiu padėti savo kukliomis žiniomis...

- Tačiau mano klausimas toli gražu ne apie archeologiją, milorde.

- Taip?

- Taip. Tai štai. Praeitais metais čia, Terminuse, mes gavom pranešimą, kad sprogo atominė elektrinė, buvusi penktojoje Andromedos Gamos planetoje. Mes gavome tik glaustą žinutę ir visiškai jokių smulkmenų. Ar jūs negalėtumėte pasakyti, kas gi ten iš tikrųjų atsitiko?

Pirenio burna persikreipė.

- Jūs varginate jo aukštenybę klausimais, kurie visiškai nesusiję su mūsų pokalbio tema.

- Nieko, nieko, daktahe Piheni, - įsiterpė kancleris. - Viskas gehai. Bet kuhiuo atveju negaliu apie tą įvykį papasakoti labai daug. Elekthinė tikhai susphogo ih, žinote, tai buvo tiesiog katasthofa. Kiek žinau, žuvo keletas milijonų žmonių, pusė planetos vihto ghiuvėsiais. Tiesą sakant, vyhiausybė labai himtai svahsto, ah nevehtėtų įvesti tam tikhų aphibojimų, kuhie neleistų naudoti atominės enehgijos kam pakliuvo. Tačiau ši infohmacija, patys suphantate, neplatintina.

- Suprantu, - tarė Hardinas. - Tačiau kodėl ta elektrinė sprogo?

- O kas ją žino? - abejingai atsakė lordas Dorvinas. - Joje buvo gedimų jau phieš keletą metų, ih kalbama, kad tiek hemontui panaudotos detalės, tiek ih patys hemonto darbai buvo gana nekokybiški. Šiais laikais labai sunku suhasti žmonių, kuhie iš tikhųjų gehai išmanytų mūsų enehgijos sistemas. - Nutaisęs liūdną veido išraišką, jis paėmė eilinį tabako žiupsnį.

- Suprantate, - tarė Hardinas, - nepriklausomos Periferijos karalystės visiškai prarado atominę energetiką.

- Iš tikhųjų? Na, manęs tai visiškai nestebina. Bahbahiškos planetos. O, bet, mano mielasis, nevadinkite jų nephiklausomomis. Jūs juk žinote, kad taip nėha. Tai įhodo sutahtys, kuhias su jomis pasihašėme. Jie phipažįsta aukščiausiąją Impehatohiaus valdžią. Jie buvo phivehsti, kitaip mes apskhitai su jais nephasidėtume.

- Gal ir taip, tačiau jie turi tam tikrą veikimo laisvę.

- Taip, ko geho. Tam tikhą. Bet tai vahgu ah tuhi kokią nohs heikšmę. Impehijai naudingiau, kad Pehifehija pasikliautų tik

savais hesuhsais. Suphantate, mums jų neheikia. Bahbahiškiausios planetos. Beveik necivilizuotos.

- Praeityje jos buvo civilizuotos. Anakreonas buvo viena turtingiausių tolimųjų provincijų. Jį galėjai lyginti su pačia Vega.

- Ak, Hahdinai, bet gi tai buvo phieš šimtus metų. Vahgu ah iš to galima dahyti kokias nohs išvadas. Senais gehais laikais viskas buvo kitaip. Žinoma, mes jau ne tokie, kokie buvom kadaise. Pala, Hahdinai, bet juk jūs tikhas užsispyhėlis. Aš jau sahiau, kad šiandien aš nenusiteikęs kalbėti apie heikalus. Daktahas Pihenis mane pehspėjo dėl jūsų. Jis sakė, kad jūs bandysite mane išphovokuoti, tačiau aš jau peh senas ih peh daug patyhęs, todėl jums nieko nepavyks. Atidėkime tai hytojui.

Kas gi beliko?

5

Tai buvo antrasis Tarybos posėdis, kuriame dalyvavo Hardinas, neskaitant neoficialaus Tarybos susitikimo su dabar jau išvykusiu lordu Dorvinu. Tačiau merą graužė gana pagrįsti įtarimai, kad į vieną, o gal net į du ar tris posėdžius jo tiesiog nepakvietė.

Jis nusprendė, kad greičiausiai niekas jo nebūtų kvietęs ir į šį, jeigu ne ultimatumas.

Kad ir kaip ten būtų, jis prilygo ultimatumui, nors, paviršutiniškai perskaitęs šį vizigrafu atsiųstą dokumentą, galėjai jį palaikyti dviejų valdovų apsikeitimu draugiškais sveikinimais.

Hardinas atsargiai palygino jį pirštais. Dokumentas prasidėjo įmantriu pasveikinimu, kurį "Jo Didenybė Visagalis Anakreono Karalius siunčia savo draugui ir broliui Luisui Pireniui, Pirmojo Enciklopedijos Fondo Globėjų Tarybos Pirmininkui", o baigėsi dar puošnesniu, gigantišku ir spalvingu antspaudu bei itin sudėtinga simbolika.

Ir vis dėlto tai buvo ultimatumas.

- Išeitų, kad mums davė labai nedaug laiko - tik tris mėnesius, - tarė Hardinas. - Tačiau, bet kuriuo atveju, mes jį vis vien

iššvaistėm vėjais. Šitas dalykėlis mums duoda savaitę. Ką dabar darysim?

Pirenis susirūpinęs suraukė kaktą.

- Turi būti kažkokia spraga. Tiesiog neįtikėtina, kad jie griebtųsi tokių kraštutinių priemonių. Nepamirškim, kad lordas Dorvinas mus patikino Imperatoriaus ir Imperijos pozicijos tvirtumu.

Hardinas sukluso.

- Aišku, jūs informavote Anakreono karalių apie Imperijos požiūrį į tai, kas vyksta?

- Taip, informavau. Aš pateikiau tokį pasiūlymą Tarybai ir ši vienbalsiai jam pritarė.

- Ir kada gi tai buvo?

Pirenis nutaisė dar oresnę išraišką.

- Aš nemanau, kad turėčiau jums atsiskaitinėti, mere Hardinai.

- Tiek to. Ne tai svarbiausia. Tiesiog, mano manymu, šis jūsų pranešimas apie be galo vertingą lordo Dorvino indėlį šiomis aplinkybėmis, - jo lūpų kampučiai kilstelėjo sarkastiškam šyptelėjimui, - buvo tiesioginė šitos mielos ir draugiškos notos atsiradimo priežastis. Priešingu atveju jie būtų dar kiek uždelsę, nors, turėdamas omenyje Tarybos pažiūras, nemanau, kad papildomas laikas bent kiek būtų padėjęs Terminusui.

- Ir kaipgi jūs padarėte tokią nepaprastą išvadą, ponas mere? - paklausė Jeitas Fulhemas.

- Gana paprastai. Tiesiog pasinaudojau priemone, kuri dažnai ignoruojama - paprasčiausia sveika nuovoka. Matote, yra tokia žmogaus žinių sritis, vadinama simbolių logika. Pasinaudodami ja, mes galime iš bet kurio žmogaus kalbos pašalinti visą joje esantį balastą.

- Na ir kas?

- Aš pasinaudojau šiuo metodu. Be kita ko, pabandžiau jį pritaikyti ir šitam dokumentui. Man pačiam tai nebuvo itin būtina - ir taip žinojau, kokia tikroji šio dokumento reikšmė; tačiau, manau, penkiems mokslininkams, tiksliųjų mokslų atstovams, simboliai bus žymiai suprantamesni už žodžius.

Hardinas išėmė iš aplanko keletą lapų ir juos išskleidė.

- Beje, tai padariau ne aš pats, - tarė jis. - Kaip jūs patys galite įsitikinti, po šiomis analizėmis yra Miulerio Holko iš Logikos skyriaus parašas.

Pirenis pasilenkė viršum stalo, norėdamas geriau įsižiūrėti, o Hardinas tęsė:

- Anakreono raštas buvo gana paprasta užduotis, ir tai visiškai natūralu, nes jį rašė ne žodžio, bet veiksmo žmonės. Nesunkiai ir be didelių išvedžiojimų išryškėja teiginys, kurio esmė jums pateikta simboliais. Žodžiais ją būtų galima šifruoti taip: "Jūs turit atiduoti mums tai, ko reikalaujame, arba mes jums užkursim tikrą pirtį ir jūs vis vien būsit priversti tai padaryti".

Įsivyravo tyla: penki Tarybos nariai tyrinėjo simbolių eilutes. Po to Pirenis atsisėdo ir nervingai kostelėjo.

- Nėra spragos, daktare Pireni?

- Atrodo, ne.

- Gerai. - Hardinas patiesė kitą lapą. - O štai čia Imperijos ir Anakreono sutarties kopija. Sutartį, beje, Imperatoriaus vardu pasirašė tas pats lordas Dorvinas, kuris buvo pas mus praeitą savaitę. O čia jo analizė, išdėstyta simboliais.

Sutartis užėmė penkis smulkiu šriftu spausdintus puslapius, o jos analizė brūkštelėta ranka ir jai užteko pusės puslapio.

- Kaip matote, ponai, maždaug devyniasdešimt procentų teksto analizės metu tiesiog išgaravo, nes visiškai neturėjo prasmės, o tai, kas liko, galima nusakyti gana įdomiai: "Anakreono įsipareigojimų Imperijai - jokių!" "Imperijos valdžios Anakreonui - jokios!"

Vėl visas penketukas palinko prie lapų, įdėmiai studijuodamas analizės rezultatus ir lygindamas juos su sutarties tekstu. Kai jie baigė, Pirenis susirūpinęs konstatavo:

- Atrodo, viskas teisingai.

- Tokiu atveju, jūs prisipažįstate, kad ši sutartis - ne kas kita, kaip Anakreono nepriklausomybės deklaracija ir kad Imperija su tuo sutinka?

- Atrodo, taip.

- Negi jūs manote, kad Anakreonas šito nesupranta ir nesistengia pabrėžti savo pozicijos, kad pačiu natūraliausiu būdu būtų užkirstas kelias bet kokioms galimoms Imperijos pretenzijoms? Juo labiau dabar, kai akivaizdu, jog Imperija nepajėgtų įvykdyti savo grasinimų. Priešingu atveju, ji nebūtų leidusi Anakreonui tapti nepriklausomam.

- Bet tada, - įsiterpė Satas, - kaip meras Hardinas paaiškintų tą faktą, jog lordas Dorvinas garantavo mums Imperijos paramą. Tos garantijos, - jis truktelėjo pečiais, - jos atrodė visiškai patikimos.

Hardinas vėl atsisėdo.

- O žinote, tai kaip tik ir yra visų įdomiausia. Prisipažįstu, aš iš pradžių jo aukštenybę palaikiau paskutiniu asilu, bet pasirodė, jog jis gudriausias diplomatas ir protingiausias žmogus. Aš išdrįsau užrašyti viską, ką jis sakė.

Pasigirdo šurmulys, pasibaisėjęs Pirenis jau žiojosi, norėdamas išreikšti savo nuomonę.

- Na ir kas? - nukirto Hardinas. - Aš sutinku, kad pasielgiau nesvetingai ir nedžentelmeniškai. Be to, jeigu jo aukštenybė būtų tai pastebėjęs, aišku, būtume neišvengę nemalonumų. Tačiau jis nepastebėjo ir aš turiu įrašą. O tai svarbiausia. Aš iššifravau tą įrašą, o jo kopiją taip pat pasiunčiau Holkui, kad šis ją išanalizuotų.

- O kur šios analizės rezultatai? - paklausė Lundinas Krastas.

- O tai, - atsakė Hardinas, - ir yra pats įdomumas. Šį tekstą tirti buvo sunkiausia. Kai Holkas, be atokvėpio dirbęs dvi dienas, šiaip taip atsikratė visų beprasmių pareiškimų, miglotų plepalų ir nieko nereiškiančių teiginių, trumpai tariant, visų banalybių ir šlamšto, paaiškėjo, jog nieko neliko. Tekstas paprasčiausiai sutirpo. Lordas Dorvinas, ponai, visas penkias derybų dienas pūtė jums į akis miglą, ir dar taip, kad jūs to net nepastebėjote. Štai ko vertos jūsų numylėtosios Imperijos garantijos.

Net jeigu Hardinas būtų padėjęs ant stalo tiksinčią bombą, nebūtų kilusi didesnė sumaištis negu po šių jo žodžių. Hardinas kantriai kaip pasmerktasis palaukė, kol triukšmas nurims.

- Taigi, - susumavo jis, - kai jūs nusiuntėte grasinantį laišką - o jūsų raštas ir teiginiai, esą Imperija nubausianti Anakreoną, buvo

suprastas kaip grasinimas, - tiesiog suerzinote monarchą, kuris žymiai geriau išmanė tikrąją padėtį. Natūralu, kad jo įžeista savimeilė pareikalavo nedelsiant imtis veiksmų ir štai rezultatas - ultimatumas. O mes grįžome prie to, nuo ko ir pradėjom. Mums liko savaitė. Ką darysim?

- Atrodo, - tarė Satas, - kito kelio nėra. Teks leisti Anakreonui įsteigti Terminuse savo karines bazes.

- Dėl šito aš sutinku, - atsakė Hardinas, - tačiau ką mums daryti, kad, pasitaikius pirmai progai, galėtume juos iš čia išgrūsti?

Jeito Fulhemo ūsai sukrutėjo:

- Kalbate taip, tarsi jau būtumėt nusprendęs tai padaryti prievarta.

- Prievarta, - išgirdo jis atsakymą, - tai paskutinioji nekompetentingųjų priemonė. Bet aš tikrai neketinu tiesti kilimų jiems po kojomis ar, vizgindamas uodegą, tempti jiems pačių geriausių baldų.

- Man tiesiog nepatinka, kaip jūs tai formuluojate, - nenusileido Fulhemas. - Tai pavojingas požiūris, juo labiau, kad, kaip jau esame pastebėję, didžioji gyventojų dalis būtent taip ir supranta šį jūsų pasiūlymą. Turiu jums pasakyti, mere Hardinai, kad Taryba nėra akla ir mato, kuo jūs užsiimate.

Jis padarė pauzę. Likusieji neprieštaravo. Hardinas gūžtelėjo pečiais.

- Jeigu jūs įpūsite mieste prievartos ugnį, - tęsė Fulhemas, - tai bus ne daugiau kaip gana sudėtingas būdas nusižudyti. O mes neketiname leisti, kad taip atsitiktų. Vienintelis ir pagrindinis mūsų politikos principas - viskas Enciklopedijai. Nesvarbu, ką mes benuspręstume daryti ar nedaryti, bet kokio sprendimo tikslas bus Enciklopedijos saugumas.

- Vadinasi, - pasakė Hardinas, - jūs nusprendėte ir toliau tęsti aktyvią nieko neveikimo kampaniją.

- Jūs gi pats įrodėte, - karčiai tarė Pirenis, - jog Imperija mums niekuo negali padėti, nors aš nesuvokiu, kaip ir kodėl taip galėjo atsitikti. Jeigu būtinas kompromisas...

Hardinas pasijuto tarsi košmariškame sapne didžiuliu greičiu bėgąs į niekur.

- Kompromisai neįmanomi! Negi jūs nesuprantate, kad visi šie tauškalai apie karines bazes - tiesiog nevykusiai maskuojamas melas? Jo prakilnybė Rodrikas mums pasakė, ko iš tikrųjų trokšta Anakreonas: atvirai aneksuoti mūsų planetą, primesti mums savąją feodalinę sistemą bei dvarų ekonomiką, pagrįstą principu "valstiečiai - aristokratai". Jeigu jie dar bent kiek prisimena tą mūsų blefą apie atominę energetiką, gal tai truputėlį sulėtins jų veiksmus, tačiau, bet kokiu atveju, jų tikrai nesustabdys.

Kunkuliuodamas iš pasipiktinimo, jis pakilo nuo kėdės. Likusieji taip pat atsistojo, išskyrus Džordą Farą.

Tada Džordas Fara prabilo:

- Prašau, sėskitės visi. Man rodos, nuėjome jau pakankamai toli. Paklausykit, mere Hardinai, nėra reikalo taip niršti. Nė vienas iš mūsų nėra išdavikas.

- Tai dar reikia įrodyti!

Fara švelniai nusišypsojo.

- Jūs gi pats žinote, kad tai nerimta. Leiskit kalbėti man.

Jo mažos gudrios akytės buvo pusiau primerktos, o ant lygios smakro odos blizgėjo prakaito lašeliai.

- Manau, neverta daugiau slėpti, jog Taryba priėjo prie išvados, kad tikrasis sprendimo būdas atsiskleis po šešių dienų, kai atsidarys Saugykla.

- Ir tai yra jūsų indėlis į sprendimo paieškas?

- Taip.

- Mes turime nieko nedaryti, tik sėdėti rankas sudėję ir laukti, nebyliai melsdamiesi ir aklai tikėdami, kol iš Saugyklos iššoks *deus ex machina?*

- Jeigu atmestume jūsų emocionalią frazeologiją, kaip tik šitai ir norėjau pasakyti.

- Šitaip atvirai paspruktil Taip, daktare Fara, jūsų kvailumas tikrai ribojasi su genialumu. Menkesniam protui tokie dalykai neįmanomi.

Fara atlaidžiai šyptelėjo.

- Jūsų pomėgis epigramoms nuostabus, Hardinai, tačiau visiškai ne vietoje. Tiesą sakant, manau, jūs prisimenate mano argumentų seką, kai kalbėjom apie Saugyklą maždaug prieš tris savaites.

- Taip, prisimenu. Aš neneigiu, kad dedukcinės logikos požiūriu, tai toli gražu nebuvo kvaila mintis. Jūs pasakėte - sustabdykite mane, jeigu suklysiu, - kad Haris Seldonas buvo didžiausias Sistemos psichologas, vadinasi, jis galėjo numatyti, į kokią nepatogią padėtį mes pateksim, todėl jis ir įrengė Saugyklą, norėdamas nurodyti išeitį iš susidariusios situacijos.

- Jūs suvokėte esmę.

- Ar jūs labai nustebtumėte, jei pasakyčiau, kad pastarąsias savaites labai daug apie tai galvojau?

- Jaučiuosi pamalonintas. Ir kokie gi rezultatai?

- Rezultatai tokie - vien tik dedukcijos toli gražu nepakanka. Vėl reikėtų pridėti nors truputėlį sveikos nuovokos.

- Pavyzdžiui?

- Pavyzdžiui, jeigu jis numatė visą šitą painiavą su Anakreonu, kodėl jis mūsų neįkurdino kokioje nors kitoje planetoje, arčiau Galaktikos centro? Puikiausiai žinoma, kad Seldonas, įvairiai manevruodamas, privertė Trantoro Komisiją įsteigti Fondą būtent Terminuse. Tačiau kodėl jis taip pasielgė? Ir iš viso, kodėl jis mus įkurdino čia, jeigu iš anksto numatė, kad bus sugriauta visa komunikacijų sistema, kad mes liksim izoliuoti nuo Galaktikos, patirsim kaimynų grasinimus, jeigu numatė, kad, neturėdami savo planetoj metalų, būsim visiškai bejėgiai. Ir dar. Jeigu jis visa tai numatė, kodėl jis negalėjo įspėti pirmųjų Terminuso gyventojų iš anksto, kad jie turėtų laiko pasiruošti, užuot laukęs, kaip tai atsitiko dabar, kol iki bedugnės beliks vienas žingsnis. Nepamirškite ir dar vieno dalyko. Net jeigu jis galėjo numatyti šią problemą tada, tai mes nė kiek ne blogiau ją matom dabar. Todėl, jeigu jis sugebėjo rasti sprendimo būdą tada, mes privalom sugebėti jį rasti dabar. Galų gale Seldonas nebuvo burtininkas. Juk nėra tokių sprendimo būdų, kuriuos jis galėjo matyti, o mes - ne.

- Bet, Hardinai, - priminė Fara, - mes tikrai negalim.

- Jūs net nebandėt. Jūs nė karto nebandėt to padaryti patys. Pradžioj jūs iš viso atsisakėte pripažinti, kad grėsmė egzistuoja. Paskui jūs aklai pasikliovėte Imperatoriumi. Dabar jūs lygiai taip pat griebiatės Hario Seldono. Visos jūsų viltys siejamos arba su valdžia, arba su praeitimi. Tik jūs niekad nebandėte pasitikėti savo jėgomis.

Jo kumščiai mėšlungiškai susigniaužė.

- Tai jau beveik liga, sąlyginis refleksas, kuris paralyžiuoja jūsų sugebėjimą laisvai mąstyti, vos tik prabylama apie pasipriešinimą valdžiai ar autoritetui. Atrodo, į jūsų mintis niekad neužklydo nė menkiausia abejonė, kad Imperatorius už jus stipresnis, o Haris Seldonas - protingesnis. Bet tai netiesa, argi jūs nematote?

Kažkodėl niekas nesiryžo atsakyti.

Hardinas tęsė:

- Ne tik jūs. Visa Galaktika tokia pat. Pirenis girdėjo lordo Dorvino apmąstymus apie mokslinius tyrimo metodus. Lordo Dorvino manymu, norėdamas būti geru archeologu, turi perskaityti visas tos srities knygas, parašytas žmonių, kurie mirę prieš daug šimtmečių. Jis mano, kad archeologijos mįsles galime išnarplioti, sulygindami keletą autoritetų, kurių nuomonės skirtingos. O Pirenis klausė ir neprieštaravo. Argi jūs nematote, kad toks būdas klaidingas?

Jo balse vėl nuskambėjo beveik maldaujančios gaidelės. Vėl jokio atsakymo.

Jis kalbėjo toliau:

- Ir jūs, ir pusė Terminuso gyventojų serga ta pačia liga. Mes kiurksome čia, pasinėrę į apmąstymus apie Enciklopediją ir manome, kad didingiausias mokslo tikslas - suklasifikuoti jau egzistuojančią informaciją. Tai, žinoma, svarbu, tačiau argi nereikia eiti pirmyn? Mes riedame atgal, prarasdami turėtas žinias. Negi jūs to nepastebite? Čia, Periferijoje, prarado atominę energetiką. Andromedos Gamoje sprogo jėgainė, nes ją prastai pataisė. Imperijos kancleris skundžiasi, kad sunku rasti atominės energetikos specialistų. Ir ką žadama daryti? Ruošti naujus? Kurgi ne! Jie nusprendžia verčiau jau apriboti atominės energijos panaudojimą. - Ir jis trečią

kartą paklausė: - Argi jūs nematote? Juk visoj Galaktikoj tas pats. Visur meldžiasi praeičiai. Juk tai nuosmukis, tai stagnacija!

Jo žvilgsnis bėgiojo nuo vieno prie kito Tarybos nario, o šie, akis įsmeigę, žvelgė į jį.

Fara atsipeikėjo pirmasis.

- Ką gi, mistinė filosofija mums vargu ar padės. Kalbėkim apie konkrečius dalykus. Ar jūs neigiate, kad Haris Seldonas, naudodamas paprasčiausią psichologinę metodiką, galėjo lengvai numatyti ateities istorijos tendencijas?

- Ne, žinoma, neneigiu! - šūktelėjo Hardinas. - Bet mes negalim pasikliauti tik juo, ieškodami sprendimo. Geriausiu atveju, jis gali nurodyti mums pačią problemą, bet, jeigu tik sprendimas egzistuoja, mes turim surasti jį patys. Jis negali šito padaryti už mus.

Netikėtai prabilo Fulhemas:

- Ką jūs turite mintyje, sakydamas "nurodyti problemą"? Mes ją žinom.

Hardinas atsigręžė į jį.

- Jūs taip manote? Jūs manote, kad Anakreonas - vienintelis dalykas, dėl kurio Haris Seldonas kvaršino sau galvą? Aš nesutinku! Turiu jums pasakyti, ponai, kad kol kas nė vienas iš jūsų net nenutuokia, kas gi iš tikrųjų vyksta.

- O jūs? Jūs nutuokiate? - priešiškai paklausė Pirenis.

- Manau, kad taip! - Hardinas pašoko, atstumdamas kėdę. Jo žvilgsnis buvo šaltas ir tvirtas. - Jeigu bent kuo nors galima neabejoti, tai tik tuo, kad viskas nėra taip paprasta, kaip atrodo: tai, kas vyksta, gerokai pranoksta visa, apie ką mes esam kalbėję. Pamėginkite savęs paklausti: kodėl iš tų, kurie atsikėlė į Terminusą, nebuvo nė vieno rimtesnio psichologo, išskyrus Borą Aliūriną? O ir jis kiek galėdamas vengė dėstyti ką nors daugiau negu psichologijos pradmenis.

Trumpa tyla. Paskui Fara paklausė:

- Gerai. Ir kodėl gi?

- Greičiausiai todėl, kad psichologas galėjo susigaudyti, ką visa tai reiškia, ir pernelyg greitai. O tai neatitiko Hario Seldono planų. Štai mes ir klupinėjame regėdami tik miglotus tiesos kontūrus, bet

ne daugiau. Kaip tik to ir norėjo Haris Seldonas. - Jis kimiai nusijuokė. - Viso geriausio, ponai! - ir išžingsniavo iš kambario.

6

Meras Hardinas kramtė cigaro galiuką. Cigaras jau seniausiai užgeso, tačiau jis to nepastebėjo. Praeitą naktį jis praleido be miego ir buvo beveik tikras, kad ateinančią bus lygiai tas pats. Tai galėjai spręsti iš jo akių.

- Na, štai. Atrodo, viskas? - tarė jis pavargusiu balsu.

- Atrodo, taip. - Johanas Li pakėlė ranką prie smakro. - Kaip visa tai atrodo?

- Ne taip jau blogai. Suprantate, tai reikia padaryti ryžtingai. Dvejoti negalima: neturim tiek laiko, kad galėtume leisti jiems paimti iniciatyvą į savo rankas. Kai tik galėsim įsakinėti, įsakinėkit taip, tarsi nuo gimimo nieko kito nebūtumėt veikęs. Ir jie iš įpročio paklus. Tai ir yra šio mūsų žaidimo esmė.

- Jeigu Taryba bus neryžtinga, net...

- Taryba? Meskit ją iš galvos. Po rytojaus įvykių jos įtaka Terminuso valdymui nebus verta nė sudilusio skatiko.

Li lėtai linktelėjo.

- Ir vis dėlto keista, kad jie ligi šiol net nebandė mums sutrukdyti. Jūs gi sakėte, jog negali būti, kad jie nieko nežinotų.

- Fara šį bei tą užuodžia. Dėl jo man kartais neramu. O Pirenis mane įtarinėja nuo pat tos dienos, kai buvau išrinktas. Tačiau, matot, jie tiesiog niekad nesugebėjo suvokti, kas gi iš tikrųjų vyksta. Jie išauklėti pagarbos autoritetams dvasia. Jų įsitikinimu, Imperatorius, vien dėl to, kad jis Imperatorius, yra visagalis. Lygiai taip pat jie įsitikinę, kad Globėjų taryba, paprasčiausiai todėl, kad ji yra Globėjų taryba, veikianti Imperatoriaus vardu, negali būti nušalinta nuo valdžios. Jų nesugebėjimas suvokti, kad sukilimas įmanomas - geriausias mūsų sąjungininkas.

Jis sunkiai pakilo ir priėjo prie grafino su vandeniu.

- Jie visai neblogi vyrukai, Li, kada krapštinėjasi apie tą savo Enciklopediją, o mes jau pasistengsim, kad ateityje jie nieku kitu ir neužsiiminėtų. Jie beviltiškai nekompetentingi, kai bando valdyti Terminusą. Dabar eikite ir pradėkite daryti tai, ką sutarėm. Aš noriu pabūti vienas.

Jis atsisėdo ant stalo krašto ir įsispoksojo į puodelį su vandeniu.

Didysis Kosmose! Jeigu jis tikrai būtų tiek įsitikinęs savo teisumu, kiek stengėsi atrodyti! Anakreoniečiai išsilaipins po dviejų dienų. O kuo jis gali pasikliauti, išskyrus tuos miglotus samprotavimus ir pusiau spėjimus, ko gi iš tikrųjų siekė Haris Seldonas pastaruosius penkiasdešimt metų? Jis pats nebuvo net tikras psichologas, o greičiau tik lošėjas, turintis šiokią tokią patirtį ir bandantis apgraibomis įminti didžiausio šio amžiaus proto paslaptį.

O jeigu Fara teisus? Jeigu Anakreonas - vienintelė Hario Seldono numatyta problema? Jeigu vienintelis jo rūpestis tebuvo Enciklopedija? Kokia tada prasmė organizuoti valstybės perversmą?

Jis gūžtelėjo pečiais ir išgėrė vandenį.

7

Saugykloje buvo ne šešios kėdės, o kur kas daugiau, tarsi būtų tikėtasi, kad dalyvaus žymiai didesnė kompanija. Hardinas pastebėjo šį faktą ir susimąstęs vangiai atsisėdo kampe, kaip galėdamas toliau nuo likusių - jų penkiukės.

Atrodė, kad ir Tarybos nariai neketino jam dėl to prieštarauti. Jie pašnibždom kalbėjosi tarpusavyje ir Hardinas girdėjo tik šiugždėjimą ir vieno kito žodžio nuotrupas. Po to ir šie garsai nutilo. Iš jų visų tik Džordas Fara atrodė ganėtinai ramus. Jis išsitraukė laikrodį ir niūriai įsispoksojo į ciferblatą.

Hardinas žvilgtelėjo į savo laikrodį, po to - į stiklinį kubą, visiškai tuščią ir užimantį pusę Saugyklos. Tai ir buvo vienintelis

neįprastas daiktas, esantis šioje patalpoje, nes iš išorės nesimatė, jog kažkur čia mažutėlė radžio kruopelytė spinduliuoja energiją, kad tiksliai nustatytu momentu sujungtų kontaktą ir...

Šviesa prigeso!

Ji neužgeso visiškai, bet pageltonavo ir pradėjo blėsti taip netikėtai, kad Hardinas net pašoko. Jis apstulbęs pažvelgė į lubas, kur buvo šviestuvai, o kai nuleido žvilgsnį žemyn, stiklinis kubas jau buvo nebe tuščias.

Jo viduje buvo figūra - žmogus invalido kėdėje!

Keletą akimirkų žmogus tylėjo. Jis užvertė ant kelių gulėjusią knygą ir susimąstęs paglostė jos viršelį. Tada jis nusišypsojo ir jo veidas visiškai atgijo.

- Aš - Haris Seldonas, - tarė žmogus. Jo balsas buvo senas ir švelnus.

Hardinas buvo bepakyląs, norėdamas taip pat prisistatyti, tačiau laiku susigriebė.

O balsas kalbėjo toliau, tarsi paprasčiausiai tęsdamas pokalbį.

- Kaip matote, esu prikaustytas prie šios kėdės ir negaliu atsistoti jūsų pasveikinti. Jūsų seneliai atvyko į Terminusą prieš kelis mėnesius manuoju laiku. Nuo tada mane kankina šis nelemtas paralyžius. Jūs ir patys žinote, kad nematau jūsų, todėl negaliu pasisveikinti, kaip derėtų. Aš net nežinau, kiek jūsų čia yra, todėl teks apsieiti be ypatingų ceremonijų. Jeigu kas nors stovi, prašom sėstis. Jei kas nori rūkyti, aš neprieštarauju. - Tylus juokas. - O kodėl turėčiau prieštarauti? Juk iš tikrųjų manęs čia nėra.

Hardinas automatiškai buvo besigraibąs cigaro, bet po to persigalvojo.

Haris Seldonas padėjo knygą į šalį - taip, tarsi dėtų ją ant greta stovinčio rašomojo stalo, tačiau kai jis atitraukė ranką, knyga išnyko.

Jis vėl prabilo:

- Praėjo penkiasdešimt metų nuo Fondo sukūrimo momento. Penkiasdešimt metų jo nariai nežinojo tikrojo tikslo, kurio labui jie visi triūsė. Privalėjom juos laikyti nežinioje, bet dabar tokios būtinybės jau nebėra.

Pradėkim nuo to, kad Enciklopedijos fondas yra ir visada buvo apgaulė.

Hardinui už nugaros pasigirdo kažkokie krebždesiai, vienas kitas prislopintas šūksnis, tačiau jis nesižvalgė.

Suprantama, Haris Seldonas išliko visiškai ramus. Jis tęsė:

- Apgaulė ta prasme, kad ir man, ir mano kolegoms visiškai nesvarbu, ar bus išleistas bent vienas Enciklopedijos tomas. Ji savo misiją jau atliko: tik taip mes galėjome priversti Imperatorių pasirašyti įsakymą, kurio dėka sutelkėme šimtą tūkstančių žmonių, reikalingų mūsų planams įgyvendinti. Enciklopedija suteikė šiems žmonėms užsiėmimą, kol įvykiai tekėjo sava vaga ir kol bet kuriam iš čia esančių projekto dalyvių pasidarė per vėlu pasitraukti iš žaidimo.

Per penkiasdešimt metų, kol jūs vykdėte šį tariamą projektą - vadinkim daiktus tikraisiais vardais, - jūsų prieglobstis buvo atkirstas nuo viso išorinio pasaulio ir dabar jums neliko kitos išeities, kaip imtis vykdyti daugybę kartų reikšmingesnį planą, kuris buvo ir yra mūsų tikrasis tikslas.

Būtent todėl jus ir įkurdinom tokioj planetoj ir tokiu laiku, kad po penkiasdešimties metų atsidurtumėte situacijoje, kurioje jau nebeturėsite veikimo laisvės. Nuo šio momento daugybę šimtmečių jūs neišvengiamai eisite vienu taku. Per tą laiką jūs patirsite daugybę krizių - dabar kaip tik pirmoji iš jų - ir kiekvienu atveju aplinkybės taip apribos jūsų veiksmų laisvę, kad jūs neišvengiamai turėsite pasukti vienu vieninteliu keliu.

Šį kelią numatė mūsų psichologai ir tam yra keletas priežasčių.

Jau daug šimtmečių Galaktikos civilizaciją marino sąstingis, ji degradavo, tačiau tik nedaugelis pajėgė tai suprasti. Bet štai dabar galų gale Periferija atskilo, Imperijos politinė vienybė pažeista. Kažkur čia, šiame penkiasdešimties metų laikotarpyje, kuris kaip tik dabar pasibaigia, ateities istorikai brūkštelės liniją tardami: “Štai, nuo čia prasideda Galaktinės Imperijos irimas”.

Ir jie bus teisūs, nors dar bent keletą šimtmečių niekas nepripažins, kad Imperija žlugo.

O Imperijai žlugus, neišvengiamai prasidės barbariškumo epocha, laikotarpis, kuris, kaip tvirtina psichoistorija, normaliomis aplinkybėmis turėtų tęstis trisdešimt tūkstantmečių. Mes negalim sulaikyti Imperijos griuvimo. Mes to ir netrokštame, kadangi jos kultūra neteko gyvybingumo ir vertės, kurią kitados turėjo. Bet mes galim sutrumpinti neišvengiamai užslinksiantį barbariškumo laikotarpį iki vieno tūkstantmečio.

Negaliu papasakoti jums visų smulkmenų, kokiu būdu tai bus atlikta, lygiai kaip negalėjom pasakyti visos teisybės apie Fondą tada, prieš penkiasdešimt metų. Jei jūs žinosite viską, mūsų planai gali sužlugti. Taip galėjo atsitikti ir tuo atveju, jeigu mūsų melas apie Enciklopediją būtų atskleistas anksčiau. Tai žinodami, jūs būtumėte galėję veikti žymiai laisviau ir būtų atsiradę tiek kintamųjų, kad mūsų psichologija negalėtų su jais susidoroti.

Bet jūs nieko nesužinosite, nes Terminuse nėra psichologų ir niekad nebuvo, išskyrus Aliūriną, o jis buvo vienas iš mūsų.

Galiu jums pasakyti tik tiek: Terminusas ir dar vienas panašus Fondas kitame Galaktikos pakraštyje - tai būsimo atgimimo židiniai, būsimi Antrosios Galaktinės Imperijos įkūrėjai. Ir būtent ši krizė nukreips Terminusą ta linkme.

Beje, ši krizė gana lengvai įveikiama ir žymiai paprastesnė už daugelį tų, kurios dar laukia ateityje. Pagrindiniai jos komponentai tokie: jūsų planeta netikėtai atskiriama nuo labiau civilizuotų Galaktikos centrų; jums grasina gerokai stipresni kaimynai; jūs - mažas mokslininkų pasaulėlis, apsuptas didžiulių ir nuolat besiplečiančių barbarų valdų; jūs - salelė, turinti atominę energetiką augančiame primityvesnės energetikos vandenyne; ir vis dėlto jūs bejėgiai, nes neturite metalų.

Dabar jūs matote prieš akis iškilusią grėsmingą būtinybę. Jūs verčiami imtis tam tikrų veiksmų. Tų veiksmų esmė, tai yra jūsų dilemos sprendimo būdas, be jokios abejonės, akivaizdus!

Hario Seldono atvaizdas ištiesė ranką į tuštumą ir joje vėl atsirado knyga. Jis atvertė knygą ir tarė:

- Kad ir kokia paini būtų jūsų ateities istorija, įskiepykite savo ainiams mintį, jog šis kelias buvo iš anksto nulemtas ir kad jo pabaigoje - nauja, dar didingesnė Imperija!

Ir kai jis nukreipė akis į knygą, jo atvaizdas ištirpo tuštumoje. Vėl ryškiau įsižiebė šviesos.

Hardinas kilstelėjo galvą ir jo žvilgsnis susidūrė su Pirenio žvilgsniu. Pirenio akyse spindėjo tragiška išraiška, lūpos virpėjo.

Pirmininko balsas buvo tvirtas, bet bespalvis:

- Atrodo, jūs buvote teisus. Ateikite šiandien šeštą valandą. Taryba norėtų su jumis pasitarti dėl tolimesnių veiksmų.

Vienas po kito jie paspaudė jam ranką. Hardinas mintyse nusišypsojo. Jie pasielgė gana protingai: šiaip ar taip, jie mokslininkai ir sugeba prisipažinti klydę. Tačiau jie jau pavėlavo.

Jis žvilgtelėjo į laikrodį. Viskas jau baigta. Johano Li žmonės užėmė visus valdymo pultus ir Taryba daugiau nebegali įsakinėti.

Pirmasis Anakreono laivas nusileis rytoj, bet ir čia viskas buvo tvarkoje. Po šešių mėnesių ir jie liausis įsakinėję.

Tiesą sakant, kaip kalbėjo Haris Seldonas ir kaip pats Salvoras Hardinas nujautė nuo to momento, kai Jo Prakilnybė Anselmas Rodrikas prasitarė, kad Anakreone nebėra atominės energijos, išeitis iš pirmosios krizės buvo akivaizdi.

Akivaizdi, velniai rautų!

III skyrius

MERAI

KETURIOS KARALYSTĖS - taip buvo pavadintos tos Anakreono provincijos sritys, kurios atskilo nuo Pirmosios Imperijos Fondo Eros pradžioje ir sudarė nepriklausomas, tačiau trumpaamžes karalystes. Didžiausia ir galingiausia iš jų buvo pats Anakreonas, kuris toje srityje...

...Be abejonės, įdomiausias Keturių Karalysčių istorijos reiškinys - ta keista visuomenės struktūra, kuri joms buvo laikinai primesta Salvoro Hardino valdymo metu...

GALAKTIKOS ENCIKLOPEDIJA

Delegacija!

Tai, kad Salvoras Hardinas numatė ją ateisiant, nė kiek nedarė to fakto malonesnio. Dar daugiau, laukimas jį erzino.

Johanas Li siūlė imtis ypatingųjų priemonių.

- Hardinai, - tarė jis, - aš nemanau, kad turėtume tuščiai švaistyti laiką. Jie negali nieko padaryti iki kitų rinkimų, bent jau oficialiai. Vadinasi, lieka dar metai. Vykit juos lauk.

Hardinas patempė lūpas.

- Li, tu niekad taip ir neišmoksi. Per tuos keturiasdešimt metų, kiek tave pažįstu, tu nesugebėjai išstudijuoti to subtilaus meno - kaip tyliai prisėlinti iš pasalų.

- Ne man toks kovos stilius, - burbtelėjo Li.

- Taip, žinau. Gal dėl to tu esi vienintelis žmogus, kuriuo pasitikiu. - Jis trumpam nutilo ir pasiėmė cigarą. - Li, mes nuėjom ilgą kelią nuo tų laikų, kai rengėme sąmokslą prieš Enciklopedistus. Aš senstu. Man šešiasdešimt dveji. Ar kada pagalvojai, kaip greitai pralėkė tos trys dešimtys metų?

Li prunkštelėjo.

- Man šešiasdešimt šešeri, bet aš visiškai nesijaučiu senas.

- Taip, bet tavo skrandis geresnis.

Hardinas tingiai čiulpė cigarą. Jis jau seniai liovėsi ilgėjęsis to švelnaus Vegos tabako, kurį rūkė jaunystėje. Tos dienos, kai Terminuso planeta prekiavo su visais Galaktinės Imperijos kampeliais, nugrimzdo ten, kur visada nugrimzta seni geri laikai. Į tą pačią nebūtį, į kurią baigė pasinerti ir Galaktinė Imperija. Įdomu, kas dabar imperatorius, jeigu toks iš viso yra ir jeigu dar iš viso yra ir pati Imperija. Didysis Kosmose! Jau trisdešimt metų, nuo tada, kai šis Galaktikos užkampis nutraukė ryšius su likusiu pasauliu, visa Terminuso visata buvote tik jūs pats ir keturios aplinkinės karalystės.

Kur pražuvo buvusi galybė! Karalystė! Senais laikais jos buvo prefektūros, vienos provincijos dalys, o provincija savo ruožtu priklausė sektoriui, kuris taip pat priklausė kvadratui, o kvadratas buvo visos neaprėpiamos Galaktinės Imperijos dalis. O dabar, kada Imperija jau nebegali kontroliuoti tolimiausiųjų Galaktikos rajonų, šios mažos atskilusių planetų grupelės tapo karalystėmis su operetiniais karaliais ir aristokratais bei smulkiais, beprasmiais karais; jų apgailėtinas gyvenimas rusena tarp griuvėsių.

Civilizacija nyksta. Atominė energija pamiršta. Mokslas pamažu virsta mitologija. Ir tada į areną išeina Fondas. Fondas, kurį Haris Seldonas įkūrė Terminuse.

Li stovėjo prie lango ir jo balsas nutraukė Hardino apmąstymus:

- Atvažiavo šuniūkščiai, - tarė jis, - naujausio modelio mašina.

Jis žingtelėjo kelis netvirtus žingsnius durų link, po to pažvelgė į Hardiną.

Hardinas nusišypsojo ir pamojo jam, kad grįžtų.

- Liepiau juos atvesti čionai.

- Čionai? Kam? Jie per daug užries nosis.

- Kam tas visas mero audiencijos ceremonialas? Tokiems žaidimams aš jau darausi per senas. Be to, kartais nebekenkia truputį pameilikauti, ypač jei tenka bendrauti su jaunesniais. Juo labiau, kad tai dar visiškai nieko neįpareigoja. - Jis pamerkė akį. - Prisėsk,

Li, palaikysi mane morališkai. O tokios paramos man reikės pokalbyje su jaunuoju Sermaku.

- Tas vaikėzas, Sermakas, - niūriai tarė Li, - pavojingas tipelis. Jis turi pasekėjų, Hardinai. Bus blogai, jeigu tu deramai jo neįvertinsi.

- Ar aš kada nors ko nors deramai neįvertinau?

- Na, tada areštuok jį. Kokį nors kaltinimą jam galėsi pateikti vėliau.

Hardinas tarsi neišgirdo šio Li patarimo.

- Štai ir jie, Li.

Atsakydamas į signalą, jis nuspaudė pedalą po rašomuoju stalu ir durys atsidarė.

Jie įėjo - ketveriukė, sudaranti delegaciją. Hardinas mandagiu gestu nurodė keturis krėslus, pusračiu sustatytus priešais jo stalą. Jie linktelėjo laukdami, kad meras prabils pirmasis.

Hardinas atidarė sidabrinę dėžutę cigarams, kurios dangtelyje buvo išgraviruotas sudėtingas ornamentas ir kuri kitados, seniai pamirštais Enciklopedistų laikais, priklausė Globėjų tarybos nariui Džordui Farai. Ji buvo dar iš Imperijos epochos, pagaminta Santanio planetoje, nors cigarai dabar joje buvo vietiniai. Vienas po kito, su niūrios pagarbos išraiška, visi keturi deputatai pasiėmė po cigarą. Tai priminė savotišką ritualą.

Sefas Sermakas buvo antras iš dešinės - pats jauniausias ir labiausiai vertas dėmesio: rūpestingai pakirpti gelsvi ūsiukai, giliai įkritusios neaiškios spalvos akys. Hardinas beveik išsyk nusprendė, kad likusieji negali būti rimti priešininkai: iš jų veidų galėjai spręsti, kad jie tik eiliniai. Visą dėmesį jis sutelkė į Sermaką. Tą patį Sermaką, kuris jau pačią pirmąją kadenciją Miesto taryboje nesyk klibino šią apsnūdusią organizaciją. Būtent į Sermaką jis ir kreipėsi:

- Labai sujaudintas jūsų apsilankymo, patarėjau, ypač po to, kai jūs praeitą mėnesį pasakėte tokią nuostabią kalbą, kurioje be galo sėkmingai užsipuolėte mano vyriausybės užsienio politiką.

Sermako akys užsiliepsnojo:

- Jūsų dėmesys daro man garbę. O mano išpuoliai, sėkmingi jie ar ne, buvo tikrai teisingi.

- Galimas dalykas! Jūs, be abejo, galite turėti savo nuomonę. Tačiau jūs dar gana jaunas.

- Šį trūkumą turi dauguma žmonių tam tikru jų gyvenimo laikotarpiu. Jūs tapote miesto meru, būdamas dvejais metais jaunesnis už mane, - sausai atrėžė Sermakas.

Hardinas mintyse nusišypsojo. Šitas vaikėzas ne iš kelmo spirtas.

- Manau, jūs norėjote mane pamatyti dėl tos pačios užsienio politikos, kuri jus taip erzina Tarybos rūmuose. Ar jūs kalbėsite ir visų trijų jūsų kolegų vardu, ar aš turėsiu išklausyti kiekvieną atskirai? - paklausė jis.

Delegatai žaibiškai persimetė žvilgsniais - švelniai suvirpėjo akių vokai.

- Aš kalbu visų Terminuso žmonių vardu, - niūriai pareiškė Sermakas, - tų žmonių, kuriems nėra deramai atstovaujama šitoj biurokratinėj organizacijoj, kurią kai kas vadina Taryba.

- Aišku. Tuomet tęskite!

- Taigi, ponas mere, mes nepatenkinti...

- “Mes” - tai turėčiau suprasti “Terminuso liaudis”, ar ne?

Sermakas priešiškai dėbtelėjo į jį, bijodamas spąstų, ir sausai atšovė:

- Manau, kad išreiškiu daugumos Terminuso rinkėjų pažiūras. Jus tai patenkina?

- Na, tokį teiginį dar reikėtų įrodyti, bet tiek jau to, tęskite. Žodžiu, jūs nepatenkinti.

- Taip, nepatenkinti ta politika, kuri jau trisdešimt metų palieka Terminusą beginklį, negalintį apsiginti nuo neišvengiamos išorinės atakos.

- Suprantu. Na, na tęskite, tęskite.

- Malonu, kad jūs suvokiate. Taigi, dėl šios priežasties mes kuriame naują politinę partiją, tokią, kuri gintų dabartinius Terminuso interesus, o ne kažkokią mistinę “didingą paskirtį” sukurti būsimąją Imperiją. Mes ketiname išgrūsti jus su visa jūsų pataikūnų ir apsišaukėlių taikdarių klika iš Miesto tarybos. Ir, beje, labai greitai.

- Jeigu... Jūs gi žinote, kad visada esama kokio nors "jeigu".

- Šiuo atveju pasirinkimas nedidelis: jeigu jūs tuoj pat neatsistatydinsit. Aš neprašau, kad pakeistumėte politiką: aš jumis netikiu. Jūsų pažadai nieko neverti. Jūs turite tuoj pat atsistatydinti, ir kitokie variantai mums netinka.

- Aišku. - Hardinas užsimetė koją ant kojos ir atsilošęs ėmė sūpuotis ant dviejų krėslo kojelių. - Toks jūsų ultimatumas. Labai malonu, kad mane perspėjote. Tačiau, žinote, aš, ko gero, ignoruosiu šį perspėjimą.

- Nemanykit, kad tai įspėjimas, ponas mere. Tai mūsų principų ir veiksmų deklaracija. Nauja partija jau sukurta ir nuo rytojaus pradeda oficialią veiklą. Kompromisų mums nereikia, be to, šiuo atveju jie ir netiktų. Atvirai kalbant, tiktai jūsų ankstesni nuopelnai Miestui paskatino mus pasiūlyti jums lengvesnę išeitį. Nemaniau, kad jūs šį pasiūlymą priimsite, bet dabar mano sąžinė rami. Artėjantys rinkimai bus dar ryškesnis ir nepaneigiamas priminimas, kad jūs tikrai turėjote atsistatydinti.

Jis atsistojo ir pamojo likusiems padaryti tą patį.

Hardinas pakėlė ranką.

- Palaukit! Sėskitės!

Sefas Sermakas vėl prisėdo ir, regis, vos pastebimai įsitempė. Hardinas mintyse šyptelėjo, išlaikydamas rimtumo kaukę. Kad ir ką kalbėjo Sermakas, buvo matyti, jog jis laukia pasiūlymo.

- Konkrečiai, kaip jūs norėtume, kad būtų pakeista mūsų užsienio politika? - paklausė Hardinas. - Jūs norite, kad mes užpultume Keturias Karalystes? Dabar, nedelsdami ir visas keturias iškart?

- To aš nesiūlau, ponas mere. Mes tiesiog siūlome tuojau pat liautis taikdariavus. Per visą jūsų administracijos valdymo laiką jos politika rėmėsi moksline parama Karalystėms. Jūs davėte jiems atominę energiją. Padėjote jiems atstatyti elektrines visose jų teritorijose. Įsteigėte klinikas, chemijos laboratorijas ir gamyklas.

- Taip? Kurgi jūsų prieštaravimai?

- Visa tai jūs darėte tam, kad sukliudytumėte jiems mus užpulti. Naudodamiesi tais savotiškais kyšiais, jūs vaidinote juokdarių rolę

milžiniškame šantažo spektaklyje. Jūs leidote jiems Terminusą gręžte išgręžti. Rezultatas - mes dabar priklausom nuo tų barbarų malonės.

- Kaipgi?

- O todėl, kad jūs davėte jiems energiją, davėte ginklus, praktiškai aptarnaujate jų laivus. Dabar jie kur kas stipresni, negu buvo prieš tris dešimtmečius. Jų reikalavimai auga ir, būdami taip ginkluoti, jie vieną gražią dieną juos patenkins visus iškart, paprasčiausiai prievarta aneksuodami Terminusą. Argi ne tuo paprastai baigiasi šantažas?

- Ir kokią išeitį jūs siūlote?

- Tuojau pat liautis davus kyšius, kol tai dar įmanoma. Visas jėgas skirti Terminuso stiprinimui. Ir pulti pirmiems!

Hardinas tyrinėjo jaunuolio šviesius ūsiukus su beveik liguistu susidomėjimu. Sermakas jautėsi tvirtai, kitaip jis nebūtų tiek kalbėjęs. Be abejonės, jo žodžiai atspindėjo gana žymios visuomenės dalies nuotaikas.

Mero balsas neišdavė nė menkiausio nerimo šešėlio. Jis skambėjo beveik nerūpestingai:

- Jūs baigėte?

- Kol kas taip.

- Ką gi, ar pastebėjote tą įremintą užrašą už mano nugaros, ant sienos? Perskaitykite jį!

Sermakas perkreipė lūpas:

- Ten parašyta: "Prievarta - paskutinioji nekompetentingųjų priemonė". Ponas mere, ši doktrina tinka tik senukams.

- Aš pritaikiau ją, būdamas jaunas, ponas patarėjau! Ir sėkmingai. Tų įvykių metu jūs kaip tik užsiiminėjote atėjimo į šį pasaulį reikalais, bet, galimas dalykas, jums teko ką nors skaityti mokykloje.

Jis pervėrė Sermaką įdėmiu žvilgsniu ir ritmingu balsu tęsė:

- Kai Haris Seldonas čia įkūrė Fondą, tai buvo padaryta, prisidengus didžiosios Enciklopedijos kūrimo pretekstu. Penkiasdešimt metų mes ėjom įkandin šitos žaltvykslės, kol pagaliau atsiskleidė tikroji tiesa. Mes vos nepavėlavom. Kai nutrūko ryšiai

su centriniais senosios Imperijos rajonais, mes susivokėm, jog esame tik mažutis mokslininkų pasaulėlis, kurio praktiškai visi gyventojai sutelkti viename vieninteliame mieste, jog visiškai neturime pramonės ir esame apsupti naujai susikūrusių karalysčių, priešiškų ir barbariškų. Mes buvome atominės energetikos salelė didžiuliame barbariškumo vandenyne ir tapome itin geidžiamu grobiu. Anakreonas tada, kaip ir dabar, buvo stipriausias iš Keturių Karalysčių. Jis pareikalavo, kad leistume Terminuse įkurti karinę bazę ir praktiškai jau buvo ją įkūręs. Tuometinė Terminuso vadovybė, Enciklopedistai, puikiausiai suprato, kad tai dar tik žiedeliai, kad kėsinamasi į visą planetos teritoriją. Žodžiu, situacija buvo tokia, kai aš... na... faktiškai perėmiau valdžią į savo rankas. O kaip jūs būtumėte pasielgęs, manim dėtas?

Sermakas patraukė pečiais:

- Akademiškas klausimas. Suprantama, aš žinau, kaip pasielgėte jūs.

- Vis dėlto aš jums priminsiu. Gal jūs nevisiškai suvokėte esmę. Buvo didžiulė pagunda sutelkti visas jėgas ir stoti į kovą. Tokia išeitis paprasčiausia, labiausiai paglostanti savigarbą - ir beveik visuomet pati kvailiausia. Jūs būtumėt taip ir padaręs - jūs ir jūsų kalbos "pulti pirmiems". Tuo tarpu aš paeiliui aplankiau visas tris likusias karalystes; paaiškinau, jog leisdami atominės energijos paslapčiai pakliūti į Anakreono nagus, jie labai sumaniai savom rankom persipjauna sau gerkles. Po to pasufleravau akivaizdžiausią išeitį. Ir viskas. Praėjus mėnesiui nuo Anakreono karių išsilaipinimo Terminuse, jų karalius gavo bendrą trijų savo kaimynų ultimatumą. Po septynių dienų paskutinis anakreonietis išsinešdino iš Terminuso. O dabar pasakykit, ar būtinai reikėjo panaudoti jėgą?

Jaunasis patarėjas susimąstęs tyrinėjo savojo cigaro likučius, paskui sumaigė juos peleninėje ir pareiškė:

- Nematau analogijos. Insulinas padės sergančiam diabetu be menkiausio chirurgų įsikišimo, tačiau apendicitą išoperuoti būtina. Be operacijos neįmanoma apsieiti. Jeigu kitos priemonės

nepadeda, lieka, anot jūsų, ši paskutinioji priemonė. Tai jūs kaltas, kad esame priversti jos imtis.

- Aš? O, taip, vėl mano taikdariška politika. Atrodo, jūs vis dar niekaip nesuvokiate, kokios mūsų didžiausios problemos. Jos nesibaigė, išėjus Anakreono kariškiams. Jos tik prasidėjo. Keturios Karalystės tapo dar didesniais mūsų priešais negu bet kada, nes kiekvienai magėjo pasiglemžti atominę energiją. Kiekviena iš jų nečiupo mums už gerklės tik todėl, kad bijojo kitų trijų. Mes balansavome ant be galo aštraus kardo ašmenų: mažiausias nukrypimas į kurią nors pusę - jei, pavyzdžiui, viena iš karalysčių itin sustiprėtų, ar, tarkim, dvi karalystės sudarytų koaliciją... Suprantate?

- Žinoma. Kaip tik tada ir reikėjo pradėti visapusiškai ruoštis karui.

- Priešingai. Kaip tik tada reikėjo kiek įmanoma stengtis jo išvengti. Aš pjudžiau juos vieną su kitu. Padėdavau kiekvienam iš eilės. Aš daviau jiems mokslą, prekybą, švietimą, mokslinę mediciną. Mano dėka Terminusas jų akyse įgavo kur kas didesnę vertę negu bet kuris kitas klestintis pasaulis, kurį galima tiesiog užkariauti. Trisdešimt metų ši politika buvo veiksminga.

- Taip, bet jūs buvot priversti apgaubti šias mokslo dovanas šlykščiausiomis raganystėmis. Jūs pavertėte mokslą pusiau religija, pusiau paistalais. Sukūrėte žynių hierarchiją ir sudėtingus, beprasmius ritualus.

Hardinas susiraukė:

- Ir kas iš to? Man atrodo, tai visiškai nesusiję su mūsų ginču. Pasielgiau šitaip todėl, kad barbarai į mokslą žiūrėjo, kaip į savotišką burtų atmainą, be to, buvo lengviausia jiems visa tai primesti būtent tokia forma. Žynių luomas atsirado savaime, o jei mes tai ir skatinome, tai tik dėl to, kad ėjome mažiausio pasipriešinimo keliu. Beje, tai jau antraeiliai dalykai.

- Tačiau žyniai vadovauja elektrinėms. Tai toli gražu ne antraeilis dalykas.

- Tiesa, bet mokėme juos mes. Jų techninės žinios grynai empirinės ir jie tvirtai tiki visais tais burtais.

- O jeigu kas nors sugebės išsipainioti iš to prietarų voratinklio ir pasirodys besąs pakankamai nuovokus, kad atmestų empiriką, kas jam uždraus išsiaiškinti tikruosius veikimo principus ir parduoti savo žinias tam, kuris pasiūlys daugiau? Ko ir kiek mes tuomet būsim verti karalysčių požiūriu?

- Mažai įtikėtina, Sermakai. Jūs mąstote paviršutiniškai. Geriausi žmonės iš planetų, priklausančių karalystėms, kasmet siunčiami čia, į Fondą, kur ruošiami tapti žyniais. O talentingiausi iš jų čia lieka dirbti mokslinio darbo. Jeigu jūs manote, kad likusieji, kurie praktiškai neturi jokių teorinių žinių arba, dar blogiau, kurie gavo iškreiptas žinias, pateikiamas žyniams, sugebės prasiskverbti į atominės energijos, elektronikos ar hiperiškreivinimo teorijos paslaptis, tai jūsų nuomonė apie mokslą be galo romantiška ir be galo kvaila. Tam reikia visą gyvenimą mokytis ir turėti labai pagaulų protą.

Šios kalbos viduryje Johanas Li staiga atsistojo ir išėjo iš kambario. Netrukus jis sugrįžo ir, Hardinui baigus kalbėti, palinko prie savo viršininko ausies. Jie pakuždom apsikeitė keliomis frazėmis, paskui Li perdavė Hardinui švininį cilindrą ir, metęs priešišką žvilgsnį į delegatus, vėl nugrimzdo savo krėsle.

Hardinas pasukiojo cilindrą rankose, pro blakstienas žvilgčiodamas į delegatus, paskui staigiu rankos judesiu jį atidarė. Tik Sermakas ištvėrė, nežvilgtelėjęs į iškritusį popieriaus rulonėlį.

- Trumpai tariant, ponai, - pasakė Hardinas, - vyriausybė mano, kad elgiasi teisingai.

Kalbėdamas jis skaitė. Dokumentas buvo išmargintas sudėtingo, beprasmio šifro eilutėmis, o viename kampe pieštuku brūkštelėti dar trys žodžiai, trumpa žinutė. Vienu žvilgsniu permetęs dokumentą, Hardinas jį atsainiai nusviedė į šiukšliadegį.

- Bijau, - tarė jis, - kad tuo mūsų pokalbis ir baigsis. Malonu buvo jus visus matyti. Dėkoju, kad aplankėte.

Jis mechaniškai paspaudė kiekvienam ranką ir delegatai išėjo.

Hardinas jau buvo beveik atpratęs juoktis, bet kai Sermakas ir trys jo nebylūs palydovai buvo pakankamai toli, kad neišgirstų, jis sausokai sukikeno ir linksmai pažvairavo į Li:

- Kaip tau patiko šitos blefų kautynės, Li?

Šis tik sušnirpštė:

- Nesu įsitikinęs, kad jis blefuoja. Jeigu mes su juo elgsimės per švelniai, jis išties gali laimėti ateinančius rinkimus, kaip ir pareiškė.

- Visiškai įmanoma, visiškai įmanoma - jeigu iki to laiko nieko neatsitiks.

- Hardinai, kas beatsitiktų, reikia, kad tai vyktų mums palankia linkme. Aš tau sakau, šitas Sermakas turi pasekėjų. O ką, jei jis nelauks iki rinkimų? Juk buvo laikas, kai ir mudu pavartojom prievartą, nors tau ji ir nepatinka.

Hardinas kilstelėjo antakius.

- Tu šiandien pesimistiškai nusiteikęs, Li. Turbūt tave erzina priešpriešos, kitaip tu nešnekėtum apie prievartą. Mūsų mažytis perversmas, kiek prisimenu, apsiėjo be aukų. Tai buvo būtina priemonė, pavartota tinkamiausiu laiku, ir viskas vyko sklandžiai, neskausmingai ir beveik be jokių pastangų. O štai Sermakui jau sunkiau. Tu ir aš, Li, tai ne Enciklopedistai. Mes visada budrūs. Užsiundyk tuos vaikigalius savo vyrukais, tiktai subtiliau, senuk. Tegu jie nežino, kad yra stebimi, o mes patys turim plačiau atsimerkti.

Li liūdnai nusijuokė.

- Koks aš gerutis būčiau, jei laukčiau tavo nurodymų, ar ne, Hardinai? Sermakas ir jo žmonės jau visą mėnesį sekami.

Meras sukikeno:

- Vadinasi, pirmiau susiprotėjai, taip? Gerai. Beje, - apsižvalgęs tyliau pridūrė jis, - ambasadorius Verisovas grįžta į Terminusą. Tikiuosi, laikinai.

Trumpa tyla, kurioje glūdėjo baimė.

- Tai buvo pranešime? - paklausė Li. - Negi jau prasideda?

- Nežinau. Nieko negaliu pasakyti, kol neišklausiau Verisovo. Visko gali būti. Galų gale, iki rinkimų turi kažkas įvykti. Na, ko gi tu toks persigandęs?

- Todėl, kad nežinau, kaip visa tai gali pakrypti. Per daug įsipainiojai, Hardinai. Tavo žaidimai darosi labai jau pavojingi.

- Ir tu, Brutai, - sumurmėjo Hardinas, o garsiai pridūrė: - Ar tai reiškia, kad stoji į naująją Sermako partiją?

Li šyptelėjo prieš savo valią:

- Gerai. Tu laimėjai. Eisim pietų?

2

Hardinas laikomas daugybės aforizmų autoriumi - tai jam puikiai sekdavosi. Tačiau reikia pripažinti, jog daugelio posakių autorystę jam primeta nepelnytai. Šiaip ar taip, manoma, jog kartą jis yra pasakęs: "Retsykiais neblogai būti paprastam, ypač jeigu turi gudruolio reputaciją".

Polis Verisovas nekart turėjo progą pasinaudoti šiuo patarimu, kadangi jau keturiolika metų jis gyveno Anakreone ir, beje, ganėtinai dviprasmiškoje padėtyje: dažnokai tai buvo tas pats, kaip šokti basam ant įkaitusio metalo.

Anakreono žmonėms jis buvo didysis žynys, atstovaujantis Fondui, kuris tiems "barbarams" buvo paslapčių paslaptis, įkūnijanti religiją, sukurtą - žinoma, ne be Hardino pagalbos - per pastaruosius tris dešimtmečius. Kaip žyniui, jam buvo reiškiama didžiulė pagarba, kuri jam siaubingai įkyrėdavo - jis visa siela nepakentė tų ritualų, kurių centru norom nenorom buvo.

Tačiau Anakreono karaliui, tiek ankstesniajam, tiek ir jo jaunajam vaikaičiui, kuris dabar sėdėjo soste, jis buvo viso labo tik ambasadorius valstybės, kurios jie drauge ir bijojo, ir troško užgrobti.

Apskritai, darbelis ne iš maloniųjų, todėl kelionė į Fondą, pirmoji per pastaruosius trejetą metų, jam pasirodė panaši į atostogas, nors incidentas, dėl kurio jam prireikė vykti, buvo pakankamai rimtas.

O kadangi jis ne pirmą kartą keliavo visiškai slaptai, vėl eilinįsyk pasinaudojo Hardino patarimu apie paprastumo privalumus.

Jis apsivilko civilinius drabužius - o tai jau savaime buvo šventė - ir išvyko į Fondą laineriu, antrąja klase. Atsidūręs Terminuse, jis

prasibrovė pro minią ir iš vizifono būdelės paskambino į Miesto Rotušę.

- Aš esu Janas Smitas, - pasakė jis. - Šiandien man paskirtas priėmimas pas merą.

Dalykiška jauna dama negyvu balsu susijungė dar su kažkuo, persimetė keliomis trumpomis frazėmis, o paskui sausu, mechanišku tonu pranešė Verisovui:

- Meras Hardinas priims jus po pusvalandžio, sere.

Tuomet Anakreono ambasadorius nusipirko naujausią Terminuso "Dienraščio" numerį, neskubėdamas nupėdino į Rotušės parką ir įsitaisė ant pirmo pasitaikiusio laisvo suoliuko. Belaukdamas paskirto laiko, jis perskaitė vedamąjį, sporto skyrių ir komiksų puslapį. Po pusvalandžio jis pasibruko laikraštį po pažastimi, įžengė į Rotušę ir prisistatė priimamajame.

Kaip ir reikėjo tikėtis, jo niekas nepažino ir net nepažvelgė į jo pusę - per daug natūraliai ir paprastai jis elgėsi.

Hardinas pažvelgė į jį ir pabandė šyptelėti:

- Vaišinkitės cigaru! Kaip kelionė?

Verisovas priėmė pasiūlymą.

- Gana įdomi. Gretimoje kabinoje buvo šventikas - skrido čionai į specialius kursus mokytis naudoti radioaktyvias sintetines priemones, kuriomis gydomas vėžys. Jūs žinote...

- Bet jis tikriausiai tų vaistų taip nevadino?

- To betrūko! Jam tai Šventasis Maistas.

Meras nusišypsojo.

- Tęskite.

- Jis įvėlė mane į teologinę diskusiją ir, kiek tik jo žinios leido, stengėsi prikelti mane iš niekingo materializmo purvyno.

- Jis taip ir nepažino savo didžiojo žynio?

- Be purpurinės mantijos? Be to, jis buvo iš Smyrno. Šiaip ar taip, įspūdis įdomus. Tiesiog nuostabu, Hardinai, kaip įsitvirtino mokslo religija. Aš apie tai net straipsnį parašiau - grynai savo malonumui. Juk spausdinti jo vis tiek negalima. Sociologiniu požiūriu, atrodo, jog tada, kai Imperijos pakraščiai pradėjo trūnyti, mokslas, senuoju savo pavidalu, taip pat ėmė netekti galios

tolimosiose planetose. Kad vėl būtų priimtas, jam reikėjo pasirodyti kitais apdarais. Būtent tai jis ir padarė. Viskas labai gražiai susidėlioja į vietas, kai pasitelki simbolių logiką.

- Įdomu! - meras susidėjo rankas už sprando ir netikėtai tarė: - Papasakokite, kokia padėtis Anakreone!

Ambasadorius apsiblausė, išsiėmė iš burnos cigarą, nepatenkintas jį nužvelgė ir padėjo į šoną.

- Situacija kebli.

- Jei būtų kitaip, jūsų čia nebūtų.

- Be abejonės. Taigi, pagrindinė figūra Anakreone yra princas regentas Vienis. Jis karaliaus Leopoldo dėdė.

- Žinau. Bet kitąmet Leopoldas sulauks pilnametystės, ar ne? Regis, šešiolika jam sukaks vasarį?

- Taip. - Pauzė, o po jos pasiuntinys niūriai pridėjo. - Jeigu jis dar bus gyvas. Karaliaus tėvą mirtis ištiko gana įtartinomis aplinkybėmis. Bemedžiojant jo krūtinę pervėrė adatinė kulka. Buvo paskelbta, esą įvykęs nelaimingas atsitikimas.

- Hm. Atrodo, prisimenu Vienį iš tų laikų, kai lankiausi Anakreone, tada, kai išgrūdome juos lauk iš Terminuso. Tai buvo dar prieš jus. Leiskit pagalvoti. Jei gerai prisimenu, jis buvo rūškanas jaunuolis, tamsiaplaukis ir žvairas dešine akim. Jo nosis kažkaip juokingai kumptelėjusi.

- Tas pats. Kumpa nosis ir žvaira akis išliko, tik plaukai dabar žili. Jo žaidimai nešvarūs. Dar gerai, kad jis tikras kvailių kvailys. Vaizduoja velnioniškai gudrų, tačiau kaip tik dėl to jo kvailumas dar akivaizdesnis.

- Paprastai taip ir būna.

- Jo manymu, jei nori pramušti kiaušinį, reikia paleisti į jį atominį užtaisą. Kad ir tie mokesčiai, kuriuos jis bandė užkrauti už šventyklų nuosavybę prieš dvejus metus, tuoj pat po senojo karaliaus žūties. Prisimenate?

Hardinas susimąstęs linktelėjo, po to nusišypsojo.

- Žyniai tiesiog įsistūgavo.

- Taip, jų staugsmą galėjai išgirsti net Lukrezoje. Dabar su žyniais jis elgiasi atsargiau, bet vis dar tebemėgina demonstruoti

savo tvirtą ranką. Mums tokia politika tikrai neparanki. Jo pasitikėjimui savimi tiesiog nėra ribų.

- Gal tai perdėtos pastangos kompensuoti nepilnavertiškumo kompleksą. Žinia, taip neretai atsitinka jauniausiems karališkųjų šeimų vaikams.

- Bet rezultatai vis tiek tokie patys. Jam net putos iš burnos drimba, kaip baisiai maga užpulti Fondą. Jis beveik nebando šito slėpti. Ginkluotės požiūriu, jis visiškai galėtų tai padaryti. Senasis karalius pastatydino puikų laivyną, o ir Vienis pastaruosius porą metų nesnaudė. Faktiškai mokesčiai už šventyklų nuosavybę turėjo būti paskirti karinėms reikmėms, o šiam planui sužlugus, jis dvigubai padidino pajamų mokesčius.

- Ir niekas nebandė murmėti?

- Tik truputėlį. Paklusnumas valdžiai daugelį savaičių buvo pagrindinė visų pamokslų tema. Tačiau dėl to Vienis neparodė nė menkiausio dėkingumo.

- Gerai. Bendra situacija man aiški. O dabar apie tai, kas vis dėlto atsitiko?

- Prieš dvi savaites Anakreono prekybinis laivas aptiko paliktą Senosios Imperijos karinį kreiserį. Jis jau kokius tris šimtmečius dreifavo kosmose.

Hardino akyse įsižiebė susidomėjimas. Jis atsitiesė.

- Taip, girdėjau apie tai. Laivybos taryba atsiuntė man prašymą įsigyti šį laivą, kad galėtų jį ištyrinėti. Kiek suprantu, jis neblogai išsilaikęs.

- Net per gerai, - dygiai atsakė Verisovas. - Kai Vienis praeitą savaitę gavo jūsų pasiūlymą perduoti laivą Fondui, jo vos nesuėmė traukuliai.

- Kol kas jis dar nieko neatsakė.

- Ir neatsakys, nebent ginklais - bent jau jis taip mano. Matot, tą dieną, kai aš išskridau iš Anakreono, jis buvo pas mane atėjęs ir pareikalavo, kad Fondas sutvarkytų kreiserį iki kovinės parengties ir perduotų Anakreono laivynui. Jam užteko įžūlumo pareikšti, jog jūsų nota, atsiųsta praeitą savaitę, liudija apie Fondo ketinimus

užpulti Anakreoną. Jis pasakė, jog atsisakymas remontuoti karinį kreiserį sustiprintų jo įtarimus, ir pabrėžė, kad tuo atveju Anakreonas bus priverstas imtis savigynos priemonių. Taip ir pasakė - bus priverstas. Todėl aš ir čia.

Hardinas tyliai susijuokė.

Verisovas šyptelėjo ir tęsė:

- Neabejotinai, jis tikisi, kad mes atsisakysim ir jis turės puikiausią pretekstą - jo supratimu - tuojau pat mus užpulti.

- Suprantu, Verisovai. Ką gi, mūsų žinioj dar bent pusmetis. Sutvarkykite laivą ir perduokite drauge su karščiausiais linkėjimais. Pavadinkit jį "Vieniu" mūsų meilės ir pagarbos vardan.

Jis vėl nusijuokė.

Vėl Verisovas jam atsakė vos pastebimu šypsnio šešėliu.

- Manau, tai logiškas žingsnis, Hardinai, bet man neramu.

- Kodėl?

- Juk tai kosminis laivas! Tais laikais mokėjo juos statyti. Jo kubinė talpa - kaip pusė viso Anakreono laivyno. Jo atominiai pabūklai gali ištaškyti į šipulius planetą, o skydas apsaugo nuo Q spindulių, nekaupdamas radiacijos. Per daug gerų dalykų, Hardinai...

- Paviršutiniška, Verisovai, labai paviršutiniška. Ir jums, ir man aišku, kad su tais ginklais, kuriuos dabar turi, jie sutriuškintų Terminusą gerokai anksčiau, negu mes spėtume sutaisyti kreiserį tiek, kad galėtume naudotis juo patys. Tada koks skirtumas, duosim mes jam kreiserį ar ne? Jūs gi žinote, kad tikras karas niekada neprasidės.

- Tikiuosi, kad taip. - Ambasadorius pakėlė akis. - Bet Hardinai...

- Taip? Ko nutilote? Tęskite.

- Paklausykite, ne mano reikalas, bet aš perskaičiau laikraštį. - Jis padėjo "Dienraštį" ant stalo ir bakstelėjo į pirmąjį puslapį. - Ką visa tai reiškia?

Hardinas abejingai užmetė žvilgsnį ir perskaitė:

- "Grupė patarėjų kuria naują politinę partiją".

- Bent jau čia taip rašo. - Verisovas pasimuistė. - Žinau, kad jūs geriau orientuojatės vidaus politikoje, tačiau jie jus puola, nors fiziškai susidoroti dar ir negrasina. Ar jie stiprūs?

- Šėtoniškai stiprūs. Po ateinančių rinkimų jie, galimas dalykas, kontroliuos Tarybą.

- Ne anksčiau? - Verisovas paskersakiavo į merą. - Yra ir kitų būdų, ne vien rinkimai, kaip paimti valdžios vairą į savo rankas.

- Negi laikote mane Vieniu?

- Ne, bet laivo remontas užtruks keletą mėnesių, o po to - neišvengiama ataka. Mūsų nuolaidą palaikys neįtikėtino silpnumo požymiu, be to, atiduodami Imperijos kreiserį mes beveik padvigubinsim Vienio laivyno galią. Jie mus užpuls. Esu tuo įsitikinęs tiek pat, kiek ir tuo, kad esu didysis žynys. Kam bandyti laimę? Rinkitės vieną iš dviejų: arba atskleiskit kampanijos planą Tarybai, arba nedelsdami spręskite Anakreono problemą!

Hardinas susiraukė:

- Spręsti dabar? Neprasidėjus krizei? Būtent to aš ir neturiu daryti. Juk yra Haris Seldonas ir jo Planas.

Verisovas sutriko, o po to išniurnėjo:

- Jūs visiškai įsitikinęs, kad toks planas yra?

- Vargu ar įmanoma bent truputį suabejoti, - nukirto Hardinas. - Aš buvau, kai atsidarė Saugykla ir viską girdėjau iš paties Seldono lūpų.

- Aš ne apie tai, Hardinai. Aš tiesiog negaliu suvokti, kaip įmanoma suplanuoti istoriją tūkstantį metų į priekį. Gal Seldonas pervertino savo jėgas. - Jis truputį susigūžė nuo ironiškos Hardino šypsenos ir pridūrė. - Tiesa, aš juk nesu psichologas.

- Būtent. Tarp mūsų psichologų nėra. Bet aš jaunystėje gavau šiokių tokių pradinių žinių - pakankamai, kad įsivaizduočiau, kokios yra psichologijos galimybės, nors pats jomis pasinaudoti ir negaliu. Be abejonės, Seldonas tikrai padarė tai, apie ką jis kalbėjo. Anot jo, Fondas sukurtas, kaip prieglobstis mokslininkams, kaip priemonė, padėsianti išsaugoti mirštančios Imperijos mokslą ir kultūrą per ilgus barbarizmo šimtmečius, kurie jau prasidėjo, kad galų gale būtų naujosios Imperijos pradininku.

Verisovas, kiek abejodamas, linktelėjo:

- Visi žino ir tikisi, kad bus kaip tik šitaip. Bet ar galim sau leisti rizikuoti? Ar galim rizikuoti dabartimi dėl tolimos, miglotos ateities?

- Privalom todėl, kad ateitis visai ne miglota. Ją apskaičiavo ir suplanavo Seldonas. Kiekviena būsima mūsų istorijos krizė pažymėta ir kiekviena priklauso nuo to, kiek sėkmingai buvo išnarpliota prieš ją buvusioji. Dabar dar tik antroji krizė ir, Kosmosas žino, kokias pasėkmes galų gale sukels kad ir menkiausias nuokrypis.

- Tuščios kalbos.

- Ne! Saugykloje Haris Seldonas pasakė, jog kiekviena krizė mūsų laisvę apribos tiek, kad bus tik vienas tolesnės įvykių raidos variantas.

- Kad tiesiai eitume vienu siauru takeliu?

- Taip, kad nenuklystume į šoną. Bet, paprastai kalbant, kol egzistuoja daugiau negu viena galimybė, krizė dar nepasiekta. Mes turim leisti įvykiams tekėti sava vaga, kiek tai įmanoma, ir, prisiekiu Kosmosu, kaip tik taip aš ketinu pasielgti.

Verisovas nieko neatsakė. Jis kramtė apatinę lūpą ir piktai tylėjo. Tik prieš metus Hardinas pirmąsyk svarstė su juo šią problemą - labai rimtą problemą, - kaip atsispirti priešiškiems Anakreono kėslams. Ir tai tik dėl to, kad jis, Verisovas, buvo nusiteikęs prieš tolesnę taikos politiką.

Hardinas tarsi atspėjo ambasadoriaus mintis:

- Geriau jau niekad nieko jums būčiau apie tai nesakęs.

- Kodėl jūs taip manote? - iš nuostabos šūktelėjo Verisovas.

- Todėl, kad dabar jau šeši žmonės - jūs, aš, kiti trys ambasadoriai ir Johanas Li - pakankamai suvokia, kas mūsų laukia ateityje, o aš velniškai bijau, kad Seldonas nebuvo to numatęs.

- Kodėl?

- Dėl to, kad net pažangioji Seldono psichologija buvo ribota. Ji nepajėgi aprėpti pernelyg didelio kiekio nepriklausomų kintamųjų. Neįmanoma numatyti atskirų žmonių veiksmų tokiam laikotarpiui, lygiai kaip negalima pritaikyti dujų kinetikos teorijos atskiroms molekulėms. Jis operavo miniomis, ištisų planetų gy-

ventojais, o juk kaip tik aklos minios nesugeba numatyti savo pačių veiksmo rezultatų.

- Ne visai aišku.

- Niekuo negaliu padėti. Nesu toks geras psichologas, kad sugebėčiau paaiškinti moksliškai. Jūs tai žinote. Terminuse nėra kvalifikuotų psichologų ar matematinių šios srities tekstų. Akivaizdžiai norėta, kad Terminuse niekas nesugebėtų iš anksto nusakyti ateities. Seldonas norėjo, kad mes eitume aklai, vadinasi, teisingai, pagal minios psichologijos dėsnius. Aš jau kartą jums sakiau, kad nežinau, kur link mes einame nuo to momento, kai pirmąsyk išvijome anakreoniečius. Mano tikslas buvo išlaikyti jėgų pusiausvyrą, ne daugiau. Ir tik po to išvydau, kaip man pasirodė, tam tikrą įvykių tvarką. Bet aš kaip įmanydamas stengiausi nesinaudoti tuo žinojimu. Jei toks numatymas būtų sukėlęs aktyvius veiksmus, planas būtų išklydęs iš jam nubrėžtos orbitos.

Verisovas susimąstęs linktelėjo:

- Panašaus painumo ginčus man tekdavo girdėti Anakreono šventyklose. Ir kaipgi jūs ketinate nustatyti tą momentą, kada reikės pradėti veikti?

- Jis jau nustatytas. Juk jūs sutinkate, kad, vos tik sutaisysim kovinį kreiserį, niekas nesukliudys Vieniui mus užpulti. Alternatyvos čia nėra.

- Taip.

- Puiku. Tai užsienio politikoje. Jūs taip pat sutinkate, kad būsimi rinkimai atvers kelią į valdžią naujai ir priešiškai Tarybai, kuri trokšta stoti prieš Anakreoną. Ir čia jokios alternatyvos.

- Taip.

- O jeigu nėra alternatyvų, vadinasi, prasidėjo krizė. Bet man vis vien neramu.

Jis padarė pauzę. Verisovas laukė. Lėtai, beveik nenoromis, Hardinas tęsė:

- Aš manau, tiesiog nujaučiu, kad suplanuota taip, jog ir vidinė, ir išorinė įtampa kritinį tašką pasiektų vienu metu. O šiuo atveju susidaro kelių mėnesių skirtumas. Vienis greičiausiai mus užpuls, dar neprasidėjus pavasariui, tuo tarpu rinkimai - tik po metų.

- Nemanau, kad tai labai svarbu.

- Nežinau. Gal tai dėl neišvengiamų skaičiavimo klaidų, o gal ir dėl to, kad aš per daug žinojau. Aš visada stengdavausi elgtis taip, kad manasis ateities numatymas neturėtų įtakos mano veiksmams, bet kas žino? Ir kokios bus neatitikimo pasekmės? Vienaip ar kitaip, - jis pakėlė galvą, - šį bei tą aš nusprendžiau.

- Būtent?

- Kai tik prasidės krizė, aš vyksiu į Anakreoną. Noriu būti pačiame įvykių sūkuryje... O, pakaks, Verisovai. Jau vėlu. Eime kur nors pavakaroti. Norėčiau kiek atsipalaiduoti.

- Tada įsitaisykim tiesiog čia, - tarė Verisovas. - Nenoriu, kad mane pažintų. Įsivaizduokit tiktai, ką pasakytų ta naujoji jūsų garbingiausiųjų patarėjų partija. Geriau paprašykit, kad atneštų brendžio.

Hardinas taip ir padarė, bet brendžio paprašė nedaug.

3

Tais senais laikais, kai Galaktinė Imperija aprėpė visą Galaktiką, o Anakreonas buvo turtingiausia Periferijos prefektūra, ne vienas imperatorius lankėsi jo vicekaraliaus rūmuose. Ir nė vienas neliko neišbandęs savo miklumo su greituoju oro kateriu ir adatiniu šautuvu bemedžiodamas plunksnuotą skraidančią tvirtovę, kuri čia vadinama paukščiu njaku.

Bėgo laikas, ir Anakreono šlovė nugrimzdo užmaršties upėn. Vicekaraliaus rūmai pavirto griuvėsių krūva, po kurią gainiojosi vėjai, išskyrus vieną sparną, atstatytą Fondo atsiųstų darbininkų. Ir jau du šimtmečius nė vieno imperatoriaus koja nežengė Anakreono žeme.

Tačiau njakų medžioklė tebebuvo karališkasis sportas, o taikli akis ir adatinis šautuvas - bene svarbiausias Anakreono valdovų privalumas.

Leopoldas I, Anakreono Karalius ir Išorinių Teritorijų Viešpats - pastarąjį titulą pridėdavo visuomet, nors tiesos jame nebuvo nė

lašo, - jau daug kartų buvo išbandęs savo meistriškumą šioje srityje, nors šešiolikos dar ir neturėjo. Pirmąjį njaką jis nušovė sulaukęs vos trylikos metų, dešimtąjį - praėjus savaitei po įžengimo į sostą, o dabar grįžo sumedžiojęs keturiasdešimt šeštąjį paukštį.

- Iki pilnametystės paklosiu penkiasdešimt, - džiūgavo jis. - Kas nori kirsti lažybų?

Tačiau dvariškiai nesilažina ir nesirungia su valdovais - visada yra mirtina grėsmė laimėti. Dėl šios priežasties iššūkio niekas nepriėmė ir karalius, puikiausiai nusiteikęs, nudrožė persirengti.

- Leopoldai!

Karalius sustingo vidury žingsnio, išgirdęs vienintelį balsą, kuris galėjo jį sustabdyti. Suirzęs jis atsisuko.

Vienis stovėjo ant savo apartamentų slenksčio ir dėbsojo į jaunąjį sūnėną.

- Liepk jiems eiti, - nekantriai mostelėjo jis. - Nuvyk juos.

Karalius trumpai linktelėjo ir du dvariškiai, lankstydamiesi atatupsti, nušlepsėjo laiptais žemyn. Leopoldas įėjo į dėdės kambarį.

Vienis nepritariamai žvairakiavo į karaliaus medžiotojiškus drabužius.

- Tau reikės imtis žymiai rimtesnių reikalų negu njakų medžioklė, ir jau gana greitai.

Jis apsisuko ir priėjo prie rašomojo stalo. Kai jis pasidarė per senas oro gūsiams, pavojingam pikiravimui per sparno nuotolį nuo njako, staigiems katerio, paklūstančio lengvam kojos judesiui, posūkiams ir pakilimams, nuo tada jis pradėjo kreivai žiūrėti į bet kokį sportą.

Leopoldas suprato, ko dėdulė taip niršta, todėl ne be piktdžiugos entuziastingai pradėjo:

- Ak, dėde, jums reikėjo šiandien būti su mumis. Mes pakėlėm vieną iš Samnijos miškų. Tikras pabaisa! O medžioklė kaip medžioklė. Mes gainiojomės jį dvi valandas po kokių septyniasdešimties kvadratinių mylių plotą, paskui aš užėjau iš saulės pusės, - jis išraiškingai gestikuliavo, tarsi dar tebebūtų kateryje, - atspėjau jo judesį ir sugavau bekylantį, po kairiuoju sparnu. Tai jį įsiutino ir

jis nėrė į šoną. Aš pasekiau jį, suktelėjau kairiau laukdamas, kada jis ims leistis. Ir aš neapsirikau. Jis puolė žemyn ir atsidūrė per sparno nuotolį nuo manęs. Aš padariau posūkį ir...

- Leopoldai!

- Na, aš jį nudėjau.

- Neabejoju. O dabar pagaliau paklausyk!

Karalius patraukė pečiais, nupėdino prie stalo, paėmė Leros riešutą ir pradėjo jį visiškai nekarališkai kramsnoti. Jis nedrįso žiūrėti dėdei į akis.

Vienis tarsi savotiškai įžangai tarė:

- Šiandien aš buvau laive.

- Kokiame laive?

- Yra tik vienas laivas. *Tas*. Tas, kurį mūsų laivynui remontuoja Fondas. Senasis Imperijos kreiseris. Ar dabar jau užtektinai aišku?

- Šitas? Na va, aš juk sakiau, kad Fondas sutiks jį sutvarkyti, jeigu tik mes paprašysim. Ta tavo istorija, esą jie ruošiasi mus užpulti, grynų gryniausi paistalai. Jeigu jie tikrai būtų to norėję, kam tada jiems reikėtų remontuoti laivą? Visiška nesąmonė, supranti?

- Leopoldai, tu kvailys!

Karalius, kuris ką tik sudorojo vieną Leros riešutą ir kaip tik kėlė prie lūpų antrąjį, išraudo.

- Paklausykit, - tarė jis piktai, nors jo pyktis labai jau priminė kaprizą, - manau, jums nedera manęs taip vadinti. Jūs užsimirštate. O juk po dviejų mėnesių aš būsiu pilnametis.

- Taip, ir tau pats laikas imtis karališkų pareigų. Jeigu tu bent pusę to laiko, kurį švaistai njakų medžioklei, paskirtum visuomeniniams reikalams, aš ramia sąžine pasitraukčiau iš regento pareigų.

- Na ir kas? Tai visiškai nesusiję dalykai. Svarbu tai, jog nors jūs ir regentas, ir mano dėdė, aš vis vien esu karalius, o jūs - mano pavaldinys. Bet kuriuo atveju jūs neturite vadinti manęs kvailiu, kaip ir sėdėti mano akivaizdoje. Jūs nepaprašėte mano leidimo. Manau, jūs turėtumėte elgtis atsargiau, nes aš imsiuosi tam tikrų priemonių ir, beje, gana greitai.

Vienis pervėrė jį šaltu žvilgsniu.

- Jūs pageidaujate, kad kreipčiausi į jus "jūsų didenybe"?

- Taip.

- Puiku! Jūs kvailys, jūsų didenybe!

Jo juodos akytės žibėjo iš pasitenkinimo po tankiais antakiais. Jaunasis karalius lėtai atsisėdo. Akimirką regento veide šmėkštelėjo sardoniška išraiška, bet tuojau pat išnyko. Jo putlios lūpos išsitempė į šypseną, o viena ranka nusileido karaliui ant peties.

- Na, gerai, Leopoldai. Nereikėjo man su tavimi kalbėti taip griežtai. Kartais sunku elgtis taip, kaip derėtų, kai pečius užgula tokia įvykių našta, kad... Supranti mane?

Tačiau nors žodžiai ir skambėjo raminančiai, žvilgsnis nė truputėlio nesušvelnėjo.

Leopoldas netvirtai ištarė:

- Taip. Valstybiniai reikalai velniškai sudėtingi.

Jis ne be siaubo spėliojo, ar neužgriūs jo nuobodžios ir beprasmės metinių ataskaitų apie prekybą su Smyrnu smulkmenos arba ilgi ir varginantys ginčai apie menkai apgyvendintas Raudonojo Koridoriaus planetas.

Vienis vėl prabilo:

- Mano berniuk, jau seniai ruošiausi su tavimi pasikalbėti. Greičiausiai taip ir turėjau padaryti, bet tavo jaunatviškas temperamentas nepakenčia valstybės valdymo meno smulkmenų.

Leopoldas linktelėjo:

- Taip, teisybė...

Dėdė jį pertraukė ir tvirtu balsu tęsė:

- Tačiau po dviejų mėnesių tu sulauksi pilnametystės. Negana to, tuo sunkiu laiku, kuris jau artinasi, tu turėsi visa galva pasinerti į aktyvią veiklą. Juk tu būsi karalius, Leopoldai.

Leopoldas vėl linktelėjo, bet jo veido išraiška buvo bereikšmė.

- Bus karas, Leopoldai.

- Karas! Bet gi su Smyrnu paliaubos...

- Ne su Smyrnu. Su pačiu Fondu.

- Bet, dėde, juk jie sutiko taisyti laivą. Tu sakei...

Jis užsikirto pamatęs, kaip persikreipė dėdės lūpos.

- Leopoldai, - draugiškumo gaidelės balse gerokai nusilpo, - pakalbėkim kaip vyras su vyru. Karas su Terminusu turi prasidėti nepriklausomai nuo to, bus laivas sutaisytas ar ne. O greičiausiai netgi todėl, kad jį sutaisė. Fondas - jėgos ir valdžios šaltinis. Visa Anakreono didybė, visi jo laivai ir miestai, žmonės ir prekyba priklauso nuo tų trupinių ir likučių, kuriuos mums nenorom numeta Fondas. Aš prisimenu laikus - tiek siekia dar mano paties atmintis, - kai Anakreono miestai buvo šildomi nafta ir anglimi. Bet baikim tas kalbas - vis vien neturi apie tai savo nuomonės.

- Atrodo, - kukliai pasiūlė karalius, - mes turėtume būti jiems dėkingi.

- Dėkingi? - sumaurojo Vienis. - Dėkingi už tai, kad jie šykščiai kyščioja mums visokias atliekas, pasilikdami sau tokius turtus, apie kuriuos tik Kosmosas žino. O dėl ko? Ogi tik dėl to, kad vieną gražią dieną užvaldytų visą Galaktiką.

Jo ranka nusileido ant sūnėno kelio, o akys susiaurėjo.

- Leopoldai, tu - Anakreono karalius. Tavo vaikai ir tavo vaikų vaikai gali tapti Visatos valdovais, jeigu tu turėsi tą galybę, kurią nuo mūsų dabar slepia Fondas!

- Nebloga mintis. - Leopoldo akys sužėrėjo, nugara išsitiesė. - Galų gale, kokią jie turi teisę visa tai laikyti tiktai sau. Juk tai tiesiog nesąžininga. Negalima pamiršti ir Anakreono.

- Na matai, tu jau pradedi suprasti. O dabar pagalvok, mano berniuk, kas atsitiks, jeigu savo ruožtu Smyrnas taip pat užsimanytų užpulti Fondą ir užgrobtų visą jų jėgą? Kaip tu manai, ar ilgai mums pavyktų išvengti jų vasalų dalios? Ar ilgai tu išsilaikytum savo soste?

Leopoldas įsiaudrino:

- Didysis Kosmose! Jūs gi visiškai teisus! Mes turim smogti pirma. Juk tai paprasčiausia savigyna.

Šypsena Vienio veide truputį paplatėjo.

-Juo labiau, kad kažkada, pačioje tavo senelio valdymo pradžioje, Anakreonas praktiškai buvo įkūręs karinę bazę Fondo planetoje, Terminuse, - bazę, gyvybiškai būtiną mūsų valstybės gynybai. Mus privertė atsisakyti šios bazės dėl Fondo lyderio, gudraus moksli-

ninko ir sukčiaus, machinacijų. Negana to, jo gyslose nėra nė lašo kilmingo kraujo. Supranti, Leopoldai? Tavo tėvą pažemino kažkoks prasčiokas. Aš jį prisimenu! Jis buvo tik vos vos vyresnis už mane, kai atvyko čia, į Anakreoną, su savo šėtoniška šypsenėle, ne mažiau šėtoniškomis smegenimis ir kitų trijų karalysčių jėga užnugaryje: tie bailiai susijungė, priešindamiesi Anakreono didybei.

Leopoldo skruostai užkaito, akys sužėrėjo:

- Prisiekiu Seldonu, būdamas senelio vietoje, vis vien būčiau kovojęs toliau.

- Ne, Leopoldai. Mes nutarėme palaukti tinkamesnio momento nuplauti mūsų gėdai. Tavo tėvas vylėsi, kad tai padarys jis, tačiau netikėta mirtis... Na, na...

Vienis nusisuko, o po kelių akimirkų, tarsi užgniaužęs plūstelėjusius jausmus, kalbėjo toliau:

- Jis buvo mano brolis. O dabar, jeigu jo sūnus...

- Taip, dėde, aš jo neišduosiu. Aš nusprendžiau. Teisingumo vardan, Anakreonas turi nušluoti šitus ramybės drumstėjus nuo žemės paviršiaus, ir nedelsdamas.

- Ne taip greitai. Pirmiau turim palaukti, kad jie sutaisytų karinį kreiserį. Jau vien tai, kad jie sutiko imtis šito darbo, liudija, jog jie mūsų bijo. Jie, kvailiai, mėgina užkalbėti mums dantį, bet mes juk nepasitrauksim iš pasirinkto kelio, ar ne?

Leopoldas trinktelėjo kumščiu sau per delną.

- Ne, kol Anakreono karalius esu aš!

Vienio lūpomis perbėgo sardoniška šypsenėlė:

- Be to, mes turim palaukti atvykstant Salvoro Hardino.

- Salvoro Hardino? - karaliaus akys suapvalėjo, o iš bebarzdžio jaunuoliško veido išnyko visos ten spėjusios atsirasti griežtos linijos.

- Taip, Leopoldai, pats Fondo vadovas atvyks į Anakreoną tavo gimimo dieną - galimas dalykas, norėdamas mus užliūliuoti saldžiais žodeliais. Bet jam nepavyks.

- Salvoras Hardinas! - ištarė karalius beveik pašnibždom.

Vienis susiraukė:

- Bijai šito vardo? Juk tai tas pats Salvoras Hardinas, kuris, apsilankęs čia pirmąsyk, sumurkdė mus stačia galva į purvyną. Tu neužmiršai, kad jis mirtinai įžeidė karališkąją šeimą? Jis, prasčiokas. Žmogus, išsiritęs iš mėšlyno.

- Ne. Atrodo, ne. Aš neužmiršau, neužmiršau! Ką gi, mes turim su juo atsiskaityti, bet... bet aš bijau... truputėlį.

Regentas atsistojo.

- Bijai? Ko? Ko bijai tu, jaunikli... - jis užspringo.

- Juk tai būtų... a... tai būtų tiesiog šventvagystė... užpulti Fondą. Noriu pasakyti... - jis nutilo.

- Tęsk.

- Noriu pasakyti, - sumišęs sumurmėjo Leopoldas, - kad, jeigu Galaktikos Dvasia tikrai yra, jai gali... na... nepatikti. Ar jums taip neatrodo?

- Ne, neatrodo, - nukirto Vienis ir vėl atsisėdo. Jo lūpas iškreipė keistas šypsnys. - Negi tu tikrai tiek kvaršini sau galvą dėl Galaktikos Dvasios? Štai ką reiškia leisti tau daryti viską, ką tik užsimanai. Man rodosi, tu per daug klausaisi Verisovo šnekų.

- Jis man daug ką paaiškino...

- Apie Galaktikos Dvasią?

- Taip.

- Ech tu, žindukli neatjunkytas, juk jis visu tuo akių dūmimu tiki kur kas mažiau už mane, o aš juo visai netikiu. Kiek kartų aš tau sakiau, kad visos tos kalbos - gryniausi paistalai?

- Žinau. Bet Verisovas sako...

- Velniop Verisovą. Visa tai - nesąmonių nesąmonės.

Po trumpos protesto kupinos pauzės Leopoldas tarė:

- Vis vien visi tuo tiki. Turiu omenyje tas kalbas apie pranašą Harį Seldoną ir apie tai, kad jis patikėjo Fondui misiją - atgaivinti Žemiškąjį Rojų, o tie, kurie jam nepaklus, bus pražudyti amžiams. Tuo tikima. Aš vadovavau įvairioms iškilmėms ir galėjau tuo įsitikinti.

- Taip, jie tiki, o mes ne. Turi tik džiaugtis, kad šitaip yra, nes tai jų kvailumo dėka tu karalius, gavęs tą teisę iš dievo, be to, ir pats esi pusdievis. Labai paranku. Nelieka sukilimų grėsmės, visame

kame garantuotas absoliutus paklusnumas. Ir kaip tik dėl to, Leopoldai, tu turi aktyviai prisidėti prie karo Terminusui paskelbimo. Aš esu tik regentas ir paprastas mirtingasis. O tu - karalius, juo labiau, dar ir pusdievis - jų akimis.

- Bet, kiek suprantu, iš tikrųjų taip nėra, - susimąstęs tarė karalius.

- Žinoma, nėra, - ironiškai atšovė Vienis, - bet visi tave tokiu laiko, išskyrus Fondo gyventojus. Aišku? Visi, išskyrus tuos iš Fondo. Kai tik jais atsikratysim, niekas nebegalės paneigti, kad tu - dievo vietininkas. Pagalvok apie tai!

- Ir tada mes patys galėsime valdyti šventyklose esančias energijos stotis, laivus, kurie skraido be žmonių, savo nuožiūra skirstysime šventąjį maistą, kuris gydo vėžį, ir visa kita? Verisovas sakė, kad tik tie, kuriuos palaimino Galaktikos Dvasia, gali...

- Taip, Verisovas sakė! Po Salvoro Hardino Verisovas - didžiausias tavo priešas. Laikykis manęs, Leopoldai, ir nesuk sau galvos dėl jų. Mes kartu atkursim Imperiją, ne tik Anakreono karalystę, bet visą didžiulę Imperiją su milijardais Galaktikos saulių. Argi tai ne geriau už vadinamąjį "Žemiškąjį Rojų"?

- Taaip.

- Ar gali Verisovas pažadėti daugiau?

- Ne.

- Puiku. - Regento tonas pasidarė įsakmus. - Manau, galime laikyti šitą reikalą sutvarkytu. - Atsakymo jis nelaukė. - Eik. Aš ateisiu vėliau. Ir dar, Leopoldai.

Jaunasis karalius tarpduryje atsigręžė.

Vienis švytėte švytėjo šypsena, tačiau akys buvo šaltos.

- Būk atsargus, medžiodamas njakus, mano berniuk. Po to nelaimingo atsitikimo su tavo tėvu mane kartais persekioja keistos nuojautos ir dėl tavęs. Maža kas gali atsitikti, kai medžioklės įkarštyje visas oras pilnas skraidančių adatų. Tikiuosi, tu būsi atsargus. O su Fondu tu pasielgsi taip, kaip tau sakiau, ar ne?

Leopoldo akys išsiplėtė ir jis nusuko žvilgsnį nuo dėdės veido.

- Taip... be abejo.

- Gerai!

Jis abejingu žvilgsniu palydėjo sūnėną ir grįžo prie rašomojo stalo.

O Leopoldą, išėjusį iš dėdės kambario, apėmė niūrios mintys, kuriose šmėkščiojo ir baimė. Žinoma, būtų neblogai sutriuškinti Fondą ir užgrobti tą galią, apie kurią kalbėjo Vienis. Bet po to, kai karas pasibaigs ir jis tvirtai sėdės savo soste... Staiga jam pasidarė labai neramu, kad Vienis ir du jo įžūlūs sūneliai dabartinėje padėtyje yra po jo tiesioginiai pretendentai į sostą.

Tačiau jis karalius. O karaliai gali įsakyti, kad ką nors nušautų. Net jeigu tai dėdė ar pusbroliai.

4

Po Sermako Luisas Bortas buvo aktyviausias kitaminčių grupės, susibūrusios į rėksmingą Veiksmo partiją, narys. Tačiau jo nebuvo delegacijoje, kuri beveik prieš pusmetį lankėsi pas Salvorą Hardiną. Taip atsitiko ne dėl to, kad jo pastangos būtų likusios neįvertintos. Greičiau priešingai. Jis nedalyvavo todėl, kad kaip tik tuo metu buvo Anakreono centrinėje planetoje.

Ten jis lankėsi kaip privatus asmuo, nesusitikinėjo su jokiais pareigūnais, nedarė nieko svarbaus. Jis tik šniukštinėjo po nuošaliausius šios triukšmingos planetos kampelius ir kaišiojo savo trumpą nosį į kiekvieną pridulkėjusį plyšį.

Namo jis grįžo trumpos žiemos dienos pabaigoje. Nuo pat ryto vėjas ginė debesis, kurie vakarop pratrūko sniegu. Po valandos jis jau sėdėjo Sermako namuose prie aštuoniakampio stalo.

Jo pirmieji žodžiai nė kiek nepataisė susirinkusiųjų nuotaikos, kuri ir taip jau buvo pabjurusi dėl tirštėjančių sutemų ir anapus lango drimbančio sniego.

- Bijau, - tarė jis, - kad mūsų padėtį, melodramiškai kalbant, galima apibūdinti žodžiais "visiškas pralaimėjimas".

- Manote? - niūriai pasiteiravo Sermakas.

- Manyti jau per vėlu, Sermakai. Kitokia nuomonė neįmanoma.

- Ginkluotė... - buvo bepradedąs Dokoras Valtas beveik oficialiu tonu, tačiau Bortas kaipmat jį nutraukė.

- Pamirškite. Sena istorija. - Jo žvilgsnis apibėgo visus susirinkusiuosius. - Aš kalbu apie žmones. Prisipažįstu, pradžioj aš maniau, kad reikia surengti rūmų perversmą ir pasodinti į sostą ką nors, kas labiau tiktų Fondui. Idėja buvo gera. Tebėra gera ir dabar. Tiesa, ji turi vienintelį mažą trūkumėlį - yra neįgyvendinama. Didysis Salvoras Hardinas tuo pasirūpino.

- Gal galėtumėte pateikti šiokių tokių detalių, Bortai, - rūgščiai išspaudė Sermakas.

- Detalių! Jų nėra! Viskas ne taip paprasta. Viskuo kalta padėtis Anakreone, velniai ją rautų! Religija, kurią sukūrė Fondas. Ji veikia!

- Ir kas?

- Reikia pamatyti pačiam, kad suprastum. Jūs žinote tik tiek, kad turime didžiulę mokyklą, kuri ruošia žynius, ir kad kai kada nuošalesniuose miesto pakraščiuose rengiami specialūs šou, į kuriuos plaukia piligrimai - ir viskas. Tai labai įprasta ir mažai mus jaudina. Tačiau Anakreone...

Lemas Tarkis vienu pirštu susiglostė savo mažus stirksančius vandykiškus ūselius ir krenkštelėjo.

- Kokia tai religija? Hardinas visada sako, kad ji viso labo tik išpūsti plepalai, reikalingi tik tam, kad jie per daug nesimuistydami priimtų mūsų siūlomą mokslą. Prisimenate, Sermakai, tada jis mums pasakė...

- Hardino išvedžiojimai, - priminė Sermakas, - retai sutampa su tikrove. Tačiau kokia ta religija, Bortai?

Bortas susimąstė.

- Etiniu požiūriu, visai nebloga. Mažai tesiskiria nuo įvairių senosios Imperijos filosofinių krypčių. Aukštos moralinės normos ir panašiai. Šiuo požiūriu nieko neprikiši. Religija - vienas svarbiausių civilizacijos faktorių istorijoje, čia ji efektyviai vykdo...

- Šitai mes žinome, - nekantriai įsiterpė Sermakas. - Arčiau prie reikalo.

- Prašom. - Bortas kiek sutriko, bet to neparodė. - Religija, kurią skiepijo ir skatino Fondas, grindžiama griežtais autoritariniais principais. Atkreipkite dėmesį. Žyniai visiškai kontroliuoja mokslinius prietaisus ir instrumentus, kuriuos mes tiekiame Anakreonui, tačiau jų žinios grynai praktinės, empirinės. Jie tvirtai tiki šia religija ir... na... dvasine jų valdomos jėgos verte. Pavyzdžiui, prieš porą mėnesių kažkoks kvaišelis nusprendė pasikrapštinėti Tesalekianos šventyklos jėgainėje - vienoje iš didžiausių. Žinoma, ji išlėkė į orą, kartu su penkiais miesto kvartalais. Vienbalsiai, neišskiriant ir žynių, buvo nuspręsta, jog tai esanti dievo bausmė.

- Prisimenu. Tada laikraščiai pateikė kažkokią miglotą įvykių aiškinimo versiją. Tačiau nesuprantu, kur link jūs kreipiate.

- Tada paklausykite, - sausai burbtelėjo Bortas. - Žyniai sudaro tam tikrą hierarchinę struktūrą, kurios viršūnėje - karalius, laikomas pusdieviu. Dievo valia jis absoliutus monarchas, ir žmonės, neišskiriant žynių, šventai tuo tiki. Tokio karaliaus nuversti neįmanoma. Ar dabar jums aišku?

- Palaukit, - įsiterpė Valtas. - Ką jūs turėjote omenyje sakydamas, kad visa tai - Hardino tvarinys? Kuo jis čia dėtas?

Bortas metė į klausiantįjį kartėlio kupiną žvilgsnį.

- Fondas visokeriopai skatina šią apgaulę. Akims apdumti pasitelktos visos mūsų mokslo žinios. Ten nebūna nė vienos šventės, kurioje nedalyvautų karalius, apgaubtas radioaktyvaus švytėjimo, kuris sklinda nuo viso jo kūno, o virš galvos kyla į viršų, sudarydamas savotišką karūną. Kiekvienas, kas prie jo prisiliečia, rimtai apdega. Iškilmingais momentais jis gali judėti iš vienos vietos į kitą, nesiekdamas žemės, atseit, įkvėptas dieviškosios dvasios. Vienu rankos mostelėjimu jis pripildo šventyklą perlamutrinio švytėjimo. Tokių paprastų triukų, kuriuos mes kuriame jo labui, tiesiog be skaičiaus. Bet net žyniai, kurie patys juos kuria, šventai visu tuo tiki.

- Blogai! - tarė Sermakas prikąsdamas lūpą.

- Galėčiau įsiraudoti kaip tas fontanas Rotušės parke, - visiškai rimtai pareiškė Bortas, - kai pagalvoju, kokį šansą praradome. Kad ir ta situacija prieš tris dešimtmečius, kai Hardinas išgelbėjo

Terminusą nuo Anakreono... Tada anakreoniečiai dar kaip reikiant nesuvokė, kad Imperija rieda į pražūtį. Po sukilimo Zeone jie buvo iki ausų įklimpę savuose rūpesčiuose, tačiau net ir tada, kai visi ryšių kanalai buvo pažeisti, o tas piratas, Leopoldo senelis, pasiskelbė karaliumi, jie niekad žmoniškai ir nesuprato, kad Imperijai galas.

- Jeigu Imperatoriui būtų užtekę drąsos surizikuoti, jis būtų galėjęs viską susigrąžinti, padedamas poros kreiserių ir vidinio sukilimo, kurį neabejotinai buvo galima sukurstyti. O mes? Juk ir mes galėjome padaryti tą patį! Tačiau ne. Hardinas užsigeidė monarchijų. Asmeniškai aš niekaip nesuprantu. Kodėl? Kodėl? Kodėl?

- O ką veikia Verisovas? - netikėtai paklausė Haimas Orsis. - Buvo laikai, kai jis karštai pritarė aktyvių veiksmų politikai. Ką jis daro? Negi ir jis aklas?

- Nežinau, - atšovė Bortas. - Jų akyse jis didysis žynys. Kiek žinau, jis tik žynių patarėjas įvairiais techniniais klausimais. Visa tai tik išorė, perkūnas ją suskaldytų, tik išorė!

Užgulė tyla. Visų akys įsmigo į Sermaką. Jaunasis partijos lyderis nervingai graužė nagą, po to garsiai pareiškė:

- Prasti popieriai. Čia kažkas ne taip. - Apsižvalgęs jis dar energingiau pridūrė: - Nejaugi Hardinas būtų toks kvailas?

- Panašu, kad taip, - truktelėjo pečiais Bortas.

- Amžiais nepatikėsiu! Čia kažkas ne taip. Reikia būti paskutiniu kvailiu, kad taip kruopščiai ir metodiškai pjautumeisi sau gerklę. Net jeigu Hardinas būtų kvailas, būti *tiek* kvailam neįmanoma. O aš jokiu būdu nesutiksiu, kad jį išvis galėtum laikyti kvailiu. Viena vertus, jis sukūrė religiją, kuri panaikina bet kokių vidinių neramumų galimybę. Kita vertus, apginklavo Anakreoną visa įmanoma karine technika. Nieko nesuprantu.

- Sutinku, dalykas gana miglotas, - tarė Bortas, - tačiau faktai akivaizdūs. Ką mums dar manyti?

- Juk tai išdavystė, - springdamas išdrožė Valtas. - Jis jiems parsidavė!

Tačiau Sermakas nekantriai papurtė galvą.

- Nesutinku ir su tokia nuomone. Visa ši istorija kažkokia nesveika ir beprasmė... Sakykit, Bortai, ar žinote ką nors apie koviną kreiserį, kurį Fondas turi sutvarkyti ir perduoti Anakreono laivynui?

- Koviną kreiserį?

- Seną Imperijos kreiserį...

- Ne, neteko girdėti. Bet tai nieko nereiškia. Jų laivų statyklos - religinės šventovės, kur paprastas mirtingasis negali patekti. Apie laivyną niekas nieko nežino.

- Tačiau šiokių tokių gandų vis vien prasisunkė. Kai kurie mūsų partijos nariai prakalbo apie tai Taryboje. Ir žinote, Hardinas to nepaneigė. Jo atstovas pasmerkė gandonešius ir tuo viskas baigėsi. Yra peno apmąstymams.

- Tos pačios mozaikos gabaliukas, - pareiškė Bortas. - Jei taip, atrodo, visi kuoktelėjo. Tačiau tai nė kiek ne blogiau negu visa kita.

- Manau, - tarė Orsis, - Hardinas neturi atsargoje jokio slapto ginklo. Tai galėtų...

- Taip, - piktai sušnypštė Sermakas, - turi dėžutę su spyruokliniu kipšiuku, kuris iššoks psichologiškai tinkamiausiu momentu ir mirtinai išgąsdins senąjį Vienį. Jei viskas priklauso nuo kažkokio slapto ginklo, tai Fondas lygiai taip pat sėkmingai gali susisprogdinti ir tuo būdu išvengti nežinomybės agonijos.

- Tokiu atveju, - tarė Orsis, skubiai keisdamas temą, - iškyla klausimas: kiek laiko mums liko? A, Bortai?

- Aišku, šis klausimas dabar svarbiausias, tačiau ko jūs taip į mane žiūrite? Aš nežinau. Anakreono spauda niekada net neužsimena apie Fondą. Dabar ji mirgėte mirga žinutėmis apie būsimas iškilmes ir nieko daugiau. Juk po savaitės Leopoldas sulauks pilnametystės.

- Tada mes dar turime keletą mėnesių. - Pirmąsyk per visą vakarą Valtas šyptelėjo. - Tai mums duoda laiko...

- Kurgi ne, - nekantriai burbtelėjo Bortas. - Aš jums jau sakiau, kad karalius - tai dievas. Negi jūs manote, kad jam dar reikės suorganizuoti propagandinę kampaniją ir įkvėpti savo liaudžiai

kovos dvasią? Nejau jums atrodo, kad jis, norėdamas sukurstyti pigias emocijas, turės apkaltinti mus agresija? Kai ateis laikas smogti, Leopoldas įsakys ir žmonės puls į mūšį. Viskas labai paprasta. Tiesiog velniška sistema. Dievo neklausinėjama. Kiek suprantu, įsakyti jis gali nors ir rytoj. Galėsite iš jo įsako lapelio susisukti suktinę ir užsirūkyti.

Vienu metu pratrūko lavina balsų. Sermakas beldė į stalą, prašydamas tylos. Tuo momentu atsivėrė durys ir įžengė Levis Norastas. Jis pasipurtė, nukratydamas nuo palto sniegą.

- Jūs tik pažiūrėkit! - sušuko jis sviesdamas ant stalo sniegais apžirusį laikraštį. - Videonaujienų laidos apie tai tik ir teklykia.

Laikraštį išskleidė, virš jo palinko penkios galvos.

- Didysis Kosmose! Jis skrenda į Anakreoną! Jis skrenda į Anakreoną! - sušnabždėjo Sermakas.

- Išdavystė! - suspiegė Tarkis, pagautas netikėto jaudulio. - Velniai mane griebtų, Valtas buvo teisus. Jis mus pardavė, o dabar skrenda atsiimti savo užmokesčio.

Sermakas atsistojo.

- Dabar mes neturime kito kelio. Rytoj pat pareikalausiu, kad Taryba pareikštų Hardinui nepasitikėjimą. O jeigu nepavyks...

5

Snigti liovėsi, tačiau visą žemę jau spėjo padengti storas sniego sluoksnis, per kurį vargais negalais pūškavo tuščiomis gatvėmis slenkantis žemas automobilis. Šėma prabundančios rūškanos dienos šviesa buvo šalta ne tik poetine, bet ir tiesiogine to žodžio prasme, todėl net ir tokiu audringu Fondo politinio gyvenimo laikotarpiu nei Veiksmo partijos, nei Hardino šalininkai nebuvo tiek įsikarščiavę, kad pultų kažką daryti tokioj ankstybėj.

Johanas Li buvo nepatenkintas ir bambėjo vis garsiau:

- Negražiai atrodys, Hardinai. Jie pradės kalbėti, kad tu pasprukai.

- Tegul sako, ką tik nori. Man reikia į Anakreoną ir aš noriu ten pakliūti, išvengdamas bereikalingo vargo. Liaukis, Li.

Hardinas atsilošė minkštoje sėdynėje ir pajuto lengvą virpuliuką. Gerai šildomoje mašinoje šalta nebuvo, tačiau apsnigto pasaulio vaizdas, tegul ir už lango, skleidė šaltį, ir jį tai erzino.

- Kada nors prie progos, - susimąstęs tarė jis, - reikės imtis Terminuso klimato kondicionavimo. Visiškai įmanomas dalykas.

- Visų pirma, - atsiliepė Li, - norėčiau, kad būtų sutvarkyta kai kas kita. Pavyzdžiui, ką tu pasakytum apie Sermako kondicionavimą? Puiki sausa kamera, kurioje ištisus metus temperatūra dvidešimt penki laipsniai, būtų jam kaip sykis.

- Tada man tikrai prireiktų asmens sargybinių, - pasakė Hardinas. - Ir ne tik šitų dviejų.

Jis mostelėjo į du tvirtai sudėtus Li komandos bernužėlius, įsitaisiusius priekyje, greta vairuotojo. Abiejų akys įsmeigtos į tuščias gatves, rankos gniaužia atominius blasterius.

- Nori sukelti pilietinį karą?

- Aš? Šiame lauže yra ir daugiau žarijų, užtektų tik truputį pamaišyti ir plykstelėtų liepsna. Jei nori, galiu išvardinti. - Li pradėjo lenkti savo striukus pirštus. - Pirma, Sermakas vakar užvirė košę Miesto taryboje reikalaudamas, kad atsistatydintum.

- Jis turėjo tokią teisę, - šaltai atsakė Hardinas. - Be to, jo pasiūlymą atmetė: 206 balsai prieš, 184 - už.

- Teisingai. Dvidešimt dviejų balsų persvara, o mes tikėjomės bent šešių dešimčių. Nebandyk neigti: juk tikėjaisi.

- Padėtis buvo rizikinga, - sutiko Hardinas.

- Gerai. Antra, po balsavimo penkiasdešimt devyni Veiksmo partijos nariai pasišiaušė ir išėjo iš Tarybos salės. - Hardinas tylėjo, o Li tęsė: - Pagaliau trečia. Prieš išeidamas Sermakas subliuvo, kad tu išdavikas, kad dabar skuodi į Anakreoną atsiimti savo trisdešimties sidabrinių, kad Tarybos dauguma, atsisakiusi balsuoti už nepasitikėjimą, taip pat įsipainiojusi į išdavystę ir kad jų partija pavadinta Veiksmo partija ne šiaip sau. Į ką tai panašu?

- Atrodo, gresia nemalonumai.

- O dabar tu sprunki paryčiais it nusikaltėlis. Tu turi su jais susitikti, Hardinai, ir, jei reikės, paskelbti nepaprastąją padėtį, prisiekiu Kosmosu!

- Smurtas - paskutinioji...

- ... Nekompetentingųjų priemonė. Plepalai!

- Gerai. Pamatysim. O dabar, Li, paklausyk manęs atidžiai. Aną kartą Laiko Saugykla atsivėrė, sukakus lygiai penkiasdešimčiai metų nuo Fondo įkūrimo, pasirodė Hario Seldono atvaizdas ir pirmąsyk mums bent kiek paaiškino, kas iš tikrųjų vyksta.

- Prisimenu, - Li linktelėjo, jo lūpomis perbėgo nostalgiškos šypsenos šešėlis. - Tai buvo tą pačią dieną, kai mes paėmėm valdžią.

- Teisingai. Tai buvo pirmoji mūsų didžioji krizė. O dabar antroji. Po trijų savaičių bus lygiai aštuoniasdešimt metų nuo Fondo įkūrimo. Ar tau neatrodo, kad čia glūdi kažkokia prasmė?

- Manai, kad jis vėl pasirodys?

- Aš nebaigiau. Seldonas neužsiminė, kad vėl pasirodys, tačiau tai jo plano dalis. Jis visada kaip įmanydamas stengėsi neparodyti, kas mūsų laukia ateityje. Taip pat neįmanoma pasakyti, ar radžio laikrodis užprogramuotas atidaryti Saugyklą dar kartą. Galimas dalykas, išardę Saugyklą, ką nors sužinotume, bet gal ji užprogramuota susinaikinti, jei kas bandys tai padaryti. Dėl viso pikto aš ten nueidavau per kiekvieną sukaktį, nuo pat pirmojo jo pasirodymo. Jo niekada nebuvo, tačiau juk po anų laikų mes dabar pirmąsyk atsidūrėme tikroje krizėje.

- Tada jis pasirodys.

- Gali būti. Aš nežinau. Tačiau štai kur esmė. Šiandieniniame Tarybos posėdyje, vos tik bus paskelbta, kad aš išskridau į Anakreoną, pranešk, kad kovo keturioliktąją vėl pasirodys Hario Seldono atvaizdas ir kad tai susiję su itin svarbiu pranešimu apie mūsų neseniai sėkmingai įveiktą krizę. Tai labai svarbu, Li. Daugiau nieko nesakyk, kiek jie beklausinėtų.

Li išpūtė akis.

- Ir jie patikės?

- Nesvarbu. Jie sumiš, o kaip tik to aš ir noriu. Spėliodami, ar tai tiesa ir ko aš siekiu, jeigu yra ne taip, jie nuspręs atidėti savo veiksmus iki kovo keturioliktosios. O aš grįšiu dar gerokai prieš tai.

Li neatrodė įtikintas.

- Tačiau sakyti "sėkmingai įveikta"... Tai sukčiavimas.

- Ir labai meistriškas. Štai ir kosminis uostas.

Laukiantis erdvėlaivis rūsčiai dūlavo prieblandoje. Hardinas per sniegą nuklampojo link jo, sustojo prie atviro liuko, pasisuko ir ištiesė ranką.

- Lik sveikas, Li. Nemalonu man tave palikti šiame įkaitusiame pragare, tačiau daugiau neturiu kuo pasitikėti. Laikykis toliau nuo ugnies.

- Nesijaudink. Pragare ir be jos pakankamai karšta. Vykdysiu tavo nurodymus.

Li atsitraukė, šliuzo liukas užsidarė.

6

Salvoras Hardinas ne iškart pasuko į Anakreono planetą, kuri davė vardą visai karalystei. Jis atskrido tik likus vienai dienai iki karūnavimo iškilmių, prieš tai pabuvojęs aštuoniose didesnėse karalystės žvaigždžių sistemose, kuriose užtrukdavo tik tiek, kiek reikėjo pokalbiams su vietiniais Fondo atstovais.

Kelionės pabaigoje jis jautėsi priblokštas, suvokęs karalystės neaprėpiamumą. Ji tebuvo menka skeveldra, dėmelė, palyginus su Galaktinės Imperijos platybėmis, beveik nesuvokiamomis žmogaus protui, kurios dalimi Anakreonas kadaise buvo. Tačiau žmogui, įpratusiam mąstyti vienos retai gyvenamos planetos mastais, Anakreono karalystė, jos dydis ir žmonių gausa buvo stulbinantys.

Jos ribos beveik sutapo su senosios Anakreono prefektūros ribomis. Karalystei priklausė dvidešimt penkios žvaigždžių sistemos; šešiose iš jų buvo daugiau negu viena gyvenama planeta. Devyniolika milijardų gyventojų - tai kur kas mažiau, negu čia gyveno Imperijos klestėjimo laikais, tačiau jų skaičius nepaliaujamai didėjo Fondo skatinamo mokslo progreso dėka.

Tik dabar Hardiną iš tikrųjų sukrėtė jiems tekusios užduoties didybė. Per trisdešimt metų tik sostinės planeta buvo visiškai

aprūpinta energija. Išorinėse provincijose dar buvo didžiulių plotų, kuriuose atominės energetikos dar neatkūrė. Tačiau net ir toks progresas, koks jis buvo dabar, būtų neįmanomas, jeigu ne išlikusi tinkama naudojimui technika, jos likučiai, nesunaikinti galingo Imperijos atoslūgio metu.

Kai Hardinas išlipo sostinės planetoje, paaiškėjo, kad normalus, kasdieniškas darbas joje visiškai nutrūkęs. Karinėse planetose taip pat buvo švenčiama, tačiau čia, Anakreone, visi be išimties dalyvavo beveik pagoniškuose ritualuose, vainikuojančiuose jų dievo ir valdovo Leopoldo pilnametystę.

Hardinui pavyko išplėšti tik pusvalandį iš nusigalavusio ir užguito Verisovo, po kurio jo pasiuntinys turėjo dumti į šventyklą vadovauti dar vienoms iškilmėms. Tačiau tas pusvalandis bendravimo buvo labai vaisingas, ir Hardinas ruošėsi vakariniam fejerverkui puikiausiai nusiteikęs.

Tiesą sakant, jis dalyvavo kaip pašalinis stebėtojas, nes jo nė kiek nežavėjo perspektyva veltis į visokiausius religinius ritualus, kurių tikrai nebūtų išvengęs, jei paaiškėtų, kas jis toks. Todėl, kai rūmų pokylių salę užplūdo susijaudinusi, išsipusčiusi aukščiausiosios aristokratijos minia, jis pasijuto priremtas prie sienos. Hardino beveik, o gal ir visiškai, niekas nepastebėjo.

Jį pristatė Leopoldui, kaip vieną iš svečių, laukusių ilgoje eilėje, ir tai pakankamai iš tolo, kadangi karalius stovėjo didingoj vienatvėj, apgaubtas mirtinų radioaktyvios auros spindulių. Mažiau nei po valandos jis užims savo vietą masyviame soste iš radžio ir iridžio lydinio, papuoštame auksiniais ornamentais ir brangiaisiais akmenimis. Tada sostas didingai pakils į orą, lėtai nuplauks virš grindų ir pakibs priešais didįjį langą, per kurį minių minios prastuomenės galės išvysti savąjį viešpatį ir pagauti ekstazės šaukti beveik iki sąmonės netekimo. Sostas nebūtų buvęs toks masyvus, jeigu ne jame įtaisytas atominis varikliukas.

Buvo jau po vienuoliktos. Hardinas pasimuistė ir pasistiebė, kad geriau matytų. Jis užgniaužė impulsyvų norą užlipti ant kėdės. Tada jis pamatė per minią artyn besiiriantį Vienį ir nusiramino.

Vienis stūmėsi į priekį labai pamažu. Beveik kas žingsnis jam tekdavo tarstelėti malonų sakinėlį kokiam nors garbiam aristokratui, kurio senelis padėjo Leopoldo seneliui užgrobti karalystę ir už tai buvo apdovanotas kunigaikščio titulu.

Galų gale jis atsikratė paskutiniojo munduruoto dvariškio ir prisiyrė iki Hardino. Jo šypsena pavirto kreiva grimasa, o jo juodos akys po vešliais antakiais spinduliavo pasitenkinimu.

- Mano mielasis Hardinai, - tarė jis žemu balsu, - jums, be abejo, tenka nuobodžiauti, nes atsisakėte prisistatyti, kas iš tikrųjų esate.

- Man nenuobodu, jūsų šviesybe. Visa tai be galo įdomu. Žinia, Terminuse mūsų nelepina panašiais reginiais.

- Be abejonės. Tačiau ar jūs nenorėtumėte užeiti į mano asmeninius apartamentus, kur mes galėtume pasikalbėti kur kas ilgiau ir žymiai ramesnėje aplinkoje?

- Suprantama.

Petys petin jie pakilo laiptais, ir ne viena našlaujanti kunigaikštienė pakėlė savo lornetus susidomėjusi, koks gi ten paprastai apsirengęs ir visiškai neypatingos išvaizdos svetimšalis buvo apdovanotas tokia garbe: pabendrauti su princu regentu.

Vienio apartamentuose Hardinas lengviau atsikvėpė, patogiau įsitaisė ir, sumurmėjęs padėką, priėmė taurę gėrimo iš paties regento rankų.

- Lokrio vynas, Hardinai, - tarė Vienis, - iš karališkojo rūsio. Neblogas dalykėlis - dviejų šimtų metų senumo. Padėtas ten dešimt metų prieš Zeono sukilimą.

- Tikrai karališkas gėrimas, - mandagiai sutiko Hardinas. - Į Leopoldo Pirmojo, Anakreono karaliaus, sveikatą!

Jie išgėrė, o po pauzės Vienis meilikaujančiu balsu pridūrė:

- Kuris greitai taps Periferijos imperatoriumi, o gal ir ne vien Periferijos. Kas žino, gal išauš diena, kai Galaktika vėl bus suvienyta?

- Be abejo. Ir tai padarys Anakreonas?

- Kodėl gi ne? Padedami Fondo, mes pasieksime neginčijamai aukštesnį mokslo lygį negu visa likusi Periferijos dalis.

Hardinas padėjo tuščią taurę ir tarė:

- Taip, teisybė, tiktai Fondas, žinoma, ir toliau ketina padėti bet kuriai valstybei, kuri kreipiasi į jį prašydama mokslinės paramos. Mūsų vyriausybė turi sekti tais kilniais idealais bei aukštais moraliniais principais, kuriuos mums nurodė mūsų įkūrėjas Haris Seldonas, taigi mes negalime teikti kam nors pirmenybės. Čia jau nieko nepadarysi, jūsų šviesybe.

Vienio šypsena pasidarė dar platesnė.

- Galaktikos Dvasia, kalbant populiariu žargonu, padeda tiems, kurie patys sau padeda. Aš puikiausiai suprantu, kad šiaip sau Fondas nė už ką nebūtų sutikęs bendradarbiauti.

- Nepasakyčiau. Juk mes jums suremontavome Imperijos kreiserį, nors mano Navigacijos taryba ir norėjo jį gauti mokslo tikslams.

Regentas ironiškai pakartojo paskutiniuosius žodžius:

- Mokslo tikslams! Taip! Tačiau jūs niekada jo nebūtumėte taisę, jeigu aš nebūčiau pagrasinęs karu.

Hardinas padarė nepritarimo gestą:

- Nežinau.

- Užtat aš žinau. Ir tokia grėsmė buvo visą laiką.

- Ir tebėra?

- Dabar jau per vėlu kalbėti apie grasinimus. - Vienis metė greitą žvilgsnį į laikrodį ant rašomojo stalo. - Paklausykit, Hardinai, jūs jau kartą lankėtės Anakreone. Tada buvote dar jaunas. Abu mes tada buvom jauni. Bet net ir tada mūsų pažiūros visiškai skyrėsi. Jūs, taip sakant, taikus žmogus, ar ne?

- Manau, kad taip. Ar bent jau laikau smurtą neekonomiška priemone tikslui pasiekti. Visada yra veiksmingesnių priemonių, nors dėl to kartais tenka eiti aplinkiniais keliais.

- Taip, esu girdėjęs tą jūsų garsiąją mintį: "Smurtas - paskutinioji nekompetentingųjų priemonė". Ir vis dėlto, - regentas išsiblaškęs pasikrapštė ausį, - aš nepavadinčiau savęs visiškai nekompetentingu.

Hardinas mandagiai linktelėjo, bet nieko nepasakė.

- Nepaisant to, - tęsė Vienis, - aš visada buvau tiesaus veikimo šalininkas. Aš visada stengiuosi nusibrėžti tiesią liniją iki tikslo ir sekti ja. Šitaip aš daug pasiekiau ir tikiuosi pasiekti dar daugiau.

- Žinau, - nutraukė Hardinas. - Esu įsitikinęs, kad brėžiate labai tiesų kelią į sostą - sau ir savo vaikams, ypač jei prisiminsime tokią tragišką karaliaus tėvo, jūsų brolio, mirtį bei silpną paties karaliaus sveikatą. Juk jo sveikata tikrai nekokia, ar ne?

Vienis susiraukė nuo tokių užuominų, jo balsas pasidarė šaltesnis.

- Būtų labai patartina, Hardinai, vengti tam tikrų temų. Matyt, jūs nusprendėte, kad, kaip Terminuso meras, turite teisę... neapgalvotoms pastaboms. Jei taip, siūlyčiau pakeisti savo nuostatą. Manęs neišgąsdinsite žodžiais. Mano gyvenimo nuostata - sunkumai nugalimi, jeigu veikiama ryžtingai, o aš dar niekada nesu traukęsis.

- Neabejoju. O nuo kokio būtent sunkumo jūs neketinate trauktis dabar?

- Ta problema, Hardinai, tai įtikinti Fondą bendradarbiauti. Jūsų taikingoji politika privertė jus padaryti keletą šiurkščių klaidų, mat neįvertinote savo priešininkų drąsos. Niekas taip nebijo veikti atvirai, kaip jūs.

- Pavyzdžiui? - paklausė Hardinas.

- Pavyzdžiui, jūs atvykote į Anakreoną vienas ir vienas ėjote su manimi.

Hardinas jį nužvelgė nuo galvos iki kojų.

- Ir kas gi čia tokio?

- Nieko, - atsakė regentas, - išskyrus tai, kad už durų stovi penki sargybiniai, kurie puikiai ginkluoti ir pasiruošę šaudyti. Nemanau, kad jūs iš čia išeisite, Hardinai.

Meras kilstelėjo antakius.

- Man nėra ypatingo reikalo eiti dabar. Negi jūs tikrai taip manęs bijote?

- Nė kiek. Bet gal šitai jus įtikins, kad mano ketinimai rimti. Pavadinkime tai jėgos demonstravimu.

- Vadinkit, kaip tik jums patinka, - abejingai tarė Hardinas. - Šis incidentas nė kiek manęs nesutrikdys, nesvarbu, kaip jūs jį bepavadintumėte.

- Aš įsitikinęs, kad su laiku jūsų požiūris pasikeis. Tačiau jūs padarėte ir kitą klaidą, Hardinai, žymiai rimtesnę. Atrodo, kad Terminuso planeta visiškai beginklė.

- Savaime suprantama. Ko mes turėtume bijoti? Mes neužgauname niekieno interesų ir padedame vienodai visiems.

- O likdami beginkliai, - tęsė Vienis, - jūs maloningai padėjote apsiginkluoti mums, ypač nusipelnydami kuriant mūsų galingą laivyną. Laivyną, kuris, gavęs iš jūsų Imperijos kreiserį, tapo visiškai nenugalimas.

- Jūsų šviesybe, jūs tuščiai gaištate laiką, - Hardinas sujudėjo tarsi norėdamas atsistoti. - Jeigu jūs norite paskelbti karą ir apie tai informuojate, jūs turite leisti man tuojau pat susisiekti su savo vyriausybe.

- Sėskitės, Hardinai. Aš neskelbiu karo ir jūs negalėsite susisiekti su savo vyriausybe. Kai karas prasidės - prasidės, Hardinai, o ne bus paskelbtas, - Fondą apie tai informuos Anakreono laivyno atominės salvės. Laivyno, kuriam vadovauja mano sūnus, esantis flagmane "Vienis", buvusiame imperatoriškojo laivyno kreiseryje.

Hardinas susiraukė.

- Kada visa tai bus?

- Jei jus tai tikrai domina, tai Anakreono laivai išskrido lygiai prieš penkiolika minučių, vienuoliktą valandą. O pirmasis šūvis bus paleistas, vos tik ekranuose pasirodys Terminusas, tai yra rytoj apie pusiaudienį. Galite laikyti save karo belaisviu.

- Būtent juo aš save ir laikau, jūsų šviesybe, - pasakė Hardinas dar labiau apsiniaukdamas. - Tačiau aš jaučiuosi nusivylęs.

Vienis paniekinamai krenkštelėjo.

- Ir viskas?

- Taip. Aš maniau, kad karūnavimo momentas, pusiaunaktis, pats suprantate, bus pats tinkamiausias laikas išskristi jūsų laivynui. Pasirodo, jūs panorote pradėti karą, kol dar esate regentas. Vis dėlto pusiaunaktį būtų buvę žymiai dramatiškiau.

Regentas išsprogino akis.

- Didysis Kosmose! Apie ką jūs kalbate?

- Negi nesuprantate? - švelniai paklausė Hardinas. - Savo atsakomąjį smūgį aš paruošiau vidurnakčiui.

Vienis pašoko nuo krėslo.

- Nepūskite man miglos į akis. Nėra jokio atsakomojo smūgio. Jeigu jūs tikitės kitų karalysčių paramos, pamirškite tai. Jų laivynai, net visi kartu sudėti, neprilygsta mūsiškiui.

- Žinau. Neketinu paleisti nė vieno šūvio. Tiesiog prieš savaitę buvo pranešta, kad šiąnakt, vidurnaktį, Anakreono planeta atjungiama.

- Atjungiama?

- Taip. Jeigu nesuprantate, galiu paaiškinti, kad sustreikuos visi Anakreono žyniai, jeigu aš neduosiu įsakymo to nedaryti. O šito įsakyti aš jiems negaliu, nes esu paliktas be ryšio priemonių, bet net ir jas turėdamas nė negalvočiau atšaukti savo įsakymo.

Jis pasilenkė pirmyn ir staiga pagyvėjusiu balsu pridūrė:

- Ar suprantate, jūsų šviesybe, kad užpulti Fondą - pati baisiausia šventvagystė, kokia tik gali būti.

Buvo matyti, kad Vienis tik vargais negalais tvardosi.

- Nekalbėkite niekų, Hardinai. Palikite juos prasčiokams.

- Mano mielasis Vieni, o kam kitam, jūsų manymu, jie skirti? Manau, kad pastarąjį pusvalandį kiekvienoje Anakreono šventykloje minios prasčiokų klausosi žynių, kurie kalba jiems būtent apie tai. Nėr Anakreone tokio vyro ar moters, kurie nežinotų, kad jų vyriausybė visiškai be pagrindo klastingai užpuolė jų religijos centrą. Tačiau iki vidurnakčio liko keturios minutės. Patarčiau jums nusileisti į pokylių salę, kad viską pamatytumėte savo akimis. O aš saugiai pabūsiu čia su penkiais sargybiniais už durų.

Jis atsilošė krėsle, įsipylė sau dar taurę Lokrio vyno ir visiškai abejingai įsistebeilijo į lubas.

Vienis, drebindamas orą riebiausiais keiksmais, išrūko pro duris.

Aristokratai, susirinkę pokylių salėje, pritilo, pradėjus laisvinti kelią sostui. Leopoldas jau sėdėjo savo vietoje, stipriai įsitvėręs į

atramas, aukštai pakelta galva ir lediniu veidu. Didžiuliai sietynai pritemo, ir įvairiaspalvėse šviesose, skleidžiamose atominių lempučių, prisagstytų lubose, dar ryškiau švytėjo karališkoji aura, kylanti aukštai virš jo galvos ir sudaranti spindinčią karūną.

Vienis sustojo ant laiptų. Jo niekas nepastebėjo - visų akys buvo įsmeigtos į sostą. Jis sugniaužė kumščius ir pasiliko savo vietoje - Hardinas neišprovokuos jo prikrėsti kvailysčių.

Staiga sostas suvirpėjo, be garso atitrūko nuo grindų ir nuplaukė. Virš pakylos, paskui laipteliais žemyn, po to horizontaliai per šešis colius nuo žemės ir pasuko prie didžiulio atviro lango.

Skambant žemiems varpo dūžiams, skelbiantiems vidurnaktį, sostas sustojo priešais langą ir... karaliaus aura užgeso.

Akimirksniui karalius sustingo, veidas iš nuostabos persikreipė. Be švytinčios auros jis pasirodė visai kaip paprasto mirtingojo. Paskui sostas susvyravo, smuko per visus šešis colius žemyn ir griausmingai trenkėsi į grindis. Tuo pat metu visos šviesos namuose užgeso.

Per riksmus ir sumaištį pasigirdo garsus Vienio baubimas:

- Atneškit fakelus! Atneškit fakelus!

Jis švaistėsi alkūnėmis į kairę ir į dešinę, skindamasis per minią kelią link durų. Besigrumdydami tamsoje, vidun įvirto rūmų sargybiniai.

Kažkokiu būdu į pokylių salę vis dėlto įnešė fakelus, tuos pačius, kurie buvo skirti gigantiškai eisenai, turėjusiai po karūnavimo patraukti miesto gatvėmis.

Salėje knibždėte knibždėjo sargybiniai su fakelais, skleidžiančiais žydrą, žalią ir raudoną šviesą. Keista šviesa krito ant sumišusių, išsigandusių veidų.

- Nieko blogo neatsitiko, - suriko Vienis. - Būkite savo vietose. Po akimirkos energija vėl atsiras.

Jis kreipėsi į apsaugos karininką, kuris lyg suakmenėjęs stovėjo greta:

- Kas yra, kapitone?

- Jūsų šviesybe, - išpylė šis, - rūmus apsupo miesto gyventojai.

- Ko jiems reikia? - suurzgė Vienis.

- Jiems vadovauja žynys. Jį pažino - tai didysis žynys Polis Verisovas. Jis reikalauja, kad tuojau pat būtų paleistas meras Salvoras Hardinas ir nutrauktas karas prieš Fondą.

Tai buvo pasakyta oficialiu karišku tonu, tačiau karininko akys neramiai bėgiojo.

- Jei kuris nors iš tos gaujos pabandys lįsti pro rūmų vartus, nukepkit vietoj! - suriaumojo Vienis. - Daugiau kol kas nieko. Tegul sau skalija! Rytoj su jais atsiskaitysim.

Išdalino fakelus ir salėje vėl pasidarė šviesu. Vienis puolė prie sosto, dar tebestovinčio priešais langą ir privertė priblokštą, vaikišku veidu Leopoldą atsistoti.

- Eime.

Jis žvilgtelėjo pro langą. Miestas skendėjo neįžvelgiamoj tamsoj. Apačioj girdėjosi kimūs, sumišę minios šūksniai. Tiktai dešinėje, kur buvo Argolido šventykla, degė ryški šviesa. Jis piktai nusikeikė ir nusitempė karalių šalin.

Vienis įpuolė į savo kambarį, o jam iš paskos - visi penki sargybiniai. Įkandin spūdino Leopoldas, plačiai išplėtęs akis ir praradęs žadą.

- Hardinai, - sugargaliavo Vienis, - jūs žaidžiate su jėgomis, kurios jums per stiprios.

Meras neparodė nė menkiausio susidomėjimo. Jis ramiai sėdėjo savo krėsle ir ironiškai šypsojosi, o greta perlamutrinę šviesą skleidė atominė lempelė.

- Labas rytas, jūsų didenybe, - tarė jis Leopoldui. - Sveikinu sulaukusį karūnavimo.

- Hardinai, - vėl sukliko Vienis, - įsakykit savo žyniams grįžti prie darbo.

Hardinas nužvelgė jį šaltu žvilgsniu.

- Pabandykite įsakyti pats, Vieni, tada ir pažiūrėsim, kuris čia žaidžia su pernelyg galingomis jėgomis. Šiuo momentu Anakreone nesisuka nė vienas ratas. Niekur, išskyrus šventyklas, nedega šviesos. Niekur, išskyrus šventyklas, nebėga nė lašas vandens. Toj planetos pusėj, kurioje dabar žiema, neišskiriama nė viena šilumos kalorija niekur kitur, vien tik šventyklose. Ligoninės daugiau nebepriima pacientų. Elektrinės neveikia. Visi laivai prikaustyti

prie žemės. Jeigu jums tai nepatinka, Vieni, galite įsakyti žyniams vėl imtis darbo. O aš to daryti nenoriu.

- Prisiekiu Kosmosu, Hardinai, aš taip ir padarysiu. Jeigu dėl to reikės atskleisti kortas, ką gi, tebūnie. Pažiūrėsim, ar atsilaikys jūsų žyniai prieš armiją. Šiąnakt visas planetos šventyklas pradės kontroliuoti kariškiai.

- Labai puiku, tiktai kaip jūs ketinate įsakinėti? Neveikia nė viena planetos ryšių linija. Jums taip pat paaiškės, kad neveikia nei radijas, nei televizija, nei ultrabanginis ryšys. Faktiškai vienintelė šioje planetoje veikianti ryšio priemonė, žinoma, neskaitant tų, kurios šventyklose, yra hipervizorius čia, šiame kambaryje, tačiau aš jį nustačiau taip, kad jis veiktų tik kaip imtuvas.

Vienis sunkiai gaudė kvapą, o Hardinas kalbėjo toliau:

- Jeigu norite, galite įsakyti kariškiams įsiveržti į Argolido šventyklą - ji juk visai prie pat rūmų - ir, pasinaudoję ultrabanginiu ryšiu, susisiekti su kitais planetos rajonais. Tačiau jeigu jūs taip pasielgtumėte, bijau, kad jūsų armiją minia suplėšytų į skutelius, kas tada saugotų jūsų rūmus, Vieni? Ir jūsų, Vieni, gyvybes?

- Mes išsilaikysim, velniai griebtų, - kimiai ištarė Vienis. - Išsilaikysim bent vieną dieną. Tegul minia skalija, tegul nėra energijos, bet mes išsilaikysim. O kai ateis žinia, tad Terminusas užimtas, jūsų mylimi prasčiokai suvoks, kad ta religija tebuvo oro pilis. Jie atsikratys jūsų žyniais, nukreips savo pyktį prieš juos. Duodu jums laiko iki rytojaus vidurdienio, Hardinai, nes jūs galėjote išjungti energijos tiekimą Anakreone, bet jūs negalite sustabdyti mano laivyno. - Jo balse pasigirdo piktdžiuga. - Jie kelyje, Hardinai, o jų priekyje - didingas kreiseris, kurį jūs pats įsakėte sutaisyti.

- Taip, aš pats įsakiau kreiserį suremontuoti, bet taip, kaip norėjau aš, - ramiai atsakė Hardinas. - Sakykite, Vieni, ar esate kada nors girdėjęs apie ultrabangų relę? Ne? Matau, kad nesate. Ką gi, po poros minučių jūs sužinosite, ką ji gali.

Jam bekalbant, nušvito hipervizoriaus ekranas ir Hardinas patikslino:

- Ne, po poros sekundžių. Sėskitės, Vieni, ir pasiklausykite.

7

Teo Aporatas buvo vienas iš aukščiausiųjų Anakreono žynių. Dėl šios priežasties jam buvo suteikta garbė tapti vyriausiuoju flagmano "Vienis" žyniu.

Tačiau svarbu buvo ne tik jo padėtis. Jis puikiai pažinojo laivą ir dirbo, tiesiogiai vadovaujamas šventųjų tėvų iš Terminuso, savo rankomis padėdamas taisyti laivą. Pagal jų nurodymus jis tvarkė variklį, pervyniojo apvijas, remontavo ryšio sistemas, lopė pramuštą korpuso šarvą, tvirtino sijas. Jam netgi leido padėti žiniuoniams iš Fondo, kai buvo montuojamas šventų švenčiausias prietaisas, kokio niekada niekas nenaudojo jokiame laive. Jį specialiai laikė šiam nuostabiam gigantiškam kreiseriui. Tai buvo ultrabanginė relė.

Nenuostabu, kad jis buvo priblokštas sužinojęs, kokia užduotis laukia šio puikaus laivo. Jis net nenorėjo patikėti Verisovo žodžiais, kai šis pasakė, kad laivo tikslas - baisiausia piktadarystė, kad jo ginklai nukreipti į didįjį Fondą. Į Terminusą, kuriame jis mokėsi jaunystėje, iš kurio sklido visokeriopa palaima.

Bet dabar, po to, ką jam pasakė admirolas, abejonių neliko.

Kaip galėjo karalius, dievo palaimintasis, leisti įvykti tokiai piktadarystei? Ir iš viso, ar tai buvo karaliaus sprendimas? O gal čia to prakeikto regento, Vienio, darbas, apie kurį karalius nieko nežinojo? Juk to paties Vienio sūnus prieš penkias minutes jam pasakė:

- Rūpinkitės savo sielomis ir palaiminimais, šventike, o savo laivu pasirūpinsiu aš pats.

Aporatas gudriai šyptelėjo. Jis, žinoma, pasirūpins sielomis ir palaiminimais, bet pasirūpins ir prakeikimais. Greitai princas Lefkinas kitaip užgiedos.

Jis įžengė į ryšių centro salę. Patarnautojas ėjo prieš jį. Du budintys karininkai nė nebandė jo sulaikyti. Vyriausiasis laivo žynys turėjo teisę įeiti į bet kurią laivo patalpą.

- Uždarykite duris, - įsakė Aporatas ir pažvelgė į chronometrą. Iki dvyliktos valandos liko penkios minutės. Jis gerai apskaičiavo laiką.

Greitais įgudusiais judesiais jis stumtelėjo mažutes svirteles, įjungiančias bendrąjį vidaus ryšį. Dabar visame dviejų mylių ilgio laive buvo girdimas jo balsas ir matomas atvaizdas.

- Karališkojo flagmano "Vienis" kareiviai, dėmesio! Kalba jūsų laivo žynys.

Jis žinojo, kad jo balsas aidi visur: nuo laivagalinių atominių pabūklų iki navigatorių pulto laivo priekyje.

- Jūsų laivas, - sušuko jis, - vykdo šventvagystę! Jums nežinant, daroma nuodėmė, dėl kurios kiekvieno siela bus pasmerkta amžinam Kosmoso šalčiui! Klausykite! Jūsų vadas ketina skraidinti šį laivą į Terminusą, numesti bombas ant to visokeriopų malonių šaltinio, kad pajungtų jį savo nuodėmingai valiai. Todėl aš, Galaktinės Dvasios vardu, atimu iš jo teisę vadovauti, nes nėra tokios teisės ten, kur paniekinamos Galaktinės Dvasios malonės. Net pats dieviškasis karalius negali vykdyti savųjų pareigų be Dvasios valios.

Žynio balsas skambėjo vis stipriau ir stipriau. Patarnautojas klausėsi jo, apimtas pagarbaus virpulio, o abu kariškiai - stingdami iš baimės.

- O kadangi laivas vykdo šią šėtonišką užduotį, iš jo taip pat atimamas Dvasios palaiminimas.

Jis iškilmingai pakėlė ranką. Priešais tūkstančius ekranų visame laive susispietę kareiviai susigūžė nuo didingo savojo žynio atvaizdo, kuris bylojo:

- Galaktikos Dvasios ir jos pranašo Hario Seldono vardu, taip pat jo aiškintojų, šventųjų tėvų iš Fondo, vardu, aš prakeikiu šitą laivą. Teapanka televizoriai - akys jo. Tesuparalyžiuoja čiuptuvus - rankas jo. Teapmiršta pabūklai - kumščiai jo. Tesustoja varikliai - širdis jo. Tepraranda žadą ryšių sistemos - balsas jo. Teliaujasi ventiliacija - kvėpavimas jo. Te nebūtin nugrimzta šviesos - siela jo. Galaktinės Dvasios vardu, tebūnie prakeiktas šitas laivas!

Sulig paskutiniuoju žodžiu, lygiai vidurnaktį, ranka, esanti už daug šviesmečių nuo laivo, Argolido šventykloje, įjungė ultraban-

ginę relę, kuri akimirksniu, greitesnėmis už šviesą ultrabangomis, *įjungė kitą relę flagmane "Vienis".*

IR LAIVAS NUMIRĖ!

Svarbiausias mokslo religijos bruožas - ji yra veiksminga, o jos prakeiksmai būna mirtini.

Aporatas matė, kaip laivą apgaubė tamsa, ir girdėjo, kaip staiga nutrūko tolimas hiperatominių variklių gaudesys. Jis nudžiugo ir iš savo ilgos tunikos kišenės išsitraukė atominį žibintėlį, kuris užliejo visą patalpą perlamutrine šviesa.

Jis pažvelgė žemyn į du kareivius, neabejotinai šaunius vyrukus, kurie dabar suklupo ant kelių, apimti mirtino siaubo.

- Gelbėkite mūsų sielas, jūsų šventenybe. Mes, vargšai žmonės, nieko nežinojome apie savo vado nusikaltimus, - suvapėjo vienas.

- Eikite paskui mane, - griežtai paliepė Aporatas. - Jūsų sielos dar nepražuvusios.

Laivą užgulusioje tamsoje tvyrojo tirštas, beveik apčiuopiamas siaubas, tarsi nuodingi garai besismelkiąs visur. Kur tik ėjo Aporatas su savo šviesos ratu, krintančiu iš žibintėlio, visur knibždėjo kareiviai, tiesiantys rankas, bandantys prisiliesti jo tunikos krašto ir meldžiantys jį parodyti bent truputį gailestingumo.

Ir kiekvieną kartą jis atsakydavo:

- Eikite paskui mane!

Jis rado princą Lefkiną karininkų patalpose apgraibomis beieškantį kelio ir garsiais keiksmais reikalaujantį įjungti šviesą. Admirolas įsmeigė į žynį neapykantos kupiną žvilgsnį.

- Tai jūs!

Žydras akis Lefkinas paveldėjo iš motinos, tačiau kumpa nosis ir žvairumas liudijo jį esant Vienio sūnumi.

- Ką reiškia jūsų išdavikiški veiksmai? Grąžinkite laivui energiją. Čia aš vadovauju!

- Jau nebe, - niūriai atsakė Aporatas.

Lefkinas sužvėrėjusiu žvilgsniu apsidairė.

- Griebkite šitą žmogų! Areštuokite jį, kitaip aš kiekvieną, kuris girdi mano balsą, išsiųsiu lauk pro liuką pliką kaip tilviką.

Jis padarė pauzę, paskui vėl suspiegė:

- Jums įsako jūsų admirolas! Areštuokite jį! - Galų gale jis visiškai neteko galvos. - Jūs leisitės mulkinami šito sukčiaus, šito klouno? Negi jūs šliaužiosite prieš religiją, supintą iš debesų ir mėnulio spindulių? Šis žmogus apsišaukėlis, o Galaktinė Dvasia, apie kurią jis kalba, vien tik vaizduotės žaismas, skirtas...

Aporatas piktai nutraukė jo tiradą:

- Čiupkite šventvagį. Klausydami jo, jūs rizikuojate savo sielomis.

Tuojau pat kilmingasis admirolas žnektelėjo ant grindų, parblokštas daugybės kareivių rankų.

- Paimkite jį ir sekite paskui mane.

Aporatas pasisuko eiti. Tempdami jam iš paskos Lefkiną, jį sekė kareiviai, užtvindę visą koridorių. Aporatas grįžo į ryšių centrą. Čia jis įsakė buvusiam vadui sėstis priešais vienintelį veikiantį hipervizorių.

- Įsakykite likusiems laivams pakeisti kursą ir pasiruošti grįžimui į Anakreoną.

Lefkinas, suniurkytas, kruvinas, priluptas ir pusiau praradęs žadą, įvykdė paliepimą.

- O dabar, - rūsčiai tęsė Aporatas, - mes ultrabangomis susijungėme su Anakreonu. Kalbėkite tai, ką jums liepsiu.

Lefkinas pabandė gestu atsisakyti, tačiau minia, susirinkusi ryšių centre ir užtvindžiusi gretimus koridorius, grėsmingai suūžė.

- Kalbėkite! - paliepė Aporatas. - Pradėkite: “Anakreono laivynas...”

Ir Lefkinas pradėjo.

8

Kai ekrane pasirodė princo Lefkino atvaizdas, Vienio kambaryje viešpatavo mirtina tyla. Tiktai regentas aiktelėjo, išvydęs sukritusį sūnaus veidą bei sumaitotą uniformą, ir susmuko krėsle. Jo veidas persikreipė iš netikėtumo ir siaubo.

Hardinas klausėsi abejingai, ramiai susidėjęs rankas ant kelių, o ką tik karūnuotas karalius susitraukė pačiame tamsiausiame kampe, nervingai kramtydamas savo auksu siuvinėtą rankovę. Net kareiviai prarado jiems būdingą bereikšmę išraišką. Išsirikiavę prie durų su paruoštais blasteriais, jie paslapčiomis žvilgčiojo į figūrą ekrane.

Lefkinas kalbėjo prisiversdamas, pavargusiu balsu, su dideliais pertrūkiais, tarsi jam būtų pasakinėjama ir, beje, nelabai švelniai:

- Anakreono laivynas... žinodamas savosios misijos pobūdį... ir nenorėdamas būti... šventvagystės bendrininku... grįžta į Anakreoną... pateikti šio ultimatumo... nusidėjėliams... kurie mėgino panaudoti nešvarią jėgą... prieš Fondą... visų malonių šaltinį... ir prieš Galaktinę Dvasią. Nedelsdami nutraukite bet kokius karinius veiksmus... prieš tikrąjį tikėjimą... ir suteikite garantijas, kurios patenkintų laivyną... atstovaujamą mūsų... šventiko Teo Aporato... kad toks karas niekada ateityje... nebus atnaujintas, - šioje vietoje Lefkinas padarė ilgą pauzę, - ir kad buvęs princas regentas Vienis... bus sulaikytas... ir stos prieš bažnytinį teismą... už savo nusikaltimus. Priešingu atveju karališkasis laivynas... grįžęs į Anakreoną... sulygins rūmus su žeme... ir imsis bet kokių priemonių... kokių tiktai prisireiks... kad sunaikintų nusidėjėlių lizdą... ir sielos priešų prieglobstį.

Paskutinioji frazė baigėsi kūkčiojimu ir ekranas užgeso.

Hardino pirštai greitai šoktelėjo prie atominio žibinto, ir jo šviesa ėmė blėsti. Buvęs regentas, karalius ir kareiviai pavirto neaiškiais šešėliais. Ir tada pirmąsyk paaiškėjo, kad Hardinas apgaubtas auros.

Ji neturėjo akinančio spindesio - tai buvo karalių privilegija, - tačiau nors ir ne tokia ryški, ne tokia įspūdinga, ji buvo kur kas veiksmingesnė.

Hardino balse skambėjo švelni ironija, kai jis vėl kreipėsi į tą patį Vienį, kuris prieš valandą paskelbė jį karo belaisviu ir pranašavo Terminuso žlugimą, o dabar tebuvo tik apgailėtinas šešėlis - sugniuždytas ir tylus.

- Yra tokia sena pasakėčia, - tarė Hardinas, - galimas dalykas, tokia pat sena, kaip ir pati žmonija, kadangi seniausi jos užrašai - tai tik dar senesnių užrašų kopijos. Gali būti, ji pasirodys jums įdomi.

O buvo taip. Arklys turėjo stiprų ir pavojingą priešą, vilką, todėl visą laiką drebėjo dėl savo gyvybės. Galutinai nusiminęs, jis nusprendė susirasti stiprų sąjungininką ir kreipėsi į žmogų, siūlydamas vienytis ir primindamas, kad vilkas - lygiai taip pat ir žmogaus priešas. Žmogus nedvejodamas iškart sutiko ir pasiūlė tuojau pat nudobti vilką, jeigu jo naujasis partneris leis jam pasinaudoti savuoju sugebėjimu greitai bėgti. Arklys neprieštaravo ir leidosi žmogaus pabalnojamas. Žmogus taip ir padarė ir, pavijęs vilką, jį pribaigė.

Arklys džiūgaudamas su palengvėjimu padėkojo žmogui ir tarė: "Dabar, kai mūsų priešas negyvas, nuimk nuo manęs pakinktus ir balną, grąžink man laisvę". Bet žmogus tik garsiai nusijuokė ir atsakė: "Ką tu čia tauziji? Nagi, judinkis, senas kuine!" Ir smarkiai kirto jam pentinais per šonus.

Užslinko tyla. Šešėlis, kuris anksčiau buvo Vienis, nejudėjo. Hardinas ramiai tęsė:

- Tikiuosi, jūs įžvelgėte analogiją. Trokšdami amžiams įtvirtinti savo valdžią savo pačių liaudžiai, Keturių Karalysčių karaliai priėmė mokslo religiją, kuri pavertė juos dievybėmis. Būtent ta religija tapo jų pakinktais ir balnu, nes ji atidavė gaivinantį atominės energijos kraują į žynių rankas, o žyniai vykdė mūsų - įsidėmėkite, mūsų, bet ne jūsų - nurodymus. Jūs užmušėte vilką, bet nesugebėjote atsikratyti žmo...

Vienis pašoko. Prieblandoje jo akys žiojėjo kaip baisios skylės, balsas buvo kimus, kalba padrika:

- Vis tiek aš tave pribaigsiu. Nepaspruksi. Trūnysi čia. Tegu jie mus susprogdina. Viską tegu susprogdina. Bet dvėsi ir tu! Aš tau parodysiu!.. Kareiviai! - isteriškai suklikо jis. - Nudėkit šitą šėtoną! Šaukit! Šaukit!

Hardinas pasisuko krėsle veidu į kareivius ir nusišypsojo. Vienas iš jų nutaikė į Hardiną savo atominį blasterį, bet tuojau pat

jį nuleido. Kiti net nesukrutėjo. Salvoras Hardinas, Terminuso meras, apgaubtas švelnaus švytėjimo, besišypsąs pasitikėjimo savimi kupina šypsena, žmogus, prieš kurį į dulkes subiro visa Anakreono galybė - toks taikinys buvo ne jų jėgoms, nesvarbu, ką beįsakinėtų tas klykiantis maniakas.

Vienis sukriokė prakeiksmą ir puolė prie artimiausio kareivio. Kaip pamišęs išplėšė atominį blasterį jam iš rankų, nutaikė į Hardiną, kuris net nekrustelėjo, ir spustelėjo svirtelę.

Blyškus, nenutrūkstantis spindulys atsimušė į jėgų lauką, kuriuo buvo apsuptas Terminuso meras. Jėgų laukas energiją įsiurbė ir neutralizavo. Vienis paspaudė stipriau ir nusikvatojo laukiniu juoku.

Hardinas tebesišypsojo, tiktai jo jėgų lauko aura, absorbuodama atominio blasterio energiją, sušvytėjo truputį ryškiau. Savo kampe Leopoldas užsidengė akis ir suvaitojo.

Beviltiškai suklikęs, Vienis pasuko blasterį ir vėl iššovė - ir susmuko ant grindų. Galvos nebebuvo.

Hardinas nusipurtė nuo tokio reginio ir sumurmėjo:

- Žmogus, kuris ėjo tiesiai iki pat galo. Paskutinioji priemonė!

9

Saugykla buvo pilnutėlė žmonių: trūko sėdimų vietų. Trys eilės žmonių stovėjo prie galinės sienos.

Salvoras Hardinas mintyse palygino šį gausų sambūrį su ta saujele žmonių, dalyvavusių tada, prieš trisdešimt metų, kai pirmąsyk pasirodė Hario Seldono atvaizdas. Tada jie buvo tik šešiese: penki seni enciklopedistai, kurių dabar jau nebėra gyvųjų tarpe, ir jis pats, jaunas ir beteisis meras. Kaip tik tą dieną jis, padedamas Johano Li, išsikovojo savo teises.

Dabar viskas buvo kitaip. Kitaip visais atžvilgiais. Visi Miesto tarybos nariai laukė pasirodant Seldono. Jis pats tebebuvo meras, tačiau dabar jau galingas, o po Anakreono sutriuškinimo dar ir be galo populiarus. Kai jis grįžo iš Anakreono su žinia apie Vienio

mirtį ir su nauja sutartimi, pasirašyta kuo draugiškiausiai nusiteikusio Leopoldo, jam nepaprastai entuziastingai buvo išreikštas pasitikėjimas. Labai greitai tokios pačios sutartys buvo pasirašytos ir su kitomis trimis karalystėmis. Jos suteikė Fondui tokias teises, kad visiems laikams buvo užkirstas kelias bet kokiems bandymams užpulti, kaip tai neseniai mėgino Anakreonas. Ta proga visomis Terminuso gatvėmis buvo surengtos eitynės su fakelais. Netgi Hario Seldono vardas nebuvo liaupsinamas labiau.

Hardino lūpos persikreipė. Lygiai taip pat populiarus jis buvo ir po pirmosios krizės.

Kitame kambario kampe Sefas Sermakas ir Luisas Bortas karštai diskutavo. Atrodo, neseni įvykiai nė kiek jų neatvėsino. Jie balsavo už pasitikėjimą Hardinu, pasakė kalbas, kuriose viešai pripažino savo klaidas, mandagiai atsiprašė už kai kurias savo pareikštas ankstesniuosiuose debatuose frazes, labai delikačiai pateisino patys save sakydami, kad jie veikė pagal savo įsitikinimus ir sąžinės balsą... ir nedelsdami pradėjo naują kampaniją, palaikančią Veiksmo partiją.

Johanas Li palietė jo rankovę ir reikšmingai parodė į laikrodį.

Hardinas pakėlė galvą.

- Sveikas, Li. Vis dar tebeširsti? Kas dabar negerai?

- Jis turi pasirodyti po penkių minučių, ar ne?

- Manau, kad taip. Praeitą sykį jis pasirodė vidurdienį.

- O kas bus, jeigu nepasirodys?

- Tu ketini mane visą gyvenimą persekioti savo bambėjimu? Na, nepasirodys, reiškia nepasirodys.

Li susiraukė ir lėtai papurtė galvą.

- Jeigu šitas spektaklis žlugs, mes vėl turėsime nemalonumų. Jei mūsų neparems Seldonas, Sermakas vėl pradės viską iš naujo. Jis jau reikalauja tiesiogiai aneksuoti Keturias Karalystes ir tuojau pat išplėsti Fondą, jei reikės, netgi jėga. Jis jau pradėjo naują kampaniją.

- Aš žinau. Ugnies rijikas turi ryti ugnį, net jeigu ją tenka susikurti pačiam. O tu, Li, būtinai turi dėl kažko nerimauti, net jeigu pačiam reikia atkasti kokią nors tinkamą tam reikalui priežastį.

Li jau susiruošė kažką atsakyti, bet jam pritrūko kvapo kaip tik tuo momentu, kai šviesos pageltonavo ir nublanko. Jis pakėlė ranką ir parodė į stiklinį kubą, užėmusį pusę kambario, o paskui, garsiai atsidūsėjęs, sudribo į krėslą.

Hardinas išsitiesė, išvydęs kube išryškėjusią figūrą - žmogų invalido vežimėlyje! Jis vienintelis iš čia esančių prisiminė tą dieną prieš tris dešimtmečius, kai ši figūra pasirodė pirmąsyk. Tada jis buvo jaunas, o atvaizdas - seno žmogaus. Nuo to laiko figūra nepasikeitė, o jis pats suseno.

Žmogus žvelgė tiesiai prieš save, pirštai glostinėjo ant kelių gulinčią knygą.

- Aš esu Haris Seldonas! - balsas buvo senas ir švelnus.

Kambaryje visi užgniaužė kvapą, o Haris Seldonas visiškai paprastu tonu kalbėjo toliau:

- Štai aš jau antrą kartą pasirodau čia. Suprantama, aš nežinau, ar kas nors iš jūsų buvo čia pirmąsyk. Tiesą sakant, savo pojūčių pagalba aš negaliu sužinoti, ar čia iš viso kas nors yra, tačiau tai nesvarbu. Jeigu jums pavyko sėkmingai įveikti antrąją krizę, jūs turite būti čia, kitaip neįmanoma. Jeigu čia nieko nėra, vadinasi, antroji krizė pasirodė besanti ne jūsų jėgoms.

Jis maloniai nusišypsojo.

- Tačiau aš abejoju, kad būtų taip, nes mano apskaičiavimai rodo, jog tikimybė, kad per pirmuosius aštuoniasdešimt metų nebus ryškių nukrypimų nuo Plano, lygi devyniasdešimt aštuoniems ir keturioms dešimtosioms procento.

Pagal mūsų apskaičiavimus, jūs dabar pradėjote dominuoti tarp barbariškų valstybių, tiesiogiai supančių Fondą. Jeigu per pirmąją krizę jūs atrėmėte juos, pasinaudodami jėgų pusiausvyra, tai antrosios metu pasirodėte pranašesni, remdamiesi amžinosiomis dvasinėmis jėgomis.

Tačiau noriu jus perspėti, kad nepervertintumėte savo jėgų. Šiuose įrašuose aš neketinu jums pateikinėti kokios nors informacijos užbėgdamas įvykiams už akių, tačiau vis dėlto reikėtų pabrėžti, jog jūs dabar pasiekėte tiktai naują pusiausvyrą. Tiesa, jūsų padėtis dėl to žymiai pagerėjo. Dvasinė jėga gali atremti puolimą,

tačiau atsakomajam smūgiui jos nepakanka, nes neišvengiamai stiprėja priešingos galios, vadinamos separatizmu ar nacionalizmu, kurių dvasinės jėgos negali įveikti. Aš įsitikinęs, kad taip kalbėdamas, nepasakau jums nieko naujo.

Beje, jūs turėtumėte man atleisti, kad kalbu taip miglotai. Aš naudojuosi labai apytikrėmis kategorijomis, kadangi niekas iš jūsų neturi pakankamai žinių, kad suprastų sudėtingą psichoistorijos simboliką, todėl stengiuosi išsiversti kitaip.

Šiuo atveju Fondas yra tik pradžioje to kelio, kuris veda į Naująją Imperiją. Kaimyninės karalystės pagal gyventojų skaičių ir turimus resursus dar gerokai jus pranoksta. Už jų ribų tęsiasi bekraštės ir klaidžios barbariškos džiunglės, apimančios visos Galaktikos platybes. Jose dar egzistuoja senosios Galaktinės Imperijos likučiai - nusilpę, yrantys, bet vis dar neįsivaizduojamai galingi.

Po šių žodžių Haris Seldonas paėmė knygą ir ją atvertė. Jo veidas pasidarė iškilmingas.

- Ir niekada nepamirškite, kad buvo sukurtas dar vienas Fondas, taip pat prieš aštuonis dešimtmečius, tiktai kitame Galaktikos pakraštyje, Žvaigždžių Pašalyje. Jūs visada turite prisiminti šį dalyką. Ponai, jums prieš akis dar devyni šimtai dvidešimt Plano metų. Tai jūsų problema! Spręskite ją!

Jis nuleido žvilgsnį į knygą ir išnyko. Šviesos vėl įsižiebė ryškiau. Prasidėjusiame šurmulyje Li palinko prie Hardino ausies:

- Jis nepasakė, kada vėl pasirodys.

- Nežinau, tačiau tikiuosi, kad iki to laiko mes jau saugiai ir jaukiai gulėsime kapuose! - atsakė Hardinas.

IV skyrius

PIRKLIAI

PIRKLIAI - ... ir visada, prieš įvedant Fondo politinę hegemoniją, pirmieji ėjo pirkliai, atkakliai, žingsnis po žingsnio, išnaudodami net menkiausią galimybę, kad išplėstų savo įtaką neaprėpiamiems Periferijos plotams. Jie galėjo ištisus mėnesius ir metus negrįžti į Terminusą; jų laivai dažnai buvo bet kaip sulipdytos griuvenos; jų moralės toli gražu nebuvo galima laikyti pavyzdinga; jų įžūlumas...

Šitaip jie sulydė imperiją kur kas patikimiau, negu pseudoreliginis despotizmas sutvirtino Keturias Karalystes...

Apie šiuos nuostabius vienišius pasakojama daugybė legendų. O jie pusiau rimtai, pusiau juokais savo devizu pasirinko vieną iš Salvoro Hardino aforizmų: "Niekada neleiskite jūsų moralės supratimui kliudyti jums pasielgti teisingai!" Dabar jau sunku pasakyti, kurios iš tų istorijų tikros, o kurios išgalvotos. Atrodo, nėra tokios legendos, kuri nebūtų daugiau ar mažiau išpūsta...

GALAKTIKOS ENCIKLOPEDIJA

Limaras Ponijetis buvo visas muilinas, kai jo imtuvas priėmė šaukimo signalą - įrodymas, kad senas banalus pokštas apie telefono skambutį ir vonią tebegalioja net tamsioje, rūsčioje Galaktikos Periferijos erdvėje.

Laimė, ši laisvojo pirklio laivo dalis, kuri neužgriozdinta pačiomis įvairiausiomis prekėmis, buvo gana patogiai įrengta. Tarkim, dušas (netgi su karštu vandeniu) - jo kabina viso labo už dešimties pėdų nuo Valdymo pulto. Ponijetis puikiausiai girdėjo imtuvo traškesį.

Taškydamasis putomis ir keiksmais, jis išlindo iš dušo ir nustatė ryšį, o po trijų valandų greta jau skrido dar vienas prekybinis laivas.

Pro hermetišką tunelį, sujungusį abu laivus, įžengė besivaipantis jaunuolis.

Ponijetis pastūmė jam savo geriausią kėdę, o pats įsitaisė sukamoje piloto kėdėje.

- Ką beveiki, Gormai? - niūriai paklausė jis. - Atrodo, mane vaikaisi nuo paties Terminuso?

Lesas Gormas išsitraukė cigaretę ir neigiamai pakratė galvą.

- Aš? To betrūko. Aš tik nelaimėlis, sugebėjęs nusileisti Eliptale IV rytojaus dieną po to, kai ten atėjo pašto siunta. Todėl jie mane ir išgrūdo paskui tave, kad perduočiau štai šitą.

Mažutis spindintis rutuliukas perėjo iš vienų rankų į kitas, o Gormas pridėjo:

- Konfidencialu. Super slapta. Negali būti patikėta subeteriui ir taip toliau, ir panašiai. Na, bent jau aš taip supratau. Galų gale čia personalinė kapsulė, kurios neįmanoma atidaryti niekam kitam, tiktai tau.

Ponijetis rūgščiu veidu tyrinėjo kapsulę.

- Matau. Tokiose kapsulėse aš dar niekada nesu gavęs gerų naujienų.

Kapsulė jo rankose atsidarė, ir tarsi atleista laikrodžio spyruoklė išsivyniojo plonytė permatoma juostelė. Jis greitai perbėgo akimis žinutę. Kai pasiekė juostelės galą, jos pradžia jau buvo parudavusi ir susiraukšlėjusi. Per pusantros minutės ji pajuodo ir suskilo į molekules.

- O, Galaktika! - suvaitojo Ponijetis.

- Gal aš galėčiau kuo nors padėti? - tyliai paklausė Lesas Gormas. - Ar tai per daug slapta?

- Galiu tau paskyti. Tu juk priklausai Gildijai. Man reikia skristi į Askoną.

- Tenai? Kodėl?

- Jie pasodino į kalėjimą pirklį. Bet tai tebūnie tik tarp mūsų.

Gormo veidas plykstelėjo pykčiu:

- Pasodino! Bet juk tai prieštarauja Konvencijai.

- Kišimasis į vietinę politiką.

- O! Negi jis tikrai tam ryžosi? - Gormas susimąstė. - Kas tas pirklys? Gal aš jį pažįstu?

- Ne! - nukirto Ponijetis. Gormas pastabą suprato ir daugiau nebeklausinėjo.

Ponijetis atsistojo ir piktai įsistebeilijo į apžvalgos ekraną. Žvelgdamas į Galaktiką, kuri savo forma priminė balzganą lęšį, jis patylom suburbėjo keletą riebių frazių, o paskui garsiai tarė:

- Velniava prakeikčiausia! Juk mano dar norma neįvykdyta.

Gormui galvoj prašviesėjo:

- E, dauguži, Askona gi uždara zona.

- Teisingai. Askonoje tu net peiliuko neparduosi, o ką ten bešnekėti apie kokius nors atominius įtaisus. Man ta norma kaip svarstis prie kojos. Ir apskritai - ten lįsti tiesiog savižudybė.

- O tu negali kaip nors išsisukti?

Ponijetis išsiblaškęs pakratė galvą.

- Pažįstu tą vyruką. Negaliu palikti draugo nelaimėje. Ką daryti. Aš Galaktinės Dvasios rankose ir turiu drąsiai eiti ten, kur ji mane kviečia.

- Hm, - abejingai numykė Gormas.

Ponijetis pažvelgė į jį ir nusijuokė:

- Pamiršau, kad tau neteko skaityti "Dvasios knygos", ar ne?

- Net negirdėjau apie tokią, - atšovė Gormas.

- Na, jei būtum studijavęs religiją, būtum girdėjęs.

- Studijavęs religiją? Ruošęsis į žynius? - Gormas buvo giliai sukrėstas.

- Bijau, kad taip. Tai mano gėdos dėmė ir paslaptis. Tiesa, šventiesiems tėvams niekaip nesisekė manęs suvaldyti. Galų gale buvau išgrūstas lauk dėl priežasčių, kurios nesutrukdė Fonde įsigyti pasaulietinio išsilavinimo. Na, viskas, man metas judintis. O kaip tau sekasi vykdyti normą?

Gormas sumaigė cigaretę ir pasitaisė kepuraitę.

- Turiu tik likučius. Tačiau ir su jais greit susitvarkysiu.

- Laimingas žmogus, - niūriai burbtelėjo Ponijetis.

Kai Lesas Gormas išskrido, jis dar ilgai sėdėjo nejudėdamas, paskendęs apmąstymuose.

Vadinasi, Eskelis Gorovas Askonoje ir dar kalėjime!

Prasti popieriai! Tiesą sakant, žymiai prastesni, negu galėtų pasirodyti. Vienas dalykas buvo parduoti smalsiam jaunikliui praskiestą versiją, kad atitrauktum jo dėmesį nuo dalyko esmės. O iš tikrųjų viskas buvo toli gražu ne taip.

Limaras Ponijetis buvo vienas iš nedaugelio, kurie žinojo, kad vyresnysis pirklys Eskelis Gorovas visai ne pirklys, bet užsiima visiškai kitais reikalais. Jis - Fondo agentas.

2

Praėjo dvi savaitės! Dvi savaitės tuščiai.

Savaitės prireikė vien tam, kad pasiektų bent jau pačius Askonos pakraščius, kur jį apspito visas būrys karinių laivų. Kad ir kokia būtų jų sekimo sistema, ji veikia, ir netgi labai puikiai.

Flotilė lėtai apsupo jį ratu ir be jokių signalų, išlaikydama griežtą nuotolį, kreipė tiesiog į Centrinę Askonos saulę.

Ponijetis būtų galėjęs vienu mostu juos visus ištaškyti. Šie laivai buvo užsilikę dar iš senų seniausiai mirusios Galaktinės Imperijos laikų, tačiau jie buvo sportiniai kreiseriai, o ne karo laivai. Jie neturėjo atominio ginklo ir tebuvo tik tuntas spalvingų ir bejėgių elipsoidų. Bet Eskelis Gorovas buvo jų rankose, kalėjime, o tokio įkaito, kaip Gorovas, prarasti nevalia. Ir askoniečiai privalo tai žinoti.

O po to dar savaitė - savaitė ilgų ir varginančių procedūrų, ilgas kelias per galybių galybes smulkių valdininkų, kurie sudarė filtrą tarp Didžiojo Magistro ir išorinio pasaulio. Ir kiekvieną sekretoriūkštį reikėjo pamaloninti, užglostyti ir, nugalėjus savo pasišlykštėjimą, galų gale priversti jį suraityti įmantrų parašą, atveriantį kelią pas kitą, aukštesnio rango valdininką.

Pirmąsyk Poniječio pirklio pažymėjimas pasirodė esąs bevertis.

Pagaliau dabar jį nuo Didžiojo Magistro teskyrė paauksuotos durys, abipus kurių stovėjo sargybiniai, tačiau, šiaip ar taip, dvi savaitės prarastos.

Gorovas tebesėdėjo kalėjime, o Poniječio krovinys trūnijo laivo triumuose.

Didysis Magistras buvo nedidukas žmogelis su plinkančia galva ir be galo raukšlėtu veidu. Didžiulė, blizganti kailinė apykaklė, regis, slėgė jį prie žemės ir trukdė judėti.

Magistro pirštai sujudėjo, ginkluotų žmonių eilė prasiskyrė, leisdama praeiti, ir Ponijetis atsidūrė valdovo sosto papėdėje.

- Nekalbėk, - viauktelėjo Didysis Magistras ir beatsiveriančios Poniječio lūpos tvirtai susispaudė.

- Štai šitaip, - tarė Askonos valdovas, aiškiai lengviau atsikvėpęs. - Negaliu pakęsti plepalų. Grasinti tu man negali, o pataikavimas manęs neveikia. Be to, beprasmiška skųstis ir aimanuoti. Jau nebesuskaičiuoju, kiek kartų jūsų perėjūnai buvo perspėti, kad tos jūsų šėtoniškos mašinos Askonoje nereikalingos.

- Sere, - ramiai tarė Ponijetis, - aš nemėginu pateisinti pirklio, apie kurį kalbama. Pirkliams nereikia lįsti ten, kur jų nenori. Tačiau juk Galaktika didžiulė, pasitaikydavo ir anksčiau, kad kas nors netyčia pažeisdavo ribas. Tai buvo tiesiog apmaudi klaida.

- Apmaudi, be abejonės, - supiepsėjo Didysis Magistras. - Tačiau ar tik klaida? Jūsų žmonės iš Gliptolo IV užpylė mane prašymais pradėti derybas, nors tepraėjo dvi valandos, kai sučiupome tą šventvagį. Jie daug kartų mane perspėjo ir apie tavo atvykimą. Visa tai labai primena puikiai organizuotą gelbėjimo kampaniją. Atrodo, labai daug kas buvo žinoma iš anksto - truputį per daug paprastai klaidai, nesvarbu, apmaudi ji ar kokia nors kitokia.

Juodose askoniečio akyse žybsėjo panieka. Jis bėrė toliau:

- Jūs, pirkliai, jūs kaip kvailos plaštakės plasnojate nuo žvaigždės prie žvaigždės, bet negi esate tokie bepročiai, kad sugebate nusileisti didžiausiame Askonos pasaulyje, jos sistemos centre ir vadinate tai apmaudžiu suklydimu? Aišku, kad ne.

Ponijetis susigūžė, nors stengėsi to neparodyti, bet atkakliai laikėsi savo:

- Jeigu jis taip pasielgė sąmoningai, jūsų kilnybe, tai šis poelgis visiškai neapgalvotas ir prieštarauja griežčiausioms mūsų Gildijos taisyklėms.

- Neapgalvotas, taip, - atžariai ištarė askonietis. - Tiek neapgalvotas, kad jūsų dauguužis greičiausiai už tai užmokės savo gyvybe.

Ponijetis įsitempė, tačiau ryžtas jo neapleido. Jis tarė:

- Mirtis, jūsų kilnybe, yra toks nepataisomas dalykas, kad, be abejonės, turėtų būti kokia nors alternatyva.

Pauzė, o po jos atsargus atsakymas:

- Girdėjau, kad Fondas turtingas.

- Turtingas? Žinoma. Tačiau mūsų turtas - tai kaip tik dalykai, kuriuos jūs atsisakote priimti. Mūsų atominės prekės vertos...

- Jūsų prekės bevertės, nes jos nepalaimintos protėvių. Jūsų prekės šėtoniškos ir prakeiktos, nes jos uždraustos protėvių. - Šie sakiniai, pasakyti su atitinkama intonacija ir beveik progiesmiu, nuskambėjo it ritualinė formulė. Paskui Didžiojo Magistro akių vokai nusileido ir jis reikšmingai pridėjo:

- O daugiau nieko vertingo jūs neturite?

Pirklys niekaip negalėjo suvokti, kurgi slypi tų žodžių raktas.

- Nesuprantu. Ko jūs norite?

Askonietis skėstelėjo rankomis:

- Prašai manęs pasikeisti su tavimi vietomis, nori mane priversti iškloti savo norus. Nieko nebus. Atrodo, tavo kolegos laukia bausmė už šventvagystę. Ji skiriama pagal askoniečių kodeksą. Mirtis dujų kameroje. Mes teisingi žmonės. Net vargingiausias valstietis panašiu atveju daugiau nenukentėtų. Net ir aš pats susilaukčiau ne mažesnės bausmės.

Ponijetis beviltiškai sumurmėjo:

- Jūsų kilnybe, ar man bus leista pasikalbėti su kaliniu?

- Askonos įstatymai, - šaltai tarė Didysis Magistras, - neleidžia bendrauti su pasmerktaisiais.

Mintyse Ponijetis sulaikė kvėpavimą.

- Jūsų kilnybe, aš prašau jūsų būti gailestingu to žmogaus sielai tą valandą, kai jo kūno laukia bausmė. Jis buvo atskirtas nuo dvasinės paguodos šaltinių visą tą laiką, kol gyveno pavojuose. Net

ir dabar jį tebeslegia grėsmė nueiti į visagalės Dvasios prieglobstį nepasiruošusį.

Didysis Magistras lėtai ir įtariai paklausė:

- O jūs esate sielų ramintojas?

Ponijetis nutaisė sopulingą veido išraišką.

- Aš esu gavęs atitinkamą išsilavinimą. Tuščiose Visatos platybėse toks žmogus, kaip aš, reikalingas keliaujantiems pirkliams, kad pasirūpintų jų gyvenimo, pasinėrusio į komerciją ir pasaulietinius reikalus, dvasine puse.

Askoniečių valdovas susimąstęs kramtė apatinę lūpą.

- Kiekvienas žmogus turi paruošti savo sielą kelionei pas protėvių dvasias. Nors aš niekada negalvojau, kad jūs, pirkliai, esate tikintys.

3

Eskelis Gorovas sujudėjo savo lovoje ir pramerkė vieną akį, Limarui Poniječiui įžengus pro sunkias kaustytas duris, kurios už jo nugaros trenksmingai užsivėrė. Gorovas kažką suburbuliavo ir atsikėlė.

- Ponijetis! Tai jie atsiuntė tave?

- Gryniausias atsitiktinumas, - gižiai ištarė Ponijetis, - arba mano asmeninio piktojo demono išdaigos. Punktas numeris pirmas: tu įsipainioji į nemalonumus Askonoje. Punktas numeris antras: mano prekybos kelias, kaip žino Prekybos taryba, eina viso labo už penkiasdešimties parsekų nuo pirmajame punkte minėtosios sistemos. Punktas numeris trečias: anksčiau mes esame kartu dirbę, ir Taryba tai žino. Argi tai ne žavingas rečiausių sutapimų pluoštelis? Atsakymas tiesiog piršte peršasi.

- Atsargiau, - perspėjo Gorovas. - Jie gali mūsų klausytis. Tikiuosi, lauko kreiviklio nepamiršai?

Ponijetis parodė ornamentuotą apyrankę ant riešo ir Gorovas su palengvėjimu atsikvėpė.

Ponijetis apsižvalgė. Celė buvo tuščia, bet erdvi. Ji buvo puikiai apšviesta, nesijautė jokių nemalonių kvapų.

- Neblogai, - pareiškė jis. - Sakyčiau, jie tave tiesiog popina.

Gorovas nuleido šią pastabą negirdom.

- Klausyk, kaip tu čia įsigavai? Jau beveik dvi savaites sėdžiu visiškai vienas.

- Kaip tik nuo tada, kai čia atsiradau aš, ar ne? Ką gi, atrodo, tas senas krienas, kuris čia viskam vadovauja, turi savų silpnybių. Jis turi polinkį dievobaimingiems pareiškimams. Tuo aš pasinaudojau ir visiškai sėkmingai. Esu čia, kaip tavo dvasios ganytojas. Tokiuose dievobaiminguose, kaip jis, šio to esama. Jis su didžiausiu malonumu perpjaus tau gerklę, jeigu tik jam šitai paranku, tačiau jis ilgai dvejos, prieš ryždamasis sukelti grėsmę tavo nematerialiai sielai, kurios buvimas ganėtinai problematiškas. Tai tik empirinės psichologijos pavyzdys. Pirklys turi po truputį žinoti apie viską.

Gorovas sardoniškai nusišypsojo:

- O tu dar ir teologinėje mokykloje mokeisi. Šaunuolis, Ponijeti. Džiaugiuosi, kad pasiuntė tave. Tačiau Didžiajam Magistrui patinka ne tik mano siela. Ar jis neužsiminė apie išpirką?

Pirklio akys susiaurėjo:

- Buvo tokia užuomina. Be to, jis dar grasino dujų kamera. Nusprendžiau nerizikuoti ir išsisukau nuo atsakymo: tai galėjo būti pinklės. Vadinasi, šantažas, ar ne? Ko gi jis nori?

- Aukso.

- Aukso? - Ponijetis suraukė kaktą. - Tiesiog metalo? Kam?

- Tai jų mainų priemonė.

- Taip? Ir iš kur man to aukso imti?

- Iš kur tik nori. Paklausyk manęs, tai svarbu. Man nieko blogo neatsitiks, kol Didysis Magistras užuos auksą. Pažadėk jam, pažadėk tiek, kiek jis pareikalaus. Paskui grįžk į Terminusą, jeigu tai būtina. Kai aš būsiu laisvas, mus išsiųs iš sistemos ir mes galėsim skirtis.

Ponijetis pervėrė jį nepritariančiu žvilgsniu:

- O paskui vėl grįši ir vėl bandysi laimę?

- Tokia mano užduotis - parduoti Askonai atominę techniką.

- Jie tave sučiups anksčiau, negu tu nuskrisi vieną parseką. Manau, tu tai ir pats žinai.

- Ne, - tarė Gorovas. - Bet net jeigu žinočiau, niekas nepasikeistų.

- Kitą kartą jie tave nužudys.

Gorovas gūžtelėjo pečiais.

- Jei jau aš ketinu dar kartą pabandyti susitarti su Didžiuoju Magistru, man reikia žinoti viską. Kol kas veikiau aklai. Rezultatas - kelios visiškai nekaltos mano pastabos vos nesukėlė Jo Kilnybei isterijos priepuolio.

- Viskas gana paprasta, - tarė Gorovas. - Vienintelis būdas užsitikrinti Fondui saugumą čia, Periferijoje, yra sukurti religijos kontroliuojamą prekybinę imperiją. Kol kas mes dar per silpni, kad galėtume primesti jiems politinę valdžią. Tai ir viskas, ką galime padaryti, kad išlaikytume Keturias Karalystes.

Ponijetis linktelėjo.

- Tiek aš suprantu. Nė viena sistema, nepriėmusi mūsų atominių įtaisų, nepasiduos religijos įtakai...

- Ir dėl to gali tapti nepriklausomybės ir priešiškumo židiniu. Taip.

- Gerai, aišku, - pasakė Ponijetis, - teorijos tiek. Tačiau kas gi konkrečiai kliudo prekybai? Religija? Didysis Magistras tai ir teigė.

- Tai tam tikra protėvių garbinimo forma. Jų padavimai pasakoja apie tamsius praeities laikus, iš kurių juos išvadavo paprasti ir geraširdžiai senovės didvyriai. Taip iškreiptai pateikiamas šimto metų senumo anarchijos periodas, kai iš čia išvijo Imperijos kariškius ir buvo sukurta nepriklausoma vyriausybė. Pažangus mokslas ir ypač atominė energetika pradėta tapatinti su senuoju Imperijos režimu, kurį jie prisimena su siaubu.

- Štai kaip? Bet juk jie turi labai mielų laivelių, kurie labai mikliai mane susekė būdami už dviejų parsekų. Man rodosi, čia kvepia atomine energetika.

Gorovas gūžtelėjo.

- Be abejonės, tie laiveliai - Imperijos palikimas. Gal jie ir turi atominius variklius. Jie saugo tai, ką turi. Svarbu, kad jie kratosi

naujovių ir jų vidaus ekonomika visiškai neatominė. Kaip tik šitai mes ir turime pakeisti.

- Ir kaipgi jūs ketinate įvykdyti šią užduotį?

- Palauždami jų pasipriešinimą bent smulkmenose. Paprasčiau tariant, jeigu aš sugebėčiau parduoti didikui peiliuką su jėgos lauko ašmenimis, jam būtų paranku įpiršti įstatymą, leidžiantį tuo peiliuku naudotis. Atvirai kalbant, tai skamba kvailai, tačiau psichologiškai pagrįsta. Parduodami strategines prekes strategiškai tinkamomis sąlygomis, mes sukursime proatominę frakciją.

- Ir jie siunčia dėl to tave. Tuo tarpu aš čia tik tam, kad išpirkčiau tave ir išskrisčiau, o tu ir toliau tęstum savo bandymus? Ar neatrodo, kad viskas yra atvirkščiai?

- Kokia prasme? - atsargiai paklausė Gorovas.

- Paklausyk, - Ponijetis staiga sudirgo, - tu diplomatas, o ne pirklys, ir net jeigu pasivadinsi pirkliu, vis vien juo nebūsi. Šitas darbas tik tam, kuris iš jo duoną valgo, o mano laivas kimšte prikimštas prekių, kurios eina perniek, ir neįvykdyta norma, kurios aš, atrodo, niekada neįvykdysiu.

- Nori pasakyti, kad ruošiesi rizikuoti savo gyvybe, kišdamasis ne į savo reikalus? - Gorovas vos ne vos šyptelėjo.

- Tavo manymu, šis užsiėmimas tiktai tikram patriotui, o pirkliai patriotais niekada nebūna? - atkirto Ponijetis.

- Žinoma, nebūna. Pionieriai negali būti patriotai.

- Na gerai, pritariu. Nesiruošiu dumti per Visatą, kad išgelbėčiau Fondą ar panašiai. Tačiau aš visada pasiryžęs užsikalti pinigėlio, o čia kaip tik pasipainiojo tokia galimybė. Jeigu tuo pačiu dar ir padėsiu Fondui, juo geriau. Esu rizikavęs savo kailiu ir dėl menkesnio laimikio.

Ponijetis pakilo, atsistojo ir Gorovas.

- Ką žadi daryti?

Pirklys nusišypsojo.

- Gorovai, aš nežinau. Dar nežinau. Man svarbiausia prekyba, o tada aš jau tavo paslaugoms. Nemėgstu girtis, tačiau vienam principui esu ištikimas. Dar nėra atsitikę, kad neįvykdyčiau normos.

Durys atsivėrė, vos tik jam pabeldus, ir iš abiejų pusių atsistojo po sargybinį.

4

- Tikras spektaklis! - piktai suburbėjo Didysis Magistras. Jis patogiau įsirausė į savo kailius ir plona ranka siektelėjo geležinio strypo, kuriuo naudojosi kaip lazdele.

- Ir auksas, Jūsų Kilnybe.

- Ir auksas, - nerūpestingai sutiko Didysis Magistras.

Ponijetis pastatė dėžę ir ją atidarė, nutaisęs tokią savimi pasitikinčią išraišką, kokią tik įstengė. Jis jautėsi vienišas visuotinio priešiškumo atmosferoje. Panašiai taip jis pirmaisiais metais jausdavosi kosmose. Pusračiu išsirikiavę barzdoti patarėjai svilino jį nepalankiais žvilgsniais. Tarp jų buvo ir Ferlas - pailgaveidis favoritas, sėdintis greta Didžiojo Magistro ir kupinas nepalenkiamo priešiškumo. Ponijetis kartą jau buvo su juo susidūręs ir tuoj pat įvertino jį, kaip savo pagrindinį priešininką, vadinasi, ir kaip svarbiausią auką.

Anapus salės sienų nedidelė armija lūkuriavo, kaip susiklostys įvykiai. Ponijetį labai sumaniai izoliavo nuo laivo. Dabar jis neturėjo kito ginklo, tik kyšį, kurį rengėsi jiems įbrukti. O Gorovas tebebuvo įkaitas.

Pagaliau pirklys sureguliavo savo grubiai sukurptą pabaisą, kuriai buvo paaukojęs savaitę laiko bei visą savo išradingumą, ir dar kartą pasimeldė, kad kvarcas, apdėtas švino plokštelėmis, išlaikytų įtampą.

- Kas čia? - paklausė Didysis Magistras.

- Čia, - tarė Ponijetis atsitraukdamas, - nedidelis prietaisėlis, kurį pats sukonstravau.

- Tiek aišku, bet ne ši informacija mane domina. Tai vienas iš jūsų pasaulio juodosios magijos tvarinių?

- Taip, jis naudoja atominę energiją, - niūriai prisipažino Ponijetis, - tačiau nė vienam iš jūsų nereikia jo liesti ar šiaip ką nors

su juo veikti. Jeigu jis tikrai yra prakeiktas, aš prisiimu sau visą nuodėmės sunkybę.

Didysis Magistras pakėlė savo geležinę lazdą, grasinančiu gestu nukreipė ją į mašiną, o lūpos pradėjo greitai be garso krutėti, tardamos apvalantįjį užkeikimą. Liesaveidis patarėjas, sėdėjęs jo dešinėje, palinko, prikišdamas savo pasišiaušusius ugniaspalvius ūsus prie Didžiojo Magistro ausies. Susierzinęs senasis askonietis galų gale atsitraukė.

- Ir koks gi ryšys tarp šito šėtoniško instrumento ir aukso, kuris gali išgelbėti tavo tėvynainio gyvybę?

- Padedamas šios mašinos, - pradėjo Ponijetis, o jo ranka švelniai nusileido ant centrinės kameros ir paglostė jos kietas aptakias sieneles, - aš galėsiu paversti jums nereikalingą geležį aukščiausios prabos auksu. Tai vienintelis žmogui žinomas prietaisas, sugebantis paversti geležį - niekingą geležį, Jūsų Kilnybe, kuria sutvirtintas jūsų krėslas, ant kurio sėdite, ir šio pastato sienos, - padaryti iš jos spindintį, sunkų, geltoną auksą.

Ponijetis jautė, kad gadina visą reikalą. Paprastai siūlydamas prekes jis kalbėdavo sklandžiai, grakščiai ir įtaigiai, tuo tarpu ši jo kalba buvo suklypusi lyg pamuštas krovininis erdvėlaivis. Tačiau Didįjį Magistrą labiau domino ne forma, o turinys.

- Vadinasi, pavertimas? Yra buvę kvailių, kurie skelbė, jog esanti tokia galimybė. Jie brangiai sumokėjo už savo šventvagišką įžūlumą.

- Ar jiems tai pavykdavo?

- Ne, - atrodė, kad visa tai Didžiajam Magistrui kėlė piktdžiugą. - Sėkmė aukso gamyboje savaime suteikia kaltės atleidimą. O nepavykęs bandymas reiškia mirtį. Nagi, ką tu padarysi su mano lazda?

Jis stuktelėjo į grindis savo geležiniu strypu.

- Jūsų Kilnybė, tikiuosi, man atleis. Mano prietaisas viso labo tik nedidelis savarankiškai padarytas modelis, o jūsų lazda per ilga.

Mažos, blizgančios Didžiojo Magistro akytės pradėjo bėgioti, paskui sustojo.

- Randeli, duokite šen savo sagtis. Nesijaudinkit, atgausite dvigubai, jeigu tik to prisireiks.

Sagtys nukeliavo iš rankų į rankas. Didysis Magistras susimąstęs pasvėrė jas saujoje.

- Štai, - tarė nusviesdamas sagtis ant grindų.

Ponijetis jas pakėlė. Reikėjo gerokai pasistengti, kol cilindras atsidarė. Ponijetis mirksėjo ir raukėsi, stengdamasis kuo tiksliau padėti sagtis ant anodinio ekrano. Paskui bus lengviau, bet pirmąsyk neturi būti jokių klaidų.

Savos gamybos prietaisas grėsmingai sudžeržgė. Tai tęsėsi kokias dešimt minučių, kol salėje pasklido aiškiai juntamas ozono kvapas. Askoniečiai, neaiškiai sušurmuliavę, atsitraukė atgal. Ferlas vėl kažką greitai sušnibždėjo į valdovo ausį. Didžiojo Magistro veidas buvo lyg akmeninis. Jis net nekrustelėjo.

Ir sagtys pasidarė auksinės.

Ponijetis ištiesė jas Didžiajam Magistrui sumurmėdamas:

- Prašau, Jūsų Kilnybe!

Tačiau senis padvejojo, paskui gestu atsisakė jas paliesti. Jo žvilgsnis sustingo ties prietaisu.

- Ponai, tai auksas, - paskubomis išpylė Ponijetis. - Jūs galite daryti bet kokius fizinius ar cheminius bandymus, jei norite patikrinti. Jis niekuo nesiskiria nuo aukso, randamo gamtoje. Taip galima pakeisti bet kurį geležies gabalėlį. Rūdys - ne kliūtis, lygiai kaip ir nedidelė kitų metalų priemaiša.

Bet Ponijetis kalbėjo tik tam, kad užpildytų tuštumą. Sagtys tebegulėjo jo ištiestoje rankoje, o jų auksas bylojo pats už save.

Galų gale Didysis Magistras lėtai ištiesė ranką, o liesaveidis Ferlas vėl atgijo:

- Jūsų Kilnybe, šis auksas iš nešvaraus šaltinio.

- Rožė gali išaugti ir purvyne, Jūsų Kilnybe, - paprieštaravo Ponijetis. - Jūs perkate iš savo kaimynų įvairiausias medžiagas, nesukdami sau galvos, ar jos pagamintos įprastomis mašinomis, palaimintomis jūsų garbiųjų protėvių, ar kokiu nors siaubingu įtaisu iš Visatos gelmių. Be to, aš jums ir nesiūlau mašinos. Aš siūlau jums auksą.

- Jūsų Kilnybe, - tarė Ferlas, - jūs neatsakote už kažkokių svetimšalių nuodėmes, nes jie veikia be jūsų sutikimo ir be jūsų žinios. Tačiau priimdamas šį pseudoauksą, nuodėmingu būdu sukurtą iš geležies jums dalyvaujant ir jums pritariant, jūs įžeisite mūsų šventųjų protėvių dvasias.

- Vis dėlto auksas yra auksas, - abejodamas pratarė Didysis Magistras, - ir yra viso labo tik išpirka už šitą pasmerktą pagonį. Ferlai, nereikia būti pernelyg priekabiam.

Tačiau ranką jis visgi atitraukė.

- Jūs esate pati išmintis, Jūsų Kilnybe, - pasakė Ponijetis. - Tik pagalvokite - atiduodami man pagonį, jūs nepadarysite žalos savo protėviams, nes auksu, kurį gausite mainais, galėsite papuošti jų nemirtingųjų sielų šventovę. Ir be abejonės, net jei auksas pats savaime būtų nuodėmingas - nors abejoju, kad tai įmanoma, - visa, kas bloga, išnyks, jeigu metalas bus panaudotas tokiam šventam reikalui.

- Prisiekiu savo senelio kaulais, - tarė Didysis Magistras netikėtai pagyvėjęs, o jo lūpomis nubėgo gudri šypsenėlė, - ką dabar pasakysite šitam jaunuoliui? Jo pasiūlymas vertingas. Tiek pat vertingas, kiek mano protėvių žodžiai.

- Atrodo, kad taip, - burbtelėjo Ferlas, - jeigu tik jų nebus išgalvojusi Piktoji Dvasia.

- Galima padaryti netgi dar geriau, - netikėtai pasiūlė Ponijetis. - Paimkite jį išbandymui. Padėkite auksą ant altoriaus kaip auką protėviams ir sulaikykite mane trisdešimčiai dienų. Jeigu per tą laiką nepasirodys jokių nepasitenkinimo ženklų, neįvyks jokių nelaimių, tai bus akivaizdus patvirtinimas, kad auka priimta. Ką dar galima pasiūlyti?

Ir kada Didysis Magistras atsistojo, norėdamas sužinoti, ar nėra prieštaraujančių, visi dalyvaujantieji išreiškė savo pritarimą. Netgi Ferlas, kramtydamas savo styrančio ūso galą, linktelėjo sutinkąs.

Ponijetis nusišypsojo ir susimąstė apie religinio išsilavinimo privalumus.

5

Kad surengtų susitikimą su Ferlu, teko sugaišti dar savaitę. Ponijetis jautė siaubingą įtampą, tačiau jis jau buvo spėjęs priprasti prie fizinio bejėgiškumo jausmo. Už miesto ribų jis išvažiavo su sargyba. Ferlo užmiesčio viloje jį taip pat budriai saugojo. Nebuvo kas daryti - teko nesimuistant susitaikyti su tokia padėtimi.

Nebūdamas seniūnų rate, Ferlas atrodė aukštesnis ir jaunesnis. Be iškilmingų drabužių jis apskritai nelabai buvo panašus į seniūną.

- Keistas jūs žmogus, - staiga ištarė jis. Poniječiui pasirodė, kad jo akys po užmerktais vokais virptelėjo.

- Pastarąją savaitę, o ypač pastarąsias dvi valandas jūs nieko kito ir neveikiate, tik įrodinėjate, kad man reikia aukso. Regis, užsiėmimas visiškai niekam tikęs, nes aukso reikia visiems. Kodėl gi mums nežengus dar vieno žingsnio?

- Tai ne šiaip sau auksas, - atsargiai tarė Ponijetis. - Ne paprastas auksas. Ne viena kita moneta. Tai greičiau visa, kas slypi už aukso.

- Ir kas gi gali slypėti už aukso? - lyg ragindamas su rūgščia šypsena paklausė Ferlas. - Tikiuosi, tai nėra dar vienos negrabios demonstracijos įžanga?

- Negrabios? - Ponijetis truputį apsiblausė.

- Na, žinoma! - Ferlas sudėjo rankas ir atsargiai parėmė jomis smakrą. - Aš jūsų nekritikuoju. Esu įsitikinęs, kad tas negrabumas ne atsitiktinis. Man būtų reikėję visa tai pranešti jo Kilnybei, jei būčiau buvęs tikras dėl jūsų motyvų. Jumis dėtas, būčiau pagaminęs auksą laive ir pasiūlęs vien tik jį. Tada nebūtų reikėję to spektaklio, kurį mums surengėte, nebūtų iškilę tiek prieštaravimų.

- Teisingai, - sutiko Ponijetis, - tačiau kadangi aš esu toks, koks esu, priėmiau tuos prieštaravimus, kad patraukčiau jūsų dėmesį.

- Štai kaip? Tik tiek? - Ferlas net nesistengė nuslėpti niekinančios piktdžiugos. - Ir, kiek aš suprantu, jūs pasiūlėte trisdešimties dienų apsivalymo laikotarpį, nes jums reikėjo laiko paversti šį

atrakcioną šiuo tuo labiau apčiuopiamu. Tačiau kas bus, jeigu auksas pasirodys besąs nešvarus?

Ponijetis leido sau atsakyti tokia pat pikta pašaipa:

- Tačiau juk nuspręsti, ar švarus auksas, turės tie, kurie labiausiai suinteresuoti jo švarumu?

Ferlas pakėlė akis ir įdėmiai įsistebeilijo į pirklį. Jis atrodė kartu ir nustebęs, ir patenkintas.

- Subtilus dalykas. O dabar pasakykit, kodėl jūs norėjote patraukti mano dėmesį.

- Būtinai. Per tą neilgą laiko tarpą, kurį praleidau čia, aš aptikau keletą vertingų faktų, susijusių su jumis, kurie mane sudomino. Pavyzdžiui, jūs esate jaunas - labai jaunas, kaip tarybos narys, be to, jūsų šeima taip pat negali pasigirti giliomis šaknimis.

- Kritikuojate mano šeimą?

- Toli gražu ne. Jūsų protėviai buvo didingi ir šventi, su tuo sutiks kiekvienas. Bet bus ir tokių, kurie pasakys, kad jūs nepriklausote nė vienai iš Penkių Genčių.

Ferlas atšlijo atgal.

- Kad ir kaip gerbčiau tuos, kurie joms priklauso, - didikas neslėpė pagiežos, - Penkių Genčių silpnos blauzdos ir praskydęs kraujas. Dabar jų gyvų nėra nė penkiasdešimties.

- Tačiau yra tokių, kurie kalba, jog šalis nepanorės Didžiojo Magistro vietoje matyti žmogaus ne iš Penkių Genčių. O dar tokio jauno, neseniai iškilusio Didžiojo Magistro favorito. Jis neabejotinai turi galybes priešų valdančiųjų tarpe. Jo Kilnybė sensta, o jo parama po jo mirties liausis, juo labiau kad jūsų priešai, reikia manyti, pasistengs savaip išaiškinti, ką byloja jo dvasia.

Ferlas apsiniaukė.

- Kaip užsienietis, jūs labai daug girdite. Turbūt reikėtų jums apkarpyti ausis.

- Tai bus galima nuspręsti vėliau.

- Leiskite užbėgti jums už akių, - Ferlas nekantriai subruzdėjo savo kėdėje. - Jūs ketinate man pasiūlyti turtus ir galybę tų šėtoniškų prietaisėlių, kurių prikimštas jūsų laivas. Teisingai?

- Galima sakyti, kad taip. Kas jums kliudo? Tiesiog jūsų gėrio ir blogio supratimas?

Ferlas papurtė galvą.

- Toli gražu ne. Paklausykit, mielasis svetimšali, jūsų nuomonė apie mus, jūsų pagoniško agnosticizmo požiūriu, tebūnie, kokia yra, tačiau aš toli gražu nesu mūsų mitologijos vergas, nors taip ir galėjo pasirodyti. Aš esu išsilavinęs žmogus ir, tikiuosi, pakankamai apsišvietęs. Visa mūsų religijos papročių gelmė, labiau ritualine, negu etine prasme, yra skirta masėms.

- Tokiu atveju, kodėl jūs nusistatęs prieš? - palengva mygo Ponijetis.

- Kaip tik dėl to - dėl tos pačios minios. Gal aš ir norėčiau su jumis bendradarbiauti, tačiau jūsų aparatėliai juk turi būti naudojami. Kaipgi mane užplūs turtai, jeigu aš naudosiuosi - ką jūs ten duosite? - na, tarkim, skustuvu, tačiau tik griežčiausioje paslaptyje, drebėdamas iš baimės. Net jeigu mano smakras bus švariau nuskustas, o pati procedūra paprastesnė, kokiu būdu aš praturtėsiu? Kaip aš išvengsiu mirties dujų kameroje arba įsiutusioje minioje, jeigu mane bent kartą kas nors užtiks juo besinaudojant?

Potijetis gūžtelėjo:

- Jūsų tiesa. Aš galėčiau pasakyti, kad reikėtų jūsų žmones išmokyti naudotis atominiais įrenginiais jų pačių labui bei jūsų pačių nemenkai naudai. Tam prireiktų gigantiškų pastangų, šito aš neneigiu, tačiau nauda būtų dar didesnė. Tačiau tai jūsų rūpestis, o šiuo metu manęs jie visiškai nedomina. Nes aš siūlau ne skustuvą, ne peilį ir ne mechaninį šiukšlių šalintuvą.

- Ką gi jūs siūlote?

- Patį auksą. Auksą. Jūs galite gauti mašiną, kurią demonstravau praeitą savaitę.

Ferlas įsitempė, o jo kaktos oda sutrukčiojo.

- Prietaisą, paverčiantį geležį auksu?

- Būtent. Jūsų aukso atsargos bus lygios geležies atsargoms. Tokio kiekio, mano supratimu, užteks visoms reikmėms. Pakaks ir tam, kad, nepaisant jaunystės ir priešų, užimtumėte Didžiojo Magistro vietą. Ir šis dalykas visiškai nepavojingas.

- Kokia prasme?

- Saugumas - pagrindinė naudojimo sąlyga; visiška paslaptis, kurią jūs minėjote, kalbėdamas apie atominių prietaisų naudojimo saugumą. Jūs galite palaidoti šį aparatą savo tolimiausio dvaro stipriausios tvirtovės giliausiame požemyje, o jis vis vien jums tuojau pat sukraus didžiulius turtus. Jūs perkate auksą, bet ne mašiną, o ant aukso nelieka pėdsakų, kokiu būdu jis pagamintas, kadangi šio metalo neįmanoma atskirti nuo natūralaus.

- O kas valdys tą mašiną?

- Jūs pats. Penkios minutės instruktažo - štai ir viskas, ko jums reikia.

- Ir kas už tai?

- Na, - Ponijetis pasidarė atsargesnis, - aš užsiprašysiu nemenką kainą. Iš to aš gyvenu. Tarkim - juk tai labai vertinga mašina, - kubinės pėdos aukso ekvivalentą gryniausiu plienu.

Ferlas nusijuokė, o Ponijetis paraudo.

- Pabrėžiu, sere, - sumišęs pridūrė jis, - kad jūs kompensuosite jo vertę per porą valandų.

- Teisingai, tačiau po valandos jūs galite būti jau išskridęs, o mašina staiga pasirodys niekam tikusi. Man reikalingos garantijos.

- Aš duodu žodį.

- Labai puikus dalykas, - Ferlas sardoniškai nusilenkė, - tačiau jūsų buvimas čia būtų dar tvirtesnė garantija. Tai aš duodu žodį, kad jums užmokėsiu, praėjus savaitei po to, kai pristatysite man veikiantį aparatą.

- Šitaip neįmanoma.

- Neįmanoma? Neįmanoma po to, kai jūs jau užsitarnavote mirties bausmę, vien tik pasiūlydamas man kažką pirkti. Vienintelė alternatyva - mano garbės žodis, kad jūs jau rytoj atsidursite dujų kameroje.

Poniječio veidas buvo be jokios išraiškos, tačiau akys, regis, sublyksėjo.

- Jūs nesąžiningai naudojatės savo padėtimi, - pasakė jis. - Tada gal bent pateiksite savo pažadą raštu?

- Kad turėtumėte įkaltį mano mirties bausmei? Ne, sere! - Ferlas nusišypsojo plačia patenkinto žmogaus šypsena. - Ne, sere! Iš mūsų dviejų kvailys tik vienas.

- Ką gi, tenka sutikti, - tyliai ištarė pirklys.

6

Gorovą paleido trisdešimtąją dieną. Jo vietą užėmė penki šimtai svarų geltoniausio aukso. Kartu buvo panaikintas karantinas ir tabu tam pasibjaurėtinam tvariniui - jo laivui.

Po to, kai skrendant į Askonos sistemą, lygiai taip pat ir iš jos, juos palydėjo glaudžiu žiedu apspitę maži grakštūs laiveliai, Ponijetis sekė žvilgsniu blankų, saulės apšviestą tašką - Gorovo laivą, o Gorovo balsas, nestiprus, bet aiškus, skriejo pas jį plonu, apsaugotu nuo trukdžių, eterio spinduliu:

- Betgi čia ne tai, ko mums reikia, Ponijeti. Tavo aparatas, paverčiantis geležį auksu, netinka. Beje, iš kur tu jį išpešei?

- Iš niekur, - kantriai atsakė Ponijetis. - Suknerpiau jį iš kameros maistui švitinti. Tiesą sakant, tas daiktas visiškai niekam tikęs. Jis ryja tiek energijos, kad didesniu mastu jo niekaip nepritaikysi. Priešingu atveju, Fondas jau seniai būtų naudojęsis tokiais daikčiukais, užuot naršęs po visą Galaktiką, ieškodamas sunkiųjų metalų. Tai vienas iš tų paprastų triukų, kuriais naudojasi kiekvienas pirklys, nors įtaiso, geležį paverčiančio auksu, man nebuvo tekę matyti. Tačiau reginys įspūdingas, o aparatas veikia - tiesa, laikinai.

- Na, gerai. Bet pats tas triukas netikęs.

- Jis ištraukė tave iš pakankamai nemalonios vietos.

- Visa tai labai toli nuo dalyko esmės. Ypač, jei turėsim omenyje, kad man teks grįžti, vos tik atsikratysime savo rūpestingojo eskorto.

- Kodėl?

- Tu gi pats tai paaiškinai tam savo politikui, - Gorovo balsas skambėjo dirgliai. - Viso tavo sandėrio kertinis akmuo yra argumentas, kad aparatas tik priemonė tikslui pasiekti, o pats savaime

jis neturįs vertės; kad jis perkąs auksą, ne mašiną. Kaip psichologinis ėjimas, jis geras ir veiksmingas, bet...

- Bet? - ironiškai ir reikliai paragino Ponijetis.

Balsas, sklindantis iš imtuvo, darėsi vis spigesnis:

- Bet mes norime parduoti jiems mašiną, kuri būtų vertinga pati savaime. Kažką, kuo jie galėtų naudotis atvirai, kažką, kas priverstų juos palankiai pažvelgti į atominę energetiką jų pačių labui.

- Visa tai aš suprantu, - švelniai tarė Ponijetis. - Tu man kažkada jau aiškinai. Bet gal pabandykim pamąstyti, kas gi iš šito sandėrio išeina? Kol aparatas veiks, Ferlas štampuos auksą, o jis dirbs pakankamai ilgai, kad nupirktų savo šeimininkui pergalę rinkimuose. Dabartinis Didysis Magistras neilgai tepragyvens.

- Tikiesi dėkingumo? - šaltai paklausė Gorovas.

- Ne, tiktai protingo rūpinimosi savais interesais. Aparatas, gaminantis auksą, prayers jam rinkimuose, o kiti mechanizmai...

- Ne, ne! Kaip tik priešingai. Jis vertins ne patį aparatą, o auksą, seną gerą auksą. Kaip tik šitai aš ir bandau tau paaiškinti.

Ponijetis vyptelėjo ir įsitaisė patogiau. Na, gerai. Jis jau pakankamai ilgai bandė to vargšelio kantrybę. Gorovas jau pradėjo niršti.

- Ne taip greitai, Gorovai, - tarė pirklys. - Aš dar nebaigiau. Jau susitarta ir dėl kitų prietaisų.

Stojo trumpa tyla.

- Kokie kiti prietaisai? - Gorovo balsas skambėjo atsargiai.

Ponijetis automatiškai, visiškai be reikalo mostelėjo ranka:

- Matai eskortą?

- Matau, - trumpai atsakė Gorovas. - Papasakok man apie tuos prietaisus.

- Papasakosiu, jeigu tik tu klausysi. Mus lydi Ferlo asmeninis laivynas - ypatingas Didžiojo Magistro prielankumo jam ženklas. Ferlui pavyko tai išsiprašyti.

- Ir?

- Ir į kur, tavo manymu, jie rodo mums kelią? Į Askonos pakraštį, į jo dvarus, kur yra kasyklos, štai kur. Paklausyk! - Ponijetis staiga įsikarščiavo. - Aš tau sakiau, jog ėmiausi šito reikalo, kad užsidirb-

čiau pinigų, o ne norėdamas išgelbėti pasaulius. Gerai. Aš pardaviau tą aparatą už grašius. Praktiškai veltui, jeigu neminėsim rizikos pakliūti į dujų kamerą. Tačiau tai niekai, palyginus su prekybos norma.

- Grįžkim prie kasyklų, Ponijeti. Kuo jos čia dėtos?

- Tuo, kad jos - tai pelnas. Mes skrendame alavo, Gorovai. Alavo, kuriuo aš užpildysiu kiekvieną laisvą savo senos geldos kubinę pėdą, o ir tavo laivas neliks tuščias. Seni, aš leidžiuosi kartu su Ferlu pasiimti, kas priklauso, o tu pridenk mane iš viršaus visais pabūklais, kokius tik turi, jei pasirodys, kad Ferlas į šį reikalą žiūri ne taip šaltakraujiškai, kaip bando atrodyti. Tas alavas - tai mano uždarbis.

- Už aparatą, kuris gamina auksą?

- Už visą mano atominių prietaisų krovinį. Dviguba kaina, plius premija. - Jis tarsi atsiprašydamas gūžtelėjo pečiais. - Sutinku, aš apvyniojau jį aplink pirštą, bet aš juk turėjau įvykdyti normą, ar ne?

Buvo aišku, kad Gorovas visiškai sutriko.

- Ar tu negalėtum vis dėlto paaiškinti? - vos girdimai paprašė jis.

- Ką čia aiškinti? Tai juk akivaizdu, Gorovai. Tas gudrus lapinas manė, kad apmovė mane ir įviliojo į spąstus, nes jo žodžiai Didžiajam Magistrui reiškė žymiai daugiau negu mano. Jis paėmė aparatą, o tai Askonoje reiškia mirties bausmę. Tačiau bet kuriuo momentu jis galėjo pasakyti, kad įviliojo mane į pinkles, skatinamas pačių patriotiškiausių motyvų, ir apkaltinti, kad aš pardavinėju uždraustas prekes.

- Šitai akivaizdu.

- Žinoma, tačiau jo žodis prieš mano žodį - būtų per daug paprasta. Matai, Ferlas niekada nebuvo girdėjęs, net neįsivaizdavo, kad gali būti tokia mikrofilmų kamera.

Gorovas staiga nusikvatojo.

- Taip, teisingai, - pasakė Ponijetis. - Buvo jo viršus. Aš likau visiškai supančiotas. Kai aš, nutaisęs prikulto šuns povyzą, nustatinėjau aparatą, įmontavau į jį ir mikrokamerą, o rytojaus dieną per apžiūrą ją išėmiau. Turėjau nuostabų įrašą, padarytą jo slapčių slapčiausioj, švenčių švenčiausioj vietoj, kur pats nelaimėlis Ferlas

valdė visu pajėgumu paleistą aparatą ir taip įsidžiūgavo, gavęs pirmąjį aukso gabalą, tarsi pats ką tik būtų padėjęs auksinį kiaušinį.

- Parodei jam įrašą?

- Po poros dienų. Vargšelis niekad gyvenime nebuvo regėjęs trimačio, spalvoto, garsinio filmo. Jis tvirtina nesąs prietaringas, tačiau galvą guldau, man niekad neteko matyti šitaip išsigandusio suaugusio žmogaus. Kai aš jam pasakiau, kad įtaisiau tokį patį dalykėlį miesto aikštėje ir vidurdienį jis įsijungs, kad įrašą pamatytų milijonai fanatiškų askoniečių, kurie po to suplėšys jį į skutelius, jis po pusės sekundės voliojosi ant kelių prie mano kojų. Jis buvo pasiryžęs sudaryti su manimi bet kokią sutartį.

- Tai tiesa? - Gorovas vos tramdė juoką. - Turiu omenyje, ar tu tikrai kažką įtaisei miesto aikštėje?

- Ne, bet tai visiškai nieko nereiškia - sutartį jis sudarė. Jis nupirko visus prietaisus, kurių buvo prikrautas mano ir tavo laivas už tiek alavo, kiek mes pajėgsim pavežti. Tuo momentu jis neabejojo, kad esu visagalis. Yra ir raštiška sutartis, kurios kopiją duosiu tau prieš leisdamasis su juo - šiaip, dėl viso pikto.

- Užgavai jo savimeilę, - tarė Gorovas. - Ar jis naudosis prietaisais?

- Kodėl gi ne? Jam tai vienintelis būdas padengti nuostolius, o jeigu iš to jis uždirbs pinigų, susigrąžins ir savigarbą. Be abejonės, jis bus Didžiuoju Magistru. Mums jis pats geriausias žmogus, nes bus mūsų pusėje.

- Taip, - tarė Gorovas, - sandėris pavykęs. Tačiau tavo prekybos metodai gana abejotini. Ne šiaip sau tave išgrūdo lauk iš seminarijos. Negi tu visiškai neturi moralės jausmo?

- Koks skirtumas? - abejingai pasakė Ponijetis. - Tu juk pats žinai, ką Salvoras Hardinas pasakė apie moralę.

V skyrius

PREKYBOS KARALIAI

PIRKLIAI - ... Kaip ir numatė psichoistorija, Fondo ekonominė įtaka stiprėjo. Pirkliai turtėjo, o kartu su turtu jie įgydavo ir valdžią...

Kartais pamirštama, kad Hoberas Melou pradėjo savo gyvenimą kaip pats paprasčiausias pirklys. Tačiau niekada nepamirštama, kad baigė jį, jau tapęs pirmuoju prekybos karaliumi...

GALAKTIKOS ENCIKLOPEDIJA

Džoreinas Satas sudėjo pirštų galiukus su rūpestingai nudailintais nagais ir pasakė:

- Dalykas ganėtinai keblus. Faktiškai - bet tai tik griežtai tarp mūsų - gali būti, kad susidūrėme su dar viena Hario Seldono krize.

Žmogus, sėdintis priešais, susirado savo trumpo smyrnietiško švarko kišenėje cigaretę.

- Nežinau, Satai. Paprastai politikai pradeda šūkalioti apie Seldono krizę per kiekvieną rinkimų kampaniją.

Satas vos vos šyptelėjo.

- Man nerūpi kampanija, Melou. Mes susidūrėme su atominiais ginklais, tačiau nežinome, iš kur jie.

Hoberas Melou, vyresnysis pirklys iš Smyrno, ramiai, beveik abejingai rūkė.

- Tęskite. Jei dar turite ką pasakyti, dėstykit.

Melou niekada nepasižymėjo perdėto mandagumo su Fondo žmonėmis yda. Tebūnie jis svetimšalis, bet dėl to jo vertė nė kiek ne mažesnė.

Satas parodė į trimatį žvaigždėlapį ant stalo. Jis pasukiojo reguliatorius, ir žvaigždžių spiečius, kurį sudarė pustuzinis sistemų, sužibo raudona šviesa.

- Tai ir yra Korelos Respublika, - tarė jis tyliai.

Pirklys linktelėjo:

- Esu ten buvęs. Dvokiantis žiurkių urvas! Gal jį ir galima vadinti respublika, bet visą laiką kažkaip atsitinka, kad į komandoro postą išrenkamas kažkas iš Argo šeimos. O jeigu jums tas dalykas nepatinka, jus būtinai ištinka kokia nors nelaimė.

Jis perkreipė lūpas ir pakartojo:

- Taip, esu ten buvęs.

- Bet jūs grįžote, o tai ne visada pavyksta. Per pastaruosius vienerius metus respublikos teritorijoje dingo trys laivai, pagal Konvenciją turėję neliečiamumo statusą. O tie laivai buvo ginkluoti visomis įprastinėmis atominėmis bombomis, turėjo apsauginius jėgų laukus.

- Kokie buvo paskutinieji pranešimai, gauti iš tų laivų?

- Paprasti raportai. Nieko daugiau.

- Ką apie tai sako Koreloje?

Sato akys sardoniškai blykstelėjo:

- Nebuvo kaip jų paklausti. Didžiausias Terminuso privalumas visoje Periferijoje - jo galybės suvokimas. Negi jūs manote, kad galim sau leisti prarasti tris laivus ir dar klausinėti apie juos?

- Na, gerai, bet aš tikiuosi, jūs pasakysite, ko norite iš manęs?

Džoreinas Satas negalėjo švaistyti laiko tokiai prabangai, kaip susierzinimas. Būdamas mero sekretoriumi, jis mokėjo atsikratyti opozicijos patarėjų, darbo ieškotojų, reformatorių ir visokių kuoktelėjusių tipų, tvirtinančių, kad jiems pavyko suvokti tolesnę istorijos eigą, numatytą Hario Seldono. Esant tokiai patirčiai, reikėjo tikrai kažko nepaprasto, kad išmuštų jį iš vėžių.

- Minutėlę pakentėkit, - nesutrikęs atsakė jis. - Matote, trys laivai, prapuolę tais pačiais metais tame pačiame sektoriuje, negali būti atsitiktinumas. Atominę jėgą galima įveikti tik atomine jėga, tačiau didesne. Savaime kyla klausimas: jeigu Korela turi atominį ginklą, iš kur jis pas juos atsirado?

- Ir iš kur gi?

- Yra dvi galimybės. Arba korelai jį sukūrė patys...

- Sunkiai įtikėtina!

- Labai! Tačiau antroji galimybė - išdavystė.

- Jūs taip manote? - Hobero Melou balsas buvo šaltas.

- Čia nėra nieko antgamtiško ar neįmanomo, - ramiai atsakė sekretorius. - Nuo to laiko, kai Keturios Karalystės priėmė Fondo Konvenciją, mums yra tekę susidurti su gausiomis kitaminčių grupėmis, esančiomis kiekvienoje iš tų karalysčių. Kiekvienoje buvusioje karalystėje yra savi pretendentai į sostą ir savi buvę aristokratai, kurie nesugeba pakankamai gerai apsimesti, kad myli Fondą. Galimas dalykas, kažkas iš jų pradėjo aktyviai veikti.

Melou raustelėjo.

- Aišku. Jūs norite kažką pasakyti konkrečiai man? Aš juk iš Smyrno.

- Žinau, Jūs smyrnietis, gimęs Smyrne, vienoje iš buvusių Keturių Karalysčių. Fondo žmogus jūs esate tik savo išsilavinimu. Pagal kilmę jūs svetimšalis ir užsienietis. Be abejonės, jūsų senelis buvo baronas Anakreono ir Lorio karų laikais, be abejonės, jūsų šeimos dvarai buvo atimti, kai Sefas Sermakas surengė žemių perdalinimą.

- Ne, prisiekiu Juoduoju Kosmosu, ne! Mano senelis buvo varganas piloto sūnus ir mirė už niekingus grašius kasdamas anglį, dar prieš ateinant Fondui. Senajam režimui aš neturiu būti dėkingas. Tačiau aš gimiau Smyrne ir, prisiekiu Galaktika, man negėda nei dėl Smyrno, nei dėl smyrniečių. Jūsų pasalūniškos užuominėlės apie išdavystę neprivers manęs tirtėti iš baimės ir laižyti Fondo spjaudalų. O dabar arba dėstykit savo įsakymus, arba klokit kaltinimus. Man tas pats.

- Mano mielas vyresnysis pirkly, man nė per elektroną nerūpi, ar jūsų senelis buvo Smyrno karalius, ar paskutinis skurdžius visoje planetoje. Visos tos užuominos apie kilmę ir protėvius buvo reikalingos tik tam, kad parodyčiau, jog manęs tai visiškai nedomina. Matyt, jūs neužčiuopėte esmės. Grįžkime atgal. Taigi jūs smyrnietis. Jūs pažįstate svetimšalius. Be to, jūs pirklys, ir vienas iš geriausių. Jūs esate buvęs Koreloje ir pažįstate korelus. Kaip tik ten jūs ir turite keliauti.

Melou giliai atsikvėpė:

- Kaip šnipas?

- Ne visiškai. Kaip pirklys, tačiau jūsų akys turės būti plačiai atmerktos. Jei pavyks, pasistenkite išsiaiškinti, iš kur jie gavo atominę energiją. Beje, norėčiau jums priminti, kadangi jūs smyrnietis, kad dviejuose iš tų dingusių laivų buvo smyrniečių įgulos.

- Kada man išskristi?

- Kada bus paruoštas laivas?

- Po šešių dienų.

- Tada ir išskrisite. Visas smulkmenas jums pateiks Admiralitete.

- Tvarka! - Pirklys pakilo, grubokai pakratė Sato ranką ir išėjo.

Satas linktelėjo, išskėtė pirštus ir juos patrynė, norėdamas atsikratyti sustingimo; po to gūžtelėjo pečiais ir patraukė į mero kabinetą.

Meras išjungė videoekraną ir atsilošė.

- O kokią gi nuomonę susidarei tu, Satai?

- Jis būtų galėjęs tapti geru aktoriumi, - tarė Satas ir susimąstęs įsistebeilijo į tuštumą priešais save.

2

Tos pačios dienos vakarą viengungiškame Džoreino Sato bute, dvidešimt pirmajame "Hardin Bildingo" aukšte, sėdėjo Publis Manila ir lėtai gurkšnojo vyną.

Būtent Publis Manila, liesas ir nebejaunas žmogelis, buvo dviejų svarbiausių Fondo funkcijų vykdytojas. Mero kabinete jis buvo užsienio reikalų sekretoriumi, o visoms kitoms saulėms, išskyrus tik patį Terminusą, jis dar buvo ir Bažnyčios Primas, Šventojo Maisto tiekėjas, Šventyklų Magistras su nesuskaičiuojama daugybe skambių ir sunkiai suprantamų titulų.

- Bet jis sutiko, kad jūs ten pasiųstumėte tą pirklį. Štai kas svarbiausia, - tarė jis.

- Tačiau čia smulkmena, - nesutiko Satas, - kuri neduoda greito sprendimo. Visas šis reikalas - tik grubi strategija, nes mes neturime galimybės numatyti rezultatus. Tas pats, kaip traukti virvę tikintis, kad jos gale rasi kilpą.

- Teisybė. O šitas Melou - gabus žmogus. Kas bus, jei pasirodys, kad jį ne taip lengva apmauti?

- Tokia galimybė yra, bet mes priversti rizikuoti. Jeigu esama išdavystės, su ja susiję gabūs žmonės. Jei ne, mums reikalingas sumanus žmogus, kuris išsiaiškintų tiesą. Melou bus stebimas. Jūsų taurė tuščia.

- Ne, dėkoju. Man pakaks.

Satas prisipylė savo taurę ir kantriai palaukė, kol jo svečias nusikratys slegiančio susimąstymo.

Ką Manila bemąstė, sprendimo jis nesurado, nes netikėtai beveik šiurkščiai paklausė:

- Satai, ką jūs sumanėte?

- Aš jums papasakosiu, Manila. - Jo plonos lūpos prasivėrė. - Mes esame pačiame Seldono krizės centre.

Manila pažvelgė nustebęs, paskui paklausė:

- Iš kur jūs žinote? Ar Seldonas vėl pasirodė Saugykloje?

- Tiek daug, mano drauge, nereikia. Štai, pasvarstykim. Nuo to laiko, kai Galaktinė Imperija pasitraukė iš Periferijos, palikusi mus likimo valiai, mes niekada neturėjome priešininko, taip pat besinaudojančio atomine energija. Dabar pirmąsyk mes susidūrėme su tokiu. Jau pats savaime šis įvykis reikšmingas. Bet jis nėra vienintelis. Pirmąsyk po daugiau kaip septynių dešimtmečių susidarė rimta, krizinė situacija vidaus politikoje. Manau, kad toks dviejų krizių, vidinės ir išorinės, sutapimas išsklaido bet kokias abejones.

Manilos akys susiaurėjo:

- Šių dviejų dalykų nepakanka. Jau buvo dvi Seldono krizės ir kiekvienąsyk Fondui iškildavo reali sunaikinimo grėsmė. Nevalia kalbėti apie trečiąją krizę, kol tokios grėsmės nėra.

Satas niekada neparodydavo savo nekantravimo:

- Tokia grėsmė yra. Kiekvienas kvailys sugebės pažinti krizę, kai ji atslinks. Tikra paslauga valstybei - pažinti ją dar užuomazgoje. Paklausykite, Manila, mes einame iš anksto numatytos istorijos keliu. Mes žinome, kad Haris Seldonas apskaičiavo ateities istorijos tikimybes. Žinome, kad kada nors mes turime atkurti Galaktinę Imperiją. Žinome, kad tam prireiks tūkstančio metų arba maždaug tūkstančio. Ir mes žinome, kad per tą laiką neabejotinai susidursime su krizėmis. Taigi pirmoji krizė atslinko praėjus penkiems dešimtmečiams nuo Fondo įkūrimo, antroji - praėjus trisdešimčiai metų. Krizės laikas atėjo, Manila.

Manila abejodamas pasitrynė nosį:

- O jūs turite planą, kaip sutikti šitą krizę?

Satas linktelėjo.

- O aš, - tęsė Manila, - aš taip pat turėsiu jame atlikti tam tikrą vaidmenį?

Satas vėl linktelėjo:

- Prieš pasitikdami išorės atominę grėsmę, mes turim padaryti tvarką savo pačių namuose. Šitie pirkliai...

- A! - primas įsitempė, žvilgsnis pasidarė aštrus.

- Teisingai. Būtent pirkliai. Jie naudingi, bet jie per stiprūs ir per daug nekontroliuojami. Jie svetimšaliai, gavę išsilavinimą, atsietą nuo religijos. Viena vertus, mes duodame jiems į rankas žinias, kita vertus, netenkam tvirčiausios jų tramdymo priemonės.

- O jeigu sugebėsime įrodyti, kad yra išdavystė?

- Jeigu sugebėsime tai padaryti, toliau viskas bus žymiai aiškiau ir paprasčiau. Tačiau tai nieko nereiškia. Net jeigu tarp jų nėra išdavikų, jie vis vien bus tam tikru mūsų visuomenės nestabilumo elementu. Juk jų su mumis nejungs patriotiškumas ar bendra kilmė arba bent jau religinė baimė. Dėl jų pasaulietiškos įtakos išorinės provincijos, kurios nuo Hardino laikų žiūri į mus kaip į šventą planetą, gali atskilti.

- Visa tai aš suprantu, bet kur išeitis?..

- Būtina išeitį surasti nedelsiant, kol Seldono krizė nepasiekė viršūnės. Jeigu atominiai ginklai mums grasins iš išorės, o nepasi-

tenkinimas iš vidaus, rizika bus per didelė. - Satas padėjo tuščią taurę, kurią ligi tol sukiojo rankose. - Visiškai akivaizdu, kad tai jau darbas, skirtas jums.

- Man?

- Aš negaliu šito padaryti. Mano postas skiriamas, o ne renkamas ir aš neturiu įstatymų leidimo teisės.

- O meras...

- Neįmanoma. Visiškai netinkamas žmogus. Jis būna energingas tik tada, kai jam reikia išsisukti nuo atsakomybės. Tačiau jeigu atsirastų nepriklausoma partija, kuri sukeltų grėsmę jo perrinkimui, jis, galimas dalykas, pasiduotų jos įtakai.

- Bet, Satai, aš visiškai neturiu praktinių politiko sugebėjimų.

- Palikite šitai man. Kas žino, Manila? Nuo Salvoro Hardino laikų primo ir mero įgaliojimai nėra buvę vieno žmogaus rankose. Tačiau tai gali įvykti dabar - jeigu jūs gerai atliksite savo darbą.

3

Kitame miesto pakraštyje, kur kas paprastesnėje aplinkoje, Hobero Melou namuose, vyko kitas pokalbis. Šeimininkas, ilgai klausęsis, pagaliau atsargiai tarė:

- Taip, aš esu girdėjęs apie jūsų siekį, kad pirkliams būtų tiesiogiai atstovaujama Taryboje. Tačiau kodėl aš, Tverai?

Haimas Tveras, kuris prašytas ar neprašytas mėgdavo priminti, jog esąs vienas iš pirmųjų svetimšalių, gavęs Fondo pasaulietinį išsilavinimą, tiesiog suspinduliavo.

- Aš žinau, ką darau, - tarė jis. - Prisimenate, kaip pirmąkart jus susitikau pernai?

- Pirklių suvažiavime.

- Teisingai. Jūs vedėte tą susirinkimą. Jūs parodėte tiems raudonsprandžiams veršiams jų vietą, o paskui įsikišote juos į kišenę ir išėjote su jais. Be to, jus myli Terminuso žmonės. Be to, jums būdingas tam tikras žavesys ar bent jau solidi tikro avantiūristo reputacija, nors tai vienas ir tas pats.

- Labai gerai, - sausai atsakė Melou. - Tačiau kodėl dabar?

- Todėl, kad dabar atsirado galimybė. Ar žinote, kad švietimo ministras įteikė atsistatydinimo pareiškimą? Apie tai dar viešai nekalbama, bet taip yra.

- O jūs iš kur žinote?

- Tai... tai neturi reikšmės, - jis pasibjaurėdamas mostelėjo ranka. - Taip jau yra. Veiksmo partijoj matyti aiškus skilimas, mes galim pribaigti ją nors ir dabar, atvirai iškeldami pirklių lygiateisiškumo klausimą ar, greičiau, demokratijos klausimą: kas už, kas prieš.

Melou atsilošė ir įsispoksojo į savo storus pirštus.

- Ach, ach, labai gaila, Tverai, bet kitą savaitę aš išskrendu su reikalais. Jums teks pasiieškoti ko nors kito.

Tveras išpūtė akis:

- Su reikalais? Kokiais reikalais?

- Itin superslaptais. Pátrigubintas A laipsnio skubumas ir taip toliau, ir panašiai. Teko pasikalbėti su mero asmeniniu sekretoriumi.

- Su tuo žalčiu Satu? - Haimas Tveras smarkiai susijaudino. - Apgaulė. Tas šunsnukis nori jumis atsikratyti. Melou...

- Palaukit! - Melou ranka nusileido ant sugniaužto pašnekovo kumščio. - Nesikarščiuokit. Jeigu tai pinklės, vieną gražią dieną aš sugrįšiu atsiskaityti. Jeigu ne, tada to žalčio Sato veiksmai mums parankūs. Paklausykite, artėja Seldono krizė.

Melou laukė kokios nors reakcijos, tačiau jos nebuvo.

Tveras tebespoksojo buku žvilgsniu.

- O kas ta Seldono krizė?

- O, Galaktika! - pykčiu sprogo priblokštas Melou. - Tai kokį velnią jūs veikėte mokykloje? Ir iš viso, ką jūs norite pasakyti tokiu idiotišku klausimu?

Senyvas jo pašnekovas susiraukė:

- Gal jūs paaiškintumėt...

Po ilgos pauzės Melou lėtai prabilo:

- Aš paaiškinsiu. - Jis žvelgė iš padilbų. - Kai Galaktinė Imperija pakraščiuose pradėjo irti, kai jos tolimosios sritys paskendo

barbariškume ir atskilo, Haris Seldonas ir jo pasekėjai psichologai čia, vidur šitos maišaties, sukūrė koloniją, Fondą, kad mes išsaugotume meną, mokslą bei technines žinias ir taptume Antrosios Imperijos branduoliu.

- A, taip, taip...

- Aš dar nebaigiau, - šaltai nukirto pirklys. - Fondo ateitis buvo iš anksto suplanuota psichoistorijos mokslo, kuris tada buvo pasiekęs itin aukštą lygį. Sąlygos buvo sudarytos tokios, kad mes neišvengiamai susidurtume su serija krizių, kurios mus skatintų greičiau eiti mums skirtu keliu į būsimąją Imperiją. Kiekviena krizė, kiekviena Seldono krizė, ženklina naują mūsų istorijos epochą. Dabar mes artėjame prie vienos iš jų, prie trečiosios.

- Na, žinoma! - Tveras gūžtelėjo pečiais. - Turėjau prisiminti. Bet aš baigiau mokyklą taip seniai - žymiai anksčiau už jus.

- Ko gero. Bet pamirškim tai. Dabar svarbiausia, jog mane siunčia į patį šios krizės židinį. Neįmanoma nuspėti, su kokiomis naujienomis aš grįšiu, o Tarybos rinkimai vyksta kasmet.

Tveras pažvelgė į jį.

- Kažką suuodėte?

- Ne.

- Turit kokių nors konkrečių planų?

- Neturiu nė menkiausių plano apmatų.

- Štai kaip?

- Štai taip - visiškai nieko. Kažkada Hardinas pasakė: "Kad pavyktų, neužtenka tiktai viską suplanuoti. Reikalinga ir improvizacija". Aš improvizuosiu.

Tveras abejodamas palingavo galvą, jie atsistojo, žvelgdami vienas į kitą.

Staiga Melou nei iš šio, nei iš to, bet labai dalykiškai pasiūlė:

- Klausykit, skriskite ir jūs kartu. Ko išsižiojote? Juk buvote pirkliu prieš nuspręsdamas, kad politika - patrauklesnis užsiėmimas. Bent jau aš esu tai girdėjęs.

- Kur jūs skrendate? Bent tiek pasakykit.

- Link Vasalianos Tarpeklio. Negaliu pasakyti tiksliau, kol mes dar ne kosmose. Ką jūs į tai?

- O jeigu Satas nuspręs, kad būčiau ten, kur jis gali mane stebėti?

- Vargu. Jeigu jis nori atsikratyti manimi, kodėl neatsikračius ir jūsų? Be to, nė vienas pirklys neskrenda į kosmosą, nesurinkęs įgulos. Aš galiu imti į laivą, ką tik noriu.

Vyresniojo pašnekovo akyse užsižiebė keisti žiburėliai:

- Gerai, aš skrendu. - Jis ištiesė ranką. - Tai bus pirmoji mano kelionė po trejų metų pertraukos.

Melou suėmė ir paspaudė ištiestą ranką.

- Gerai! Viskas puiku! Dabar man belieka pasiieškoti vyrukų. Jūs žinote, kur stovi "Tolimoji žvaigždė"? Tada pasimatysim rytoj. Iki!

4

Korela buvo gana dažno istorijos reiškinio pavyzdys: respublika, kurios vadovas turėjo absoliutaus monarcho atributus, išskyrus titulą. Todėl joje viešpatavo įprastas tokiais atvejais despotizmas, nevaržomas netgi tų dviejų aplinkybių, kurių paiso tituluoti monarchai: karališkosios garbės ir rūmų etiketo.

Materialinio išsivystymo lygis buvo žemas. Galaktinės Imperijos dienos nuėjo užmarštin, palikdamos vienintelį savo atminimą - nebylius paminklus ir sugriuvusius pastatus. Fondo laikai dar neišaušo, o Korelos valdovas, Komandoras Asperas Argas, buvo tvirtai pasiryžęs, griežtai kontroliuodamas pirklių ir drausdamas misionierių veiklą, neleisti tai aušrai išaušti niekada.

Pats kosmodromas buvo apšiuręs, apgriuvęs ir paliko "Tolimosios žvaigždės" įgulai be galo slogų įspūdį. Pripelijęs angarai, pelėsiais tvoskė ir visa atmosfera. Haimas Tveras, dėliodamas pasiansą, dirgliai muistėsi.

Hoberas Melou susimąstęs ištarė:

- Neblogos čia perspektyvos prekybai.

Jis tylėdamas žvalgėsi pro iliuminatorių. Daugiau apie Korelą kol kas nebuvo ką pasakyti. Kelionė į čia praėjo be nuotykių.

Korelos eskadrą, apsupusią "Tolimąją žvaigždę", sudarė maži, suluošinti, senąją šlovę sunkiai beprimenantys laiviūkščiai ir kažkokie sunkūs, šleivi, kreivi griozdai. Jie nepatikliai išsirikiavo per saugų atstumą. Atstumas išliko iki dabar, nors laivas stovėjo jau visą savaitę, o Melou prašymas paskirti jam audienciją, pasiųstas vietinei valdžiai, vis dar nesulaukė jokio atsakymo.

- Gera vieta prekybai, - pakartojo Melou. - Sakyčiau, nepaliesti dirvonai.

Haimas Tveras nekantriai pakėlė galvą ir nubloškė į šalį kortas.

- Ką, po velnių, tu ketini daryti, Melou? Įgula niurzga, karininkai susirūpinę, o mane kamuoja smalsumas...

- Smalsumas? Dėl ko?

- Dėl situacijos. Ir dėl tavęs. Ką mes čia veikiam?

- Laukiam.

Senasis pirklys šniurkštelėjo nosimi ir paraudo.

- Tu eini aklai, Melou, - suburbėjo jis. - Aplink lauką sargyba, viršuje laivai. O jeigu jie mus susprogdins ir nė šlapios vietos nepaliks?

- Tam jie turėjo visą savaitę.

- Gal jie laukia pastiprinimo?

Tvero žvilgsnis buvo aštrus ir nepalenkiamas.

Netikėtai Melou atsisėdo.

- Taip, aš galvojau apie tai. Matai, problema pakankamai paini. Visų pirma, mes nusileidom čia be jokių trukdymų. Gal tai nieko nereiškia, nes pernai prapuolė tik trys laivai iš daugiau nei trijų šimtų. Jei skaičiuosime procentais, nėra daug.

- Tačiau tai gali reikšti, jog jie turi mažai laivų, aprūpintų atomine galia, ir kad jie be ypatingo reikalo nenori pasirodyti jų turį, kol tokių laivų skaičius neišaugs. Kita vertus, šis faktas gali reikšti, jog jie iš viso neturi atominės energijos. O gal turi, tačiau tai slepia bijodami, kad mes ko nors nesužinotume. Galų gale viena yra piratiškai puldinėti lengvai ginkluotus prekybinius laivus, o visai kas kita bandyti apkvailinti akredituotą Fondo pasiuntinį, kada jau pats jo atvykimo faktas gali reikšti, jog Fondui pradeda kilti įtarimai.

- Turint omenyje visa tai...

- Palauk, Melou, palauk. - Tveras iškėlė rankas. - Tu baigi mane paskandinti šnekose. Ko tu sieki? Tiktai be didelių išvedžiojimų.

- Jų reikia, Tverai, kitaip tu nieko nesuprasi. Ir vieni, ir kiti - mes laukiam. Jie nežino, ko man čia reikia, o aš nežinau, ką jie turi. Tačiau aš blogesnėje padėtyje, nes esu vienas, o jų čia ištisas pasaulis - galimas dalykas, turintis atominę energiją. Be abejonės, tai pavojinga. Be abejonės, iš mūsų gali likti šlapia vieta. Bet mes tą žinojome dar prieš išskrisdami. Ką mes dar galim padaryti?

- Aš ne... Čia dabar kas?

Melou ramiai pakėlė galvą ir įjungė imtuvą. Ekranas nušvito ir jame pasirodė griežtas budinčio seržanto veidas.

- Kalbėkite, seržante.

- Atleiskite, sere, - tarė seržantas. - Vyrai įsileido į laivą Fondo misionierių.

- Ką tokį? - Melou veidas įgavo vyšninę spalvą.

- Misionierių, sere. Jam reikalinga medicininė pagalba, sere...

- Už tokius darbus ne vienam greit taip pat prireiks medicininės pagalbos, seržante. Įsakykite visiems būti kovinėje parengtyje.

Poilsio kambarys liko beveik tuščias. Praėjus penkioms minutėms po įsakymo, prie pabūklų jau buvo ir tie, kurie nebudėjo. Greitis buvo laikomas itin didele vertybe tarpžvaigždinėse Periferijos platybėse, kur viešpatavo anarchija, o Melou laivo įgula kaip tik pasižymėjo šiuo privalumu.

Melou lėtai įėjo ir atidžiai, iš visų pusių apžiūrėjo misionierių. Jo žvilgsnis nuslydo prie leitenanto Tinterio, kuris sumišęs pasitraukė į šalį, ir prie budinčio seržanto Demeno, kurio akmeninis veidas ir tvirtai suręsta figūra gožė leitenantą.

Vyresnysis pirklys pasisuko į Tverą, susimąstęs patylėjo, po to tarė:

- Na, Tverai, patylom sušauk čia visus karininkus, išskyrus koordinatorius ir trajektorininkus. Iki tolesnių įsakymų visiems likti savo vietose.

Penketą minučių buvo tylu, tiktai Melou triukšmingai atidarinėjo tualeto kabinų duris, žvilgtelėjo už baro, užtraukė užuolaidas

ant storų iliuminatorių stiklų. Pusei minutės jis iš viso buvo išėjęs iš kambario, o grįžo kažką išsiblaškęs beniūniuodamas.

Vidun suėjo karininkai. Paskui juos įžengė Tveras ir tyliai uždarė duris.

- Visų pirma, - lėtai ištarė Melou, - kas įleido šį žmogų, neatsiklausęs manęs?

Budintysis seržantas išėjo į priekį. Visų žvilgsniai nukrypo į jo pusę.

- Atleiskite, sere, neįmanoma pasakyti, kas konkrečiai. Tai buvo savotiškas visuotinis sprendimas. Juk jis, taip sakant, vienas iš mūsiškių, o tie svetimšaliai čia...

Melou griežtai nukirto:

- Man suprantami jūsų jausmai, seržante. O tie žmonės, jie buvo pavaldūs jums?

- Taip, sere.

- Kai visa tai baigsis, jie gaus atsėdėti savo kajutėse po savaitę namų arešto. Jūs pats atleidžiamas nuo visų vadovo pareigų tokiam pačiam laikui. Aišku?

Seržanto veido išraiška nė trupučio nepasikeitė, tiktai jo pečiai truputį sulinko.

- Taip, sere, - aiškiai atsakė jis.

- Galite eiti prie savo ginklų pulto.

Už jo nugaros užsidarė durys ir tarp susirinkusiųjų prabėgo šurmuliukas.

Įsiterpė Tveras:

- Už ką jie nubausti, Melou? Juk žinote, kad korelai žudo misionierius, kurie pakliūva į jų rankas.

- Veiksmas, prieštaraujantis mano įsakymams, jau savaime blogybė, kokiomis priežastimis jis bebūtų teisinamas. Niekas neturėjo išeiti iš laivo ar įeiti į jį be mano leidimo.

Leitenantas Tinteris nesutikdamas sumurmėjo:

- Septynias dienas nieko neveikti! Kas po to gali kalbėti apie discipliną?

Melou balsas buvo ledinis:

- Aš galiu. Idealiomis aplinkybėmis iš disciplinos jokios naudos. Aš pasieksiu, kad ji būtų net mirties akivaizdoj, nes kitaip ji bevertė. Kur tas misionierius? Atveskite jį pas mane.

Pirklys atsisėdo. Į priekį atsargiai buvo išvestas žmogus su purpurine mantija.

- Koks jūsų vardas, šventasis tėve?

- E? - Purpurinė figūra pribangavo prie Melou. Misionieriaus akys buvo bereikšmės, ant smilkinio puikavosi mėlynė. Jis nekalbėjo ir, kiek Melou galėjo prisiminti, iki tol nebuvo net sujudėjęs.

- Jūsų vardas, šventasis tėve?

Misionierių staiga užliejo kažkokios karštligiškos gyvybės banga. Jis išskėtė rankas, tarsi norėdamas visus apkabinti.

- Sūnau mano, vaikai mano. Te visuomet jus lydi sauganti Galaktinės Dvasios ranka.

Tveras išėjo į priekį. Jo žvilgsnis buvo susirūpinęs, balsas kimus.

- Jis gi ligonis. Nuveskit kas nors jį į lovą. Melou, įsakykite, kad jį paguldytų, kad juo pasirūpintų. Jis smarkiai sumuštas.

Sunki Melou ranka nustūmė jį šalin.

- Tverai, nesikiškite, nes išgrūsiu iš čia. Jūsų vardas, šventasis tėve?

Misionierius sudėjo rankas tarsi maldai.

- Jūs apsišvietę žmonės, gelbėkite mane nuo tų stabmeldžių!

Iš jo lūpų pasipylė žodžių srautas:

- Gelbėkit mane nuo šitų galvijų ir tamsuolių, kurie nori mane suplėšyti ir įžeisti savo nusikaltimais Galaktikos Dvasią. Aš esu Džordas Parma, anakreonietis. Mokiausi Fonde, pačiame Fonde, mano vaikai. Aš Dvasios žynys, kuriam buvo atskleistos visos paslaptys. Aš atvykau čia, pašauktas savo vidinio balso. - Jis gaudė orą. - Aš patyriau kančias šitų netikėlių rankose. Jūs - Dvasios vaikai, todėl aš Dvasios vardu prašau - apginkite mane nuo jų.

Jo žodžius nustelbė metalinis balsas, pasigirdęs iš pavojaus sistemos garsiakalbio:

- Matyti priešo daliniai! Laukiame nurodymų.

Visų akys nesąmoningai nukrypo į garsiakalbį.

Melou riebiai nusikeikė. Jis įjungė atgalinį ryšį ir subliuvo:

- Stebėti toliau! Viskas! - ir vėl išjungė.

Jis nusiyrė prie storų užuolaidų, kurios nuo jo prisilietimo prasiskyrė, ir niūriai pažvelgė pro iliuminatorių.

Priešo daliniai! Jų buvo keletas tūkstančių: artinosi didžiulė korelų minia. Vilnijanti žmonių jūra buvo užliejusi visą kosmodromą nuo vieno krašto iki kito. Šaltoje, aštrioje magnio prožektorių šviesoje buvo matyti, kaip pirmosios eilės slenka vis artyn ir artyn.

- Tinteri! - Pirklys nepasisuko, tačiau net jo sprandas buvo raudonas. - Įjunkite išorinį garsiakalbį ir sužinokite, ko jie nori. Paklauskite, ar tarp jų yra įstatymo įgaliotų atstovų. Nieko nežadėkite ir negrasinkite, kitaip aš jus nudobsiu.

Tinteris pasisuko ir išėjo.

Melou pajuto ant peties sunkią ranką ir numetė ją šalin. Tai buvo Tveras. Jis tulžingai sušnypštė Melou į ausį:

- Privalai apginti tą žmogų. Priešingu atveju tu nebūsi nei padorus, nei garbingas. Jis iš Fondo, ir galų gale jis juk dvasininkas. Šitie laukiniai tonai... Ar tu girdi mane?

- Girdžiu, Tverai. - Melou balsas skambėjo kandžiai. - Turiu čia ir daugiau reikalų negu misionierių apsauga. Aš pasielgsiu taip, gerbiamasis, kaip man reikės, ir, prisiekiu Seldonu bei visa Galaktika, jeigu bandysi mane sustabdyti, perplėšiu tavo prismirdusią gerklę. Nesipainiok man ant tako, Tverai, arba tau galas.

Jis apsigręžė ir praėjo pro Tverą.

- Jūs! Jūsų šventenybe Parma! Ar jūs žinojote, kad, pagal konvenciją, nė vienas Fondo misionierius neturi teisės įkelti koją į Korelos teritoriją?

Misionierių krėtė drebulys.

- Aš turiu eiti ten, kur veda Dvasia, mano sūnau. Jeigu tamsuoliai stengiasi atstumti jiems nešamą šviesą, ar begali būti aiškesnis ženklas, kad ta šviesa jiems reikalinga?

- Ne apie tai kalba, šventasis tėve. Jūs esate čia, pažeisdamas tiek Korelos, tiek ir Fondo įstatymus. Aš neturiu teisės jūsų ginti.

Misionierius vėl iškėlė rankas į viršų. Ankstesnysis jo sumišimas praėjo. Kimiai sudžeržgėjo laivo išorinių ryšių sistema, pasigirdo prislopintas įniršusios minios ošimas. Nuo tų garsų misionieriaus akys užsidegė laukiniu siaubu.

- Girdite? Ir jūs kalbate man apie įstatymus, apie įstatymus, sukurtus žmonių? Yra aukštesni įstatymai. Argi neliepė Galaktikos Dvasia: "Nestovėk abejingas, matydamas savo artimo kančią". Argi ji nesakė: "Kaip tu elgsiesi su pažemintaisiais ir beginkliais, taip ir su tavimi bus elgiamasi". Argi jūs neturite ginklų? Neturite laivo? Ar už jūsų pečių nestovi Fondas? Negi visur ir viskam neviešpatauja Dvasia, kuri valdo Visatą? - jis nutilo, kad įkvėptų oro.

Galingas "Tolimosios žvaigždės" išorinis balsas nutilo. Grįžo susirūpinęs leitenantas Tinteris.

- Kalbėkit! - trumpai paliepė Melou.

- Sere, jie reikalauja, kad išduotume jiems Džordą Parmą.

- O jeigu ne?

- Grasinimų buvo visokių, sere. Sunku susigaudyti. Jų tiek daug... ir jie atrodo visiškai pamišę. Yra vienas, kuris sakosi esąs to rajono gubernatorius ir turįs policijos įgaliojimus, bet jis aiškiai veikia ne sava valia.

- Sava ar ne sava, - gūžtelėjo pečiais Melou, - jis valdžios atstovas. Pasakykit jiems, kad jeigu tas gubernatorius ar policininkas, ar kas jis ten bebuvęs, ateis prie laivo vienas, jis galės pasiimti Džordą Parmą.

Staiga jo rankoje atsirado ginklas.

- Aš nežinau, kas yra nepaklusnumas, - pridūrė jis. - Niekada neteko tokio dalyko patirti. Bet jeigu atsiras bent vienas, kuris mano, kad gali mane mokyti, aš pasiruošęs ir jį šio to pamokyti.

Ginklas lėtai atsisuko į Tverą. Senajam pirkliui prireikė nemažų pastangų, kad jo veidas išsilygintų, o rankos atsigniaužtų ir nusvirtų. Kvėpavo jis garsiai šnirpšdamas.

Tinteris išėjo, ir po penketo minučių nuo minios atsiskyrė geibi figūrėlė. Ji artinosi lėtai ir neryžtingai. Žmogus aiškiai buvo sukaustytas baisaus siaubo. Dusyk jis buvo besigręžiąs atgal ir

dusyk grasinantis, kraupus daugiagalvio monstro maurojimas privertė jį vėl eiti į priekį.

- Taip, - Melou mostelėjo rankiniu blasteriu, kuris vis dar tebebuvo jo rankoje. - Granai ir Apšarai, išveskite jį.

Misionierius sukliko. Jis iškėlė rankas, o jo sustingę pirštai styrojo į viršų. Sunkios, plačios rankovės nudribo ant pečių, apnuogindamos liesas rankas su išsišovusiomis venomis. Akimirką blykstelėjo kažkokia šviesa, kuri tuoj pat užgeso. Melou sumirksėjo ir vėl paniekinamai mostelėjo į misionierių.

Du kareiviai nutempė jį prie išėjimo, o jis blaškėsi ir svaidėsi prakeiksmais:

- Tebūnie prakeiktas išdavikas, kuris atiduoda artimą savo, pasmerkia jį patyčioms ir mirčiai. Teapkursta jo ausys, kurios kurčios silpnojo maldavimams. Teapanka akys, kurios aklos nekaltojo kančioms. Tegu amžiams aptemsta siela, susidėjusi su tamsiosiomis jėgomis...

Tveras užspaudė rankomis ausis. Melou spragtelėjo blasterio saugiklį ir įsidėjo ginklą į dėklą.

- Išsiskirstykit, - ramiai paliepė jis. - Kiekvienas į savo vietą. Kovinė parengtis išlieka šešias valandas po minios išsiskirstymo. Po to dar keturiasdešimt aštuonioms valandoms padvigubinti budėtojų postus. Kol kas viskas, iki tolimesnių įsakymų. Tverai, eikite su manim.

Jie buvo Melou kajutėje. Melou parodė kėdę ir Tveras atsisėdo. Jo kresna figūra tarsi susitraukė.

Melou sardoniškai žvelgė į jį.

- Tverai, - pasakė jis. - Aš nusivylęs. Atrodo, tie treji metai politikoje ištrynė tavo pirkliškus įpročius. Įsimink, Terminuse aš gal ir demokratas, bet savo laive aš tvarkysiuosi taip, kaip manau esant reikalinga, nevengdamas jokių priemonių, neišskiriant ir tironijos. Aš dar niekada nesu pakėlęs blasterio prieš savo žmones. Nebūtų to prireikę ir šiandien, jeigu ne tavo išsišokimai. Tverai, šiame laive tu neturi oficialių pareigų, esi čia mano kvietimu ir aš pasiruošęs būti su tavimi malonus, kol esam dviese. Tačiau nuo šio

momento mano karininkų ir eilinių akivaizdoje aš tau esu seras, o ne Melou. Kai aš ką nors įsakysiu, tu šoksi vykdyti mano įsakymo mitriau už bet kurį trečios kategorijos naujoką, bent jau dėl viso pikto, kad dar greičiau nebūtum sukaustytas grandinėmis ir patupdytas į triumą.

Partijos lyderis pabandė nuryti nesančias seiles.

- Atleisk, - per jėgą išspaudė jis.

- Atsiprašymas priimtas! Paspausim vienas kitam ranką?

Glebūs Tvero pirštai paskendo didžiulėje Melou letenoje. Tveras tarė:

- Mano motyvai buvo kuo geriausi. Sunku atiduoti žmogų, kad jį nulinčiuotų. Tas klišakojis gubernatorius, ar kas jis ten, jo neapsaugos. Tai žmogžudystė.

- Niekuo negalėjau padėti. Atvirai šnekant, visa ta istorija pakankamai įtartina. Tu nepastebėjai?

- Ko nepastebėjau?

- Kosmodromas yra pačiame tingaus ir apsnūdusio sektoriaus viduryje. Staiga nei iš šio, nei iš to atsiranda pabėgęs misionierius. Iš kur? Jis bėga čia. Atsitiktinumas? Susirenka milžiniška minia. Iš kur? Artimiausias padoresnis miestas ne mažiau kaip už šimto mylių. Tačiau jie atsiranda čia per pusvalandį. Kaip?

- Kaip? - aidu pakartojo Tveras.

- Gali būti, kad misionierių atgabeno čionai ir paleido vietoje jauko. Mūsų bičiulis, šventasis tėvas Parma, buvo kažko labai jau sumišęs. Regis, per visą tą laiką, kiek buvo pas mus, jis taip ir neatsikvošėjo.

- Žiaurus elgesys... - karčiai sumurmėjo Tveras.

- Gali būti! O gal buvo viliamasi, jog pabus mūsų riteriški jausmai ir mes kaip kvailiai imsimės ginti tą žmogų, pažeisdami ir Korelos, ir Fondo įstatymus. Pasilikti jį laive būtų tolygu agresijos aktui prieš Korelą, ir Fondas nebūtų turėjęs juridinio pagrindo apginti mus.

- Tai... tai labai jau neįtikėtina.

Atgijo garsiakalbis, užbėgdamas už akių Melou atsakymui:

- Sere, gautas oficialus pranešimas.

- Tuoj pat perduokit man!

Iš angos spragtelėdamas iššoko blizgantis cilindras. Melou jį atidarė ir iškratė pasidabruotą ritinėlį. Jis reikšmingai patrynė lapelį tarp nykščio ir smiliaus ir tarė:

- Teleportuotas tiesiog iš sostinės. Asmeninis Komandoro blankas.

Greitai peržvelgęs tekstą, jis trumpai nusijuokė:

- Taigi, mano įtarimai buvo labai jau neįtikėtini, ar ne?

Jis mestelėjo lapelį Tverui ir pridūrė:

- Praėjus pusvalandžiui po to, kai perdavėm misionierių, mes pagaliau gaunam mandagų pakvietimą aplankyti jo šviesybę Komandorą. Ir tai pralaukus septynias dienas. Manau, mes išlaikėm egzaminą.

5

Komandoras Asperas, kaip jis pats tvirtino, buvo paprastas žmogus. Jo susitaršiusių žilų plaukų liekanos kaip papuola dribo ant pečių, marškinius aiškiai reikėjo skalbti, o kalbėjo jis sniaukrodamas.

- Tai ne gyrimasis, pirkly Melou, - tarė jis. - Ne akių dūmimas. Mano asmenyje jūs matote tiktai pirmąjį šios valstybės pilietį. Kaip tik tai ir reiškia Komandoro titulas, o kitų titulų aš neturiu.

Atrodė, jog viskas jam kelia begalinį pasitenkinimą.

- Tiesą sakant, man atrodo, jog tai ir yra vienas ryškiausių Korelos ir jūsų šalies panašumų. Kiek žinau, jūsų liaudis taip pat džiaugiasi visomis respublikos teikiamomis malonėmis, lygiai kaip ir mes.

- Visiškai teisingai, Komandore, - niūriai sutiko Melou, mintyse nusipurtęs nuo tokio sulyginimo. - Kaip tik šį faktą aš ir laikau viena svarbiausių prielaidų tolimesniems taikiems ir draugiškiems mūsų vyriausybių santykiams.

- Taikiems! O! - Skysta žila Komandoro barzdelė sukrutėjo, veidui įgaunant sentimentalumo grimasą. - Nemanau, kad Periferijoje atsirastų kitas toks žmogus, kurio širdžiai būtų taip artimi Taikos idealai, kaip jie artimi man. Galiu ranką prie širdies pridėjęs pasakyti, kad nuo to laiko, kai aš pakeičiau savo šlovingąjį tėvą prie valdžios vairo, čia visada viešpatavo Taika. Gal man nederėtų taip kalbėti, - jis negarsiai krenkštelėjo, - bet man sakė, kad mano liaudis ar, greičiau, mano bendrapiliečiai, mane vadina Visų Mylimuoju Asperu.

Melou apmetė žvilgsniu kruopščiai prižiūrimą sodą. Galimas dalykas, tie tvirti vyrukai, stypsantys pačiose netikėčiausiose sodo vietose su keistos konstrukcijos, tačiau neabejotinai pavojingais ginklais, buvo atsargumo priemonė prieš jį patį. Tai būtų visiškai suprantama. Bet aukštos, plienu apjuostos sienos, apsupusios rūmus, visiškai neseniai buvo sutvirtintos - šitai buvo aiškiai matyti. Keistokas Visų Mylimojo Aspero užsiėmimas.

Jis tarė:

- Tuomet man pasisekė, kad susitikau su jumis, Komandore. Įvairiausi gretimų pasaulių despotai ir monarchai, nebūdami apsišvietusiais vadovais, dažnai nepasižymi savybėmis, už kurias liaudis galėtų juos mylėti.

- Pavyzdžiui? - Komandoro balse pasigirdo atsargumo gaidelė.

- Pavyzdžiui, jie negalvoja apie savo liaudies interesus. Tuo tarpu jūs kuo puikiausiai turėtumėte juos suprasti.

Jiems lėtai bevaikštinėjant, Komandoro žvilgsnis buvo visą laiką įsmeigtas į žvyru nubarstytą takelį, o sudėtos už nugaros rankos glostinėjo viena kitą.

Melou ramiu balsu tęsė:

- Iki šiol mūsų dviejų valstybių prekybą sunkino įvairūs apribojimai, kuriuos jūsų vyriausybė įvedė mūsų pirkliams. Įsitikinęs, jog jūs jau seniai supratote, kad neribojama prekyba...

- Laisva prekyba! - suniurnėjo Komandoras.

- Ką gi, laisva prekyba. Jūs turėtumėte suprasti, kad ji pasitarnautų abiejų valstybių labui. Jūs turite dalykų, kurių norime mes,

o mes turime to, ko norėtumėte jūs. Reikia tik skatinti mainus ir sulauksime suklestėjimo. Toks apsišvietęs žmogus, kaip jūs, liaudies draugas... sakyčiau, netgi žmogus iš liaudies... supras viską be jokių paaiškinimų. Būtų tiesiog įžeidimas tai aiškinti tokiam protingam žmogui, kaip jūs.

- Teisybė! Aš suprantu. Bet ar suprantate jūs? - Jo žodžiai beveik priminė skundą. - Jūsų žmonės visada elgėsi taip neprotingai. Aš visada už prekybą, kuri skatintų mūsų ekonomikos vystymąsi, bet tik ne jūsų sąlygomis. Aš juk nesu čia visagalis, - jo balsas tapo garsesnis. - Aš tik viešosios nuomonės reiškėjas. Mano liaudis neketina prekiauti purpuriniais ar auksiniais niekniekiais.

Melou sukluso.

- Religiniai įpareigojimai?

- Juk visada kaip tik taip ir būna. Be abejonės, jūs prisimenate, kas nutiko Askonai prieš dvidešimt metų. Pirmiausiai jūs pardavėte jiems šiokių tokių prekių, paskui pareikalavote suteikti visišką laisvę misionierių veiklai, kad būtų teisingai naudojamasi jūsų technika, bei sukurti Sveikatos šventyklas. Po to sekė dvasinių mokyklų steigimas, religijos tarnų autonomija. O rezultatas? Askona dabar neatsiejama Fondo sistemos dalis, o Didysis Magistras neturi teisės net savo apatinių baltinių vadinti savais. O ne! Ne, ne! Nepriklausomos liaudies šlovė niekada šito nepatirs.

- Tai, apie ką jūs kalbate, visiškai nesusiję su mano pasiūlymu, - įsiterpė Melou.

- Ne?

- Ne. Aš vyresnysis pirklys. Mano religija - pinigai. Visa ta mistika ir misionierių fokusai mane erzina. Aš netgi patenkintas, kad jūs jų nepriimate. Tai byloja, jog esame artimų pažiūrų žmonės.

Komandoras spigiai ir trūkčiojamai nusijuokė:

- Gerai pasakyta! Fondui reikėjo atsiųsti tokį, kaip jūs, jau anksčiau.

Jis draugiškai uždėjo ranką ant galingo pirklio peties.

- Bet, gerbiamasis, jūs man pasakėte tik pusę tiesos. Pasakėte, ko nesiekiate. O dabar pasakykite, kokia iš viso to nauda.

- Vienintelė nauda, Komandore, kad jūs būsite apsunkintas neišmatuojamų turtų našta.

- Nejaugi? - šniurkštelėjo šis. - Kam man tie turtai? Pats tikriausias lobis - tai liaudies meilė. O ją aš turiu.

- Jūs galite turėti ir viena, ir kita, kadangi auksą galima žarstyti viena ranka, o meilę - kita. Ką apie tai pasakysit?

- Na, šitai, jaunuoli, būtų gana įdomus dalykėlis, jeigu tik būtų įmanoma. Kaip jūs ketinate tą padaryti?

- O, yra daugybė būdų. Sunkiausia pasirinkti kurį nors vieną. Pažiūrėkim. Na, kad ir prabangos dalykai. Štai, pavyzdžiui, šitas daiktelis...

Melou atsargiai ištraukė iš vidinės kišenės plokščią grandinėlę.

- Kad ir tai.

- Kas čia?

- Reikėtų pademonstruoti. Gal galėtumėte pakviesti kokią nors merginą? Bet kokią jauną moteriškę. Ir didelį veidrodį visu ūgiu.

- Chm... m... Tada eime vidun.

Komandoras savo būstą vadino namu. Paprasti žmonės jį neabejotinai turėjo vadinti rūmais. Nesugadintam Melou žvilgsniui jis itin priminė tvirtovę. Pastatas buvo aukštumoje, nuo kurios atsivėrė sostinės vaizdas. Pilį juosė storos įtvirtintos sienos, visos jos prieigos buvo saugomos, o architektūra aiškiai skirta gynybai. "Pats tinkamiausias būstas", - kandžiai pamanė Melou, - "Visų Mylimajam Asperui".

Prieš juos stovėjo jauna mergina. Ji žemai nusilenkė Komandorui, kuris tarė:

- Tai viena iš mano žmonos tarnaičių. Ar tiks?

- Puikiausiai!

Komandoras įdėmiai stebėjo, kaip Melou apjuosė grandinėle merginos liemenį ir žingtelėjo atgal.

Komandoras šniurkštelėjo:

- Na, nejaugi ir viskas?

- Gal galėtumėte užtraukti užuolaidas, Komandore. Panele, prie sagties yra nedidelis iškilumas. Prašyčiau truktelėti jį į viršų. Nebijokit, jis nesikandžioja.

Mergina padarė, kas liepta, giliai įkvėpė, pažvelgė į savo rankas ir aiktelėjo.

Nuo jos liemens sklido švelnus, besimainantis įvairiausiomis spalvomis švytėjimas, kuris kilo aukštyn ir sudarė virš galvos spinduliuojančią skystos ugnies karūną. Atrodė, tarsi nuo dangaus būtų nuplėšta šiaurės pašvaistės skiautė ir pritvirtinta prie jos mantijos.

Mergina priėjo prie veidrodžio ir kaip užburta žvelgė į savo atvaizdą.

- Štai, paimkite dar ir šitą. - Melou padavė jai blankių akmenukų vėrinį. - Užsidėkite jį ant kaklo.

Mergina įvykdė paliepimą, ir kiekvienas akmenėlis, patekęs į spinduliuojantį lauką, sužibo sava šviesa, žioruojančia purpuro ir aukso spalvomis.

- Na, kaip jums patinka? - paklausė Melou. Mergina nieko neatsakė, tačiau jos akyse švieste švietė susižavėjimas. Komandoras mostelėjo, ji nenorom paspaudė iškilumą, ir visa didybė išnyko. Mergina išėjo - bet išsinešė prisiminimą.

- Tai jūsų, Komandore, - tarė Melou, - perduokite savo žmonai. Tebūnie tai mažutė dovanėlė nuo Fondo.

- Chmm... - Komandoras laikė diržėlį ir vėrinį rankoje, tarsi norėdamas nustatyti svorį. - Kaip tai daroma?

Melou gūžtelėjo pečiais:

- To reikėtų paklausti mūsų specialistų. Bet tas daiktelis veikia, ir, pabrėžiu, veikia be jokio žynių kišimosi.

- Na, visa tai tik moteriški blizgučiai. Ką su jais veikti? Kuo čia dėti pinigai?

- Pas jus būna puotos, priėmimai, banketai ar kas nors panašaus?

- O, taip.

- Ar įsivaizduojate, kiek damos bus pasiryžusios sumokėti už tokį papuošalą? Ne mažiau kaip tūkstantį!

Komandoras atrodė pritrenktas.

- Ach!

- O kadangi šių grožybių energijos šaltinis veikia ne ilgiau kaip šešis mėnesius, juos būtina dažnai keisti. Mes galime parduoti jums šių blizgučių tiek, kiek tik panorėsite, už geležies partiją, ekvivalentišką tūkstančiui kredų. Jūsų pelnas bus devyni šimtai procentų.

Komandoras įsikirto rankomis sau į barzdą ir atrodė visiškai pasinėręs karštligiškuose apskaičiavimuose.

- O, Galaktika, kaip tos matronos dėl jų grumsis! Aš apribosiu jų kiekį ir priversiu jas varžytis kaip aukcione. Žinoma, nereikia joms žinoti, kad aš pats...

- Jei norite, mes galėsime paaiškinti, kaip veikia fiktyvios korporacijos. O toliau mes, pavyzdžiui, galėtume pasiūlyti visą namų ūkio priežiūros prietaisų rinkinį. Mes turime sudedamų krosnelių, kurios iškeps net pačią kiečiausią mėsą iki jūsų pageidaujamo minkštumo per porą minučių. Mes turime peilių, kurių nereikia galąsti. Turime skalbyklų, atliekančių viską, kas būtina, telpančių bet kurioje spintoje ir veikiančių visiškai automatiškai. Yra taip pat įtaisų ir indams plauti, ir grindims šveisti, ir baldams poliruoti, ir dulkėms susiurbti, yra šviestuvų - žodžiu, turime visko, ko tik panorėsite. Pagalvokite, kaip išaugs jūsų populiarumas, jeigu visa tai padarysite prieinama žmonėms. Pagalvokite apie jūsų gausėjančius turtus, kuriuos susikrausite, turėdamas valstybės monopoliją ir devynis šimtus procentų pelno. Žmonėms tai bus daugybę kartų vertingiau už pinigus, ir jiems visai nebūtina žinoti, kiek už tas prekes mokate jūs. Ir, primenu, nė vienam iš tų dalykų nereikia žynių priežiūros. Visi bus patenkinti.

- Išskyrus jus, atrodo. Kokia jums iš to nauda?

- Tik tokia, kokia pagal Fondo įstatymus priklauso kiekvienam pirkliui. Aš ir mano žmonės pasiimsim penkiasdešimt procentų gauto pelno. Nupirkite viską, ką noriu jums parduoti, ir mes abu išlošime. Išlošime.

Komandoras mėgavosi savo mintimis.

- Kuo, jūs sakėte, norit, kad sumokėtume? Geležimi?

- Geležimi, anglimi, boksitais. Galima ir tabaku, pipirais, magniu, tvirta mediena. Viso to jums tikrai nestinga.

- Skamba neblogai.

- Aš manau. O, beje, dar vienas dalykas, Komandore, aš galiu pertvarkyti jūsų gamyklas.

- A? Kokiu būdu?

- Na, tarkim, jūsų plieno liejyklos. Aš turiu nedidelių rankinių prietaisėlių, kurių padedami jūs sumažinsite produkcijos savikainą iki vieno ankstesniosios vertės procento. Jūs galėsite sumažinti kainas dvigubai ir dar pasidalinti su gamintojais gana svarų pelną. Galiu jums pademonstruoti, ką turiu minty, jei tik jūs man leisite. Ar jūsų mieste yra plieno liejykla? Tai neužims daug laiko.

- Galima suorganizuoti, pirkly Melou. Tačiau rytoj, rytoj. Juk jūs pavakarieniausite su mumis šįvakar?

- Mano žmonės... - buvo bepradedąs Melou.

- Tegul jie visi ateina, - maloningai tarė Komandoras. - Simbolinis draugiškas mūsų dviejų tautų susitikimas. Tai suteiks mums galimybę pratęsti mūsų bičiulišką pokalbį. Bet nepamirškite, - jo veidas pailgėjo ir sugriežtėjo, - jokios religijos. Nemanykite, kad tai atvers vartus jūsų misionieriams.

- Komandore, - sausai atsakė Melou, - duodu jums garbės žodį, kad religija sumažintų mano pelną.

- Tokiu atveju kol kas viskas. Jus palydės atgal į laivą.

6

Komandorienė buvo gerokai jaunesnė už savo vyrą. Jos veidas buvo blyškus ir šaltas, o juodi plaukai prilaižyti ir sušukuoti atgal.

- Ar jūs jau baigėte, mano brangiausiasis ir prakilniausiasis vyre? Visiškai? Tikiuosi, dabar galiu įeiti į sodą? - jos balsas skambėjo spigiai.

- Licija, brangioji, nereikia dramatizuoti, - nuolaidžiai tarė Komandoras. - Tas jaunuolis šį vakarą su mumis vakarieniaus, taigi tu galėsi iki valios su juo pasikalbėti ir netgi pasimėgauti klausydamasi, ką kalbėsiu aš. Kur nors reikės paruošti vietą ir jo žmonėms. Žvaigždės man kužda, kad jų nebus daug.

- Greičiausiai jie pasirodys tikri rajūnai, kemšantys mėsą didžiausiais gabalais, milžiniškais kiekiais lakantys vyną, ir jūs porą naktų stenėsite, skaičiuodamas padarytus nuostolius.

- Na, šįsyk gal neskaičiuosiu. Nepaisant tavo požiūrio, vakarienė turi būti kuo prašmatniausia.

- A, suprantu, - ji paniekinamai nužvelgė savo vyrą. - Kažko jūs labai draugiškai elgiatės su tais barbarais. Ar tik ne dėl to man nebuvo leista dalyvauti pokalbyje? Gal jūsų niekingoje, pajuodusioje sieliūkštėje rezgasi sąmokslas prieš mano tėvą?

- Visiškai ne.

- Ir aš, suprantama, tavimi patikėsiu? Jeigu kada nors vargšę moterį aukojo politikai, užkraudami jai šlykščią santuoką, tai ta moteris buvau aš. Būčiau radusi tinkamesnį vyrą net purviniausiame savosios planetos šiukšlyne.

- Žinote, ką noriu jums pasakyti, mano ledi. Jeigu jums taip patinka, galite grįžti į savo gimtąją planetą. Aš tik pasiliksiu atminimui tą jūsų kūno dalį, kuri man geriausiai pažįstama, tiesiog nupjausiu jūsų liežuvį. O po to, - jis pakreipė galvą tarsi matuodamas, - kad padaryčiau jus dar žavingesnę, nupjausiu jūsų ausytes ir nosytės galiuką.

- Neišdrįsi, tu, suskretęs mopse. Mano tėvas sutrins tavo žaislinį pasaulėlį į meteoritų dulkes. Tiesą sakant, jis ir taip gali tai padaryti, jeigu aš jam pasakysiu, kad tu susidėjai su tais barbarais.

- Chm-m. Na, gerai, nereikia grasinti. Šį vakarą tu pati galėsi išklausinėti tą žmogų. O kol kas, madam, palaikykite savo besimaskatuojantį liežuvį už dantų.

- Tu taip įsakai?

- Na, imk šitą ir tylėk.

Jis užsegė jai ant liemens diržėlį, uždėjo ant kaklo vėrinį, pats truktelėjo rankenėlę ir atsitraukė.

Komandorienei užėmė kvapą, ištiestos rankos sustingo. Paskui ji nedrąsiai palietė vėrinį ir aiktelėjo.

Komandoras patenkintas patrynė rankas ir tarė:

- Galėsi pasipuošti šįvakar. Ir dar gausi. O dabar patylėk.

Ir Komandoro žmona nutilo.

7

Haimas Tveras, nenustygdamas vietoje, krutino koją.

- Ko tavo veidas taip persikreipęs? - paklausė jis.

Hoberas Melou pabudo iš susimąstymo:

- Tu apie mane? Neįsivaizduoju.

- Reikia manyti, vakar kažkas įvyko, na, išskyrus šventę. - Ir staiga tvirtai pridūrė. - Melou, iškilo sunkumų, ar ne?

- Sunkumų? Ne. Kaip tik priešingai. Tiesą sakant, atrodo, aš bandžiau brautis pro atviras duris. Mus per lengvai įsileido į tą plieno liejyklą.

- Įtari, kad tai spąstai?

- O, vardan Seldono, kam tos melodramos? - Melou nuslopino susierzinimą ir jau ramiau pridūrė: - Tiesiog tai reiškia, kad ten nieko nepamatysim.

- Kalbi apie atominę energiją, ar ne? - Tveras susimąstė. - Aš tau pasakysiu. Čia, Koreloje, praktiškai nėra jokių atominės energijos panaudojimo požymių. O užmaskuoti tokią rimtą technologiją, kaip atominė, būtų pakankamai sunku.

- Ne, jeigu ji tik užuomazgoje, Tverai, ir naudojama tiktai kariniams tikslams. Ją rastum tiktai laivų statyklose ir plieno liejyklose.

- Vadinasi, jeigu nieko nerasime ten, tai...

- Tai jie nieko neturi arba slepia. Jei nori, mesk monetą ir pabandyk atspėti.

Tveras palingavo galvą.

- Gaila, kad vakar nebuvau su tavimi.

- Man taip pat gaila, - šaltai tarė Melou. - Būtų visai neprošal buvusi moralinė parama. Deja, sąlygas diktavo Komandoras, o ne aš. Štai, atrodo, už durų mūsų laukia valdovo automobilis, kuris mus nuveš į liejyklą. Ar paėmei visus prietaisus?

- Viską, ko reikia.

8

Gamykla buvo didžiulė, bet joje tvyrojo irimo tvaikas, kurio nepajėgė nustelbti joks paviršutiniškas remontas. Dabar ji buvo tuščia ir nelauktus svečius, Komandorą su jo svita, sutiko nenatūralia tyla.

Melou nerūpestingai drėbtelėjo plieno lakštą ant dviejų laikiklių. Jis paėmė ištiestą instrumentą ir stipriai įsitvėrė odinės rankenos, įtaisytos švininio futliaro viduje.

- Šis instrumentas, - tarė jis, - yra pavojingas, bet lygiai tiek pat pavojingas ir diskinis pjūklas. Tiesiog reikia nekišti artyn pirštų.

Bekalbėdamas jis lengvai perbraukė prietaisu išilgai lakšto. Lakštas greitai ir be garso pasidalino pusiau.

Visi be žado sudrebėjo, o Melou nusijuokė. Jis paėmė vieną pusę ir atrėmė ją sau į kelį.

- Pjovimo gylį galima nustatyti šimtųjų colio dalių tikslumu, o dviejų colių storio lakštą perpjautum lygiai taip pat lengvai, kaip ir šitą. Jeigu tiksliai nustatytumėte pjovimo gylį, galėtumėte padėti plieno lakštą ant medinio stalo ir perpjauti metalą, nepaliesdami medžio.

Sulig kiekviena fraze atominis pjoviklis judėjo, ir po patalpą lakiojo atpjauti plieno gabalėliai.

- Tai tas pats, - tarė Melou, - kaip pjaustyti peiliu, tiktai pjaustomas plienas.

Jis atitraukė pjoviklį.

- Arba, tarkim, jūs turite plokštumą. Jeigu norite, galite sumažinti lakšto storį, pašalinti nelygumus ir rūdis. Žiūrėkite!

Plona, perregima folija nusiraitė nuo antrosios lakšto pusės pirmiausiai šešių colių dydžio skiautelėmis, po to aštuonių ir dvylikos.

- Jeigu reikia gręžti, principas tas pats.

Visi susigrūdo aplink. Tai galėjo būti ir rankų miklumo demonstravimas, ir gatvės fokusininko pasirodymas, ir varjetė, bet iš tikrųjų tai buvo įtikinama prekės reklama. Komandoras Asperas čiupinėjo plieno gabaliukus. Vyriausybės nariai stiepėsi, žvilgčiojo vienas kitam per petį ir šnabždėjosi, o Melou pramušinėjo taisyklingas, dailias, apvalias skylutes, prisilietinėdamas atominiu grąžtu prie colio storumo plieno lakšto.

- Noriu dar šį tą pademonstruoti. Atneškit kas nors du vamzdžius.

Kažkoks garbingas kamerheris, apimtas visuotinio susijaudinimo, šoko vykdyti paliepimo ir išsitepliojo rankas kaip paprasčiausias darbininkas.

Melou pastatė vamzdžius vertikaliai ir vienu rankos mostu nupjovė abiejų galus, o paskui pridėjo abu šviežius pjūvius vieną prie kito. Ir jo rankose buvo vienas vamzdis! Nupjautieji galai neturėjo net atomo dydžio nelygumų. Sudėtos abi pusės sudarė vientisą visumą. Vientisa masė vieninteliu rankos judesiu.

Melou pakėlė žvilgsnį į žiūrovus, buvo besižiojąs kažką sakyti, bet nutilo. Jam užėmė kvapą, o skrandį suspaudė dilgčiojantis šaltis.

Komandoro asmens sargybinis per sumaištį atsidūrė pirmoje eilėje, ir Melou pirmąsyk turėjo progą iš pakankamai nedidelio atstumo apžiūrėti nepažįstamą rankinį ginklą.

Ginklas buvo atominis! Jis negalėjo suklysti: ginklas, šaudantis sprogstamosiomis kulkomis, jokiu būdu neturėtų tokių žiočių. Bet svarbiausia buvo ne tai. Toli gražu ne tai.

Ant ginklo buožės buvo auksinė plokštelė su giliai išgraviruotu atvaizdu - Žvaigždėlaiviu ir Saule!

Tas pats Žvaigždėlaivis ir Saulė puošė visus didžiulius Enciklopedijos originalo tomus, Enciklopedijos, kurią pradėjo ir dar nebuvo užbaigęs leisti Fondas.

Tas pats Žvaigždėlaivis ir Saulė, kurie tūkstantmečius puošė Galaktinės Imperijos vėliavą.

Neparodydamas jį užplūdusių minčių, Melou tęsė:

- Pažiūrėkite į šį vamzdį. Jis vientisas. Žinoma, sujungta ne idealiai, tačiau tai ir neverta daryti rankiniu būdu.

Tęsti triukus nebuvo būtina. Užteks, Melou nusprendė baigti. Jis gavo, ko norėjo. Dabar jo mintyse tebuvo viena: auksinis skritulys su stilizuotais spinduliais ir aptakus cigaro formos kosminis laivas.

Imperijos Žvaigždėlaivis ir Saulė!

Imperija! Šis žodis kėlė virpulį. Praėjo jau pusantro šimtmečio, o ji vis dar tebebuvo gyva kažkur Galaktikos tolumoj. Ir štai ji vėl Periferijoje.

Melou nusišypsojo!

9

"Tolimoji žvaigždė" jau dvi dienas buvo kosmose, kai Hoberas Melou pasikvietė į savo kajutę vyresnįjį leitenantą Droutą, įteikė jam paketą, mikrofilmo ritinėlį ir sidabrišką sferoidą.

- Lygiai po valandos, leitenante, jūs imsite vadovauti "Tolimajai žvaigždei", kol aš grįšiu... o gal ir visam laikui.

Doutas buvo besistojąs, tačiau Melou didingu mostu įsakė jam sėdėti.

- Ramiai, klausykite. Pakete yra tikslios planetos, į kurią turite skristi, koordinatės. Ten jūs lauksite manęs du mėnesius. Jeigu per tą laiką Fondas jus suras, mikrofilmas bus mano ataskaita apie kelionę. O jeigu, - jo balsas pasidarė niūrus, - po dviejų mėnesių aš negrįšiu, ir Fondo laivai jūsų nesuras, skriskite į Terminuso planetą ir atiduokite kapsulę. Supratote?

- Taip, sere.

- Ir niekada, jokiomis aplinkybėmis, nei jūs, nei bet kuris kitas įgulos narys neturi papildyti mano oficialaus raporto.

- O jeigu mus klausinės, sere?

- Tokiu atveju jūs nieko nežinote.

- Taip, sere.

Pokalbis baigėsi, o po penkių minučių nuo "Tolimosios žvaigždės" atsiskyrė kateris.

10

Onumas Baras buvo senas - per senas, kad bijotų. Nuo paskutiniųjų bruzdėjimų laikų jis gyveno vienas žemės pakraštyje. Vienas, tik su knygomis, kurias jam pavyko išgelbėti iš griuvėsių. Jis nebebijojo ko nors prarasti, o užvis mažiausiai bijojo dėl savo varganų gyvenimo likučių, todėl išvydęs nekviestą svečią, net nesusigūžė.

- Jūsų durys buvo atviros, - paaiškino nepažįstamasis.

Jis kalbėjo su akcentu, kapodamas bei trupindamas žodžius, ir Baras pastebėjo prie jo šlaunies keistą ginklą iš žydro plieno. Mažo kambarėlio prieblandoje Baras įžiūrėjo švelnų jėgų lauko, gaubusio žmogų, švytėjimą.

- Nėra reikalo laikyti jas uždarytas, - pavargusiu balsu tarė jis. - Jums ko nors iš manęs reikia?

- Taip. - Nepažįstamasis tebestovėjo kambario viduryje. Jis buvo aukštas ir plačiapetis. - Jūsų namas čia vienintelis.

- Čia negyvenama vietovė, - sutiko Baras, - bet į rytus nuo čia yra miestas. Galiu parodyti jums kelią.

- Paskui. Ar galiu atsisėsti?

- Jeigu kėdės jus išlaikys, - nelinksmai tarė senukas.

Kėdės taip pat buvo senos - šviesesnių jaunystės laikų palikimas.

Nepažįstamasis tarė:

- Aš esu Hoberas Melou. Atvykau iš tolimos provincijos.

Baras linktelėjo ir nusišypsojo:

- Jūsų liežuvis jau seniai jus išdavė. O aš Onumas Baras iš Sivenos, kažkada buvęs Imperijos patricijus.

- Vadinasi, čia Sivena. Aš turėjau tik senus žvaigždėlapius.

- Taip, neabejotinai senus, jeigu supainiojote žvaigždžių padėtis.

Baras sėdėjo visiškai ramus, o svetimšalis pagarbiai nusuko nuo jo žvilgsnį. Senukas pastebėjo, kad atominių jėgų lauko švytėjimas, gaubęs nepažįstamąjį, dingo, ir sausai konstatavo pats sau, jog jis jau nebebaugina atvykėlių ir - gerai tai ar blogai - greičiausiai ir priešų.

- Mano namai vargani ir atsargos kuklios, - tarė jis, - bet jūs galite pasidalinti su manimi tuo, ką turiu, jeigu jūsų skrandžiui tiks juoda duona ir džiovinti kukurūzai.

Melou papurtė galvą.

- Ne, aš sotus ir negaliu delsti. Man tereikia sužinoti, kaip patekti į centrą, ten, kur jūsų vyriausybė.

- Tai lengva padaryti, juo labiau, kad toks skurdžius, kaip aš, niekuo nerizikuoja. Ar jums reikalinga planetos, ar Imperiškojo sektoriaus sostinė?

Jaunuolio akys susiaurėjo:

- Argi tai ne vienas ir tas pats? Čia juk Sivena?

Senasis patricijus lėtai linktelėjo:

- Taip, Sivena. Tačiau Sivena jau nėra Normanų sektoriaus sostinė. Jūsų senas žvaigždėlapis jus vis dėlto nuvedė ne ten. Žvaigždės gali nesikeisti šimtmečius, tačiau politinės ribos labai paslankios.

- Prasti popieriai. Tiesą sakant, netgi visiškai blogi. Ar toli naujoji sostinė?

- Oršoje II. Už dviejų parsekų. Jūsų žvaigždėlapis parodys jums kelią. Ar labai jis pasenęs?

- Jam šimtas penkiasdešimt metų.

- Toks senas? - senukas atsiduso. - Per tą laiką istorija buvo kupina įvykių. Ar žinote juos?

Melou lėtai papurtė galvą.

- Jums pavyko, - tarė Baras. - Provincijoms tai buvo sunkūs laikai, tačiau tik ne Staneliui VI valdant. Bet prieš penkiasdešimt

metų jis mirė. Nuo to laiko - sukilimai ir griuvėsiai, griuvėsiai ir sukilimai.

Baras pagalvojo, kad darosi plepus. Čia jis gyveno atsiskyrėlio gyvenimą ir tiek mažai bebuvo progų su kuo nors pasikalbėti.

Melou netikėtai aštriai paklausė:

- Sakote, griuvėsiai? Iš jūsų kalbos išeitų, kad provincija buvo nualinta.

- Gal dar ne iki galo. Iššvaistyti dvidešimt penkių turtingiausių planetų resursams reikia nemaža laiko. Jeigu palygintume su praeito šimtmečio turtais, mes labai smarkiai smukome ir nėra nė menkiausio požymio, kad viskas galėtų pasisukti į gerąją pusę, bent jau kol kas. Kodėl jus tai domina, jaunuoli? Jūs taip pagyvėjote, jūsų akys šviečia?

Melou vos neplykstelėjo raudoniu, kai blausios Baro akys pažvelgė per giliai į jo paties akis, o senukas nusišypsojo dėl to, ką jose pamatė.

- Paklausykite, - tarė Melou, - aš esu pirklys, atsidūręs pačiame Galaktikos pakraštyje. Aptikau keletą senų žvaigždėlapių ir nusprendžiau paieškoti naujų rinkų. Be abejonės, kalbos apie nualintas provincijas mane jaudina. Negalima uždirbti pinigų planetoje, kurioje jų nėra. Na, pavyzdžiui, kokia padėtis Sivenoje?

Senukas pasilenkė į priekį.

- Negaliu pasakyti. Gal kas ir išeitų, netgi dabar. Tačiau negi jūs pirklys? Jūs labiau panašus į kariškį. Jūsų rankos visą laiką greta ginklo, o skruostikaulį kerta randas.

Melou krestelėjo galvą.

- Ten, iš kur aš atsiradau, įstatymai ne itin gerbiami. Kautynės ir randai - neatsiejama pirklio profesijos dalis. Tačiau kautynės naudingos tik tada, kai jos neša pinigus, o jeigu juos galima pasiimti ir be šito - juo geriau. Taigi ar atsiras čia pakankamai pinigų, dėl kurių vertėtų grumtis? Man regis, kad ką jau ką, o kautynes čia tikrai nesunku surasti.

- Tikrai nesunku, - sutiko Baras. - Galėtumėte prisidėti prie Viskardo armijos likučių Raudonosiose Žvaigždėse. Tiesa, aš

nežinau, kuo tai labiau derėtų vadinti - kova ar piratavimu. Arba galėtumėte prisijungti prie mūsų dabartinio šlovingojo vicekaraliaus, kuris šlovingas tapo žudynių, grobimo ir plėšimo teise. Jis buvo paskirtas į šį postą berniuko Imperatoriaus, kuris po to, suprantama, buvo nužudytas.

Liesi patricijaus skuostai įraudo. Jis užsimerkė, o kai vėl atsimerkė, jo akys ryškiai žėrėjo.

- Negalėčiau pasakyti, kad jūs labai draugiškai nusiteikęs vicekaraliaus atžvilgiu, patricijau Barai, - tarė Melou. - O jeigu aš esu vienas iš jo šnipų?

- Na ir kas iš to? - karčiai paklausė Baras. - Ką jūs galite iš manęs atimti? - jis mostelėjo išdžiūvusia ranka į savo tuščią, apgriuvusį būstą.

- Jūsų gyvybę.

- Ji greitai mane apleis - jau ir taip ji penketą metelių per ilgai užsibuvo. Tačiau jūs nesate vienas iš vicekaraliaus žmonių. Jei būtumėte, ko gero, netgi dabar savisaugos instinktas priverstų mane laikyti liežuvį už dantų.

- Iš kur jūs žinote?

Senukas nusijuokė:

- Jūs atrodote įtarus. Kertu lažybų, jog manote, kad mėginu įvilioti jus į spąstus, priversdamas burnoti prieš vyriausybę. Ne, ne. Aš jau seniai pasitraukiau nuo politikos.

- Pasitraukėte nuo politikos? Negi nuo jos iš viso įmanoma pasitraukti? O kokiais žodžiais jūs apibūdinote vicekaralių? Žudynės, grobimas ir taip toliau. Neatrodo, kad būtumėte objektyvus. Ir neatrodo, kad būtumėte pasitraukęs nuo politikos.

Senukas gūžtelėjo pečiais:

- Prisiminimai gelia, kai užklumpa netikėtai. Paklausykite! Spręskite pats! Kai Sivena buvo provincijos sostinė, aš buvau patricijus ir provincijos senato narys. Mano šeima buvo sena ir garbinga. Vienas iš mano didžiųjų protėvių buvo... Tiek to, nesvarbu. Praeities šlove sotus nebūsi.

- Kiek suprantu, - tarė Melou, - čia vyko pilietinis karas ar revoliucija.

Baro veidas patamsėjo.

- Šiais išsigimusiais laikais pilietiniai karai tampa chroniški, tačiau Sivena laikėsi nuo jų nuošalyje. Valdant Staneliui VI ji suklestėjo beveik taip pat, kaip ir senais laikais. Tačiau po to prasidėjo silpnų imperatorių epocha, o silpnas imperatorius reiškia stiprius vicekaralius. Paskutinysis mūsų vicekaralius, tas pats Viskardas, kurio armijos likučiai tebeminta iš prekybos Raudonųjų Žvaigždžių rajone, panoro purpurinės imperatoriškosios mantijos. Jis nebuvo pirmasis. O jeigu jam būtų pavykę, jis būtų buvęs ne pirmas, kuriam tai pasisekė. Tačiau sėkmė jo nelydėjo, nes tadą, kai imperatoriškasis admirolas kartu su laivynu pasiekė provinciją, pati Sivena sukilo prieš savo sukilusį vicekaralių. - Jis liūdnai nutilo.

Melou pastebėjo, jog sėdi įsitempęs ant paties kėdės kraštelio, ir truputį atsipalaidavo.

- Prašau jus, sere, tęskite.

- Dėkoju, - pavargusiu balsu tarė Baras, - jūs labai mielas, kad pamaloninote senuką. Taigi jie sukilo, ar, reikėtų sakyti, mes sukilome, nes aš buvau vienas iš daugelio vadų. Viskardas truputėlį mus aplenkė ir paliko planetą. Po to planeta, o kartu ir provincija, atsidavė admirolo malonei, tuo parodydami lojalumą Imperatoriui. Kodėl mes tai padarėm, aš ir pats nežinau. Gal mes jautėme ištikimybę Imperatoriui, simboliui, o ne asmeniui, žiauriam ir galingam vaikui. O gal mus gąsdino apgulties siaubas.

- O toliau? - mandagiai pasiteiravo Melou.

- O toliau paaiškėjo, - pasigirdo niūrus atsakymas, - kad toks sprendimas nepatenkina admirolo. Jis troško sukilusios provincijos nugalėtojo šlovės, o jo žmonės troško grobio, kurį reikštų tokia pergalė. *Todėl, kol žmonės tebebuvo susitelkę didžiuosiuose* miestuose, šlovindami Imperatorių ir jo admirolą, jis užėmė visus karinius centrus ir įsakė ant žmonių numesti atomines bombas.

- Kokiu pretekstu?

- Pretekstas, jog jie sukilo prieš savo vicekaralių, paskirtą Imperatoriaus. Taip visą mėnesį užsitęsusių skerdynių, plėšimo ir

košmarų keliu admirolas tapo naujuoju vicekaraliumi. Aš turėjau šešis sūnus. Penki žuvo, kiekvienas savaip. Aš turėjau dukterį. Manau, kad galų gale ir ji žuvo. Aš išvengiau tokios dalios, nes buvau senas. Apsigyvenau čia ir buvau jau per senas, kad net vicekaralius dėl manęs jaudintųsi. - Jis nulenkė savo žilą galvą. - Jie nieko man nepaliko, nes aš padėjau išvyti sukilusį valdovą, tuo būdu atimdamas šlovę iš admirolo.

Melou sėdėjo tylėdamas ir laukė. Po to paklausė:

- O kas atsitiko jūsų šeštajam sūnui?

- A? - Baras karčiai šyptelėjo. - Jis saugus, nes įstojo į admirolo armiją kaip paprastas kareivis, svetima pavarde. Jis admirolo asmeninio laivyno artileristas. O, ne, ne, aš matau jūsų akis. Jis nėra blogas sūnus. Kai tik gali, jis mane aplanko, duoda man, ką išgali. Jo dėka aš gyvas. Vieną dieną mūsų garbus ir šlovingas vicekaralius pajus mirties alsavimą ir mano sūnus bus jo budelis.

- Ir sakote visa tai nepažįstamam žmogui? Tokiomis kalbomis jūs keliate pavojų savo sūnui.

- Ne, aš jam padedu, nurodydamas naują priešą. Jeigu būčiau vicekaraliaus draugas tiek, kiek esu jo priešas, aš jam patarčiau užpildyti visą išorinę erdvę laivais iki pat Galaktikos ribų.

- Negi ten nėra laivų?

- Ar sutikote bent vieną? Ar bent vienas sargybinių laivelis kliudė jums skristi į čia? Kai laivų mažai, o pasienio provincijose viešpatauja intrigos ir neteisybė, nė vieno laivo negalima paskirti apsaugai nuo išorinių barbariškų pasaulių. Mums niekada negrasė joks pavojus iš tolimųjų Galaktikos pakraščių, kol neatskridote jūs.

- Aš? Aš nesu pavojingas.

- Paskui jus atskris kiti.

Melou lėtai papurtė galvą:

- Nelabai jus suprantu.

- Paklausykite! - senio balse pasigirdo karštligiškas jaudulys. - Aš iš karto supratau, kas esate, vos tik įėjote. Jūsų kūną gaubia apsauginis jėgų laukas, arba bent jau gaubė, kai išvydau jus pirmąsyk.

Padvejojęs Melou sutiko:

- Taip, tai tiesa.

- Gerai. Jūs klydote, tačiau pats to nežinojote. Aš šį tą žinau. Mūsų nuosmukio laikais mokslas tapo nebemadingas. Įvykiai skuba, skrieja pro šalį kaip žaibai ir tie, kurie neturi atominio ginklo, kad galėtų kovoti su šia lavina, nuplaunami šalin, kaip buvau nuplautas aš. Tačiau aš buvau mokslininkas ir žinau, kad per visą atominės energetikos istoriją portatyviniai apsauginiai jėgų laukai taip ir nebuvo išrasti. Mes turime apsauginius laukus generuojančius įtaisus, tačiau tai didžiulės, griozdiškos jėgainės, apsaugančios miestą arba net laivą, bet tik ne vieną žmogų.

- Štai kaip? - Melou apatinė lūpa nukaro. - Ir kokias gi išvadas jūs pasidarėte iš to?

- Po kosmosą klaidžioja įvairiausios istorijos. Jos pasiekia mus keisčiausiais keliais ir iškraipomos sulig kiekvienu parseku. Bet kai aš buvau jaunas, pas mus atskrido mažas laivelis, kuriame buvo keisti žmonės, kurie nežinojo mūsų papročių ir negalėjo pasakyti, iš kur jie yra. Jie kalbėjo, kad kažkur, Galaktikos pakraštyje, gyvena stebukladariai, kurie švyti tamsoje, kurie be mechanizmų pagalbos gali skraidyti ir kuriems ginklai nepadaro nė menkiausios žalos. Tada mes juokėmės. Juokiausi ir aš. Po to pamiršau ir prisiminiau tik šiandien. Tačiau jūs švytėjote prieblandoje ir, esu tikras, mano blasteris, jeigu jį turėčiau, nebūtų jūsų sužeidęs. Sakykit, ar galit taip pat lengvai skraidyti ore, kaip dabar sėdite?

Melou ramiai tarė:

- Nieko panašaus padaryti aš negaliu.

Baras šyptelėjo:

- Pasitenkinsiu jūsų atsakymu. Nesiruošiu apžiūrinėti savo svečių. Tačiau jeigu tie stebukladariai egzistuoja, jeigu jūs esate vienas iš jų, gali ateiti diena, kai jie - ar jūs - užplūs mus. Gal tai ir gerai. Galbūt mums reikia šviežio kraujo. - Jis kažką be garso sumurmėjo ir lėtai pridūrė: - Bet gali būti ir kitaip. Mūsų naujasis vicekaralius taip pat turi svajonių, panašių į mūsų senojo Viskardo.

- Ir jis trokšta Imperatoriaus karūnos?

Baras linktelėjo:

- Mano sūnus girdi įvairių kalbų. Asmeninėje vicekaraliaus apsuptyje be šito neišsiversi. Jis viską perduoda man. Mūsų naujasis vicekaralius neatsisakytų karūnos, jeigu ją jam pasiūlytų, bet jis ruošia ir kelius atsitraukimui. Kalbama, jog, jeigu nepavyksią pasiekti imperatoriškųjų aukštumų, jis planuojąs įkurti naują imperiją barbarų pakraštyje. Be to, šnekama, nors negaliu dėl to guldyti galvos, esą jis jau ištekinęs vieną iš savo dukterų už kažkokio nežymaus karaliuko, viešpataujančio kažkur Periferijos glūdumoje.

- Jeigu klausytum visų plepalų...

- Žinau. Yra ir daugybė kitų gandų. Aš nusenau ir tauškiu niekus. O ką jūs pasakytumėte? - aštrios senuko akys skverbėsi giliai giliai.

Pirklys susimąstė.

- Pasakyti aš nieko nepasakysiu, bet norėčiau šio to paklausti. Taip, aš žinau, kad jūs susipažinęs su teorija. Tačiau ar išliko generatoriai, ar per neseniai vykusius pogromus jie buvo sunaikinti?

- Sunaikinti juos? O, ne! Greičiau pusė planetos išlėktų į orą, negu būtų paliestas kad ir mažiausias atominis reaktorius. Be jų apsieiti neįmanoma, jie - mūsų laivyno galios šaltinis, - pasakė beveik su pasididžiavimu. - Mes turime didžiausią ir geriausią jėgainę šiapus paties Trantoro.

- Tuomet ką man pirmiausia reikia padaryti, kad pamatyčiau generatorius?

- Nieko! - ryžtingai atsakė Baras. - Jūs negalėsite net prisiartinti nė prie vieno karinio centro. Jus tiesiog tuojau pat nušaus. Niekas negali prie jų prisiartinti. Sivena žmogaus teisių nesilaiko iki šiol.

- Norite pasakyti, kad visas energijos stotis kontroliuoja kariškiai?

- Ne, yra nedidelės miestų stotys, kurios tiekia energiją šildymui ir namų apšvietimui, įvairiems mechanizmams ir taip toliau. Bet jos beveik tiek pat neprieinamos ir kontroliuoja jas technikai.

- Kas jie?

- Speciali žmonių grupė, prižiūrinti jėgaines. Tai garbingos paveldimos pareigos. Vaikai mokosi šios profesijos, dirbdami pameistriais. Itin ryškus pareigos, garbės jausmas ir panašiai. Niekas, išskyrus technikus, negali įžengti į stotį.

- Aišku.

- Tiesa, aš nesakau, - pridūrė Baras, - jog nebuvo atsitikimų, kai technikus papirkdavo. Tokiais laikais, kai per penkiasdešimt metų pasikeitė devyni imperatoriai, o septyni iš jų buvo nužudyti; kai kiekvienas kosminio laivyno kapitonas stengiasi užgrobti vicekaraliaus vietą, o kiekvienas vicekaralius - Imperatoriaus, man regis, net technikus galima sugundyti pinigais. Bet pinigų prireiktų daug, ir aš jų neturiu. O jūs?

- Pinigų? Ne. Bet negi papirkti galima tik pinigais?

- Kuo gi dar, jeigu už pinigus galima nupirkti viską?

- Yra pakankamai daug dalykų, kurių nenupirksi už pinigus. O dabar būčiau labai dėkingas, jeigu pasakytumėte, kur čia artimiausias miestas, kuriame yra tokia stotis, ir kaip geriausia jį pasiekti.

- Palaukit! - Baras ištiesė savo liesas rankas. - Kur jūs veržiatės? Jūs atėjote čia, bet aš jūsų nieko neklausinėjau. O mieste, kur vietiniai gyventojai iki šiol tebevadinami maištininkais, jus sučiups pirmas pasitaikęs kareivis ar sargybinis, išgirdęs jūsų akcentą ir pamatęs drabužius.

Jis pakilo ir iš tolimiausio savo senos spintos kampo ištraukė knygelę:

- Mano pasas, padirbtas. Su juo aš pabėgau.

Jis įdėjo pasą Melou į delną:

- Išorės aprašymas neatitiks, tačiau jeigu pakankamai įtikinamai juo mojuosite, yra šansų, kad jie labai įdėmiai jo netyrinės.

- Bet jūs! Jūs gi liekate be nieko.

Senasis tremtinys ciniškai gūžtelėjo pečiais.

- Ir kas iš to? Dar vienas perspėjimas: prilaikykite liežuvį! Jūsų akcentas barbariškas, keistas tarimas, o kada ne kada jūsų kalboje šmėsteli stebėtini archaizmai. Kuo mažiau šnekėsite, tuo mažiau kelsite įtarimų. O dabar paaiškinsiu jums, kaip pasiekti miestą...

Po penkių minučių Melou jau buvo kelyje.

Jis tik akimirkai sugrįžo prie senojo patricijaus namo, prieš išeidamas amžiams. O kai ankstų rytojaus rytą Onumas Baras susiruošė į savo mažą sodelį, prie pat kojų pamatė dėžę. Joje buvo produktai, koncentruoti maisto produktai, tokie, kokie paprastai imami į kosminius skrydžius, o jų skonis ir paruošimo būdas buvo neįprasti.

Tačiau jie buvo geri ir užteko jų ilgam.

11

Technikas buvo mažas ir taip nusipenėjęs, kad net oda žvilgėjo. Jo plaukai buvo praretėję, pro juos švietė rausva plikė. Ant pirštų jis mūvėjo storus, masyvius žiedus, drabužiai dvelkė kvepalais ir apskritai jis buvo pirmasis Melou šioje planetoje sutiktas žmogus, kuris neatrodė alkanas.

Techniko lūpos buvo paniekinamai sučiauptos.

- Na, greičiau, kalbėkite. Manęs laukia svarbesni dalykai. Jūs atrodote esąs svetimšalis... - Atrodė, jog jis bando įvertinti aiškiai ne sivenietišką Melou kostiumą, ir jo akyse užsižiebė įtarumas.

- Aš nesu jūsų kaimynas, - ramiai tarė Melou, - bet reikalo esmės tai nekeičia. Turėjau garbės jums vakar atsiųsti nedidelę dovanėlę...

Technikas kilstelėjo nosį.

- Aš ją gavau. Įdomus niekutis. Kada nors gal kur ir pasinaudosiu.

- Turiu ir kitų, dar įdomesnių dovanėlių. Taip pat priskirtinų niekučių kategorijai.

- Oho? - techniko balsas rūpestingai išvinguriavo kiekvieną raidę. - Atrodo, aš jau numanau, koks mūsų pokalbio tikslas. Panašių dalykų pasitaikė ir anksčiau. Pakišite man vieną kitą smulkmeną. Gal keletą kredų, gal apsiaustą ar kokį antrarūšį papuošaliūkštį - ką nors, kuo jūsų niekinga sieliūkštė tikisi papirkti

techniką. - Jis karingai atkišo apatinę lūpą. - Ir aš žinau, ko jūs norite mainais. Kitiems irgi yra šovusi į galvą panaši šviesi mintis. Jūs norite būti priimtas į mūsų klaną. Jūs norite išmokti atominės energetikos paslapčių, išmokti prižiūrėti mašinas. Jus, Sivenos šunis, - o svetimšaliu jūs greičiausiai dedatės saugumo sumetimais - persekioja nuolatinė bausmė už jūsų maištą ir jūs norite išvengti tos bausmės, slėpdamiesi už technikų gildijos privilegijų ir apsaugos.

Melou pabandė įsiterpti, bet technikas netikėtai subliuvo:

- O dabar nešdinkis iš čia, nes pranešiu tavo vardą miesto protektoriui! Negi manai, kad apvilsiu man parodytą pasitikėjimą? Sivenos išdavikai, buvę čia prieš mane, gal ir būtų taip pasielgę! Bet aš ne iš tokio molio drėbtas. O Galaktika! Prisiekiu, aš pasiryžęs tuojau pat tave pribaigti, plikomis rankomis!

Melou mintyse šyptelėjo. Visa ta kalba buvo ištisai dirbtinė, tiek tonu, tiek ir turiniu, todėl visas šio švento pykčio protrūkis pavirto kvailiausiu farsu.

Pirklys pašaipiai nužvelgė dvi putnias rankutes, kurios, kaip buvo pažadėta, galėjo tapti jo egzekucijos įrankiu čia pat, nedelsiant, ir tarė:

- O, Išmintingasis, jūs klystate dėl trijų dalykų. Visų pirma, aš nesu pasiųstas vicekaraliaus, kad patikrinčiau jūsų lojalumą. Antra, ta dovana - tai daiktas, kurio net pats Imperatorius, koks jis bebūtų didingas, neturi ir niekada neturės. Trečia, tai, ko noriu aš, yra labai maža, tiesiog menkniekis, beveik nieko.

- Tai jūs taip sakote! - jis apsimetė be galo sarkastišku. - Na, ir kokią gi dovaną, vertą Imperatoriaus, jūs, o Dieviškai Galingasis, trokštate padėti prie mano kojų? Kažką, ko neturi Imperatorius, a? - Jis pratrūko aštriu, paniekos kupinu juokeliu.

Melou atsistojo pastumdamas kėdę į šalį:

- Aš laukiau tris dienas, kad pamatyčiau jus, o Išmintingasis, tuo tarpu demonstracija užims tik trejetą sekundžių. Gal paimtumėte tą blasterį, kurio rankeną aš matau visiškai greta jūsų rankos...

- Ką?

- Ir šautumėte į mane. Būčiau labai dėkingas.

- Ką?

- Jeigu žūsiu, galėsite pasakyti policijai, kad bandžiau jus papirkti ir išgauti jūsų gildijos paslaptis. Jūs susilauksite tik pagyrimo. O jeigu liksiu gyvas, galėsite pasiimti mano apsauginį skydą.

Tik dabar technikas pastebėjo balkšvą švytėjimą, glaudžiai gaubusį jo lankytojo figūrą. Atrodė, tarsi šis būtų apibarstytas perlamutro dulkelėmis. Iš nuostabos ir įtarumo net sužvairėjęs technikas pakėlė blasterį ir sujungė kontaktą.

Oro molekulės, pagautos staigaus atominio skilimo blyksnio, suiro į šviečiančius, degančius jonus, nubrėždamos akinančią liniją, trenkėsi Melou į krūtinę ir... pažiro į šalis.

Melou veide liko nepakitusi kantri išraiška, nors atominės jėgos nirtulingai plakėsi į jį ir sudegusios trapioje perlamutrinėje šviesoje, atšokdavo atgal, kad galutinai išblėstų.

Techniko blasteris nukrito ant grindų, bet šis net nepastebėjo dunkstelėjimo.

Melou paklausė:

- Argi Imperatorius turi asmeninį jėgos lauko skydą? O jūs galite jį turėti.

- Jūs - technikas? - užsikirsdamas paklausė technikas.

- Ne.

- Tada... tada iš kur tą daiktą gavote?

- Ne jūsų reikalas, - su šalta panieka atkirto Melou. - Norite jo? - Nestora gumburiuota grandinė išsidriekė ant stalo. - Štai.

Technikas ją sugriebė ir ėmė nervingai knyburiuoti.

- Čia viskas yra?

- Taip.

- O kur energijos šaltinis?

Melou dūrė pirštu į stambiausią gumburą, padengtą blausiu švino futliaru.

Technikas pakėlė akis, o jo veidas buvo priplūdęs kraujo:

- Sere, aš aukščiausios kategorijos technikas. Esu dvidešimt metų išdirbęs prižiūrėtoju, o mokiausi pas patį didįjį Blerą Trantoro universitete. Jeigu jums užtenka prakeikto įžūlumo teigti, jog tame... riešuto dydžio konteineryje, perkūnas jį trenktų, telpa atominis generatorius, tai jūs po trijų sekundžių stovėsite priešais protektorių.

- Tai ir aiškinkitės patys, jei galit. O aš tvirtinu, kad čia yra viskas, ko reikia.

Raudonis pamažu atslūgo nuo techniko veido. Jis apsijuosė grandine ir, paklusdamas Melou gestui, spustelėjo mygtuką. Jį apgaubė švytėjimas, primenantis blausų bareljefą. Technikas iš lėto pakėlė blasterį, paskui suabejojo ir atsargiai nustatė jį iki beveik nekenksmingo minimumo.

Po to konvulsišku judesiu sujungė kontaktą ir atominė ugnis bloškėsi į jo ranką, nepadarydama nieko blogo.

Jis staigiai pasisuko:

- O kas būtų, jeigu dabar jus nušaučiau ir pasilikčiau jūsų skydą?

- Pamėginkit! - pasiūlė Melou. - Manote, kad atidaviau jums vienintelį mano turėtą egzempliorių?

Pirklį taip pat gaubė švytėjimas.

Technikas nervingai sukikeno. Blasteris dunkstelėjo į stalo paviršių.

- Ir kas gi tas menkniekis, ta smulkmena, kurią jūs norite gauti mainais? - paklausė jis.

- Noriu pamatyti jūsų generatorius.

- Jūs suprantate, kad tai uždrausta? Mus abu ištėkš į kosmosą...

- Aš neketinu jų liesti ar dar ką nors jiems daryti. Aš noriu juos pamatyti... iš tolo.

- O jeigu ne?

- O jeigu ne, turėkitės šį skydą, bet žinokit, kad aš turiu dar ir kitų daikčiukų. Pavyzdžiui, specialus blasteris, galintis pramušti apsauginį lauką.

- Chm-m-m, - technikas nusuko akis į šalį. - Eime.

12

Techniko namas buvo nedidelis dviaukštis pastatas netoli milžiniško, kubo formos statinio, dunksančio miesto centre. Melou perėjo iš vieno į kitą požeminiu tuneliu ir pasijuto besąs ozono prisodrintoje jėgainės tyloje.

Penkiolika minučių jis, nė žodžio netardamas, sekė savo vadovą. Jo pirštai nieko nepalietė. Galiausiai technikas prislopintu balsu tarė:

- Gal jau pakaks? Negaliu pasitikėti savo pavaldiniais šitokioj situacijoj.

- O iš viso ar kada nors galite? - ironiškai paklausė Melou. - Tiek to, man užteks.

Jie grįžo į kabinetą, ir Melou susimąstęs paklausė:

- Ir visi tie generatoriai jūsų rankose?

- Visut visutėliai, - itin paslaugiai atsakė technikas.

- Jūs prižiūrite, kad jie visada būtų tvarkingi ir veiktų?

- Be abejonės!

- O jeigu jie sulūžta?

Technikas pasipiktinęs papurtė galvą.

- Jie pastatyti amžiams.

- Amžinybė - gana ilgas laiko tarpas. Tik įsivaizduokite...

- Įsivaizduoti beprasmius dalykus nemoksliška.

- Gerai. Įsivaizduokite, jei būčiau blasteriu sunaikinęs kokią nors gyvybiškai svarbią dalį? Nemanau, kad jūsų mašinos būtų atsparios atominėms jėgoms. Tarkim, sunaikinčiau svarbias jungtis arba sudaužyčiau kvarcinį D vamzdelį?

- Tada, - įniršio pagautas, suriko technikas, - jūs žūtumėte.

- Taip, žinau, - irgi sušuko Melou, - tačiau kaip būtų su generatoriumi? Ar galėtumėte jį sutaisyti?

- Sere, - sustingo technikas, - aš sąžiningai su jumis atsiskaičiau. Jūs gavote, ko prašėt. O dabar nešdinkitės! Daugiau aš jums nieko neskolingas!

Melou su pašaipia pagarba nusilenkė ir išėjo.

Po dviejų dienų jis jau buvo ten, kur jo laukė "Tolimoji žvaigždė", pasiruošusi skristi į Terminusą.

Ir lygiai po dviejų dienų techniko skydas liovėsi veikęs. Kiek šis belaužė galvą, kiek besikeikė, jis taip daugiau ir nesušvytėjo.

13

Pagaliau Melou galėjo atsikvėpti - pirmąsyk per pastaruosius šešis mėnesius. Jis visiškai nuogas gulėjo ant nugaros savo naujojo namo soliariume. Jo didžiulės rudos rankos buvo atmestos už galvos. Jam įsitempus, raumenys subangavo, paskui vėl suglebo.

Žmogus, buvęs greta Melou, įdėjo jam į burną cigarą, paskui pridegė. Tada, pakramtęs savojo cigaro galiuką, tarė:

- Greičiausiai jūs persidirbote. Gal jums reikėtų ilgesnio poilsio.

- Gali būti, Džaelai, bet aš mielai ilsėčiausi Tarybos nario krėsle, todėl ir stengiuosi jį gauti, o jūs man padėsite tai padaryti.

Ankoras Džaelas pakėlė antakius ir tarė:

- O kuo gi čia dėtas aš?

- Viskas labai paprasta. Visų pirma, politikoje jūs senas vilkas. Antra, iš kabineto nario kėdės jus išspyrė Džoreinas Satas, tas pats, kuris greičiau sutiks prarasti akį, negu mane įsileisti į Tarybą. Manote, mano šansai nedideli?

- Taip, nedideli, - sutiko buvęs švietimo ministras. - Juk jūs iš Smyrno.

- Teisiškai tai nėra kliūtis. Be to, aš gavau pasaulietinį išsilavinimą.

- Na ir kas? Argi išankstinės nuostatos grindžiamos kokiais nors įstatymais, išskyrus tuos, kuriuos specialiai sukūrė? O kaipgi tas jūsų žmogus, Haimas Tveras? Ką sako jis?

- Jis siūlė man kelti savo kandidatūrą į Tarybą beveik prieš metus, - ramiai atsakė Melou, - bet aš jį peraugau. Bet kokiu atveju,

jis negalėtų šito dalyko prastumti. Ne tokia jėga. Jis triukšmingas ir stiprus, bet tai greičiau jo trūkumas. Jeigu noriu padaryti tikrai vykusį ėjimą, turiu rinktis jus.

- Džoreinas Satas protingiausias planetos politikas ir jis bus prieš jus. Nesiimu jo pergudrauti. Ir nesitikėkit, kad jis kovos, nenaudodamas jėgos ar nešvarių metodų.

- Aš turiu pinigų.

- Tai padeda. Bet išankstinėms nuostatoms nupirkti pinigų prireiks daug, prisiminkit tai, purvinas smyrnieti.

- Aš jų turėsiu daug.

- Gerai, apgalvosiu šį reikalą. Bet tik nemėginkit kada nors šliaužioti prieš mane ant kelių ir inkšti, kad tai aš pastūmėjau jus tokiam žingsniui. Ten dar kas?

Melou lūpų kampučiai nusileido ir jis tarė:

- Patsai Džoreinas Satas, man regis. Jis atėjo anksčiau, ir aš suprantu kodėl. Visą mėnesį aš jo vengiau. Klausykit, Džaelai, eikit į gretimą kambarį ir tylutėliai įjunkit mikrofoną. Norėčiau, kad pasiklausytumėte.

Jis išgrūdo Tarybos narį iš kambario, stumtelėdamas jį basa koja, po to pakilo ir įsisupo į šilkinį chalatą. Dirbtinė saulės šviesa nuslopo iki normalaus apšvietimo.

Mero sekretorius, kurio judesiai buvo gerokai sukaustyti, įžengė vidun, o garbusis namų valdytojas nutipeno ir uždarė už jo nugaros duris.

Melou susiveržė diržą ir tarė:

- Rinkitės bet kurią kėdę, Satai.

Satas šiaip ne taip išspaudė kankinio šypseną. Kėdė, kurią pasirinko sekretorius, buvo patogi, tačiau jis neatsipalaidavo. Stirksodamas ant paties jos kraštelio, jis tarė:

- Jei išdėstytumėte savo sąlygas, galėtume iškart eiti prie reikalo.

- Kokias sąlygas?

- Norite būti įkalbinėjamas? Ką gi, sakykit, pavyzdžiui, ką jūs veikėte Koreloje? Jūsų raportas buvo nepilnas.

- Padaviau jį jums prieš kelis mėnesius. Tada jus mano raportas patenkino.

- Taip, - Satas susimąstęs pasikrapštė kaktą pirštu, - bet nuo to laiko jūs nemaža nuveikėte. Mes šiek tiek žinome, ką jūs veikiate, Melou. Mes tiksliai žinome, kiek statote gamyklų, kaip skubate ir kiek jos jums kainuoja. O dar šitie jūsų rūmai, - jis persmeigė pašnekovą šalto abejingumo žvilgsniu, - kainavo jums gerokai daugiau, negu aš gaunu per metus. Be to, dar jūsų ryšiai, kuriuos užmezgėte su aukščiausiais Fondo visuomenės sluoksniais; jie labai svarbūs ir labai nepigūs.

- Taip? Ir ką gi tai byloja, išskyrus faktą, jog jums dirba labai gabūs šnipai?

- Tai byloja, kad turite tiek pinigų, kiek prieš metus neturėjote. Šitai gali reikšti daug ką. Pavyzdžiui, kad Koreloje įvyko kažkas, apie ką mes nieko nežinome. Iš kur gavote pinigų?

- Mano mielasis Satai, juk jūs tikrai nesitikit, kad papasakočiau?

- Ne.

- Ir aš taip manau. Kaip tik dėl to ir pasakysiu. Pinigai yra tiesiai iš Korelos Komandoro skrynių.

Satas sumirksėjo.

Melou šyptelėjo ir tęsė:

- Jūsų nelaimei, mano pinigai gauti visiškai teisėtu būdu. Aš esu vyresnysis pirklys ir pinigus gavau už geležies ir chromito partiją, mainais jiems pristatęs tam tikrą kiekį įvairiausių niekniekių. Pagal oficialų susitarimą su Fondu, penkiasdešimt procentų pelno priklauso man. Antroji pusė bus atiduota valdžiai metų pabaigoje, kai pajamų mokesčius moka visi dori piliečiai.

- Jūsų raporte nepaminėta jokia prekybos sutartis.

- Jame taip pat nepaminėta, ką tą dieną valgiau pusryčių, neminimas mano dabartinės meilužės vardas bei daugybė kitų su jums rūpimu dalyku nesusijusių smulkmenų. - Melou šypsena pavirto niekinančia grimasa. - Aš buvau pasiųstas, anot jūsų paties, vaikščioti ten plačiai atmerktomis akimis. Jų aš tikrai niekada neužmerkiau. Jūs norėjote išsiaiškinti, kas atsitiko pagrobtiesiems

Fondo prekybiniams laivams. Aš nei jų regėjau, nei girdėjau apie juos. Jūs norėjote sužinoti, ar turi Korela atominę energetiką. Mano raporte kalbama apie atominius blasterius, kuriuos turi Komandoro asmens sargybiniai. Kitų požymių aš nemačiau. O blasteriai, kuriuos mačiau, viso labo senosios Imperijos palikimas ir gali būti skirti tik pasižiūrėjimui. Kiek suprantu tokius dalykus, gal jie ten iš viso neveikia. Kiek galėjau, paklusau jūsų įsakymams, tačiau tuo pat metu buvau ir tebesu žmogus, turintis veiksmų laisvę. Pagal Terminuso įstatymus, vyresnysis pirklys gali ieškotis naujų rinkų bet kur ir pasiimti iš tų sandorių jam teisėtai priklausančią pusę pelno. Jūs nesutinkate? Manau, kad prieštaravimų ir būti negali.

Satas nusuko akis ir, įdūręs žvilgsnį į sieną, prabilo, sunkiai tramdydamas įniršį:

- Egzistuoja visuotinai priimtas pirklių paprotys: greta prekybos skleisti ir religiją.

- Aš laikausi įstatymų, o ne papročių.

- Būna atvejų, kai paprotys aukščiau už įstatymą.

- Tada kreipkitės į teismą.

Satas pakėlė rūškanas akis, kurios atrodė tarsi paskendusios akiduobėse.

- Žinoma, jūs gi smyrnietis. Atrodo, natūralizacija ir išsilavinimas neišrūkino iš jūsų tos įgimtos ydos. Bet vis vien paklausykit ir pamėginkit suprasti. Religija aukščiau už pinigus ar rinkas. Didžiojo Hario Seldono mokslas įrodo, kad nuo mūsų priklauso būsimosios Galaktinės Imperijos ateitis. Mes negalime nuklysti į šoną nuo kelio, kuris veda į tą Imperiją. Religija - tai svarbiausias įrankis šiam tikslui pasiekti. Jos pagalba mes privertėme paklusti mums Keturias Karalystes ir dar kaip tik tokiu momentu, kai jos galėjo mus sutriuškinti. Tai pats galingiausias iš visų žmonėms žinomų ginklų, leidžiantis kontroliuoti tiek žmones, tiek pasaulius. Pagrindinė pirklių ir prekybos įsitvirtinimo priežastis - noras greičiau diegti ir skleisti šią religiją, o taip pat ir platinti naujas technologijas ir naują ekonomiką, kuri būtų visiškai ir tiesiogiai kontroliuojama mūsų.

Jis stabtelėjo, kad įkvėptų oro, o Melou tyliai įsiterpė:

- Teoriją aš žinau. Ir puikiausiai ją suprantu.

- Tikrai? Tai daugiau, negu aš tikėjausi. Tada jūs, be abejonės, suprantate, kad jūsų bandymas prekiauti tik dėl pačios prekybos, pradėti masinę beverčių įrenginių gamybą, kuri pasaulinę ekonomiką gali paveikti tik paviršutiniškai, bandymas pakirsti tarpžvaigždinę politiką ir priversti ją tarnauti pelno dievui, atskirti atominę energetiką nuo mūsų kontroliuojančiosios religijos - visa tai gali baigtis visišku mūsų politikos atmetimu ir neigimu; politikos, kuri taip sėkmingai veikia jau visas šimtas metų.

- Ir tai jau per ilgai, - abejingai tarė Melou, - tokiai išsisėmusiai, pavojingai ir nepriimtinai politikai. Kad ir kokia ta religija buvo sėkminga Keturiose Karalystėse, vargu ar atsiras Periferijoje dar bent vienas pasaulis, kuris ją priimtų. Tada, kai ėmėmės kontroliuoti Karalystes, atsirado nesuskaičiuojama galybė bėglių, Galaktika mato, jie išplatino į visas puses istoriją apie tai, kaip Salvoras Hardinas pasinaudojo žyniais ir žmonių prietaringumu tam, kad atimtų iš pasaulietinių valdovų galią ir nepriklausomybę. O jeigu dar ir negana, tai Askonos atvejis, ta dviejų dešimčių metų senumo istorija, galutinai viską išaiškino. Periferijoje dabar neatsirastų nė vieno valdovo, nesuprantančio, kad verčiau persipjauti sau gerklę, negu leisti bent vienam Fondo žyniui įkelti koją į jų teritoriją. Aš neketinu primetinėti Korelai ar kokiam nors kitam pasauliui to, ko, kiek aš žinau, jie nenori. Ne, Satai. Jeigu atominė energetika daro juos pavojingus, tai nuoširdi draugystė, užsimezgus prekybiniams ryšiams, bus daug kartų geresnė už išklibusį viešpatavimą, pagrįstą svetimšalių dvasininkijos galia ir, vos tik ji bent truputėlį susilpnės, žlugs galutinai, nepalikdama nieko daugiau, tik amžiną baimę ir neapykantą.

Satas ciniškai pasakė:

- Labai žavingai išdėstyta. Taigi grįžkime prie pradinio mūsų pokalbio taško. Kokios jūsų sąlygos? Ko jums reikia, kad pakeistumėte savo pažiūras į manąsias?

- Jūs manote, kad mano įsitikinimai parduodami?

- Kodėl gi ne? - pasigirdo šaltas atsakymas. - Argi jūs neužsiiminėjate pirkimu ir pardavimu?

- Tik tada, kai yra galimybė gauti pelną, - visiškai neįsižeidęs patikslino Melou. - Ar galite pasiūlyti man daugiau, negu turiu dabar?

- Galėtumėte gauti tris ketvirčius, o ne pusę pelno.

Melou trumpai nusijuokė.

- Nuostabus pasiūlymas. Prekyba jūsų sąlygomis duos dešimteriopai mažesnį pelną negu manosios. Gal turite geresnį pasiūlymą?

- Galėsite tapti Tarybos nariu.

- Aš ir taip juo tapsiu, be jūsų pagalbos ir jums to nenorint.

Netikėtai staigiu judesiu Satas sugniaužė kumštį:

- Taip pat jums pavyks išvengti dvidešimties metų kalėjimo, jeigu aš pasieksiu savo. Na, suskaičiuokite ir šį pelną.

- Iš viso jokio, nebent jums pavyktų įgyvendinti šį grasinimą.

- Jūs kaltinamas žmogžudyste.

- Kieno žmogžudyste? - paniekinančiai paklausė Melou.

Sato balsas tapo griežtas, bet ne garsesnis negu iki tol.

- Jūs kaltinamas nužudęs Anakreono žynį, tarnavusį Fondui.

- Ak štai kaip! Ir kokie gi jūsų įrodymai?

Mero sekretorius palinko į priekį:

- Melou, tai ne blefas. Parengtinis tyrimas jau baigtas. Man bereikia pasirašyti vieną paskutinį dokumentą ir procesas "Fondas prieš Hoberą Melou, vyresnįjį pirklį" bus pradėtas. Jūs, Melou, atidavėte Fondo pavaldinį į įsiutusios minios rankas kankinimams ir mirčiai, todėl turite tik penkias sekundes, kad išvengtumėte jums gresiančios bausmės. Nors aš pats labiau norėčiau, kad jūs nuspręstumėte blefuoti. Būtų saugiau matyti jus kaip sutryptą priešą negu kaip abejotiną naujai iškeptą draugą.

Melou iškilmingai pareiškė:

- Tebūnie taip, kaip norite jūs.

- Gerai! - tulžingai išsišiepė sekretorius. - Tai meras norėjo pirma pamėginti surasti kompromisą, o ne aš. Pripažinkit, kad ne taip jau labai ir stengiausi.

Prieš jį atsivėrė durys ir jis išėjo.

Melou, pažvelgęs į Ankorą Džaelą, kuris grįžo į kambarį, paklausė:

- Girdėjote jo kalbą?

Politikas įsitaisė ant grindų.

- Kiek pažįstu šitą žaltį, tokio įsiutusio jo dar negirdėjau.

- Gerai. Ką jūs apie tai manote?

- Ką gi, galiu pasakyti. Išorinio dominavimo politika dvasinėmis priemonėmis - jo *idee fixe*, bet man nuojauta kužda, kad jo galutinis tikslas toli gražu nėra dvasinis. Mane išvijo iš kabineto už ginčus ta pačia tema. Beje, šito jums neverta ir pasakoti.

- Neverta. Ir koks tas nedvasinis tikslas, jūsų manymu?

Džaelas surimtėjo:

- Juk jis nėra kvailas, todėl turi matyti, kad mūsų religinė politika žlunga ir kad per septyniasdešimt metų ji praktiškai neatnešė nė vienos pergalės. Aišku, kad jis naudoja ją saviems tikslams. Be to, bet kuri dogma, visų pirma grindžiama tikėjimu ir emocijomis, yra pavojingas ginklas, kai nukreipiamas prieš kitus, kadangi praktiškai neįmanoma garantuoti, kad tas ginklas niekada neatsisuks prieš tave patį. Štai jau šimtą metų mes palaikome ritualus ir mitologiją, kurie darosi vis labiau sustabarėję, tradiciški ir... nepaslankūs. Tam tikra prasme, jie jau nebėra mūsų kontroliuojami.

- Kokia prasme? - pareikalavo Melou. - Tęskite, noriu išgirsti, ką jūs manote.

- Na, tarkim, vienas žmogus, vienas ambicingas žmogus, panaudos religines jėgas greičiau prieš mus, o ne mūsų labui.

- Turite omeny Satą...

- Jūs teisus. Kalbu apie jį. Pagalvokit, jeigu jam pavyktų sutelkti įvairias pavaldžių planetų struktūras prieš Fondą, kokie šansai mums išsilaikyti? Stojęs tikrojo tikėjimo gynėjų priešakyje, jis galėtų paskelbti karą erezijai, kurią, pavyzdžiui, įkūnijate jūs, ir pagaliau pasidarytų karaliumi. Galų gale, juk Hardinas yra pasakęs: "Atominis blasteris - geras ginklas, bet jis gali atsisukti ir į vieną, ir į kitą pusę".

Melou pliaukštelėjo sau per nuogą šlaunį:

- Puiku, Džaelai, tada padėkite man pakliūti į Tarybą ir aš pradėsiu su juo kovoti.

Džaelas padarė pauzę, o paskui reikšmingai tarė:

- Gali ir nieko neišeiti. O kaip ten su tuo nulinčiuotu žyniu? Juk tai netiesa, ar ne?

- Kodėl gi, tai tiesa, - nerūpestingai atsakė Melou.

Džaelas švilptelėjo.

- O jis turi rimtų įrodymų?

- Manau, kad taip, - Melou padvejojo ir pridūrė: - Haimas Tveras nuo pat pradžių buvo jo agentas, nors nė vienas iš jų neįtarė, kad aš tai žinojau. O Haimas Tveras visa tai matė savo akimis.

Džaelas palingavo galvą.

- Vai, vai, prasti popieriai.

- Prasti? Kas gi čia blogo? Tas žynys buvo planetoje, pažeisdamas paties Fondo įstatymus. Akivaizdu, kad Korelos valdžia panaudojo jį vietoje jauko, gal tyčia, o gal netyčia. Pagal visas sveiko proto taisykles, man beliko vienintelis kelias - griežtai prisilaikyti įstatymo. Jeigu jis patrauks mane teisman, nepasieks nieko daugiau, tik apsikvailins.

Džaelas vėl palingavo galvą.

- Ne, Melou, čia jūs klystate. Aš jums sakiau, kad jo žaidimas nešvarus. Jis nesiruošia jūsų nuteisti; žino, kad tai nepavyks. Bet jis ketina sugriauti jūsų reputaciją žmonių akyse. Girdėjote, ką jis pasakė. Kartais papročiai būna aukščiau už įstatymus. Jūs galėsite išeiti iš teismo salės visiškai laisvas, bet jeigu liaudis manys, kad atidavėte žynį šunims, jūsų populiarumui ateis galas. Jie pripažins, kad pasielgėte pagal įstatymus ir netgi protingai. Bet jų akyse jūs vis vien būsit niekingas bailys, bejausmis žvėris, kietaširdė pabaisa. Jūs galite prarasti net vyresniojo pirklio vardą, kadangi gali būti nubalsuota atimti iš jūsų pilietybę. O juk jūs gimęs ne čia. Kaip jūs manote, ko dar Satui benorėti?

Melou užsispyręs susiraukė.

- Ir kas?

- Mano berniuk, - tarė Džaelas, - liksiu su jumis, bet aš jums padėti niekuo negaliu. Jūs esate taikinio centre.

14

Ketvirtąją vyresniojo pirklio Hobero Melou teismo proceso dieną Tarybos salė buvo perpildyta tikrąja to žodžio prasme. Vienintelis patarėjas, kuris nedalyvavo, paskutiniais žodžiais keikė ligą, prirakinusią jį prie patalo. Galerijos buvo pilnut pilnutėlės, vos ne iki pat lubų prisigrūdusios tų, kurie savo įtakos, turtų ar tiesiog šėtoniško atkaklumo dėka sugebėjo patekti į salę. Likusieji, užplūdę aikštę priešais, knibždėjo prie trimačių ekranų.

Ankoras Džaelas prasibrovė į salę beveik neįtikėtinų pastangų ir policininkų palydos dėka. Po to jam šiaip taip pavyko prasiirti iki Melou krėslo per ne ką mažesnę minią.

Melou su palengvėjimu atsigręžė:

- Garbė Seldonui, vis dėlto suspėjote. Turite viską?

- Štai, imkite, - tarė Džaelas. - Tai viskas, ko prašėte.

- Gerai. Kokios nuotaikos ten, anapus sienų?

- Jie visiškai sužvėrėję. - Džaelas neramiai nusipurtė. - Jums jokiu būdu nereikėjo leisti, kad įvyktų viešas procesas. Juk galėjote juos sustabdyti.

- Bet nenorėjau. Kalbama apie Linčo teismą. O Publio Manilos žmonės išorinėse planetose...

- Kaip tik norėjau apie tai paklausti, Džaelai. Jis kursto prieš mane bažnytinę Hierarchiją, ar ne?

- Kurgi ne! Tokių dalykėlių jūs dar nesate regėjęs! Kaip užsienio reikalų sekretorius, jis kelia jums kaltinimus iki tarpžvaigždinės teisės lygio. Kaip didysis žynys ir bažnyčios primas, jis išjudina fanatikų ordas...

- Tiek to, pamirškim tai. Prisimenate tą Hardino posakį, kurį prieš mėnesį taikėte man? Ką gi, parodysime jiems, kad atominis blasteris tikrai gali būti nukreiptas ir į vieną, ir į kitą pusę.

Meras jau sėdosi į savo vietą, o Tarybos nariai, jį pagerbdami, atsistojo.

Melou sušnibždėjo:

- Šiandien mano eilė. Sėdėkite čia ir stebėkite spektaklį.

Prasidėjo posėdis ir, praėjus penkiolikai minučių, Hoberas Melou, lydimas priešiškų kuždesių, nužingsniavo į tuščią erdvę prie mero pakylos. Į jį įsirėmė vienintelis prožektoriaus spindulys ir tiek miesto viešuosiuose ekranuose, tiek nesuskaičiuojamoje galybėje ekranų beveik visuose Fondo planetų namuose iškilo vieniša gigantiška figūra - žmogus, kuris metė iššūkį visiems.

Jis pradėjo ramiai ir tyliai:

- Taupydamas laiką, aš priimu visus man iškeltus kaltinimo punktus. Istorija apie žynį ir minią, kuri buvo čia išdėstyta, tiksli iki smulkmenų.

Per salę nuvilnijo šurmulys, galerija triumfuodama suošė. Jis kantriai laukė tylos.

- Tačiau, kad pateiktasis paveikslas būtų išsamus, šio to trūksta. Prašau leidimo užpildyti spragas taip, kaip manau esant reikalinga. Iš pradžių mano pasakojimas gali pasirodyti nesusijęs su dalyko esme, tačiau paprašyčiau jūsų kantrybės.

Melou nežiūrėjo į priešais gulinčius užrašus.

- Pradėsiu nuo to paties momento, nuo kurio pradėjo ir kaltintojai; nuo tos dienos, kai kalbėjausi su Džoreinu Satu ir Haimu Tveru. Apie ką buvo kalbama, jūs žinote. Pokalbiai buvo atpasakoti ir pridėti aš neturiu ko, išskyrus tai, kokios mintys mane užplūdo tądien. O jos buvo kupinos įtarimų, nes tos dienos įvykiai man pasirodė keisti. Pagalvokit patys. Du žmonės, kuriuos pažinojau tik vos ne vos, pateikia man keistus ir kažkokius neįtikėtinus pasiūlymus. Vienas, mero sekretorius, prašo mane imtis vyriausybės agento vaidmens itin slaptame reikale, kurio pobūdis ir svarba jums jau išaiškinti. Antrasis, apsišaukėlis politinės partijos lyderis, prašo mane balotiruotis į Tarybos narius.

Suprantama, aš mėginau įžvelgti paslėptus motyvus. Dėl Sato viskas buvo akivaizdu. Jis manimi nepasitikėjo. Gal jis manė, kad

aš parduodu priešams atominę technologiją ir planuoju sukilimą. O gal jis bandė paspartinti įvykius ar bent tikėjosi tai darąs. Tokiu atveju jam reikėjo turėti žmogų, kuris visos mano šnipinėjimo misijos metu būtų greta manęs. Pastaroji mintis, beje, dingtelėjo man vėliau, kada į areną išėjo Haimas Tveras.

Pagalvokit dar sykį. Tveras prisistato kaip pirklys, perėjęs į politiką, tačiau aš nieko nežinau apie tai, ką jis nuveikė, būdamas pirkliu, nors šioj srity mano žinios didžiulės. Be to, nors Tveras ir gyrėsi savo pasaulietiniu išsilavinimu, jis niekad nieko nebuvo girdėjęs apie Seldono krizes.

Hoberas Melou luktelėjo, kad klausytojų sąmonę pasiektų jo žodžių prasmė, ir pirmąsyk buvo apdovanotas tyla - publika galerijoje sulaikė kvėpavimą. Bet tai buvo skirta tik paties Terminuso gyventojams. Išorinių planetų gyventojai girdėjo jau cenzūros iškarpytą variantą, atitinkantį religijos reikalavimus. Jie juk nieko nebuvo girdėję apie Seldono krizes. Bet bus ir kitų smūgių, kurių jie nepraleis.

Melou tęsė:

- Kas iš čia esančių galėtų ranką prie širdies pridėjęs pasakyti, kad žmogus, gavęs pasaulietinį išsilavinimą, galėtų būti nieko negirdėjęs apie Seldono krizes? Fonde egzistuoja tik vienas švietimo tipas, atmetantis bet kokias užuominas apie Seldono sukurtą istorijos planavimo metodą, o į patį jo asmenį žiūri, kaip į pusiau mitinį stebukladarį... Tuo momentu aš ir suvokiau, kad Haimas Tveras niekada nebuvo pirkliu. Tada aš supratau, kad jis yra iš pašvęstųjų, gal net priklauso žynių luomui. Nebuvo abejonių, kad visus tuos trejus metus, kol apsimetinėjo pirklių politinės partijos vadovu, iš tikrųjų jis buvo apmokamas Džoreino Sato agentas.

Tada aš klupinėjau patamsyje. Nežinojau, kokius planus, susijusius su manimi, puoselėja Satas, bet, kadangi jis suteikė man pakankamą veiksmų laisvę, aš, savo ruožtu, nutariau truputį apsigraibyti aplinkui. Aš spėjau, kad Tveras turi mane lydėti kelionėje, kaip neoficialus Sato prižiūrėtojas. Žinojau, jog, jeigu jis nesutiks, manęs lauks kitos pinklės, kurių aš galėjau laiku ir

nepastebėti. Žinomas priešas sąlyginai nepavojingas. Aš pakviečiau Tverą skristi drauge. Jis sutiko.

Ponai Tarybos nariai, tai paaiškina du dalykus. Visų pirma, tai rodo, jog Tveras visiškai nėra mano draugas, liudijantis prieš mane nenoriai ir tik todėl, kad jį graužia sąžinė. O juk kaip tik tai mėgina įrodyti kaltintojai. Jis šnipas, atliekantis apmokamą darbą. Antra, tai paaiškina vieną mano veiksmą vos atsiradus misionieriui, kurio nužudymu esu kaltinamas. Veiksmą, kurio nepaminėjo, nes apie jį nieko nežinojo.

Tarybos salė nerimastingai sušnabždėjo. Melou teatrališkai kostelėjo ir tęsė:

- Aš nenoriu kalbėti apie tuos jausmus, kurie užplūdo mane, pirmąkart išgirdus apie laive esantį pabėgusį misionierių. Nenoriu net jų prisiminti. Ryškiausias buvo siaubingo netikrumo jausmas. Iš pradžių man toptelėjo, jog tai bus Sato ėjimas, todėl gerai nesuvokiau ir neįvertinau jo esmės. Buvau pasimetęs, visiškai pasimetęs. Buvo tik viena, ką galėjau padaryti. Penkioms minutėms atsikračiau Tvero, išsiųsdamas jį pakviesti karininkų. Jam nesant, įjungiau videoįrašų įrenginį, kad kas beatsitiktų, vėliau galėčiau kruopščiai išanalizuoti. Tai padariau vildamasis - beprotiškai, bet karštai vildamasis, - jog mane trikdančius dalykus bus galima išsiaiškinti paskui.

Tą įrašą peržiūrėjau gal penkiasdešimt kartų. Aš turiu jį su savimi, ir mes dabar, čia pat, peržiūrėsime jį penkiasdešimt pirmąjį kartą.

Meras monotonišku balsu paprašė laikytis tvarkos, nes salėje prasidėjo visiškas sąmyšis, galerija stūgavo. Penkiuose milijonuose Terminuso namų susijaudinę žiūrovai glaudžiau susispietė apie ekranus, o Džoreinas Satas, sėdintis kaltintojo suole, šaltai palingavo galvą, pažvelgęs į nervingą didįjį žynį, paskui įsmeigė liepsnojantį žvilgsnį tiesiai Melou į veidą.

Salės centrą ištuštino, šviesos prislopo. Ankoras Džaelas, sėdėjęs ant suolelio kairėje pusėje, nustatė aparatą. Pasigirdo spragtelėjimas, ir salėje iškilo vaizdas: spalvotas, trimatis, visiškai kaip gyvas, nors būtent pačios gyvybės jame ir nebuvo.

Sumišęs ir sumaigytas misionierius stovėjo tarp leitenanto ir seržanto. Melou atvaizdas tylėdamas laukė, paskui įėjo karininkai, kurių eilę užbaigė Tveras.

Pokalbis pasikartojo žodis žodin. Seržantas buvo nubaustas, o misionierius apklaustas. Atsirado minia, buvo girdėti jos riaumojimas. Džordas Parma pažėrė savąją beprotiškų prakeikimų seriją. Melou pakėlė ginklą. Misionierius, velkamas link durų, iškėlė rankas į viršų, siųsdamas paskutinį prakeikimą, trumpai žybtelėjo kažkokia šviesa ir tuojau pat užgeso.

Scena baigėsi momentu, kai karininkai sustingo iš siaubo, Tveras tirtinčiomis rankomis užsispaudė ausis, o Melou ramiai nuleido ginklą.

Vėl užsižiebė šviesa. Tuščios vietos salės centre niekas net nebandė užimti. Melou, tikrasis, realusis Melou, tęsė savo pasakojimą:

- Incidentas, kaip matote, atrodo lygiai toks pats, kokį jį nupiešė kaltintojai... bet tik paviršutiniškai. Greitai paaiškinsiu. Beje, Haimo Tvero emocijos viso šio incidento metu kuo aiškiausiai byloja apie jo religinį išsilavinimą.

Dar tą pačią dieną aš nurodžiau Tverui tam tikras keistas šio įvykio detales. Aš paklausiau jo, kaip nei iš šio, nei iš to galėjo atsirasti misionierius tokioje tolimoje ir negyvenamoje vietoje, kokioje mes buvome. Dar aš paklausiau jo, iš kur galėjo susirinkti tokia gigantiška minia, jeigu artimiausias didesnis miestas yra už kokio šimto mylių. Kaltintojai į šias problemas neatkreipė dėmesio.

Arba kad ir toks įdomus faktas, jog Džordas Parma buvo tiesiog stebėtinai puikiai matomas. Misionierius, esantis Koreloje, rizikuojantis gyvybe ir pažeidžiantis savo buvimu tiek Korelos, tiek Fondo įstatymus, vaikštinėja apsitaisęs naujutėlaičiu ir itin ryškiu dvasininko apdaru. Čia kažkas ne taip. Tuomet aš spėjau, kad misionierius būsiąs, jam pačiam nežinant, paverstas Komandoro bendrininku ir kad Komandoras tokiu būdu mėgina mus priversti imtis visiškai prieštaraujančios įstatymams agresijos, idant paskui

galėtų įstatymiškai pateisinti mūsų laivo, drauge su mumis pačiais, sunaikinimą.

Kaltintojai tikėjosi, kad bandysiu šitaip pateisinti savo veiksmus. Jie laukė, jog aiškinsiuosi, kad buvo iškilusi grėsmė mano laivui, mano įgulai ir mano misijai, kurių aš negalėjau aukoti dėl vieno žmogaus, nes jis vis vien bet kuriuo atveju būtų buvęs sunaikintas, nesvarbu, su mumis ar be mūsų. Atsakymu į tai būtų kalbos apie Fondo "garbę" ir apie būtinybę išlaikyti mūsų "orumą", kad būtų palaikoma mūsų viršenybė.

Bet dėl kažkokios keistos priežasties kaltintojai pamiršo patį Džordą Parmą, kaip asmenybę. Jie nepateikė apie jį jokių duomenų: nei kur jis gimė, nei kur mokėsi, nei jokių kitų detalių apie jo ankstesnįjį gyvenimą. Paaiškinus tai, paaiškėtų ir tos videoįrašo keistenybės, kurias nurodžiau. Jos tarpusavyje susijusios.

Kaltintojai nepateikė jokių duomenų apie Džordą Parmą, nes tai neįmanoma. Scena, jūsų matyta įraše, atrodo netikra, nes ir pats Džordas Parma netikras. Džordas Parma niekada neegzistavo. Visas šis procesas - pats didžiausias farsas, sukurptas dėl problemos, kurios niekada nebuvo.

Jam vėl teko palaukti, kol nurims triukšmas. Tada jis lėtai ištarė:

- Parodysiu jums vieną vienintelį padidintą įrašo kadrą. Jis bylos pats už save. Džaelai, pritemdykite šviesas.

Salė paskendo prieblandoje, o tuščioje erdvėje vėl išryškėjo sustingusios figūros - vaškiniai, nerealūs vaiduokliai. "Tolimosios žvaigždės" karininkai suakmenėjo keisčiausiomis pozomis. Iš nelinkstančios Melou rankos žvelgė pistoletas. Jo kairėje - Džordas Parma, sustingęs savo prakeiksmų viduryje, tiesiantis rankas į viršų. Krintančios rankovės pakibo pusiaukelėje.

Ant misionieriaus rankos buvo mažas taškelis, kuris, pirmąsyk žiūrint, atrodė kaip žybtelėjimas. Dabar tas taškelis švietė nepaliaujamai.

- Žiūrėkite į tą švieselę ant jo rankos, - iš tamsos šūktelėjo Melou. - Padidinkite tą kadrą, Džaelai!

Vaizdas greitai ėmė didėti. Jo pakraščiai išnyko, o misionierius pasislinko į centrą ir tapo gigantiškas. Po to iš jo beliko tik galva ir

ranka, o galiausiai vien tik ranka, užpildžiusi visą erdvę ir dunksanti milžiniška miglota mase.

Šviesos taškelis pavirto išskydusiomis švytinčiomis raidėmis: KSP.

- Ponai, - sugriaudėjo Melou balsas, - tai tatuiruotė. Esant įprastam apšvietimui ji nematoma, bet ultravioletinėje šviesoje, kurią įjungiau, darydamas įrašą, ji pasidaro pakankamai aiški. Sutinku, tai gana naivus slaptosios identifikacijos metodas, bet jis visiškai tinkamas Koreloje, kur ultravioletinis apšvietimas ant kiekvieno kampo nesimėto. Net mūsų laive aš tai pastebėjau atsitiktinai.

Galimas dalykas, kai kurie iš jūsų jau susigaudė, ką reiškia santrumpa KSP. Džordas Parma tobulai mokėjo žynių žargoną ir savo darbą atliko tiesiog puikiai. Nežinau, negaliu pasakyti, kur ir kaip jis to išmoko, bet galiu pasakyti, jog KSP reiškia “Korelos slaptoji policija”.

Melou turėjo šaukti, kad perrėktų publikos ūžesį:

- Turiu ir dokumentais patvirtintus įrodymus, kuriuos atsigabenau iš Korelos ir kuriuos, jei reikės, galiu pateikti Tarybai.

Kurgi dabar kaltintojų argumentai? Jie jau nesyk buvo išsakę siaubingą mintį, kad turėjau apginti misionierių, pažeisdamas įstatymus, paaukodamas savo misiją, savo laivą ir save patį Fondo “garbei”. Bet ar turėjau tai daryti dėl apsišaukėlio? Ar turėjau tai daryti dėl Korelos slaptojo agento, mėginusio apdumti akis mantija ir žynio žargonu, kurio jis greičiausiai išmoko iš kokio nors Anakreono išeivio? O gal Džoreinas Satas ir Publis Manila norėjo, kad pakliūčiau į kvailas, nevykusias pinkles...

Jo prikimęs balsas nublanko minios šauksmuose. Jį pakėlė ant rankų ir nunešė prie mero pakylos. Pro langus jis matė paklaikusias minias, kurių srautai plūdo į aikštę, papildydami ten jau bangavusią tūkstantinę žmonių jūrą.

Melou akimis paieškojo Ankoro Džaelo, tačiau surasti vieną vienintelį veidą siautėjančioje masėje buvo neįmanoma. Pamažu jis pradėjo skirti ritmiškai pasikartojantį skandavimą, pradžioje

silpną, paskui vis stiprėjantį iki pulsuojančios beprotybės: "Tegyvuoja Melou!.. Tegyvuoja Melou!.. Tegyvuoja Melou!.."

15

Ankoras Džaelas iškankintu veidu pažvelgė į Melou. Pastarosios dvi dienos buvo beprotiškos ir bemiegės.

- Melou, jūs surengėte nuostabų reginį, todėl negadinkite įspūdžio, mėgindamas iššokti per aukštai. Negali būti, kad rimtai galvotumėte apie mero postą. Minios entuziazmas - galingas dalykas, tačiau jis gi toks nepastovus.

- Būtent! - niūriai tarė Melou. - Todėl turime jį pakurstyti, o geriausias būdas tai padaryti - tęsti spektaklį.

- O dabar kas?

- Jūs turite areštuoti Publį Manilą ir Džoreiną Satą...

- Ką?!

- Tai, ką girdėjote. Reikia, kad meras juos areštuotų! Man nesvarbu, kokiu pretekstu. Aš kontroliuoju minią, bent jau šiandien. Jis neišdrįs stoti prieš ją.

- Bet koks kaltinimas, Melou?

- Visiškai akivaizdus. Jie skatino išorinių planetų žynius stoti jų pusėn frakcinėje kovoje prieš Fondą. Tai antiįstatymiška, prisiekiu Seldonu! Apkaltinkite juos, kad kėlė pavojų valstybės saugumui. Man nusispjaut, koks bus nuosprendis, lygiai kaip ir jie dėl to nesuko galvos mano byloje. Tiesiog reikia juos izoliuoti, kol aš tapsiu meru.

- Iki rinkimų dar pusė metų.

- Ne taip jau daug! - Melou pašoko ir smarkiai suspaudė Džaelo ranką. - Paklausykit, jeigu reikės, aš užgrobsiu valdžią jėga - kaip Salvoras Hardinas prieš šimtą metų. Šiaip ar taip, artėja Seldono krizė ir, jai atėjus, aš turiu būti meru ir didžiuoju žyniu. Ir vienu, ir kitu!

Džaelas suraukė kaktą ir tyliai paklausė:

- Ir kas gi šį kartą? Vis dėlto Korela?

Melou linktelėjo.

- Žinoma. Anksčiau ar vėliau jie vis vien paskelbs karą, nors, kertu lažybų, tai bus po kokių poros metų.

- Su atominiais laivais?

- O kaip jūs manote? Juk tų prekybinių laivų, kurie pražuvo jų sektoriuje, nenumuši pneumatiniais šautuvėliais. Džaelai, jie gauna laivus iš pačios Imperijos. Ko sėdit išsižiojęs kaip kvailys? Aš pasakiau, iš Imperijos! Ji dar tebėra. Gal ji ir pasitraukė iš Periferijos, tačiau Galaktikos centre ji gyva, dar ir kaip. Vienas klaidingas judesys ir ji gali griebti mus už sprando. Štai kodėl turiu būti meru ir didžiuoju žyniu. Aš esu vienintelis, kuris žino, kaip kovoti su krize.

Džaelas pabandė nuryti seilę:

- Kaip? Ką jūs ruošiatės daryti?

- Nieko.

Džaelas netvirtai šyptelėjo.

- Tikrai? Čia tai bent!

Bet Melou kandžiai atrėžė:

- Kai aš vadovausiu Fondui, ketinu nedaryti nieko. Šimtu procentų nieko. Tai ir yra krizės paslaptis.

16

Asperas Argas, Visų Mylimasis Korelos Respublikos Komandoras, pasveikino savo žmonos pasirodymą, kaltai nuleisdamas retus antakius. Šiaip ar taip, jai nebuvo taikomas jo paties prisilipintas epitetas. Net jis tai žinojo.

Jos balsas buvo toks pat glotnus, kaip jos plaukai, ir toks pat šaltas, kaip jos akys:

- Mano prakilnusis pone, kiek suprantu, jūs pagaliau priėmėte sprendimą dėl tų Fondo išsišokėlių likimo.

- Nejaugi? - rūgščiai paklausė Komandoras. - O ką gi dar jums kužda jūsų visapusiškas protas?

- Daug ką, mano kilmingasis vyre. Įvyko dar viena audringa konsultacija su jūsų patarėjais. Ir su begaline panieka žlibų idiotų, spaudžiančių savo niekingą pelną prie įdubusių krūtinių mano tėvo nepasitenkinimo akivaizdoje.

- O kas, mano brangioji, - saldžiai paklausė Komandoras, - yra tas nuostabusis šaltinis, kurio dėka jūsų protas darosi toks protingas?

Komandorienė trumpai nusikvatojo:

- Jeigu jums pasakysiu, tai mano šaltinis bus panašesnis į lavoną, o ne į šaltinį.

- Ką gi, jūs sugebate pasiekti savo kaip visada, - Komandoras gūžtelėjo pečiais ir nusisuko. - O jeigu kalbėsime apie jūsų tėvo nepasitenkinimą, aš labiausiai bijau, kad tai pasireikš jo gobšumu ir atsisakymu duoti daugiau laivų.

- Daugiau laivų! - Ji užsiplieskė. - Jūs juk turite penkis! Neneikite. Žinau, kad penkis laivus turite, o šeštasis pažadėtas.

- Pažadėtas dar pernai.

- Bet užtektų vieno, tik vieno, kad ištaškytumėte Fondą į dvokiančius skutus. Tik vieno! Vienas laivas - ir neliktų jų pigmėjiškų laiviūkščių.

- Negaliu užpulti jų planetos net ir su tuzinu.

- O ar ilgai išsilaikys jų planeta, jeigu žlugs prekyba, o visokių žaisliūkščių ir kitokio šlamšto krovinys bus sunaikintas?

- Tie žaisliūkščiai ir šlamštas kainuoja pinigus, - pastebėjo jis. - Daug pinigų.

- Bet jeigu jūsų rankose bus pats Fondas, argi jums nepriklausys viskas, kas jame yra? O jeigu jūs susilauksite mano tėvo pagarbos ir dėkingumo, argi tuomet neturėsite daugiau, negu kada nors Fondas galėtų jums duoti? Praėjo jau treji metai, netgi daugiau, nuo to laiko, kai tie barbarai atskrido čia su savo magiškais triukais. Tai pakankamai ilgas laiko tarpas.

- Mano mieloji! - Komandoras palinko prie jos veido. - Aš senstu. Aš pavargau. Aš nebeturiu jėgų pakelti jūsų tarškėjimo. Jūs sakėte, kad žinote apie mano sprendimą. Tebūnie, aš nuspprendžiau. Viskas baigta. Tarp Korelos ir Fondo vyksta karas.

- Gerai! - Komandoro žmona įsitempė, akys sublizgėjo. - Pagaliau išmokote būti protingas, kiek tai leidžia jūsų suskydusios seniokiškos smegenys. Kai tapsite šito užkampio šeimininku, gal jus pradės tiek gerbti, jog įgytumėte tam tikrą svorį ir svarbą Imperijoje. Gal pagaliau mes galėsime palikti šitą barbarišką pasaulį ir apsigyventi vicekaraliaus rūmuose. Greičiausiai taip ir bus.

Šypsodamasi, įrėmusi ranką į klubą, ji išplaukė iš kambario. Šviesoje žvilgėjo jos plaukai.

Komandoras palaukė, kol durys užsidarė, o tada kreipėsi į jas su pagieža ir neapykanta:

- O kai aš tapsiu šeimininku tame, anot jūsų, užkampyje, aš būsiu pakankamai gerbiamas, kad galėčiau apsieiti be jūsų tėtušio pasipūtimo ir jo dukrelės liežuvio. Visiškai be jų!

17

"Tamsiojo ūko" vyresnysis leitenantas žvelgė į ekraną su siaubu.

- O, Didžiosios pulsuojančios galaktikos! - jis norėjo šaukti, bet pajėgė tik sušnibždėti. - Kas čia?

Tai buvo laivas, prieš kurį "Tamsusis ūkas" atrodė it kilbukas prieš banginį. Ant jo šono buvo Žvaigždėlaivis ir Saulė - Imperijos emblema. Isteriškai sužviegė visos aliarmo sistemos.

Paklusdamas įsakymams, "Tamsusis ūkas" pasiruošė bėgti, jeigu galės, arba kovoti, jeigu prireiks. O iš ultrabangų ryšio kabinos per hipererdvę link Fondo nuskriejo žinia.

Vėl ir vėl iš naujo! Prašymas padėti, bet greičiau perspėjimas apie pavojų.

18

Hoberas Melou pavargęs makalavo kojomis, vieną po kito sklaidydamas raportus. Per dvejus metus, praleistus mero poste,

jis pradėjo kiek rečiau lankytis namuose, tapo truputėlį švelnesnis ir truputėlį kantresnis, bet taip ir neprisivertė pamėgti vyriausybinių ataskaitų ir to supainioto oficialaus žargono, kuriuo jos buvo parašytos.

- Kiek laivų jie užgrobė? - paklausė Džaelas.

- Keturi užgrobti stovintys. Apie du žinių nėra. Kur likusieji, žinoma - jie saugūs. - Paskui suniurzgėjo: - Galėjo būti ir geriau, bet tai tik įbrėžimas.

Neišgirdęs atsakymo, Melou įbedė žvilgsnį į savo draugą.

- Jus kas nors jaudina?

- Norėčiau, kad čia būtų Satas, - nei iš šio, nei iš to atsakė Džaelas.

- A, taip, dabar mes išklausysime eilinę paskaitą apie padėtį vidaus fronte.

- To nebus, - išpoškino Džaelas, - bet jūs tikras kietasprandis, Melou. Gal jūs ir išstudijavote išorinę situaciją iki menkiausių smulkmenų, bet jūs niekad nekvaršinot sau galvos dėl to, kas vyksta čia, mūsų pačių planetoje.

- Betgi tai jūsų darbas, ar ne? Kam tada aš jus padariau Švietimo ir propagandos ministru?

- Sprendžiant iš to, kiek man padedate, tikriausiai tam, kad kuo greičiau nuvarytumėte į kapus. Visus šiuos metus aš jums jau ausis išūžiau kalbomis apie augantį Sato ir jo Religijos šalininkų partijos pavojų. Koks geras bebūtų jūsų planas, bet jeigu Satas išsireikalaus ypatingųjų rinkimų ir nuvers jus, kokia iš jo bus nauda?

- Sutinku, jokios.

- O jūsų ano vakaro kalba praktiškai padovanojo Satui rinkimus, besišypsant ir patapšnojant jam per petį. Argi būtinas buvo toks atvirumas?

- Argi ne toks dalykas vadinamas "užkimšti gerklę" Satui?

- Ne, - piktai atšovė Džaelas, - tik ne taip, kaip jūs tai padarėte. Jūs sakėtės viską numatęs, bet nepaaiškinote, kodėl trejus metus prekiavote su Korela, nešdami naudą išimtinai jai. Vienintelis jūsų kovos planas - pasitraukti be kovos. Jūs nutraukiate bet kokią

prekybą su sektoriais, besiribojančiais su Korela. Jūs atvirai skelbiate apgulties padėtį. Jūs nežadate puolimo, netgi ateityje. Vardan Galaktikos, Melou, ką jūs man siūlote daryti su tokiu šlamštu?

- Nepakanka efektingumo?

- Nepakanka emocinio poveikio miniai.

- Tas pats.

- Melou, pabuskite. Yra dvi galimybės. Arba jūs duodate žmonėms dinamišką užsienio politiką, kokie bebūtų jūsų planai, arba ieškote tam tikro kompromiso su Satu.

- Gerai, - pasakė Melou, - jei man nepavyko įtikinti vieno, pamėginsiu įtikinti kitą. Kaip tik atvyko Satas.

Satas ir Melou asmeniškai nebuvo susitikę nuo teismo proceso dienos dvejus metus. Nė vienas nepastebėjo antrajame jokių pokyčių. Gal tik kažkas itin subtilaus, juos gaubianti aura, bylojo, jog valdovas ir jo priešininkas apsikeitė vaidmenimis.

Satas atsisėdo, nepaspaudęs rankos.

Melou pasiūlė cigarą ir tarė:

- Neprieštarausite, kad Džaelas pasiliktų? Jis nuoširdžiai trokšta kompromiso. Jis galės būti tarpininku, jeigu pernelyg užvirs aistros.

Satas gūžtelėjo:

- Kompromisas naudingas jums. Buvo atvejis, kai aš prašiau jūsų išdėstyti savo sąlygas. Regis, dabar būsim pasikeitę vietomis.

- Jums teisingai regisi.

- Tokiu atveju štai jums mano sąlygos. Jūs turite atsisakyti klaidingos ekonominio papirkinėjimo ir prekybos visokiu šlamštu politikos ir grįžti prie mūsų tėvų išmėgintos užsienio politikos.

- Užkariavimai, siunčiant misionierius?

- Visiškai teisingai.

- Be šito kompromiso nebus?

- Ne.

- Hm... m... mm, - Melou iš lėto uždegė cigarą ir laukė, kol jo galas pakankamai įsidegė. - Hardino laikais, kai toks užkariavimų būdas buvo naujas ir radikalus, žmonės, panašūs į jus, jam

priešinosi. Dabar jis išbandytas, patikrintas ir palaimintas - kaip tik tai, ką Džoreinas Satas mano esant geru dalyku. Bet pasakykite, kaip jūs ketinote mus ištraukti iš susidariusios padėties?

- Jūsų sukurtos padėties. Aš dėl jos nesu atsakingas.

- Laikykime, kad aš pakeičiau klausimą, kad jums įtikčiau.

- Akivaizdu, kad būtinas stiprus puolimas. Sąstingis, kuris, atrodo, jus patenkina, yra mirtinas. Jis rodo silpnumą visiems Periferijos pasauliams, kur kaip tik svarbi jėgos regimybė. Tarp jų atsiras ne vienas maitvanagis, pasiryžęs prisidėti prie puolimo, kad tik atsiplėštų sau gabalą dvėselienos. Jūs turėtumėte tai suprasti. Juk jūs iš Smyrno, ar ne?

Melou nuleido negirdomis tą reikšmingą pastabą ir tarė:

- O kai sumušite Korelą, kas bus su Imperija? Ji tikrasis mūsų priešas.

Siaurų besišypsančių Sato lūpų kampučiai suvirpčiojo:

- Ak, ne, jūsų ataskaita apie vizitą į Siveną buvo išsami. Normanų Sektoriaus vicekaralius suinteresuotas, kad Periferija susiskaldytų, jam tai naudinga, bet šis tikslas jam šalutinis. Jis gi nepuls, viskuo rizikuodamas, į Galaktikos pakraštį, kai jį supa penkiasdešimt priešiškų kaimynų, be to, yra Imperatorius, prieš kurį būtų neblogai sukelti maištą. Aš perfrazuoju jūsų paties žodžius.

- Ne, Satai, jis gali surizikuoti, jeigu nuspręs, kad esame pakankamai galingi, jog būtume pavojingi. O taip jis gali pagalvoti, jeigu mes sutriuškinsime Korelą, tiesiogiai ją atakuodami. Mes turim veikti žymiai subtilesniais metodais.

- Pavyzdžiui...

Melou palinko į priekį:

- Satai, aš duosiu jums šansą. Man jūsų nereikia, bet aš galiu jumis pasinaudoti. Todėl papasakosiu, ką visa tai reiškia, o tada galėsite arba prisidėti prie manęs ir gauti vietą koaliciniame kabinete, arba suvaidinti kankinį ir trūnyti kalėjime.

- Kartą jūs jau bandėte kažką panašaus.

- Nepakankamai rimtai, Satai. Tas laikas atėjo tik dabar. Na, bet štai, klausykitės.

Melou akys susiaurėjo.

- Kai pirmąsyk nusileidau Koreloje, - pradėjo jis, - papirkau Komandorą visokiausiais niekniekiais ir prietaisais iš įprastų pirklio atsargų. Pradžioje padariau tai, vien tik norėdamas pakliūti į plieno liejyklą. Neturėjau jokių tolimesnių planų, tik šį, bet tada man pasisekė. Gavau, ko norėjau. Ir tik apsilankęs Imperijoje pirmąsyk suvokiau, kokiu ginklu galiu paversti prekybą. Dabar mes susidūrėme su Seldono krize, Satai, o Seldono krizės sprendžiamos ne atskirų individų, bet istorijos jėgų. Haris Seldonas, planuodamas mūsų būsimąją istoriją, negalvojo apie šaunius didvyrius. Jo apskaičiavimai paremti galingomis ekonomikos ir sociologijos tėkmėmis. Todėl ir įvairių krizių sprendimo reikia ieškoti tarp tų jėgų, kurios veikia konkrečiu laiko momentu. Šiuo atveju - tai prekyba!

Satas skeptiškai kilstelėjo antakius ir pasinaudojo pauze:

- Tikiuosi, nesu bukaprotis, bet, deja, jūsų trumpa paskaitėlė ne itin mane apšvietė.

- Tuojau apšvies, - patikino jį Melou. - Įsivaizduokite, kad ligšiol prekybos jėga nebuvo tinkamai įvertinta. Buvo manoma, kad stipriausias mūsų ginklas - tai mūsų kontroliuojami žyniai. Iš tikrųjų visiškai ne taip. Tai ir yra mano indėlis į Galaktikos pažangą. Prekyba be žynių! Tik prekyba! Ji pakankamai galinga. Kalbėkim paprastai ir konkrečiai. Dabar Korela su mumis kariauja. Vadinasi, mūsų prekyba su ja yra nutrūkusi. Bet, - atkreipkite dėmesį, darau šią problemą tiek pat paprastą, kaip aritmetinis sudėties veiksmas, - pastaruosius trejus metus jos ekonomika vis labiau ir labiau buvo grindžiama atominėmis technologijomis, kurias jie gavo iš mūsų ir tik mes tegalim tęsti jos aprūpinimą. O dabar įsivaizduokite, kas atsitiks, kai mažutėliai generatoriai pradės streikuoti, kai vienas po kito liausis veikę įvairūs įrenginiai? Pirmiausiai sustos smulkūs buitiniai prietaisai. Po pusės metų šito sąstingio, kaip jūs jį vadinate, atominis šeimininkės peilis nustos pjovęs. Jos krosnis ims gesti. Jos skalbykla blogai skalbs. Karštą vasaros dieną išsijungs temperatūros ir drėgmės reguliatorius. Kas atsitiks?

Jis nutilo laukdamas atsakymo, o Satas šaltai atkirto:

- Nieko. Per karą žmonės ištveria daug ką.

- Tikra tiesa. Ištveria. Jie siunčia daugybę savo sūnų siaubingai mirčiai sudaužytuose žvaigždėlaiviuose. Jie iškenčia priešo bombardavimus, gali palaikyti savo gyvybę supelėjusia duona ir sušvinkusiu vandeniu, įsirausę pusės mylios gilumo urvuose. Tačiau be galo sunku ištverti, kai trūksta smulkmenų, o patriotinių jausmų nepakursto akistata su tiesioginiu pavojumi. Sąstingis tęsis. Nebus aukų, nebus bombardavimų, nebus mūšių. Bet bus peilis, kuris nepjauna, krosnis, kuri nekepa, ir namas, kuris kiaurai peršąla žiemą. Tai erzina, ir žmonės pradės niurnėti.

Satas lėtai ir smalsiai paklausė:

- Ir tuo pagrįstos jūsų viltys? Ko jūs tikitės? Namų šeimininkių maišto? Žakerijos? Netikėto mėsininkų ir bakalėjininkų sukilimo, kurie, mojuodami kirviais ir duonriekiais peiliais, šauktų: "Grąžinkite mums atomines skalbimo mašinas!"

- Ne, sere, - nekantriai atrėžė Melou, - nesitikiu. Tačiau tikiuosi, kad susidarys bendra niurzgėjimo ir nepasitenkinimo nuotaika, kuri vėliau įtrauks ir žymiai svarbesnes figūras.

- Ir kokios gi tos svarbesnės figūros?

- Gamintojai, fabrikų savininkai, Korelos pramonininkai. Praėjus dvejiems sąstingio metams, vienas po kito pradės liautis veikę fabrikų įrengimai. Tos pramonės šakos, kur absoliučiai visi seni įrenginiai buvo pakeisti mūsų naujais, atominiais, staiga bus sugriautos. Sunkioji pramonė vienu metu pasijus nieko nebeturinti, tik sugedusius ir neveikiančius įrengimus.

- Tačiau gamyklos kuo puikiausiai veikė ir iki jums ten atvykstant, Melou.

- Taip, Satai, jos veikė... duodamos maždaug vieną dvidešimtąją to, ką duoda dabar. Net jeigu neskaičiuotume, kiek kainuotų ją grąžinti į ikiatominę būklę. Ar ilgai išsilaikys Komandoras, jeigu prieš jį bus visi - ir pramonininkai, ir finansininkai, ir paprasti žmonės?

- Tiek, kiek panorės, jeigu tik jam šaus į galvą nusipirkti naujų generatorių iš Imperijos.

Melou džiugiai nusikvatojo:

- Jūs klystate, Satai, jūs suklydote tiek pat stipriai, kiek ir pats Komandoras. Jūs klystate, nes taip nieko ir nesupratote. Paklausykite, Imperija nepajėgi nieko pakeisti. Imperija visada valdė milžiniškus resursus. Jie buvo įpratę skaičiuoti planetas, žvaigždžių sistemas ar net ištisus Galaktikos sektorius. Jų generatoriai gigantiški, nes jie mąstė gigantiškomis kategorijomis. O mes... mes, mūsų mažutis Fondas, mūsų vienišas pasaulis, beveik neturintis metalų atsargų, turėjo dirbti, kuo griežčiausiai viską taupydamas. Mūsų generatoriai turėjo būti nykščio dydžio, nes mes negalėjome jiems skirti daugiau metalo. Mes turėjome sukurti naujas technologijas ir naujus metodus, kurių perimti Imperija negali, nes ji jau regresavusi žemiau tos ribos, kai įmanoma reali mokslo pažanga. Sukūrę atominius skydus, pakankamai didelius, kad apsaugotų laivą, miestą ar ištisą pasaulį, jie taip ir nesugebėjo sukurti tokių, kurie saugotų vieną žmogų. Apšviesti ir apšildyti vienam miestui jie pastatė šešiaaukščio namo didumo stotis, aš mačiau jas. Tuo tarpu mūsiškės tilptų į šitą kambarį. O kai aš pasakiau vienam iš tenykščių atominės energetikos specialistų, kad švininiame graikiško riešuto dydžio konteineryje telpa generatorius, jis vos ten pat neužspringo iš nuostabos. Juk jie dabar jau nebesupranta, kaip veikia jų pačių kolosai. Iš kartos į kartą mašinos veikia automatiškai, o jas prižiūrintys žmonės yra tapę paveldimos kastos nariais, kurie būtų bejėgiai, jeigu visoje toje gigantiškoje konstrukcijoje perdegtų bent vienas D vamzdelis.

Visas šis karas - tai dviejų sistemų kautynės; Imperijos ir Fondo, didelio ir mažo mūšis. Norėdami kontroliuoti kokį nors pasaulį, jie siūlo kyšį - didžiulius laivus, tinkamus karui, bet visiškai beverčius ekonomikai. Tuo tarpu mes papirkinėjame smulkmenomis, nenaudingomis kare, bet gyvybiškai būtinomis klestėjimui ir turtų augimui. Karalius ar Komandoras pasirinks laivus ir netgi pradės karą. Despotiški valdovai visais laikais išmainydavo savo pavaldinių gerovę į tai, ką jie laikė garbe, šlove ir pergale. Tačiau gyvenime be galo svarbios ir smulkmenos... ir Asperas Argas neatsilaikys

prieš ekonominę depresiją, kuri prislėgs šalį antraisiais ar trečiaisiais metais.

Satas stovėjo prie lango, atsukęs nugarą Melou ir Džaelui. Buvo jau ankstyvas vakaras. Kur ne kur blausiai mirksėjo negausios šio Galaktikos pakraščio žvaigždutės, išsibarsčiusios milžiniško migloto lęšio fone. Lęšio, kuriame tebegyvavo Imperijos likučiai, vis dar galingi ir stiprūs. Imperijos, kuri kovojo prieš juos.

Satas tarė:

- Ne, jūs ne tas žmogus.

- Netikit manim?

- Ne, netikiu. Jūsų kalba slidi. Jūs kaip reikiant mane apkvailinot, kai maniau, jog pakankamai jus kontroliuoju, pirmosios kelionės į Korelą metu. Kai maniau, kad per procesą jau prirėmiau jus prie sienos, jūs, pasitelkęs demagogiją, išsukote uodegą, ir dar ne bet kaip, o tiesiog į mero krėslą. Jūs niekad neinate tiesiai. Už kiekvieno jūsų motyvo slypi dar vienas motyvas. Kiekvienas teiginys turi mažiausiai tris reikšmes. O jeigu jūs išdavikas? O jeigu, lankydamasis Imperijoje, jūs gavote subsidijas ir pažadą valdyti? Tokiu atveju jūsų veiksmai būtų lygiai tokie patys. Jūs pradėtumėte karą prieš tai sustiprinęs priešą. Jūs primestumėte Fondui tam tikrus veiksmus. Ir jūs pateiktumėte labai tikroviškus paaiškinimus, tiek tikroviškus, kad jie įtikintų visus.

- Norite pasakyti, kad kompromiso nebus? - švelniai paklausė Melou.

- Noriu pasakyti, kad turite nešdintis iš čia, jeigu ne gera valia, tai prievarta.

- Aš jus perspėjau, kokia vienintelė bendradarbiavimo alternatyva.

Džoreino Sato veidą išmušė raudonis nuo netikėto emocijų antplūdžio.

- O aš perspėju jus, Hoberai Melou iš Smyrno, kad tuo atveju, jeigu mane areštuosite, jums išsigelbėjimo nebus. Mano žmonių niekas nesulaikys. Jie paskleis visą teisybę apie jus, ir paprasti Fondo piliečiai susivienys kovoje prieš savo svetimšalį valdovą. Jie

suvokia, koks likimas jų laukia, bet to niekada nesuvoks smyrnietis. Tai jus ir pražudys.

Hoberas Melou tyliai ištarė dviem sargybiniams, kurie ką tik įėjo:

- Išveskite jį. Jis areštuotas.

- Jūsų paskutinis šansas, - pasakė Satas.

Melou užgesino cigarą, bet žvilgsnio taip ir nepakėlė.

Po penketo minučių Džaelas sujudėjo ir pavargusiu balsu paklausė:

- Na, o dabar, kai padarėte jį kankiniu už teisybę, kas toliau?

Melou liovėsi žaidęs pelenine ir pažvelgė į Džaelą:

- Tai jau nebe tas Satas, kurį pažinojau. Tai įniršio apakintas bulius. O Galaktika, kaip jis manęs neapkenčia!

- Tada jis dar pavojingesnis.

- Pavojingesnis? Nesąmonė. Jis prarado sugebėjimą teisingai mąstyti.

- Jūs per daug savimi pasitikite, Melou, - niūriai pasakė Džaelas. - Jūs ignoruojate liaudies maišto galimybę.

Melou pažvelgė į jį taip pat jau rūsčiu žvilgsniu:

- Džaelai, įsikalkite sau į galvą kartą ir visiems laikams: nėra jokios liaudies maišto galimybės.

- Labai jau pasitikite savimi!

- Aš pasitikiu Seldono krizėmis ir galimybe jas išspręsti istorinių jėgų pagalba, tiek užsienio, tiek ir vidaus politikoje. Kai ko aš Satui dabar nepasakiau. Jis mėgino kontroliuoti patį Fondą, pasitelkdamas religines jėgas, lygiai taip pat, kaip kontroliavo išorinius pasaulius. Jam nepavyko. O tai akivaizdus ženklas, kad Seldono schemoje religija jau išsisėmė. Kitaip veikia ekonominė kontrolė. Perfrazavus jūsų garsiąją Salvoro Hardino mintį, blogas tas blasteris, kuris negali būti nukreiptas ir į vieną, ir į kitą pusę. Jeigu prekybos dėka klestėjo Korela, nelikom nuskriausti ir mes. Jeigu gamyba Koreloje sužlugs, netekusi prekybinių ryšių su mumis, jeigu jų gerovės lygis smuks dėl išorinių pasaulių prekybinės izoliacijos, lygiai taip pat sužlugs mūsų gamyba, smuks mūsų gyvenimo lygis.

Ir nėra tokios gamyklos, tokio prekybos centro ar kosminių laivų linijos, kuri nebūtų mano kontroliuojama, kurios negalėčiau sutrinti į dulkes, jeigui Satas pamėgins ten skleisti savo revoliucinę propagandą. Padarysiu taip, kad ten, kur ta propaganda įleis šaknis, ar bent man taip pasirodys, liausis klestėjimas. O ten, kur ji neprigis, tebevešės gerovė, todėl mano gamyklose niekada netrūks darbininkų. Dėl tos pačios priežasties, dėl kurios, esu įsitikinęs, Korelos gyventojai sukils, kad apgintų savo gerovę, dėl to paties, esu tikras, mes nesukilsim prieš ją. Žaidimas bus sužaistas iki galo.

- Tokiu atveju, - tarė Džaelas, - jūs kuriate plutokratiją. Jūs paverčiate mūsų kraštą pirklių ir prekybos karalių šalimi. O kas gi bus ateityje?

Melou pakėlė rūškaną veidą ir piktokai sušuko:

- Koks mano reikalas, kas bus ateityje? Be abejonės, Seldonas visa tai numatė ir tam pasiruošė. Bus kitos krizės, kada pinigų galia išseks tiek pat, kiek dabar išseks religija. Tegul mano ainiai išsprendžia tas naujai iškilusias problemas, kaip vieną iš jų aš išsprendžiau šiandien.

KORELA... - Po trejų metų karo, kuris neabejotinai buvo pats taikiausias karas visoje istorijoje, Korelos Respublika paskelbė apie savo besąlygišką kapituliaciją, o Hoberas Melou užėmė vietą Fondo žmonių širdyse greta Hario Seldono ir Salvoro Hardino.

GALAKTIKOS ENCIKLOPEDIJA

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

Isaac Asimov
FONDAS
Mokslinis fantastinis romanas

Redaktorius G.Aleksonis
Dailininkas A.Šimakauskas

Formatas 84x108 1/32. Popierius ofsetinis. Garnitūra 10 p.
SL Nr. 929. Ofsetinė spauda 7 sąl.sp.l.
Užsakymo Nr. . . . Kaina sutartinė.
Leidykla "Eridanas", 3009 Kaunas, Partizanų 4. Tel. 73-39-67.
Rinko ir maketavo UAB "Litera", 3000 Kaunas, Laisvės al. 86.
Spausdino Valstybinė įmonė "Spauda", Vilnius, Laisvės pr.60.

FONDAS pradeda naują žmonijos ateities istorijos skyrių. Senoji Imperija žlunga, milijonams Galaktikos pasaulių gresia tamsaus barbariškumo epocha. Haris Seldonas ir jo psichologų grupė turi sukurti naują gyvenimą, FONDĄ, skirtą menui, mokslui ir technologijai, kuriam lemta tapti naujosios imperijos užuomazga.

Isaac'o Asimov'o "Fondo" romanai yra bene garsiausios knygos visoje mokslinėje fantastikoje.